

Kultūros įstaigų įsitraukimo į suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą procesą galimybių tyrimas

GALUTINĖ ATASKAITA

Lietuvos Respublikos kultūros
ministerijos užsakymu tyrimą
atliko UAB „Theoria“

CRITICAL + **χ**^{why}

2023 m.

Turinys

Naudojamos sąvokos	5
1. Įvadas	6
1.1. Metodika	8
2. Tyrimo rezultatai	11
2.1. Mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtojimas ir Individualių mokymosi paskyrų modelis Lietuvoje	12
2.2. Užsienio šalių gerųjų praktikų apžvalga	15
2.2.1. Kultūros įstaigų įsitraukimas į individualių mokymosi paskyrų sistemas <i>Lyginamoji analizė</i>	15 17
2.2.2. Nacionalinės ir sektorinės mokymosi visą gyvenimą programos kultūros srityje <i>Lyginamoji analizė</i>	18 20
2.2.3. Mokymasis visą gyvenimą kaip būdas pažinti vietos kalbą, istoriją ir kultūrą <i>Lyginamoji analizė</i>	21 23
2.3. Įvairių amžiaus grupių suaugusiųjų poreikiai, lūkesčiai, patirtys ir požiūris į kultūros įstaigų įsitraukimą į mokymąsi visą gyvenimą	23
2.3.1. Tikslinių grupių santykis su MVG veiklomis	24
2.3.2. Besimokančiųjų visą gyvenimą profilis	24
2.3.3. Mokymosi visą gyvenimą formos ir laikas	25
2.3.4. Kliūtys, trukdančios įsilieti į mokymosi visą gyvenimą veiklas	26
2.3.5. Lūkesčiai ir poreikiai, susiję su mokymosi visą gyvenimą veiklomis ir jų įgyvendinimu	28
2.4. Kultūros įstaigų pasirengimas ir galimybės prisidėti prie MVG sistemos plėtros	29
2.4.1. Kultūros įstaigų ugdomos kompetencijos	31
2.4.2. Kultūros įstaigose teikiamų mokymų forma	38
2.4.3. Kultūros įstaigų teikiamų mokymų trukmė	40
2.4.4. Kultūros įstaigų teikiamų mokymų tikslinės auditorijos, jų poreikiai ir lūkesčiai	42
2.4.5. Kultūros įstaigų teikiamų mokymų prieinamumas	45
2.4.6. Bendradarbiavimo su švietimo ir kitomis įstaigomis patirtis	46
2.4.7. Kultūros įstaigų susidomėjimas ir kliūtys dalyvauti Individualių mokymosi paskyrų sistemoje	52
2.4.7.1. Bendros kliūtys teikti mokymo veiklas	53
2.4.7.2. Kliūtys, susijusios su Individualių mokymosi paskyrų sistemos reikalavimais	61
2.4.8. Kultūros įstaigų pasirengimo ir galimybių prisidėti prie mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtros apibendrinimas	63
3. Išvados apie kultūros įstaigų galimybes įsitraukti į suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą procesą	65
3.1.1. Mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtojimas ir individualių mokymosi paskyrų modelis Lietuvoje	66
3.1.2. Užsienio šalių praktika, tinkanti Lietuvai dėl kultūros įstaigų, teikiančių MVG ugdymo paslaugas suaugusiems asmenims	66
3.1.3. Įvairių amžiaus grupių suaugusiųjų MVG poreikiai ir požiūris į kultūros įstaigų įsitraukimą į MVG procesą galimybes	67

3.1.4. Skirtingų kultūros sričių įstaigų pasirengimas ir galimybės prisidėti prie MVG sistemos plėtros	69
3.1.5. MVG veiklų ir programų suaugusiems rengimo praktika ir turinys bei jų atitiktis skirtingo amžiaus suaugusiųjų vartotojų poreikiams	70
3.1.6. Kultūros įstaigų darbuotojų patirtis ir požiūris į bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis galimybes prisidėti prie suaugusiųjų MVG sistemos, siekiant ugdyti kultūrinės ir bendrąsias kompetencijas	70
3.1.7. Kultūros įstaigų dalyvavimo MVG sistemoje didinimas ir perspektyvos	71
3.1.8. MVG veiklų kultūros įstaigose pasiekiamumas ir prieinamumas	71
3.1.9. Įstaigų pasirengimo vykdyti MVG veiklas skirtumai, panašumai, tendencijos pagal regionus	71
4. Rekomendacijos dėl kultūros įstaigų galimybių įsitraukti į suaugusiųjų MVG procesą	73
4.1.1. Rekomendacijos kultūros įstaigų lygmeniu	74
4.1.1.1. Užtikrinti atitikimą IMPS reikalavimams	74
4.1.1.2. Siekti pritaikyti esamas mokymo programas	74
4.1.1.3. Per kultūros veiklas ugdyti bendrąsias kompetencijas	75
4.1.1.4. Atliepti specifinius tikslinių auditorijų poreikius	75
4.1.1.5. Pritraukti trūkstamas kompetencijas bendradarbiaujant su švietimo ir NVO sektoriais	75
4.1.1.6. Pasitelkti bibliotekų, muziejų ir kultūros centrų potencialą	76
4.1.2. Rekomendacijos savivaldos lygmeniu	76
4.1.2.1. Įtraukti kultūrą į neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi planą	76
4.1.2.2. Sustiprinti kultūros ir meno įstaigų vaidmenį savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje	76
4.1.2.3. Skatinti MVG veiklų suaugusiems organizavimą vietos savivaldai pavaldžioje kultūros įstaigose	77
4.1.3. Rekomendacijos valstybės lygmeniu	77
4.1.3.1. Sukurti mokymosi visą gyvenimą per kultūrinės veiklas strateginį dokumentą	77
4.1.3.2. Skatinti kultūros įstaigas plėsti MVG veiklų pasiūlą įvairioms suaugusiųjų grupėms	78
4.1.3.3. Plėsti IMPS žinomumą ir skleisti informaciją apie kultūros ir meno įstaigų galimybes prisidėti prie šios sistemos	78
4.1.3.4. Suteikti galimybę kultūros ir meno įstaigoms laipsniškai įsiliesti į IMPS	78
4.1.3.5. Siekti didesnio suderinamumo tarp IMPS finansavimo prioritetų bei kultūros ir meno įstaigų veiklos sričių	79
4.1.3.6. Skatinti skirtingų sričių kompetencijų centrų lyderystę suaugusiųjų MVG srityje	79
4.1.3.7. Skatinti tarpsektorines partnerystes, išnaudojant kultūros įstaigų potencialą MVG srityje	79
Šaltinių sąrašas	80
Priedai	84
Nr. 1. Diskusijose su skirtingais suaugusiųjų grupių atstovais dalyvavusių organizacijų sąrašas.	85
Nr. 2. Diskusijų su skirtingų suaugusiųjų grupių atstovais temos ir klausimai.	86
Nr. 3. Įstaigų, dalyvavusių apklausoje, pasiskirstymas pagal sritis ir regionus.	86
Nr. 4. Sutelktos grupės diskusijų su NVO ir biudžetinių įstaigų administracijų atstovais bei kultūros edukatoriais dalyvių sąrašas.	87

Lentelių sąrašas

1. Sudaryta autorių.	10
2. Kompetencijų, ugdomų per MVG veiklas, pavyzdžiai. Sudaryta autorių.	13
3. Skaitmeninės kompetencijos pagal „DigComp“ kompetencijų aprašą.	13
4. Svarbiausi tikslinių grupių poreikiai pagal apklausos respondentus bei sutelktos grupės diskusijas. Sudaryta autorių.	68

Paveikslų sąrašas

1. Mokymosi per pastaruosius trejus metus patirtis pagal amžių. Sudaryta autorių pagal „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita.“, STRATA, 2020 m., p. 14.	25
2. Mokymosi skirtingomis formomis patirtis tarp apklaustųjų asmenų. Sudaryta autorių pagal „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita.“, STRATA, 2020 m., p. 15.	25
3. Kliūtys ir barjerai, trukdantys pradėti mokytis. Sudaryta autorių pagal „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita.“, STRATA, 2020 m., p. 20.	27
4. Mokymosi finansavimo šaltinių pasiskirstymas. Sudaryta autorių pagal „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita.“, STRATA, 2020 m., p.47.	29
5. Gyventojų dalyvavimas socialinėse, savanoriškose ir mėgėjiškose veiklose bei dalyvavimas mokymuose. Sudaryta autorių pagal „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“, Lietuvos kultūros taryba, 2020 m.	30
6. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar Jūsų įstaiga vykdo mokymo veiklas, programas suaugusiesiems (nuo 18 m.)?“ N=289.	30
7. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokias pagrindines kompetencijas ugdo Jūsų vykdomos mokymosi veiklos suaugusiesiems?“ N=232.	31
8. Dešimt pagrindinių suaugusiųjų kompetencijų, kurias ugdo bibliotekos. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.	33
9. Dešimt pagrindinių suaugusiųjų kompetencijų, kurias ugdo muziejai. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.	34
10. Dešimt pagrindinių suaugusiųjų kompetencijų, kurias ugdo kultūros centrai. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.	35
11. Šešios pagrindinės koncertinių įstaigų (respondentai nepasirinko daugiau nei šešių atsakymo variantų) ir dešimt pagrindinių teatrų ugdomų suaugusiųjų kompetencijų. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.	36
12. Dešimt pagrindinių suaugusiųjų kompetencijų, ugdomų NVO. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.	37
13. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokio tipo mokymosi veiklas suaugusiesiems (nuo 18 m.) teikiate ar planuojate teikti?“ N=233.	38
14. Įstaigos, kurios vykdė tam tikras mokymo veiklas per pastaruosius 12 mėn. N=233.	39
15. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokia forma buvo įgyvendintos Jūsų vykdomos mokymosi veiklos suaugusiesiems?“ N=233.	40
16. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Vidutiniškai, kokios trukmės yra Jūsų vykdomos mokymosi veiklos suaugusiesiems?“ N=288.	41
17. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar kurdamos mokymo programas, veiklas atsižvelgiate į tikslinių suaugusiųjų grupių poreikius?“ N=288.	42
18. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar turite atskiras mokymosi programas, veiklas, skirtas skirtingoms suaugusiųjų grupėms?“ N=243	43
19. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokia apytiksliai dalis Jūsų vykdomų mokymosi suaugusiesiems veiklų yra pritaikyta asmenims su negalia?“ N=229.	44
20. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar Jūsų įstaiga vykdo mokymo veiklas, programas suaugusiesiems (nuo 18 m.)?“ N=289.	45
21. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar turite bendradarbiavimo patirties su švietimo įstaigomis organizuojant mokymosi suaugusiesiems veiklas?“ N=272	47
22. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Su kokiais įstaigomis vykdėte mokymosi suaugusiesiems veiklas per pastaruosius 12 mėn.“	47
23. Atsakymai į klausimą: „Ar turite bendradarbiavimo patirties su švietimo įstaigomis organizuojant mokymosi suaugusiesiems veiklas?“ N=272.	48
24. Atsakymai į klausimą: „Su kokiais įstaigomis vykdėte mokymosi suaugusiesiems veiklas per pastaruosius 12 mėn.“	48
25. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar per pastaruosius metus mokymosi suaugusiesiems veiklas įgyvendinote bendradarbiaujant su kitų nei kultūros ar švietimo sektorių (pvz., sveikatos, turizmo ir kt.) organizacijomis?“	49
26. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kaip vertinate savo bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis patirtį?“ N=239	50
27. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar Jūsų įstaiga būtų suinteresuota prisidėti prie naujai kuriamos MVG sistemos ir teikti mokymus?“ N=16452	52
28. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Jei siektumėte įsitraukti į kurią MVG sistemą, kuris įsitraukimo būdas labiausiai atitiktų Jūsų įstaigos situaciją?“ N=164.	53
29. Respondentų atsakymai į klausimą: „Su kokiais kliūtimis susiduriate, kurios mažina Jūsų galimybes teikti mokymus / teikti daugiau mokymų?“ N=398	53
30. Respondentų atsakymai į klausimą: „Su kokiais kliūtimis susiduriate, kurios mažina Jūsų galimybes teikti mokymus / teikti daugiau mokymų?“ N=398	54
31. Respondentų atsakymai į klausimą: „Su kokiais kliūtimis susiduriate, kurios mažina Jūsų galimybes teikti mokymus / teikti daugiau mokymų?“ N=398	55
32. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Koks vidutiniškai yra Jūsų vykdomų mokymosi veiklų užimtumas (dalyvių skaičius mokymuose)?“ N=222.	56
33. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokie resursai naudojami naujų mokymo veiklų, programų kūrimui ir įgyvendinimui?“ N=187.	58
34. Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kiek Jūsų įstaigoje yra asmenų, užsiimančių mokymosi veiklų suaugusiesiems organizavimu bei kūrimu?“ N=271.	59
35. Atsakymai į klausimą: „Ar Jūsų įstaigos darbuotojų funkcijos apima mokymo veiklų sukūrimą?“	59
36. Atsakymai į klausimą: „Kokie resursai naudojami naujų mokymo veiklų, programų kūrimui ir įgyvendinimui?“	60
37. Įstaigų pasiskirstymas pagal sritis.	86
38. Įstaigų pasiskirstymas pagal regionus.	86

Naudojamos sąvokos

Mokymasis visą gyvenimą (MVG) – visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla siekiant tobulinti asmenines, pilietines, socialines ir profesines kompetencijas.

Neformalusis suaugusiųjų švietimas – asmens ir visuomenės interesus atitinkantis švietimas pagal įvairias neformaliojo suaugusiųjų švietimo poreikių tenkinimo, kvalifikacijos tobulinimo, papildomos kompetencijos įgijimo programas, teikiamas ne jaunesniems negu 18 metų asmenims.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo dalyvis – ne jaunesnis negu 18 metų asmuo, kuris mokosi pagal neformaliojo suaugusiųjų švietimo programas.

Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi teikėjas – mokykla, laisvasis mokytojas arba kitas švietimo teikėjas (biblioteka, muziejus, trečiojo amžiaus universitetas ir kita įstaiga, įmonė, organizacija, taip pat valstybės narės juridinis asmuo ar kita organizacija ar jų padaliniai, įsteigti Lietuvos Respublikoje, kuriems švietimas nėra pagrindinė veikla), teisės aktų nustatyta tvarka turintys teisę vykdyti neformalųjį suaugusiųjų švietimą ir tęstinį mokymąsi.

Trečiojo amžiaus universitetas (TAU) – neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi teikėjas, jo padalinys, teikiantis vyresnio amžiaus asmenų neformalųjį švietimą ir tęstinį mokymąsi, tenkinantis jų žinių, kompetencijos plėtotės ir kultūrinius poreikius.

Tęstinis mokymasis – mokymosi visą gyvenimą dalis, apimanti formalųjį, neformalųjį švietimą ir savišvietą, kai asmens įgyta kompetencija gali būti pripažįstama kaip baigta formaliojo švietimo programos dalis.

Individualių mokymosi paskyrų sistema – vieno langelio principu veikianti tarpinstitucinė sistema, kurioje teikiami pasiūlymai mokytis pagal

neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programas, galimybės pretenduoti į valstybės institucijų skiriamą paramą neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programoms ir profesinio orientavimo paslaugos asmenims, siekiantiems tobulinti ir (arba) įgyti kompetencijas. IMP sistemoje sujungiamas visų neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi sistemoje veikiančių institucijų skiriamas finansavimas ir valdoma informacija apie neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi programas bei įgytas kompetencijas.

Įvairių grupių suaugusysis – 18 m. ir daugiau sulaukęs asmuo.

Jaunimas – 18–29 m. amžiaus asmenys.

Darbingo amžiaus suaugusysis – 30–64 m. amžiaus asmuo.

Senjoras – 65 m. ir daugiau amžiaus asmuo.

Kompetencija – gebėjimas atlikti tam tikrą veiklą, remiantis įgytų žinių, įgūdžių bei vertybinių nuostatų visuma.

Kultūrinė edukacija – kryptinga veikla, kuria skatinami asmens kultūros ir švietimo poreikiai, ugdoma kūrybinga asmenybė, stiprinant kultūros pažinimo ir patyrimo įpročius, lavinant meninius gebėjimus ir kompetencijas.

Kultūrinė kompetencija – kultūrinės savimovės ugdymas, grįstas žiniomis, aktyvia kultūrine raiška ir kultūriniu sąmoningumu.

Regionas – apskritis, kurioje yra įsteigta regiono plėtros taryba, arba iš vienos ar kelių bendras ribas turinčių apskričių ar kelių bendras ribas turinčių savivaldybių Vyriausybės sudaryta teritorija. Lietuvoje yra 10 regionų – Alytaus; Kauno; Klaipėdos; Marijampolės; Panevėžio; Šiaulių; Tauragės; Telšių; Utenos; Vilniaus.

1.

Įvadas

1. Įvadas

Žinių ir įgūdžių, kurių žmogus įgyja mokykloje ar universitete, neužtenka visam gyvenimui. Visuomenė turi prisitaikyti prie poreikio nuolat tobulinti žinias, nes patirties įgijimas ir galimybė mokytis yra svarbiausios vertybės ateičiai. Globalizacijos ir skaitmenizacijos procesai bei demografiniai ir klimato pokyčiai reikalauja, kad gyventojai įgytų visapusiškų įgūdžių, leidžiančių lengviau prisitaikyti prie besikeičiančios darbo rinkos¹. Lietuvoje, kaip ir kitose šalyse, matyti atotrūkis tarp įgūdžių, kuriuos turi darbingo amžiaus asmenys, ir darbo rinkos poreikių. Pagal įgūdžių darbo rinkoje neatitikimus, Lietuva patenka tarp 20 proc. ES valstybių su didžiausiais neatitikimais tarp darbo rinkos poreikių ir gyventojų turimų įgūdžių². Nors aukštąjį išsilavinimą turinčių asmenų dalis Lietuvoje yra gana didelė, didžioji dalis absolventų nedirba jų kvalifikaciją atitinkančių darbų (pvz., tik 42 proc. dirbusių I pakopos ir 65 proc. dirbusių II pakopos universitetų absolventų dirbo aukštojo mokslo kvalifikacijos reikalaujančius darbus)³. Tokia tendencija rodo stipresnio profesinio orientavimo bei įgūdžių, atitinkančių darbo rinkos poreikius, svarbą.

Ateities visuomenei šių įgūdžių įgyti galės padėti aukštos kokybės mokymosi visą gyvenimą (toliau – MVG) galimybės. MVG apima mokymosi veiklą per visą žmogaus gyvenimą, siekiant tobulinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas, atsižvelgiant į asmeninę, pilietinę, socialinę ar su užimtumu susijusią perspektyvą⁴. Vienas iš Europos įgūdžių darbotvarkės tikslų yra pasiekti, kad 2025 m. bent 50 proc. visų 25–64 metų amžiaus suaugusiųjų mokytųsi⁵. Kokybiško visą gyvenimą trunkančio mokymosi galimybės yra būtinos visiems žmonėms, nepaisant jų užsiėmimo ir kitų aplinkybių⁶; taip sukuriama sąlyga sėkmingai įsiliesti į darbo rinką ir tapti atspariems jos pokyčiams.

Lietuva padarė pažangą šia kryptimi – valstybės pažangos strategijoje „Lietuva 2030“, 2021–2030 m. nacionaliniame pažangos plane, 2020 m. Vyriausybės programoje ir kitose strategijose gyventojų įgūdžių formavimui skiriama daug dėmesio. Pastaraisiais metais Lietuva ėmėsi įvairių įgūdžių formavimo politikos reformų, apimančių ir neformalųjį suaugusiųjų švietimą⁷. Atsižvelgdama į vykdomas vidutinės trukmės ir ilgalaikio planavimo iniciatyvas, šalis turi galimybę įveikti ateities iššūkius, susijusius su neatitikimu tarp gyventojų įgūdžių ir darbo rinkos poreikių.

Kultūra yra svarbi MVG dalis, nes ji padeda žmonėms tobulinti savo įgūdžius, suprasti pasaulį, kūrybiškai mąstyti, gerbti kitas kultūras ir būti atviriems naujoms idėjoms. Kultūra skatina kūrybiškumą ir inovacijas, kurios yra svarbios visam mokymosi procesui. Taigi kultūros sričių integravimas į MVG veiklas yra labai svarbus, nes padeda žmonėms tobulinti kritinį mąstymą ir kūrybiškumą, skatina dialogą ir integraciją, padeda spręsti pasaulio problemas ir leidžia žmonėms įgyti įvairių naudingų įgūdžių. Daug kultūros įstaigų jau dabar, nors ir netiesiogiai, vykdo mokymosi visą gyvenimą funkcijas. Pavyzdžiui, bibliotekos suteikia nemokamus mokymosi išteklius, rengia kompiuterinius, skaitmeninius, medijų ir informacinio raštingumo mokymus, organizuoja edukacinius informacinius ir kultūrinius renginius. Muziejai skatina istorijos, meno bei kultūros mokymąsi ir pažinimo procesą, organizuoja edukacinius renginius, kurie padeda gilintis į specifines temas. Kultūros centrai organizuoja edukacines veiklas, per meno mėgėjų veiklas padeda tobulėti ir kurti socialinius ryšius. Būtent bibliotekų, muziejų, kultūros centrų, koncertinių įstaigų, teatrų, nevyriausybinių organizacijų (toliau – NVO) ir kitų kultūros sektoriaus įstaigų darbuotojai gali prisidėti prie skirtingų amžiaus grupių suaugusiųjų įtraukimo į MVG veiklas. Taigi MVG sistemos plėtrai svarbu pasitelkti ne tik švietimo, bet ir kultūros įstaigų potencialą.

Atsižvelgiant į aukščiau išdėstytus argumentus, būtina išsamiau išanalizuoti ir įvertinti Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos (toliau – Kultūros ministerijos) valdymo sričiai priklausančių kultūros įstaigų ir kultūros srityje veikiančių NVO potencialą, jų darbuotojų galimybes įsitraukti į MVG sistemą, identifikuoti regioninius skirtumus. Šiam tikslui įgyvendinti būtina išsiaiškinti, su kokiais pagrindiniais iššūkiais, trukdančiais sklandžiai įsitraukti į MVG procesus, susiduria kultūros įstaigos. Taip pat svarbu

1 Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo Nr. VIII-822 2, 4, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 91 straipsniu įstatymo projekto aiškinamasis raštas, p.2.

2 Ten pat.

3 Lietuvos studijų būklė. STRATA, 2020. Prieiga per internetą: <https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/20200901-lietuvos-studiju-bukle.pdf>.

4 Education at a Glance 2022: OECD Indicators. EBPO, 2022.

5 European Skills Agenda. Europos Komisija. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>

6 UNESCO Lietuvos nacionalinė komisija. Prieiga per internetą: <https://unesco.lt/svietimas/mokymasis-visa-gyvenima>

7 Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo Nr. VIII-822 pakeitimo įstatymas, 2014 m. liepos 10 d. Nr. XII-1018, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ce0399a00cd411e497f0ec0f2b563356>.

išanalizuoti skirtingų kultūros sričių įstaigų (bibliotekų, muziejų, kultūros centrų, koncertinių įstaigų, teatrų) turimą potencialą ir galimybes teikti suaugusiųjų poreikius atitinkančias MVG veiklas, programas ir tokiu būdu prisidėti prie nacionalinės MVG sistemos plėtos.

Vykdomo kultūros įstaigų įsitraukimo į suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą procesą galimybių tyrimo (toliau – Tyrimas) tikslas – parengti rekomendacijas Kultūros ministerijai dėl kultūros įstaigų galimybių įsitraukti į suaugusiųjų MVG procesą ir dėl skirtingų suaugusiųjų grupių poreikius atitinkančių MVG veiklų organizavimo bei programų rengimo, tobulinimo ir plėtos priemonių kultūros įstaigose. Šiam tikslui pasiekti Tyrimo metu įgyvendinami šie uždaviniai:

1. išanalizuoti gerąją užsienio šalių praktiką, tinkančią Lietuvai dėl kultūros įstaigų, teikiančių MVG ugdymo paslaugas suaugusiems asmenims, veiklos modelių ir pateikti šių užsienio šalių ir Lietuvos kultūros įstaigų veiklos modelio palyginamąją analizę ir pasiūlymus Lietuvai;
2. išsiaiškinti įvairių amžiaus grupių suaugusiųjų (jaunimo 18–29 metų amžiaus, darbingo amžiaus asmenų ir senjorų organizacijų atstovų) MVG poreikius ir lūkesčius, patirtį ir požiūrį į kultūros įstaigų įsitraukimo į MVG procesą galimybes;
3. naudojantis skirtingų amžiaus grupių suaugusių asmenų poreikių ir lūkesčių analizės rezultatais, atlikti šalies kultūros sektoriaus įstaigose vykdomų MVG veiklų ir programų analizę ir įvertinti atskirų kultūros sričių įstaigų pasirengimą ir galimybes prisidėti prie MVG sistemos plėtos. Vertinant įstaigų pasirengimą, papildomai įvertinti regioninį kontekstą ir galimus skirtumus tarp regionų;
4. bendradarbiaujant su kultūros, švietimo organizacijų atstovais, suorganizuoti sutelktos grupės (angl. *focus group*) diskusijas, siekiant gauti informacijos atsakymams į Tyrimo klausimus, orientuotus į:
 - 4.1. kultūros įstaigų darbuotojų patirtį ir požiūrį į bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis galimybes prisidedant prie suaugusiųjų MVG sistemos, siekiant ugdyti kultūrinės ir bendrąsias kompetencijas;
 - 4.2. kultūros įstaigų dalyvavimo MVG sistemoje didinimą ir perspektyvas;
 - 4.3. MVG veiklų ir programų suaugusiems rengimo praktiką ir turinį ir jų atitiktį skirtingo amžiaus suaugusiųjų vartotojų poreikiams;
5. tyrimo rezultatų pagrindu parengti rekomendacijas dėl kultūros įstaigų galimybių įsitraukti į suaugusiųjų MVG procesą ir dėl skirtingo amžiaus suaugusiųjų poreikius atitinkančių MVG veiklų organizavimo bei programų rengimo, tobulinimo ir plėtos priemonių.

1.1. Metodika

Gerųjų užsienio šalių praktikų analizė

Gerosios užsienio šalių praktikos buvo atrinktos identifikuojant aktualius šaltinius, tokius kaip tarptautinės ataskaitos, aprašančios MVG veiklas ir gerąsias praktikas skirtingose šalyse. Taip pat buvo pasitelktos skirtingų suinteresuotųjų Tyrimo šalių rekomendacijos (Kultūros ministerijos, Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (toliau – Švietimo, mokslo ir sporto ministerija), kultūros ir švietimo institucijų ir organizacijų) bei jų pasidalinti šaltiniai. Atsirenkant gerąsias praktikas, pirmiausia buvo analizuotos kitose šalyse veikiančios individualių mokymosi paskyrų sistemos (žr. naudojamas sąvokas). Kitos praktikos buvo atsirenkamos atsižvelgiant į šiuos kriterijus: taikomų praktikų sistemiškumas (pirmenybė teikiama programoms, vykdomoms šalies mastu), programų sėkmė įgyvendinančioje šalyje, specialių kultūrinių kompetencijų ugdymas bei partnerystė tarp kultūros įstaigų ir kitų (aukštojo mokslo ir pan.) sričių inovatyvumas.

Įvairių grupių suaugusiųjų MVG poreikių ir lūkesčių analizė

Siekiant išanalizuoti įvairių suaugusiųjų grupių MVG poreikius bei lūkesčius, buvo pasitelkti du pagrindiniai metodai. Pirmiausia buvo atlikta egzistuojančių šaltinių (tyrimų, ataskaitų, mokslinių straipsnių) apžvalga apie MVG veiklas Lietuvoje ir gyventojų poreikius bei lūkesčius. Antra, buvo surengtos 4 nuotolinės sutelktos grupės diskusijos su skirtingų grupių suaugusiųjų atstovais (jaunimo, darbingo amžiaus suaugusiųjų, senjorų ir asmenų su negalia atstovais). Sutelktų grupių diskusijų metu buvo apklausti 35-ųjų organizacijų ir įstaigų (6 jaunimo, 15 darbingo amžiaus suaugusiųjų, 6 senjorų, 9 žmonių su negalia) atstovai. 7-iose diskusijose dalyvavusios organizacijos atstovavo švietimo sričiai: Kretingos r. švietimo centras, Varėnos švietimo centras, Jonavos r. švietimo pagalbos tarnyba, Biržų švietimo pagalbos tarnyba, Kelmės švietimo pagalbos tarnyba, Medardo Čoboto trečiojo amžiaus universitetas ir Nacionalinė trečiojo amžiaus universitetų asociacija. Organizacijų, dalyvavusių diskusijose, sąrašas pateikiamas priede Nr. 1.

Diskusijų metu buvo pristatomi Tyrimo tikslai bei uždaviniai, aptariami skirtingų tikslinių grupių poreikiai. Dalyviai galėjo apsisiekti nuomonėmis ir idėjomis, prieiti prie bendrų išvalgų; pasisakymai buvo įrašomi, transkribuojami, kategorizuojami ir vėliau analizuojami. Dalyviai buvo kviečiami kalbėti tiek iš atstovaujamos visuomenės grupės, tiek ir iš asmeninės perspektyvos, o pateikti klausimai buvo naudojami kaip atspirties taškas platesnei diskusijai. Diskusijų metu siekta identifikuoti skirtingas tikslinių grupių patirtis, poreikius ir lūkesčius, susijusius su MVG veiklomis. Diskusijų temos ir klausimai pateikiami priede Nr. 2.

Šalies kultūros sektoriaus įstaigose vykdomų MVG veiklų ir programų analizė

Siekiant įvertinti dabartinį skirtingų kultūros įstaigų pasiruošimą organizuoti MVG veiklas ir teikti mokymus, atitinkančius kuriamos MVG sistemos reikalavimus, pirmiausia buvo išanalizuota Lietuvoje kuriama individualių mokymo paskyrų sistema (toliau – IMPS). Taip pat analizuota kultūros įstaigose teikiamų mokymų pasiūla. Analizuojant buvo atsižvelgiama į šiuos aspektus: mokymų pobūdis (seminaras, mokymai, edukacija), mokymų metu ugdomos kompetencijos, mokymų trukmė, kaina bei skirtumai tarp regionų, privataus ir valstybinio sektoriaus įstaigų. Kultūros įstaigų MVG veiklų pasiūla ir šių įstaigų pasirengimas įsiliesti į plėtojamą MVG sistemą buvo analizuojami pagal skirtingas kultūros ir meno sritis ir kultūros įstaigų pobūdį. Analizuotos šios skirtingos įstaigų grupės / sritys:

- scenos menų (teatro, šokio, cirko) įstaigos
- muziejai
- architektūros ir dizaino įstaigos
- muzikos įstaigos (koncertų įstaigos ir pan.)
- vizualiojo meno įstaigos (dailės, fotografijos galerijos ir pan.)
- kino centrai
- bibliotekos
- kultūros centrai

Analizuojant įstaigų teikiamas programas, kiekvienoje kultūros ir meno srityje buvo siekiama identifikuoti po keletą įstaigų, kurios teiktų MVG veiklas ir būtų iš skirtingų regionų / miestų, privataus ir valstybinio (savivaldybių) sektoriaus.

Kultūros įstaigų anketinė apklausa

Apklausa platinta internetu nuo 2023 m. sausio 17 iki sausio 30 dienos. Kvietimas pildyti apklausą buvo tikslingai siunčiamas kultūros įstaigų vadovams su prašymu užpildyti apklausą bei pasidalinti ja su darbuotojais, dirbančiais suaugusiųjų edukacijos srityje.

Tikslinės apklausos grupės buvo:

- Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, apskričių ir savivaldybių bibliotekų administracijų atstovai
- nacionalinių, valstybinių ir savivaldybių muziejų administracijų atstovai
- Lietuvos nacionalinio kultūros centro ir savivaldybių kultūros centrų administracijų atstovai
- nacionalinių, valstybinių, savivaldybių teatrų administracijų atstovai
- nacionalinių, valstybinių, savivaldybių koncertinių įstaigų administracijų atstovai
- kultūros srityje veikiančių NVO atstovai
- kultūros įstaigų darbuotojai pagal atitinkamas kultūros sritis, tiesiogiai vykdančios kultūros edukacijos suaugusiems asmenims funkcijas

Duomenys analizuoti pagal atstovaujamas kultūros ir meno sritis bei regionus (apklausoje dalyvavo respondentai iš 10 regionų). Analizuojant duomenis pagal regionus, daugiausia įstaigų buvo iš Vilniaus, Kauno bei Šiaulių regionų. Apklausoje iš viso dalyvavo 289 įstaigos.

Detalus įstaigų pasiskirstymas pagal sritis ir numatytą imtį pateikiamas lentelėje nr. 1. Siektina apklausos imtis buvo nustatyta atsižvelgiant į kiekvienos grupės dydį. Tais atvejais kuomet egzistuoja tik viena nacionalinė įstaiga, buvo apklaustos jos visos. Kitais atvejais, buvo pasirinkta apklausti įstaigų dalį, kurios pakanka daryti platesnėms išvadoms. Platinant apklausą buvo siekiama užtikrinti, kad kiekviena

įstaiga ir organizacija turėtų vienodą galimybę būti įtraukta į imtį. Tai padėjo išvengti iškraipymų ir užtikrinti, kad imtis būtų reprezentatyvi. Apklausos imties dydis buvo nustatomas atsižvelgiant ir į įstaigų heterogeniškumą pagal jų tipą ir geografinį išsidėstymą. Atsižvelgiant į galimus iškraipymus, klaidų mažinimui apklausos rezultatai buvo aptariami ir sutelktinių grupių diskusijose, patikslinant klausimus, bei patikrinant apklausos rezultatų validumą.

	Grupės dydis	Siektina imtis	Surinkta imtis
Bibliotekos	1227	124	114
Biblioteka (nacionalinė)	1	1	1
Biblioteka (apskritis)	6*	3	6
Biblioteka (savivaldybės)	1221	120	107
Kultūros centrai	155	58	72
Kultūros centras (nacionalinis)	1	1	1
Kultūros centras (savivaldybės)	154	57	71
Muziejai	96	34	42
Muziejus (nacionalinis)	4	3	4
Muziejus (valstybinis)	16	7	12
Muziejus (savivaldybės)	53	24	23
Muziejus (žinybinis)	23	-	3
Teatrai	23	14	11
Teatras (nacionalinis)	3	2	2
Teatras (valstybinis)	10	7	6
Teatras (savivaldybės)	10	5	3
Koncertinės įstaigos	14	9	6
Koncertinė įstaiga (nacionalinė)	1	1	1
Koncertinė įstaiga (valstybinė)	7	4	3
Koncertinė įstaiga (savivaldybės)	6	4	2
NVO	1669	120	43
Kita įstaiga**			1

lentelė 1 Sudaryta autorių.

**5 apskrįčių bibliotekos ir Lietuvos audiosensorinė biblioteka; ** Kita įstaiga – regioninis parkas*

Sutelktos grupės diskusijos

2023 m. vasario 13–15 d. įgyvendintos trys sutelktos grupės diskusijos su NVO atstovais, biudžetinių įstaigų vadovais ir administracijų atstovais bei su kultūros edukatoriais. Iš viso diskusijose dalyvavo 38 dalyviai. Diskusijų metu buvo aptartos įstaigų patirtys organizuojant ir vykdant suaugusiųjų mokymo veiklas, bendradarbiavimas su švietimo įstaigomis (patirtis, iššūkiai, galimybės) bei įstaigų potencialas prisidėti prie Lietuvoje kuriamos MVG sistemos. Diskusijų metu surinkta kokybinė medžiaga analizuota pasitelkiant MAXQDA kokybinių duomenų analizės programą. Sutelktos grupės diskusijų dalyvių sąrašai pateikiami priede Nr. 4.

Papildomi interviu

Išanalizavus skirtingais metodais surinktus duomenis, buvo atlikti trumpi interviu su skirtingų sričių atstovais (kino, fotografijos, koncertinių įstaigų, bibliotekų), siekiant surinkti trūkstamą informaciją bei kontekstualizuoti kai kuriuos duomenis.

2.

Tyrimo rezultatai

2.1. Mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtojimas ir Individualių mokymosi paskyrų modelis Lietuvoje

Pastaraisiais metais bendras Lietuvos suaugusiųjų mokymosi visą gyvenimą mastas augo, tačiau vis dėl to buvo žemesnis nei Europos Sąjungos (toliau – ES) vidurkis. Remiantis „Eurostat“ duomenimis, 2021 metais suaugusiųjų (25–64 m. amžiaus asmenų, kurie turėjo mokymosi patirties per paskutines 4 savaites) mokymosi visą gyvenimą lygis Lietuvoje siekė 8,5 procento (2020 metais – 7,2 proc.)⁸. Palyginkime: ES vidurkis 2021 metais siekė 10,8 procento. MVG progresą Lietuvoje apsunkina tai, kad nėra bendros efektyviai veikiančios MVG sistemos, o skirtingų institucijų vykdomos priemonės yra fragmentuotos ir ne visiems prieinamos⁹. Naujai kuriama MVG sistema prisidės prie priemonių, skatinančių suaugusių asmenų poreikius atitinkančių MVG veiklų organizavimą ir programų rengimą, sukūrimo.

Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonė Nr. 12–003–03–05–0110 siekia įdiegti efektyvią ir veiksmingą suaugusiųjų MVG sistemą, padėsiančią užtikrinti asmens gebėjimų bei kvalifikacijos ir darbo rinkos poreikių darną. Kuriamos MVG sistemos dalis – vieno langelio principu veikianti platforma, grįsta Individualių mokymosi paskyrų modeliu (angl. *Individual learning accounts*). Tokios sistemos sukūrimas taip pat padėtų atliepti ES Tarybos 2022 m. rekomendaciją Lietuvai dėl individualių mokymosi sąskaitų bei EBPO 2021 m. įgūdžių strategijoje Lietuvai numatytą rekomendaciją didinti informuotumą apie suaugusiųjų mokymosi naudą ir galimybes.

IMPS veikimas

IMPS Lietuvoje bus naudojama dvejopai: sistema veiks kaip vienas langelis plačiai komunikacijai apie suaugusiųjų švietimo galimybes (mokymosi galimybių katalogas) bei suteiks galimybes asmenims, atitinkantiems valstybės nustatytus reikalavimus (preliminariai siūloma, jog tai būtų 18–64 metų amžiaus dirbantys asmenys, jau įgiję aukštąjį ar profesinį išsilavinimą), gauti finansavimą, skirtą sistemoje siūlomiems mokymams. Ši sistema suteiks galimybę asmenims patiems nuspręsti dėl savo kryptingo kompetencijų tobulinimo kelio, rinktis jiems aktualias kompetencijų plėtojimo programas¹¹.

Sistema veiks kaip mokymosi galimybių katalogas, suteikiantis galimybę kokybiškų mokymosi programų pasirinkimui ir finansavimui; pačios mokymų programos sistemoje nebus vykdomos. Mokymus galės teikti kokybės reikalavimus atitinkantys švietimo paslaugų teikėjai, formaliojo ir neformaliojo švietimo įstaigos. Įstaigos turės būti registruotos Švietimo ir mokslo institucijų registre. Numatoma, kad aukštosios mokyklos ir profesinio mokymo įstaigos į sistemą įsilies supaprastinta tvarka¹². NVO bei privatūs tiekėjai taip pat galės siūlyti mokymus, vedančius į kvalifikacijų tobulinimą bei persikvalifikavimą.

Prioritetinės numatomos ugdyti kompetencijos

Numatant, kokias kompetencijas turėtų ugdyti kuriama IMPS, remiamasi EBPO įgūdžių strategijos rekomendacijomis bei Europos Komisijos „DigComp“ kompetencijų aprašu. EBPO įgūdžių strategijos Lietuvai rekomendacijos siūlo stiprinti jaunų asmenų įgūdžius, reikalingus darbui bei gyvenimui, didinti suaugusiųjų įsitraukimą į mokymosi procesą, mažinti barjerus mokymuisi bei ugdyti minkštuosius gebėjimus (lyderystę, vadovavimą ir pan.)¹³.

Numatoma, kad kuriamoje sistemoje teikiamos programos turėtų ugdyti ir bendrąsias, ir profesines kompetencijas¹⁴. Tyrimo metu remiamasi egzistuojančiais bendrųjų kompetencijų apibrėžimais (KPMPC medžiaga bei Europos Tarybos rekomendacijos dėl gebėjimų, įgyjamų mokymosi visą gyvenimą metu)¹⁵.

8 „Eurostat“ duomenys: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/trng_ifse_01/default/table?lang=en

9 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12–003–03–05–01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ apraše nurodytos informacijos pagrindimo aprašas. Prieiga per internetą: <https://smsm.lrv.lt/svpp-priemones>

10 Ten pat.

11 Suaugusiųjų švietimo platforma vieno langelio principu – Individualios mokymosi paskyros (IMP). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2022.

12 Ten pat.

13 OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations. EBPO, 2021. Prieiga per internetą: https://www.oecd-ilibrary.org/sites/14deb088-en/1/1/index.html?itemId=/content/publication/14deb088-en&_csp_=5f958a6e0523e7fbc64f09f6abd1c77c&itemIGO=oecd&itemContentType=book§ion-d1e1773

14 Suaugusiųjų švietimo platforma vieno langelio principu – Individualios mokymosi paskyros (IMP). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2022.

15 2018 m. gegužės 22 d. Europos Tarybos rekomendacijos dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų [OL 2018 C 189, p. 1].

Bendrosios kompetencijos ^{16,17}	Profesinės kompetencijos
Kalbų mokėjimas (gimtosios ir užsienio) Kompiuterinis ir skaitmeninis raštingumas Meninė saviraiška Politinis ir pilietinis raštingumas Sveikatingumas Tarpasmeninė ir tarpkultūrinė komunikacija Teisinis raštingumas Verslumas Kritinis mąstymas Analizės įgūdžiai Kūrybiškumas Problemų sprendimas ir atsparumas ir kt.	Specifinės, darbo rinkoje paklausios programos, reikalingos valstybinių lygiu (programos tinkamos visiems gyventojams, ne tik išskirtinai konkrečios profesijos atstovams)

lentelė 2 Kompetencijų, ugdomų per MVG veiklas, pavyzdžiai. Sudaryta autorių.

Svarbu įvardyti, kad IMPS veikimo pradžioje Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos bei Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos investicijos bus nukreipiamos į specifinių kompetencijų plėtojimą. Kuriamoje sistemoje prioritetą planuojama teikti programoms, ugdančioms su skaitmeniniais įgūdžiais susijusias kompetencijas (siekiama, kad 40 proc. finansuotų mokymų būtų būtent šioje prioritetinėje srityje ir būtų skirti skaitmeniniams įgūdžiams tobulinti¹⁸). Atsižvelgiant į finansuojančių institucijų IMPS kūrimo stadijoje deklaruojamus prioritetus, galima teigti, kad kitos prioritetinės kompetencijos apims inžinerinių ir kalbų mokėjimo kompetencijas. Taigi, nors bendrųjų bei kultūrinių kompetencijų ugdymo programos galės dalyvauti IMPS, tikėtina, kad jos nebus prioritetinės tarp visų finansuojamų programų, ir gyventojams pasinaudoti jomis gaunant finansavimą IMPS veikimo pradžioje gali būti sudėtinga. Mokymų programas, kurios nepateks tarp finansavimo prioritetų, gyventojai turės apmokėti iš savo lėšų arba kitų finansavimo šaltinių.

Skaitmeniniai įgūdžiai apibrėžiami pagal „DigComp“ kompetencijų aprašą, kuriame yra išskiriamos penkios įgūdžių kategorijos: informacijos ir duomenų raštingumas, komunikacija ir bendradarbiavimas, skaitmeninio turinio kūrimas, saugumas bei problemų sprendimas naudojant technologijas¹⁹.

Skaitmeninės kompetencijos (pagal „DigComp“ aprašą)				
Informacijos ir duomenų raštingumas	Komunikacija ir bendradarbiavimas	Skaitmeninio turinio kūrimas	Saugumas	Problemų sprendimas
Gebėti suformuluoti informacijos poreikius, surasti ir gauti skaitmeninius duomenis, informaciją ir turinį.	Gebėti bendrauti ir bendradarbiauti naudojantis skaitmeninėmis technologijomis bei suvokti kultūrinę ir kartų įvairovę.	Gebėti kurti ir redaguoti skaitmeninį turinį.	Gebėti apsaugoti įrenginius, turinį, asmeninius duomenis ir privatumą skaitmeninėje aplinkoje.	Gebėti identifikuoti poreikius ir problemas, mokėti spręsti konceptualias problemas ir problemines situacijas skaitmeninėje aplinkoje.
Gebėti įvertinti šaltinio ir jo turinio aktualumą.	Gebėti dalyvauti visuomenės gyvenime per viešąsias ir privačias skaitmenines paslaugas bei dalyvaujamąjį pilietiškumą.	Gebėti patobulinti ir integruoti informaciją ir turinį į esamą žinių rinkinį, bei suprasti, kaip turi būti taikomos autorių teisės ir licencijos.	Gebėti saugoti fizinę ir psichologinę sveikatą bei žinoti apie skaitmenines technologijas, skirtas socialinei gerovei ir socialinei įtraukčiai.	Gebėti naudoti skaitmenines priemones procesų ir produktų naujovėms kurti.
Gebėti saugoti ir tvarkyti skaitmeninius duomenis, informaciją ir turinį.	Tvarkyti savo skaitmeninį buvimą, tapatybę ir reputaciją.	Gebėti duoti supratus nurodymus kompiuterinei sistemai.	Žinoti apie skaitmeninių technologijų ir jų naudojimo poveikį aplinkai.	Gebėti neatsilikti nuo skaitmeninės evoliucijos.

lentelė 3 Skaitmeninės kompetencijos pagal „DigComp“ kompetencijų aprašą.

¹⁶ Suaugusiųjų mokymosi informacinė sistema. Prieiga per internetą: <https://www.smis.lt/index.php>

¹⁷ 2018 m. gegužės 22 d. Europos Tarybos rekomendacijos dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (OL 2018 C 189, p. 1).

¹⁸ 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „[diegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti]“ apraše nurodytos informacijos pagrindimo aprašas.

¹⁹ DigComp 2.2. The Digital Competence Framework for Citizens. Europos Komisija, 2022.

Mokymų teikėjai ir programos

Programos rengimą turi teisę inicijuoti ir rengti suaugusiųjų švietimo ir / arba mokymo paslaugų teikėjas, Lietuvos Respublikos ar kitos ES ar Europos ekonominės erdvės valstybės narės pilietis, fizinis asmuo, kuris naudojasi Europos Sąjungos teisės aktuose jam suteiktomis judėjimo valstybėse narėse teisėmis, Lietuvos Respublikos ar kitos ES ar Europos ekonominės erdvės valstybės narės juridinis asmuo arba kita juridinio asmens statuso neturinti organizacija bei jų padaliniai. IMPS dalyvaujantys mokymo teikėjai turės būti registruojami Švietimo ir mokslo institucijų registre (ŠMIR) kaip švietimo teikėjai, o švietimo programa turės būti registruojama Neformaliojo švietimo programų registre (NŠPR) bei atitikti kokybės reikalavimus. Planuojama mokymų programų minimali trukmė – 54 akademinės valandos (3 ECTS kreditai) kontaktinio darbo. Prognozuojami programų įkainiai siektų nuo 150 iki 750 eurų.

Planuojama, kad sistema iki 2026 m. finansuotų mokymus 21 600 asmenų, kuriems būtų skiriama iki 500 eurų mokymams apmokėti vieną kartą per penkerių metų laikotarpį. Bent 40 proc. finansuotų ir baigtų mokymų turėtų būti susiję su skaitmeninių įgūdžių tobulinimu²⁰. Tikslinės IMPS grupės, kurios gali gauti finansavimą mokymams pradinėje IMPS stadijoje, – tai įvairių grupių suaugusieji (18–64 m.), siekiantys persikvalifikuoti ar patobulinti bendrąsias ir / ar profesines kompetencijas, reikalingas prisitaikyti prie naujų rinkos poreikių²¹. Asmenys, kurie nepriklausys nustatytai prioritetinei grupei, mokymų kainą galės apmokėti savo lėšomis ar naudoti kitus finansavimo šaltinius.

Mokymų teikėjai pirmiausia turės užsiregistruoti ŠMIR. Šiame registre gali registruotis švietimo įstaigos (aukštosios, bendrojo ugdymo, neformaliojo švietimo mokyklos, profesinio mokymo, švietimo pagalbos įstaigos), laisvieji mokytojai, kiti švietimo teikėjai (įstaiga, įmonė, organizacija, taip pat valstybės narės juridinis asmuo ar kita organizacija ar jų padaliniai, įsteigti LR teritorijoje, kuriems švietimas nėra pagrindinė veikla) ir mokslinių tyrimų institutai, jų filialai, LR įsteigti užsienio aukštųjų mokyklų filialai, LR įsteigtos užsienio aukštųjų mokyklų atstovybės.

Mokymų teikėjai taip pat turės užregistruoti vykdomas mokymų programas NŠPR. NŠPR vaikų ir / arba suaugusiųjų neformaliojo švietimo programas gali registruoti tik tie programų teikėjai, kurie įregistruoti ŠMIR. NŠPR programos registruojamos užpildžius programos formą. Suaugusiesiems skirtų programų formoje nurodoma programos trukmė, aprašymas, vykdymo vieta, datos ir kita informacija.

Programos, kurios bus registruotos IMPS, galės būti vykdomos kontaktiniu ir / ar nuotoliniu būdu. Praktiniam mokymui planuojama, jog bus skiriama ne mažiau kaip 70 proc. programos apimties, išskyrus atvejus, kai kiti teisės aktai reglamentuoja kitaip.²² Mokymai bus laikomi sėkmingai baigtais, kai dalyvis dalyvavo ne mažiau kaip 50 proc. mokymų laiko.

Aktualūs IMPS rodikliai²³

- **18–65 metų amžiaus asmenys, kurie naudodamiesi IMP sistema baigė kokybės standartus atitinkančias mokymų programas (iš kurių bent 40 proc. skirti skaitmeniniams įgūdžiams tobulinti): 21 600 asmenų.**
Šis rodiklis aktualus kultūros įstaigoms formuojant savo mokymo programas, skirtas skaitmeninėms kompetencijoms ugdyti. Atsižvelgiant į aukštą siektiną rodiklį, galima teigti, kad IMPS pradžioje daugiausia programų bus finansuojama būtent šioje srityje, kas gali lemti ir didesnį tikslinių auditorijų susidomėjimą šiomis programomis.
- **Asmenų, kurie dalyvavo mokymuose ir įgijo kompetenciją, dalis (proc.): 80 proc.**
Šis rodiklis svarbus todėl, kad kultūros įstaigų kaip mokymų teikėjų formuojamos programos turės būti nukreiptos į konkrečių kompetencijų įgijimą. Tai aktualu siekiant gauti valstybės finansavimą.

²⁰ 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ apraše nurodytos informacijos pagrindimo aprašas.

²¹ Ten pat.

²² Individualių mokymosi paskyrų sistemoje registruotų mokymo programų ir mokymo vykdymo kokybės stebėsenos aprašo projektas.

²³ 2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ apraše nurodytos informacijos pagrindimo aprašas.

- **Mažumos atstovai, baigę mokymus (įskaitant marginalizuotas bendruomenes, pavyzdžiui, romus): 710 asmenų.**
Nors šiame etape kyla neaiškumų, kaip konkrečiai šis rodiklis bus stebimas, kultūros įstaigos turi galimybę prisidėti prie jo siekimo, nes kultūrinės veiklos yra itin palankios tautinėms mažumoms pritraukti ir sudominti jas mokymusi visą gyvenimą.
- **Trečiųjų šalių piliečių, gavusių leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, ir ES valstybių narių piliečių (išskyrus lietuvių kilmės asmenis), baigusią lietuvių kalbos pagrindų mokymus, dalis nuo visų atvykusiųjų (proc.): 30 proc.**
Aukšta siektina šio rodiklio reikšmė nurodo, kad prioritetas bus teikiamas mokymo programoms, nukreiptoms į lietuvių kalbos kompetencijas. Tai aktualu toms kultūros įstaigoms, kurios jau įgyvendina tokio pobūdžio mokymus ir gali juos formalizuoti, atliepdamos šią prioritetinę sritį (pvz., Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centras rengia lietuvių kalbos mokymo kursus suaugusiems kitakalbiams²⁴.

Atsižvelgiant į tai, jog ne visi asmenys galės pasinaudoti IMPS teikiamomis naudomis, pavyzdžiui, vyresni nei 65 m. amžiaus asmenys, numatoma skirti papildomas lėšas šiai tikslinei grupei: iki 2 mln. eurų trečiojo amžiaus universiteto (toliau – TAU) veikloms finansuoti (modelis derinamas su TAU atstovais, įtraukiami NVO švietimo tinklo atstovai). Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo projektas išplečia TAU kaip mokymosi visą gyvenimą sistemos dalyvio veikimo lauką bei numato papildomus jo finansavimo būdus (13 straipsnio pakeitimas). Tai turėtų leisti TAU ateityje aktyviau įsiliesti į mokymosi visą gyvenimą veiklas.

Atsižvelgiant į kuriamos IMPS prioritetus bei reikalavimus mokymų programų turiniui, formai ir trukmei, tampa svarbu įsivertinti, koks yra kultūros įstaigų pasirengimas ir galimybės įsitraukti į šią sistemą.

2.2. Užsienio šalių gerųjų praktikų apžvalga

Siekiant įvertinti, koks galėtų būti kultūros įstaigų indėlis į kuriamą MVG sistemą, buvo analizuotos užsienio šalių gerosios praktikos. Atsirenkant gerąsias praktikas, pirmiausia analizuotos kitose šalyse veikiančios individualių mokymosi paskyrų sistemos. Kitos praktikos buvo atsirenkamos atsižvelgiant į taikomų praktikų sistemiskumą, sėkmingumą, specialių kultūrinių kompetencijų ugdymą bei partnerysčių tarp kultūros ir kitų (aukštojo mokslo ir pan.) sričių inovatyvumą.

2.2.1. Kultūros įstaigų įsitraukimas į individualių mokymosi paskyrų sistemas

IMPS pasaulyje nėra naujiena – šios sistemos sėkmingai taikomos įvairiose šalyse. Analizuojant IMPS, itin išsiskiria Prancūzijos bei Singapūro atvejai, skirtinguose šaltiniuose minimi kaip sėkmingos praktikos pavyzdžiai. Tiesa, šios IMPS nėra išskirtinai orientuotos į kultūros įstaigų teikiamus mokymus – kultūros įstaigos prisideda prie MVG veiklų kaip vienos iš daugelio mokymus teikiančių organizacijų. Singapūro atveju kai kurios kultūros įstaigos siūlo ne tik bendruosius gyventojų gebėjimus stiprinančius, bet ir profesinius gebėjimus ugdančius kursus (takelažų įrengimas, įrangos paruošimas scenos darbams ir pan.). Kultūros įstaigų įsitraukimas į šias sistemas – itin aktualus Lietuvos kontekste, nes pats veiklos modelis yra artimas Lietuvoje kuriamai IMPS.

²⁴ Klaipėdos m. savivaldybės tautinių kultūrų centras, Lietuvių kalbos mokymo kursų suaugusiems kitakalbiams.
Prieiga per internetą: <https://www.klaipeditkc.lt/lt/suaugusiems-kitakalbiams/>

Singapūro „SkillsFuture Credit“ programa²⁵

Singapūro „Skills Future Credit“ platformą bendrai kuria šalies darbdaviai, pramonės asociacijos, švietimo institucijos, sąjungos ir Singapūro vyriausybė. Šioje platformoje pateikiama pagrindinė informacija apie skirtingus sektorius, karjeros galimybes, profesijas, taip pat – esamus ir naujai atsirandančius įgūdžius, reikalingus profesijoms įgyti. Platformoje pateikiamas įgūdžių ir meistriškumo tobulinimo programų sąrašas. Programa įsteigta 2015 metais. Visiems vyresniems nei 25 metų Singapūro gyventojams yra suteikiamas 500 dolerių vertės kreditas įvairiems mokymams apmokėti. Šios vertės kreditas galioja visą gyvenimą. Nuo 2020 m. gruodžio 31 d. taip pat buvo suteiktas papildomas 500 dolerių vertės kreditas, kuris galioja penkerius metus nuo suteikimo: taip siekiama paskatinti gyventojus laiku susirūpinti kvalifikacijos kėlimu. Tuo pat metu, siekiant paskatinti vyresnių gyventojų persikvalifikavimą, 40–60 metų amžiaus gyventojams buvo suteiktas dar vienas papildomas 500 dolerių vertės kreditas. Vien 2020 metais 188 000 gyventojų panaudojo savo „SkillsFuture“ kreditą mokymams apmokėti.

Keturi svarbiausi šios programos tikslai:

1. Padėti asmenims pasirinkti norimą išsilavinimą, mokymą bei karjerą.
2. Sukurti integruotą aukštos kokybės švietimo ir mokymo sistemą, kuri atitiktų nuolat kintančius poreikius.
3. Skatinti darbdavius plėsti darbuotojų karjeros galimybes, gilinti įgūdžius ir meistriškumą.
4. Puoselėti mokymosi visą gyvenimą kultūrą.

Platforma suskirstyta į penkias tikslines auditorijas, tad kiekviena iš jų gali nesunkiai rasti reikiamą informaciją. Moksleiviai ar studentai gali gilintis į studijų pasirinkimą ar profesinę kryptį, pasiruošti darbo pokalbiams. Tėvai, mokytojai, gyventojai arba karjeros konsultantai gali pagal platformoje pateiktą informaciją įsigilinti į skirtingų sektorių ir užimtumo perspektyvas, sužinoti, kokių profesinių įgūdžių reikia norimai darbo pozicijai, kokius reikalavimus kelia darbdaviai. Ši platforma padeda įsivertinti norimos karjeros siekimo trukmę, persikvalifikavimo galimybes bei rasti reikiamas mokymo programas. Darbdaviai gali skelbti naujus profesinius pasiūlymus, kurti išsamią įmonės kompetencijų sistemą ir mokymo planus, padėti darbuotojams rasti mokymų, tinkamų jų profesiniam augimui, bei pritraukti į savo įmonę daugiau naujų talentų. Mokymų teikėjai gali gauti geresnių įžvalgų apie sektoriaus tendencijas, taip pat – esamus ir atsirandančius įgūdžius, kad galėtų diegti naujoves ir pritaikyti jas kurdami mokymo programas. Taip pat – kurti įmonės mokymo planus ir verslo tobulinimo programas, pvz., darbo vietų perplanavimo programas, skirtas įmonių procesams efektyvinti.

„Skills Future Credit“ platforma apima skirtingus sektorius: žiniasklaidos, logistikos, viešojo, oro ir jūrų transporto, apsaugos, socialinių paslaugų, turizmo, finansinių paslaugų, elektronikos, didmeninės prekybos, kultūros ir kt. Kiekvienas sektorius turi kategorijas su konkrečiais profesiniais / darbo pasiūlymais ir mokymų programomis, skirtomis norimoms kompetencijoms įgyti.

Galimi kursai skelbiami specialioje platformoje. Analizuojant šioje platformoje pateiktus kursų pasiūlymus, matyti ir kultūros įstaigų įsitraukimas²⁶. Čia pateikiame keletą pavyzdžių.

- Nevyriausybinių šiuolaikinio teatro įstaiga „Drama Box Ltd“ siūlo kritinio fasilitavimo dirbtuves. Šių dirbtuvių metu mokoma didinti komandinio darbo efektyvumą, siekiama padėti grupei rasti būdų kartu spręsti iššūkius ir priimti sprendimus. Taip pat mokoma kritinės pedagogikos (angl. *critical pedagogy*) metodų, klausymo, klausimų uždavimo bei kritinio mąstymo įgūdžių. Teatras taip pat siūlo *engiamųjų teatro* dirbtuves (angl. *theatre of the oppressed*), kurių metu mokoma eksperimentinių technikų, padedančių dalyviams / studentams atsipalaiduoti, įsigilinti į kito perspektyvą, ugdyti kritinį mąstymą, analitinius įgūdžius bei problemų sprendimo gebėjimus.
- Singapūro fotografijos draugija (*Photographic Society of Singapore*) siūlo vyresniems gyventojams mokymus, susijusius su išmaniųjų telefonų naudojimu. Skirtingų kursų metu siekiama išmokyti asmenis fotografuoti išmaniaisiais telefonais ir taip padidinti jų integraciją šiuolaikinėje visuomenėje bei gebėjimą bendrauti su kitais asmenimis naudojant technologijas. Dažna tokių kursų trukmė yra 8–10 val.
- Teatras „Nine Years“ siūlo didaktikos kursus mandarinų kalba, kurių metu mokoma taisyklingo tarimo ir diktijos. Teatras taip pat siūlo 15 val. trukmės vaidybos kursus.
- Singapūro knygų taryba siūlo įvadininius istorijų kūrimo ir pasakojimo (angl. *storytelling*) mokymus.
- Fotografijos ir filmų / vizualiųjų menų centras „Objectifs“ siūlo scenarijaus kūrimo, fotografijos bei „Adobe Lightroom“ programos kursus. Kursų trukmė – įvairi: pavyzdžiui, istorijų pasakojimo pasitelkiant fotografiją mokymai trunka 12,5 val., fotografijos įvado kursai – 15 val., o mokymai naudotis „Adobe After Effects CC“ programa – 21 val.
- Singapūro nacionalinis scenos menų centras „The Esplanade Co Ltd“ siūlo techninius kursus, suteikiančius scenos menuose reikalingus techninius įgūdžius. Tai – takelazų įrengimas, pirmoji pagalba, scenografija, garsas, darbo saugumas (dirbant aukštyje), įrangos ir darbo platformų surinkimas ir išrinkimas ir pan.

²⁵ Žiūrėti: https://individuallearningaccounts.eu/themes/DGEMPL-theme/assets/documents/PPT_Francis%20Lee.pdf

²⁶ „SkillsFuture Credit“. Prieiga per internetą: <https://www.skillsfuture.gov.sg/credit>

Prancūzijos individualių mokymosi paskyrų sistema^{27,28}

Siekiant padėti žmonėms prisitaikyti prie dabarties iššūkių (tobulinti profesinę patirtį, persikvalifikuoti, dirbti nuotoliniu būdu, išlaikyti darbuotojus, prisitaikyti prie užimtumo perėjimo iš gamybos į paslaugų sektorių), Prancūzijoje pradėta galvoti apie individualią galimybę mokytis, nesiejant mokymų vien su profesine veikla ar darbu, o suteikiant asmeninę teisę pasirinkti, kokioje srityje norima tobulėti.

„Compte personal de formation“ (CPF), t. y. „Asmeninio / individualaus mokymosi paskyra“, Prancūzijoje startavo 2015 m., siekiant suteikti darbuotojams mokymosi galimybes per visą profesinį gyvenimą. Taip skatinamas asmenų mokymasis visą savo profesinį gyvenimą iki pensinio amžiaus.

Pagrindiniai CPF tikslai

1. Sumažinti nelygybę, nevienodas galimybes mokytis, ypač – dirbančių mažiau kvalifikuotus darbus žmonių atveju.
2. Skatinti asmeninį savarankiškumą, tobulėjimą ir galimybę pasirinkti norimus mokymus.
3. Tobulinti įgūdžius.

CPF išskiriamos kelios pagrindinės tinkamos ir gerai suplanuotos asmeninio mokymosi paskyros savybės

1. Paprastumas.
2. Prieinamumas tikslinei auditorijai, tai yra tiems, kuriems labiausiai reikia.
3. Veiksmingas turinys – tikslūs praktiniai patarimai ir nurodymai.
4. Mokymų kokybės garantija ir aiškus tikslas, su koku darbdaviu ar profesija bus siejami šie mokymai.

Skirtingus kursus gali pasirinkti asmenys, siekiantys persikvalifikuoti ar norintys pakeisti profesiją. Nuo 2018 metų ši schema taikoma ir savarankiškai dirbantiems asmenims. Dirbantieji kaupia lėšas, kurias gali skirti mokymams. Skiriama 500 eurų žmogui (800 eurų – mažiausiai kvalifikuotiems asmenims) per metus. Darbo ieškantiems asmenims ir darbuotojams schema yra finansuojama iš privalomojo mokymo mokesčio įmonėms.

Kursai prieinami specialioje platformoje. Susikūrus asmeninę paskyrą ir į paieškos laukelį įvedus norimą sritį, galima pasirinkti mokymus nuotoliniu būdu arba gyvai mokymų centre. Pasirinkti mokymus padeda ir aiški jų filtravimo bei įvertinimo sistema. Šioje platformoje mokymus teikia ir kai kurios kultūros įstaigos.²⁹ Pvz., teatras „Theater aux Mains Nues“ siūlo lėlininkų mokymus. Klounų teatro studija „Bataclown“ siūlo 24 val. trukmės klounų mokymus. Vaikų ir muzikos asociacija (*Association enfance et musique*) teikia 35 val. trukmės mokymus klounų meno ir darbo su vaikais srityje. Nemažą dalį kultūros srityje teikiamų mokymų užima specializuotos mokyklos, pvz., menų ir kultūros mokykla IESA, teatras-mokykla „Le Samovar“, teatro trupė ir režisūros mokykla „Barouf“. Pastarosios mokyklos teikia ilgesnės trukmės, tam tikrą kvalifikaciją suteikiančius mokymus. „Le Samovar“ teikia artistų / klounų mokymus, kurie trunka 286 val. Tokių mokymų kaina keliskart viršija IMP sistemoje suteikiamą mokymų kreditą (kursai kainuoja 3 600,74 Eur). „Barouf“ siūlo režisūros kursus, kurių trukmė – 300 val. Tokių kursų kaina vėlgi keliskart viršija mokymams suteikiamą kreditą (kainuoja 12 000 Eur).

Lyginamoji analizė

IMPS Singapūre ir Prancūzijoje pradėjo veikti 2015 metais. Palyginus su Lietuvoje dar kuriama IMPS, matyti, kad visų šių trijų sistemų veikimo principas panašus, tačiau Singapūro ir Prancūzijos IMPS yra plačiau prieinamos gyventojams ir atlieka įvairesnes funkcijas.

Visos trys sistemos siekia puoselėti mokymosi visą gyvenimą kultūrą savo šalyse ir skatinti gyventojus tobulinti savo įgūdžius, kad šie labiau atitiktų besikeičiančius darbo rinkos poreikius. Kita vertus, analizuojant užsienio šalių IMP platformų funkcijas, matyti, kad jos yra platesnės. Planuojama, kad Lietuvoje kuriamos IMPS internetinė svetainė veiks kaip vienas langelis plačiai komunikacijai apie suaugusiųjų švietimo galimybes (kaip mokymosi galimybių katalogas) bei suteiks galimybes asmenims, atitinkantiems valstybės nustatytus reikalavimus, gauti finansavimą sistemoje siūlomiems mokymams.

²⁷ Individualising training access schemes: France – the Compte Personnel de Formation (Personal Training Account – CPF). OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 245. Perez, C., Vourc'h, A., 2020. Prieiga per internetą: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/301041f1-en.pdf?expires=1670843458&id=id&accname=guest&checksum=58DEBB8FA025F8506C6FEC88AF162598>

²⁸ „Mon Compte Formation“. Prieiga per internetą: <https://www.moncompteformation.gouv.fr/espace-prive/html/#/>

²⁹ Žiūrėti: https://www.moncompteformation.gouv.fr/espace-prive/html/#/formation/recherche/45364552500040_EMS-MES-C?contexteFormation=ACTIVITE_PROFESSIONNELLE; https://www.moncompteformation.gouv.fr/espace-prive/html/#/formation/recherche/43469648000020_PRO322?contexteFormation=ACTIVITE_PROFESSIONNELLE; https://www.moncompteformation.gouv.fr/espace-prive/html/#/formation/recherche/37916817200037_Clown-n3-imaginaire-22115-348?contexteFormation=ACTIVITE_PROFESSIONNELLE; https://www.moncompteformation.gouv.fr/espace-prive/html/#/formation/recherche/32432257700036_clown/32432257700036_Clown?contexteFormation=ACTIVITE_PROFESSIONNELLE.

Singapūre veikiančios IMPS atveju matyti geroji praktika, kad svetainė ne tik veikia kaip mokymosi galimybių katalogas, bet ir teikia platesnę informaciją apie darbo rinkos poreikius, įgūdžių tendencijas, informaciją apie studijų ar profesinės krypties pasirinkimą bei skirtingų sektorių užimtumo perspektyvas.

Palyginus Lietuvoje kuriamą IMPS su Prancūzijos ir Singapūro sistemomis, matyti, kad šių dviejų sistemų prieinamumas yra didesnis. Singapūro atveju finansavimas skiriamas visiems 25 metų sulaukusiems gyventojams. Prancūzijoje finansavimas skiriamas visiems dirbantiems gyventojams, įskaitant ir sava-rankiškai dirbančiuosius. O Lietuvoje kuriama sistema priklauso nuo trumpalaikio finansavimo ir teiks finansavimą ribotam asmenų skaičiui (21,6 tūkst.). Kadangi, palyginti su kitose šalyse veikiančiomis IMPS, finansavimas mokymams yra ribotas, Lietuvoje kuriamai sistemai gali būti keblu tapti ilgalaikė ir plačiai žinoma tarp skirtingų gyventojų grupių.

Singapūre vienam gyventojui yra suteikiamas 500 dolerių vertės kreditas, kuris galioja visą gyvenimą. Prancūzijoje skiriama 500 eurų asmeniui. Lietuvoje kuriamos IMPS atveju taip pat numatoma skirti 500 eurų mokymams, teikiamiems per šią sistemą, apmokėti. Palyginus Lietuvoje kuriamą sistemą su Prancūzijos ir Singapūro atvejais, matyti, kad Lietuvoje nenumatoma papildomų finansinių paskatų prioritetinėms grupėms. Pavyzdžiui, Prancūzijoje mažiausiai kvalifikuotiems asmenims vietoj 500 eurų skiriama 800 eurų suma. Singapūre, siekiant paskatinti vyresnių žmonių persikvalifikavimą, 40–60 metų gyventojams buvo suteiktas papildomas 500 dolerių vertės kreditas. Esant poreikiui, tokios praktikos ateityje galėtų būti taikomos ir Lietuvoje.

Prancūzijoje bei Singapūre veikiančiose IMPS ir Lietuvoje kuriamoje IMPS mokymus teikia įvairūs švietimo teikėjai bei kitos, ne švietimo, įstaigos. Nors daugiausia šiose sistemose, kaip mokymų teikėjai, dalyvauja švietimo įstaigos, prie MVG veiklų prisideda ir kultūros įstaigos (NVO, teatrai, asociacijos ir pan.) kaip vienos iš daugelio mokymus teikiančių organizacijų. Pastebėtina, kad kultūrinės kompetencijas šiose sistemose dažniau siūlo švietimo teikėjai (pvz., universitetai), o ne pačios kultūros įstaigos. Kultūros įstaigų teikiami kursai ugdo įvairias kompetencijas, tiek bendrąsias (didaktikos kursai mandarinų kalba, išmaniųjų telefonų naudojimo kursai vyresniems gyventojams, komandinis darbas, istorijų kūrimas ir pasakojimas, kritinis mąstymas ir pan.), tiek profesines (lėlininkų mokymai, takelažų įrengimas, įrangos paruošimas scenos darbams ir pan.). Pastaroji praktika, kai kultūros įstaigos prisideda prie sistemos siūlydamos ne tik gyventojų bendruosius, bet ir profesinius gebėjimus ugdančius kursus, yra rekomenduotina ir Lietuvos kontekste. Kultūros įstaigos dažniausiai apima ne tik tiesiogiai su kultūrinėmis kompetencijomis susijusias veiklas, bet ir kitas veiklas, kurių pagrindu galima siūlyti kursus įvairiomis temomis ir taip padidinti galimybes prisidėti prie aktualių ir trūkstamų rinkoje įgūdžių formavimo (pvz., vadyba; lyderystė; kostiumų gamyba; garso, šviesų technika; projektų rengimas ir pan.).

Dauguma kultūros įstaigų, teikiančių mokymus per IMP sistemas, siūlo trumpos trukmės (8–20 val.) mokymus. Tokių mokymų kaina svyruoja, tačiau IMP sistemų suteikiama mokymų kreditų suma dažniausiai gali padengti visą arba didžiąją dalį kursų kainos. Kita vertus, analizuojant Prancūzijos IMP sistemą, matyti gerosios praktikos pavyzdžių, kai kultūros įstaigos (dažniausiai tos, kurios veikia ir kaip specializuotos mokyklos) teikia ilgą trukmės mokymus, kuriuos baigęs asmuo gali persikvalifikuoti. Tačiau tokių mokymų atveju IMP sistemos teikiamas mokymų kreditas yra tik priedas, padedantis apmokėti mažą dalį mokymų kainos. Į tokią tendenciją svarbu atsižvelgti ir kuriamos IMP sistemos atveju Lietuvoje.

2.2.2. Nacionalinės ir sektorinės mokymosi visą gyvenimą programos kultūros srityje

Siekiant suprasti, kaip kultūros įstaigos galėtų prisidėti prie kuriamos MVG sistemos, verta analizuoti ne tik kitų šalių IMPS, bet ir bendras iniciatyvas bei programas, skatinančias kultūros įstaigas teikti mokymus gyventojams. Tokių praktikų analizė leidžia pagilinti supratimą apie kultūros įstaigų galimybes prisidėti prie skirtingų kompetencijų ugdymo. Keli gerųjų praktikų pavyzdžiai apima regiono mastu veikiančias vyriausybines organizacijas – pvz., „Kūrybiška Škotija“ (*Creative Scotland*) ar „Kūrybiška Airija“ (*Creative Ireland*).

„Kūrybiška Škotija“ (Creative Scotland): kūrybiško mokymo skatinimas³⁰

„Kūrybiška Škotija“ – tai meno ir kūrybinių industrijų plėtros institucija Škotijoje. Ši vyriausybės įsteigta viešoji įstaiga remia menus ir kūrybines industrijas iš Škotijos vyriausybės ir nacionalinės loterijos lėšų. „Kūrybiška Škotija“ puoselėja kūrybiško mokymosi koncepciją ir akcentuoja, kad mokymasis visą gyvenimą gali būti tai, komas įvairiose aplinkose; jis teikia naudą asmenims ir visuomenei, nes gerina jų gerovę, didina įsidarbinimo galimybes ir ugdo įgūdžius. Kūrybiškas mokymasis vyksta tada, kai meninė ir kultūrinė veikla sąmoningai skatina supratimą, žinias ir įgūdžius. „Kūrybiška Škotija“ kartu su Škotijos vyriausybės įsteigta švietimo įstaiga (Education Scotland) įgyvendina kūrybiško mokymosi švietimo viziją, kuri yra įtvirtinta Škotijos programoje „Curriculum for Excellence“. Ši programa skatina kultūros organizacijas plėtoti mokymosi galimybių aprėptį, aktualumą ir poveikį.

Programoje yra plėtojamos skirtingos strateginės partnerystės šiomis kryptimis:

- **Kūrybiško mokymosi planas:** planu siekiama aiškiai parodyti, kad Škotija, kaip šalis, vertina kūrybiškumą
- **Kūrybiško mokymosi tinklai:** tinklai įkurti Škotijos vietos valdžios institucijose, siekiant skatinti bendradarbiavimą švietimo, kultūros, bendruomenių sektoriuose ir suburti asmenis, besidominčius kūrybiniu mokymusi
- **Jaunimo užimtumo iniciatyva:** jaunimo stažuotių, pameistrystės, kūrybinių verslų kūrimo programos
- **Menų ir teisingumo iniciatyva:** meno programos, festivaliai, konferencijos kalėjimuose; jaunimo patalpos namuose įsteigta scenos menų įstaiga ir meno pareigūno etatas; Škotijos kalėjimų menininkų tinklas ir pan.
- Škotijos jaunimo meno strategija: veikla 24-iose vietos valdžios institucijose; sukurtos 382 darbo vietos ir 449 savanorystės galimybės; 227 partnerių įtraukimas
- **„Ar tai geriausia, kas gali būti?“:** priemonių rinkinys menininkams, meno organizacijoms, partneriams ir dalyviams³¹
- **Suaugusiųjų mokymosi strategija 2022–2027 metams**³²: strategijoje išdėstyta Škotijos vyriausybės siekis bendradarbiaujant su bendruomenėje besimokančiais suaugusiais sukurti naujus ir išplėsti esamus mokymosi būdus

„Kūrybiška Airija“ (Creative Ireland): mokymasis visą gyvenimą kaip kūrybiškumas³³

Tai – penkerių metų trukmės nacionalinė kultūros programa, jungianti žmones, kūrybiškumą ir visuomenės gerovę. Programa akcentuoja tiesioginį dalyvavimą kūryboje (švietime, institucijose, darbovietėse), taip pat kūrybą kaip būdą spręsti platesnes visuomenės problemas (pvz., tokias kaip psichikos sveikata, socialinė atskirtis, regionų atskirtis, skurdas, pagyvenusių žmonių atskirtis, žmonių su negalia, migrantų integracija, tarpkultūrinis dialogas, klimato kaita, biologinės įvairovės nykimas). Šia programa siekiama, kad kiekvienas Airijos gyventojas turėtų galimybę išnaudoti visą savo kūrybinį potencialą³⁴. Kūrybiškumas tampa viešosios politikos pagrindu, kai piliečiai įsitraukia į kultūrinę ir kūrybinę veiklą.

Programa kelia šiuos tikslus:

- skatinti kūrybiškumo ir jo vertės suvokimą
- siekti užmegzti ryšius su sprendimų priėmėjais, įtraukti kūrybiškumą į pagrindines politikos sritis ir tokiu būdu formuoti politiką
- sukurti dalyvaujamojo politikos formavimo praktiką
- įvertinti poveikį pateikiant kūrybiškumo vertės įrodymus

Programa grindžiama pagrindinėmis temomis:

- kūrybiškas jaunimas
- kūrybiškos bendruomenės
- kūrybiškos vietos
- kūrybiška tauta

Tema „Kūrybiškos bendruomenės“ yra itin aktuali MVG kultūros įstaigoms kaip gerosios praktikos pavyzdys:

- partnerystė čia grindžiama bendra sistema, pagal kurią kiekviena vietos valdžios institucija po viešųjų konsultacijų parengė 2018–2022 metų kultūros ir kūrybiškumo strategiją, leidžiančią pritaikyti ir tikslingai nukreipti programas, atsižvelgiant į vietos auditorijų kūrybiškumo lavinimo poreikius ir potencialą
- svarbiausiu sėkmės veiksmu tapo kiekvienai vietos valdžios institucijai paskirti „Kūrybiškos Airijos“ koordinatoriai, padedantys įgyvendinti vietos strategijas

³⁰ Creative Learning. Kūrybiška Škotija. Prieiga per internetą: <https://www.creativescotland.com/what-we-do/strategy/creative-learning>

³¹ Is this the best it can be? Toolkit. Kūrybiška Škotija. Prieiga per internetą: <https://www.creativescotland.com/resources/professional-resources/guidance-and-toolkits/is-this-the-best-it-can-be>

³² Adult learning strategy 2022 to 2027. Škotijos Vyriausybė. Prieiga per internetą: <https://www.gov.scot/publications/adult-learning-strategy-scotland-2022-27/>

³³ Creative communities. Kūrybiška Airija. Prieiga per internetą: <https://www.creativeireland.gov.ie/en/creative-communities/>

³⁴ The future of the Creative Ireland Programme. Kūrybiška Airija. Prieiga per internetą: https://www.creativeireland.gov.ie/app/uploads/2022/02/7873_CI-Report-2022-27_WEB_AW.pdf

Sektoriaus lygmens iniciatyvos taip pat yra aktualūs gerosios praktikos pavyzdžiai. Sektorinės organizacijos savo nariams gali suteikti mokymų teikimo gaires ir principus – tai ypač svarbu tuo atveju, kai šalyje nėra nacionalinio lygmens strategijos.

Jungtinė Karalystė: „Libraries Connected“ universalus bibliotekų pasiūlymas³⁵

„Libraries Connected“ – sektorinė bibliotekų organizacija, finansuojama Anglijos menų tarybos. Organizacija jungia Anglijos, Velso ir Šiaurės Airijos viešąsias bibliotekas.

2013 metais organizacija sukūrė universalų bibliotekų pasiūlymą (angl. *universal library offer*). Tai – gairės ir susitarimas, kuriuo siekiama pabrėžti bibliotekų teikiamą naudą asmenims ir bendruomenėms.

Universalus bibliotekų pasiūlymas veikia kaip strateginis įrankis bibliotekoms planuoti savo veiklas. Bibliotekos savarankiškai pritaiko pasiūlymą ir planuoja su skirtingomis kryptimis susijusias veiklas. Siekiama, kad pasiūlymų veiklos būtų pritaikytos prie kiekvieno lokalaus konteksto, bet tuo pat metu skleistų vieną žinią nacionaliniu lygmeniu.

Pasiūlymų vystymui tiek nacionaliniu, tiek regioniniu lygmeniu vadovauja atrinkti sektoriaus atstovai.

Universalų bibliotekų pasiūlymą sudaro keturios pagrindinės kryptys:

- *sveikatos ir gerovės*: informacijos apie sveiką gyvenseną, emocinę sveikatą sklaida; bendruomenės ir kt. renginiai
- *kultūros ir kūrybiškumo*: suteikia galimybes patirti kultūrines veiklas, mokytis menų
- *informacijos ir skaitmeninių įgūdžių*: suaugusiųjų ir vaikų skaitmeninių įgūdžių tobulinimas
- *skaitymo*: skaitymo išteklių užtikrinimas, skaitymo skatinimas, renginiai

Įgyvendindamos skirtingus pasiūlymus, bibliotekos užtikrina mokymuisi reikalingus nemokamus išteklius, mokymosi erdves suaugusiems ir vaikams, informaciją apie netoliese vykdomas nemokamas arba nebrangias mokymosi ar kūrybinės veiklos galimybes.

Lyginamoji analizė

Palyginus „Kūrybiškos Škotijos“ (*Creative Scotland*) ir „Kūrybiškos Airijos“ (*Creative Ireland*) programas su Lietuvos kontekstu, matyti, kad Lietuvoje stinga švietimo ir kultūrines veiklas vienijančios politikos ar programos valstybės lygiu. „Kūrybiškos Škotijos“ ir „Kūrybiškos Airijos“ įgyvendinamos kūrybiško mokymo programos – tai gerieji pavyzdžiai, kaip mokymasis visą gyvenimą per dalyvavimą kultūroje yra integruotas į bendrą regioninę ir kultūros politiką. Lietuvos atveju kultūros reikšmė mokymesi visą gyvenimą yra minima Lietuvos kultūros politikos strategijoje, patvirtintoje Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 665 „Dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo“. Nors šioje strategijoje akcentuojama, kad kultūrinis ugdymas vaidina svarbų vaidmenį prisidedant prie mokymosi visą gyvenimą, Lietuvoje nėra atskiros programos ar gairių, skirtų mokymuisi per kultūrinę edukaciją ar kultūros įstaigas. Tokios politikos atsiradimas sudarytų sąlygas strateginėms partnerystėms tarp švietimo ir kultūros sektorių bei paskatintų daugiau kultūros įstaigų įtraukti į savo planus veiklas, susijusias su mokymosi visą gyvenimą paslaugų vystymu. Kaip gerosios praktikos pavyzdį, tinkantį ir Lietuvai, galima išskirti „Kūrybišką Škotiją“, kuri kartu su Škotijos vyriausybės švietimo įstaiga (*Education Scotland*) įgyvendina kūrybiško mokymosi švietimo viziją. Ši vizija yra įtvirtinta Škotijos programoje „Curriculum for Excellence“, skatinančioje kultūros organizacijas plėtoti mokymosi galimybių aprėptį, aktualumą ir poveikį.

Lyginamoji analizė taip pat rodo, kad nacionalinio lygmens strategijų ar programų pagrindu gimsta vietos poreikis ir kontekstą atliepančios MVG programos. Čia svarbų vaidmenį vaidina vietos savivalda bei sektorinės organizacijos. Taip „Libraries Connected“ (Jungtinė Karalystė) organizacijos koordinuojamas universalus bibliotekų pasiūlymas sutelkia viešųjų bibliotekų tinklą siūlyti gyventojams naudingas ir kokybiškas paslaugas. Bibliotekos savarankiškai pritaiko bendras gaires prie savo vietos konteksto ir teikia MVG veiklas, susijusias su sveikata ir gerove, kultūra ir kūrybiškumu, suaugusiųjų ir vaikų informacinių įgūdžių tobulinimu bei įvairių nemokamų mokymosi išteklių užtikrinimu.

³⁵ Universal Library Offers. Libraries Connected. Prieiga per internetą: <https://www.librariesconnected.org.uk/page/universal-library-offers>

Panašiu principu veiks ir Lietuvoje 2022 m. sukurta medijų ir raštingumo (MIR) programa, kuri bus įgyvendinama pasinaudojant plačiu viešųjų bibliotekų tinklu³⁶. Įgyvendinant MIR programos veiklas, dalyvauja apskričių ir savivaldybių viešosios bibliotekos, Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, Lietuvos bibliotekininkų draugija ir asociacijos, prisideda akademinės bibliotekos ir nevyriausybinių organizacijos. MIR programą, kurią finansavo Lietuvos kultūros ministerija, sudaro kelios priemonės: teorinė medžiaga, skaidrių komplektai bei vaizdo įrašai. Šią MIR programą ir metodiką galės naudoti mokymus teikiantys bibliotekų specialistai. Bibliotekų specialistams vyks mokymai, suteikiantys kompetencijų ugdyti gyventojų MIR gebėjimus, pasitelkiant parengtą metodinę medžiagą. MIR programa taip pat apima internetinę platformą, regioninių konsultantų tinklą bei kritiniam mąstymui ugdyti skirtą stalo žaidimą „Populistas“. Sėkmingai įgyvendinus MIR programą, remiantis užsienio šalių geraja praktika, būtų rekomenduotina išnaudoti bibliotekų tinklo galimybes vykdyti ne tik gyventojų MIR gebėjimų ugdymo veiklas, bet ir kitų gebėjimų tobulinimą.

2.2.3. Mokymasis visą gyvenimą kaip būdas pažinti vietos kalbą, istoriją ir kultūrą

Atrinkti skirtingų sričių užsiėmimų kultūros įstaigose pavyzdžiai atskleidžia, kokiomis kryptimis galėtų būti siekiama plėtoti MVG veiklas kultūros įstaigose Lietuvoje. Analizuojant gerosios praktikos pavyzdžius pavienėse užsienio organizacijose, išsiskyrė keli JAV muziejai, kuriuose veikia mokymų programos, padedančios migrantų bendruomenėms integruotis šalyje. Pavyzdžiui, Nelsono–Atkins dailės muziejuje bei Kvinso muziejuje vykdomos veiklos yra aktualios ir Lietuvos kontekste, kur muziejai ar kitos įstaigos galėtų mokyti užsieniečius ir tautinių mažumų atstovus lietuvių kalbos, istorijos, kultūros bei papročių ir tokiu būdu prisidėti prie jų integracijos.

Nelsono–Atkins dailės muziejus (JAV)³⁷

Muziejaus siūlomą bendruomenės programą sudaro mokymai suaugusiems, skirti pasiruošti JAV pilietybės egzaminui. Apie JAV istoriją (pilietinį karą, geografiją, vietos kultūrą ir kt.) mokomasi per meną. Programą taip pat sudaro meno dirbtuvės ir turai.

Tikslinė auditorija – besimokantys anglų kalbos. Veiklos yra pritaikytos ir pagyvenusiems žmonėms.

Kvinso muziejus (JAV)³⁸

Muziejus kartu su Kvinso biblioteka vykdo programą, skirtą naujiems Niujorko gyventojams, imigrantams. Jos metu siūlomi anglų kalbos kursai, programa taip pat remia studentų vedamas meno iniciatyvas – taip siekiama pagerinti imigrantų integraciją į bendruomenę. Kalbos mokymas dažniausiai vyksta ispanų, kinų, korėjiečių kalbomis, bet taip pat ir arabų, kroatų, indų, nepaliečių, persų ir kt. kalbomis. Kalbų kursai yra nemokami.

Lietuvos kaimyninių valstybių kontekste išsiskiria Estija. Remiantis „Eurostat“ duomenimis, 2021 metais Estijoje 18,4 proc. 25–64 metų amžiaus suaugusiųjų turėjo mokymosi patirties per pastarąsias 4 savaites³⁹. Tai gerokai viršijo ES vidurkį, kuris sudarė 10,8 procento. Kaimyninės Lietuvos, Latvijos ir Lenkijos valstybės buvo žemiau ES vidurkio (Latvija – 8,6 proc.; Lietuva – 8,5 proc.; Lenkija – 5,4 proc.). Estija išsiskiria Estijos kultūros ministerijos vykdoma politika kultūrinės įvairovės srityje, kuriai įgyvendinti pasitelkiamos kultūros institucijos. Tokiu būdu atsiskleidžia kultūros įstaigų potencialas skatinti užsieniečių integraciją į vietos gyvenimą.

36 Medijų ir informacinis raštingumas. MIRKT. Prieiga per internetą: <https://mirk.bibliotekavisiems.lt/mediju-ir-informacinio-rastingumo-kompetenciju-ugdymo-programa/>

37 Community programs: Enriching lives in the community. Nelson–Atkins museum of art. Prieiga per internetą: <https://nelson-atkins.org/community-programs/>

38 New New Yorkers. Queens museum. Prieiga per internetą: <https://queensmuseum.org/program/new-new-yorkers/>

39 Adult learning statistics. Eurostat. Prieiga per internetą: https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics_-_To_what_extent_did_adults_participate_in_formal_or_non-formal_education_and_training_activities_in_the_last_four_weeks_in_2021.3f

Estijos kultūros ministerijos politika kultūrinės įvairovės srityje

Mokymasis visą gyvenimą yra įtrauktas į Estijos švietimo strategiją 2021–2035 metams. Ši strategija remiasi anksčiau parengta Estijos mokymosi visą gyvenimą strategija 2020 metams, kurioje visiems Estijos gyventojams buvo numatyta suteikti mokymosi galimybes, pritaikytas prie skirtingų amžiaus grupių žmonių poreikių⁴⁰.

Mokymosi visą gyvenimą politikoje kultūros įstaigos nėra išskiriamos; kita vertus, jos vaidina svarbų vaidmenį įgyvendinant Estijos kultūros ministerijos vykdomą politiką kultūrinės įvairovės srityje⁴¹. Šia politika siekiama užtikrinti skirtingų kalbų ir kultūrų gyventojų įsitraukimą į Estijos visuomenės gyvenimą ir tokiu būdu prisidėti prie darnios ir stabilios visuomenės kūrimo. Pavyzdžiui, Estijos nacionalinis muziejus kartu su Tartu universiteto Semiotikos katedra rengia estų kultūros mokymus užsieniečiams. Penkių užsiėmimų kurso metu dalyviai supažindinami su Estijos istorija ir identitetu, kultūra, kalba, muzika, gamta, kasdienio gyvenimo ypatumais⁴². Baigus kursą, suteikiamas pažymėjimas, atitinkantis du universitetui tinkančius mokymosi kreditus. Gerosios praktikos pavyzdžių, kurių metu siekiama supažindinti užsieniečius su Estijos kultūra ir valstybe per kultūrinės veiklas, yra ir daugiau: programa „New in Estonia“ bendradarbiauja su Estijos muziejais, teikdama užsieniečių integracijos mokymus⁴³. Programoje siūlomų mokymų metu žinios apie Estijos kultūrą ir istoriją integruojamos į praktinius mokymus apie gyvenimą Estijoje (sveikatos sistema, darbo sąlygos ir pan.). Programos tikslas – sudominti atvykusiuosius geriau susipažinti su Estijos kultūra bei palengvinti jų integraciją. Tarp įsitraukusių muziejų: Kumu meno muziejus, Estijos muziejus po atviru dangumi „Rocca al Mare“, Estijos nacionalinis muziejus ir kt. Mokymai trunka vieną dieną ir apima praktinius seminarus apie gyvenimą Estijoje bei apsilankymą ir susipažinimą su muziejų ekspozicijomis⁴⁴.

Varšuvos muziejuje (Lenkijoje) veikianti programa, kuri yra skirta asmenims, besimokantiems lenkų kalbos pažengusiame lygyje (*Warsaw for Intermediate Learners*), atskleidžia kultūros įstaigų galimybes ugdyti gyventojų kalbines kompetencijas bendradarbiaujant kartu su aukštojo mokslo įstaigomis.

Varšuvos muziejaus kalbų mokymo programa

Lenkijoje mokymosi visą gyvenimą politika grindžiama 2013 metais priimtu nacionaliniu strateginiu dokumentu „Mokymosi visą gyvenimą perspektyva“⁴⁵. Šiame dokumente švietimo, suaugusiųjų mokymosi ir profesinės patirties kaupimas sujungiamas į vieną mokymosi visą gyvenimą procesą. Šio proceso tikslas – nuolat tobulinti kompetencijas, palaikyti profesinį aktyvumą, skatinti tobulinti darbdavių poreikius atitinkančias kompetencijas. Kultūros įstaigos nėra išskiriamos, tačiau egzistuoja gerosios praktikos pavyzdžių pavienėse institucijose.

Varšuvos muziejus vykdo projektą skirtą asmenims, besimokantiems lenkų kalbos pažengusiu lygiu (*Warsaw for Intermediate Learners*)⁴⁶. Šis integruoto mokymosi projektas yra įgyvendinamas Varšuvos muziejui bendradarbiaujant su Varšuvos universiteto Lenkų kalbos ir kultūros užsieniečiams centru „Polonicum“. Muziejus teikia pamokas apie Lenkijos kultūrą ir istoriją lenkų kalba, specialiai pritaikant jų sudėtingumą užsieniečių lenkų kalbos lygiui. Užsiėmimo tema ir medžiaga yra suderinama su mokytoju ir pritaikoma mokinių kalbos lygiui. Užsiėmimas trunka 90 min. Taip pat muziejus besimokantiems siūlo tris edukacinius žaidimus mieste, trunkančius 90–180 min.

Projekto metu buvo sujungtos ir pasitelktos tiek muziejaus, tiek ir kalbų mokymo centro kompetencijos. Nustatant pamokų temas ir mokymosi tikslus, buvo remtasi Europos Tarybos Bendraisiais Europos kalbų matmenimis (angl. *Common European Framework of Reference for Languages*). Projekto metu vykstantys užsiėmimai leidžia jų dalyviams tobulinti savo kalbines, kultūrinės ir informacines kompetencijas, kurios prisideda prie geresnės integracijos lenkakalbėse bendruomenėse, suteikia galimybę tobulinti bendrąsias žinias ir apmąstyti savo vietą kultūroje ir istorijoje.

Pamokų metu buvo skiriamas dėmesys individualioms kalbų kompetencijoms (kaip paklausti kelio, nusipirkti bilietą, pasiskolinti knygą ir pan.), kurios yra svarbios norint pasinaudoti muziejų paslaugomis. Be kalbinių kompetencijų, pamokos taip pat padėjo vystyti sociolingvistinius įgūdžius.

40 Lifelong guidance in Estonia. Study Estonia, 2018.

41 Estijos kultūros ministerija. Prieiga per internetą: <https://www.kul.ee/en/cultural-diversity-and-integration/adaptation/adaptation-programme>; ir <https://www.kul.ee/en/cultural-diversity-and-integration/integration>

42 Estijos nacionalinis muziejus. Prieiga per internetą: <https://www.erm.ee/en/course-on-estonian-culture-registration>

43 Estonia offering free cultural, adaptation programs to D-visa arrivals. ERR News, 2022 m. lapkričio 18 d. Prieiga per internetą: <https://news.err.ee/1608793495/estonia-offering-free-cultural-adaptation-programs-to-d-visa-arrivals#:~:text=Estonia%20offering%20free%20cultural%20adaptation%20programs%20to%20D%20visa%20arrivals,-News&text=Several%20free%20cultural%20programs%20aimed,adaptation%20to%20life%20in%20Estonia>

44 New in Estonia. Prieiga per internetą: <https://newinestonia.ee/koolituskalender/>

45 LLL HUB. Poland. Prieiga per internetą: <https://www.lll-hub.eu/country/poland/>

46 Warsaw for Intermediate Learners I. e. museum education used in language teaching and cultural experience exchange. Zak-Caplot, K., 2019 m. spalio 7 d. Prieiga per internetą: <https://epale.ec.europa.eu/hr/node/129645>

Gerųjų užsienio šalių praktikų analizė rodo, kad kultūros įstaigos turi didelį potencialą prisidėti prie užsieniečių integracijos į vietos gyvenimą. Analizuojant gerosios praktikos pavyzdžius pavienėse užsienio organizacijose, išsiskiria kelios kryptys, kaip kultūros įstaigos prisideda prie užsieniečių integracijos. Muziejai gali aktyviai dalyvauti rengiant kalbų mokymus užsieniečiams (Kvinso muziejus JAV, Estijos nacionalinis muziejus, Varšuvos muziejus), taip pat – supažindinti užsieniečius su vietos kultūra bei paslaugomis. Pavyzdžiui, „New in Estonia“ programa bendradarbiauja su Estijos muziejais, teikdama užsieniečių integracijos mokymus, kurių metu dalyviai supažindinami ne tik su Estijos kultūra ir istorija, bet ir su praktiniais gyvenimo Estijoje aspektais (sveikatos sistema, darbo sąlygos ir pan.).

Rengiant kalbos ar vietos kultūros mokymus užsieniečiams, dažnu atveju yra bendradarbiaujama su švietimo įstaigomis: pavyzdžiui, Estijos nacionalinio muziejus bendradarbiauja su Tartu universiteto Semiotikos katedra, Varšuvos muziejus – su Varšuvos universiteto Lenkų kalbos ir kultūros užsieniečiams centru „Polonicum“. Tokia partnerystė teikia privalumų: baigus kursus, suteikiami aukštojo mokslo įstaigoms tinkantys kreditai (estų kultūros mokymų užsieniečiams atveju suteikiami du universitetiniai kreditai). Partnerystė su švietimo sektoriumi taip pat suteikia kultūros įstaigoms galimybę rengti kalbų ugdymo metodika pagrįstus mokymus (pvz., Varšuvos muziejaus vykdomos veiklos paremtos Europos Tarybos Bendraisiais Europos kalbų matmenimis).

Palyginus užsienio šalių gerąsias praktikas su Lietuvos kontekstu, matyti, kad Lietuvoje kai kurios kultūros įstaigos taip pat prisideda prie lietuvių kalbos mokymų užsieniečiams. Pavyzdžiui, Klaipėdos miesto savivaldybės Tautinių kultūrų centras rengia lietuvių kalbos kursus suaugusiesiems kitakalbiams⁴⁷. Tokių mokymų pasiūla padidėjo 2022 metais, į Lietuvą atvykus dideliui skaičiui karo pabėgėlių iš Ukrainos. Pavyzdžiui, Birštono viešoji biblioteka 2022 metais siūlė 3 mėnesių trukmės lietuvių kalbos kursus Ukrainos piliečiams, gyvenantiems Birštono savivaldybėje⁴⁸. Kauno Vinco Kudirkos viešoji biblioteka 2022 metais vedė lietuvių kalbos pamokas ukrainiečiams⁴⁹. Vis dėlto, nors kultūros įstaigos Lietuvoje ir prisideda prie užsieniečių integracijos per lietuvių kalbos mokymus, dar nėra išnaudojamas visas kultūros įstaigų potencialas šioje srityje. Lietuvoje kultūros įstaigose trūksta daugiau mokymų, skirtų užsieniečiams supažindinti su vietos kultūra, istorija, papročiais ir praktiniais gyvenimo šalyje aspektais. Kaip rodo užsienio gerųjų praktikų pavyzdžiai, tokias veiklas itin gerai gali atlikti muziejai ar kiti kultūros centrai, ypač bendradarbiaudami ne tik su švietimo institucijomis, bet ir su įstaigomis, kurios dirba su užsieniečių atvykimu bei pritraukimu. Rekomenduotina skatinti sinergiją tarp kultūros įstaigų ir institucijų, dirbančių su užsieniečių atvykimu ar pritraukimu, bendradarbiauti rengiant mokymų programas (pvz., remiantis Estijos „New in Estonia“ programos pavyzdžiu).

2.3. Įvairių amžiaus grupių suaugusiųjų poreikiai, lūkesčiai, patirtys ir požiūris į kultūros įstaigų įsitraukimą į mokymąsi visą gyvenimą

Mokymasis visą gyvenimą – visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla⁵⁰. Lietuvoje ši sritis paprastai nagrinėjama apimant 25–64 metų amžiaus suaugusiųjų švietimo ir mokymosi galimybes, o jaunesni ir vyresni šalies gyventojai į tyrimus nepatenka⁵¹. Suaugusiųjų mokymasis laikomas vienu esminių MVG tęstinumo elementų, apimančių bendrojo, profesinio formaliojo ir neformaliojo bei savaiminio mokymosi veiklą, kuria suaugusieji užsiima baigę pirminio švietimo ir mokymo pakopą⁵². Suaugusiųjų mokymasis dažnai vyksta neformaliojo ir (arba) savaiminio švietimo ir mokymo forma, nes formalusis labiau būdingas jaunimui⁵³.

47 Lietuvių kalbos mokymo kursai suaugusiesiems kitakalbiams. Klaipėdos m. savivaldybės tautinių kultūrų centras. Prieiga per internetą: <https://www.klaipedatkc.lt/lt-suaugusiems-kitakalbiams/>

48 Lietuvių kalbos kursai ukrainiečiams. Birštono viešoji biblioteka. Prieiga per internetą: <https://www.birstonasvb.lt/Naujiena/lietuviu-kalbos-kursai-ukrainieciams/>

49 Lietuvių kalbos pamokos ukrainiečiams. Kauno Vinco Kudirkos viešoji biblioteka. Prieiga per internetą: <https://www.kaunas.mvb.lt/lietuviu-kalbos-pamokos-ukrainieciams-%D1%83%D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8-%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0>

50 Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymas, 2 str. 2 d.

51 Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

52 ES Tarybos rezoliucija dėl atnaujintos Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės (2011/C 372/01).

53 Education at a Glance 2022: OECD Indicators. EBPO, 2022.

Kultūros įstaigoms, kaip ir kitiems potencialiems mokymų teikėjams kuriamoje MVG sistemoje, yra svarbu žinoti, kas būtų mokymų vartotojai (tikslinė auditorija), kokios yra jų patirtys, poreikiai ir lūkesčiai, susiję su MVG veiklomis. Trūksta tyrimų, analizuojančių problematiką ir priežastis, kodėl tam tikrų tikslinių grupių asmenys neateina į MVG veiklas, kad būtų galima nustatyti, kas motyvuoja ir nemotyvuoja mokytis, kokios veiklos būtų svarbiausios, kiek reikia profesinių, socialinių įgūdžių ir kompetencijų stiprinimo. Šaltinių, susijusių su Lietuvos gyventojų patirtimis, lūkesčiais ir poreikiais MVG veikloms būtent kultūros įstaigose, taip pat beveik nėra. Pateikiama analizė remiasi sutelktų grupinių diskusijų su skirtingų grupių suaugusiųjų organizacijų atstovais bei sutelktų grupinių diskusijų su kultūros įstaigų vadovais ir administracija, NVO atstovais ir kultūros edukatoriais medžiaga, taip pat kultūros įstaigų ir jų darbuotojų, dirbančių su suaugusiųjų edukacija, apklausa. Ši medžiaga yra papildoma ir kontekstualizuojama pasiremiant jau anksčiau atliktais kitais tyrimais.

2.3.1. Tikslinių grupių santykis su MVG veiklomis

Lietuvos gyventojams nepakanka informavimo apie mokymosi svarbą, naudą ir galimybes. 42 proc. gyventojų, patenkančių į tikslines grupes, nebuvo girdėję apie mokymosi visą gyvenimą svarbą. Įprotį mokytis turi tik kas penktas gyventojas, o 19 proc. savivaldybių suaugusiųjų motyvacijos mokytis stoka įvardijo kaip vieną didžiausių problemų. Nepakankamai informuojant apie mokymosi visą gyvenimą svarbą ir naudą, neužtikrinant konsultavimo, neišnaudojamos galimybės nuolat atnaujinti žinias, įgūdžius ir kompetencijas, neatsilikti nuo darbo rinkos poreikių ir taip formuoti žmonių įprotį mokytis⁵⁴.

Vyriausybės strateginės analizės centro duomenimis, suaugusieji dažniausiai susiduria su finansinėmis ir laiko derinimo kliūtimis: 30 proc. sunku sumokėti už mokymo paslaugas, 26 proc. – mokymąsi suderinti su šeimos ir asmeniniais poreikiais, o 22 proc. – su darbo grafiku. STRATA apklausos rezultatai⁵⁵ parodė, kad mažiausiai mokosi asmenys nuo 50 metų, neturintys aukštojo išsilavinimo, dirbantys žemesnės kvalifikacijos darbus, mažiau pasiturintys, turintys negalią, kaimo vietovių gyventojai.

Tyrimo metu vykusios diskusijos atskleidė, kad MVG veiklos kultūros įstaigose skirtingų visuomenės grupių atstovams labiau siejosi su bendrąja pažintine–edukacine veikla (parodų, koncertų lankymu), o ne su struktūruotu mokymusi (užsiėmimų ciklais, kursais, mokymo programomis), kurį galėtų pasiūlyti kultūros įstaigos. Tarp MVG veiklų kultūros kontekste įvardytas projektinių veiklų formatas, kai mokymosi veiklos įgyvendinamos tam tikro projekto metu, trunka tam tikrą laikotarpį ir dažnai yra vienkartinės. Taip pat atkreiptas dėmesys, kad MVG veiklos dažniausiai vyksta grupiniu formatu, o informacija apie jas skirtingus dalyvius pasiekia per vienijančias organizacijas, todėl mažiau siejasi su individualiomis patirtimis.

2.3.2. Besimokančiųjų visą gyvenimą profilis

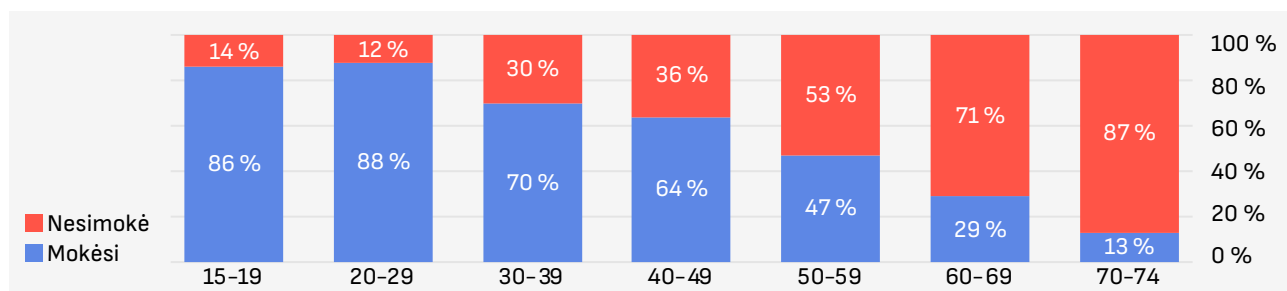
Kultūros įstaigoms ruošiantis įsilieti į kuriamą IMPS, labai svarbu suprasti, kokie asmenys yra labiau linkę įsitraukti į MVG veiklas bei kurios grupės yra mažiausiai įsitraukusios ir todėl turėtų būti labiau prioretizuojamos.

Remiantis STRATA tyrimo duomenimis, dažniausiai MVG veiklose dalyvauja jaunesni asmenys. Pavyzdžiui, jauniausių respondentų (15–19 metų amžiaus grupėje), kurie turėjo mokymosi patirties per pastaruosius trejus metus (be mokymosi bendrojo ugdymo mokykloje), buvo šešis kartus daugiau nei vyriausių respondentų (70 metų ir vyresni) grupėje. Matyti, kad mokymosi patirties mažėjo su kiekviena amžiaus grupe⁵⁶.

⁵⁴ Mokymosi visą gyvenimą vertinimas. Vertinimo ataskaita. Valstybės kontrolė, 2023 m.

⁵⁵ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

⁵⁶ Ten pat, p. 13.

pav. 1 Mokymosi per pastaruosius trejus metus patirtis pagal amžių. Sudaryta autorių pagal „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita.“, STRATA, 2020 m., p. 14.

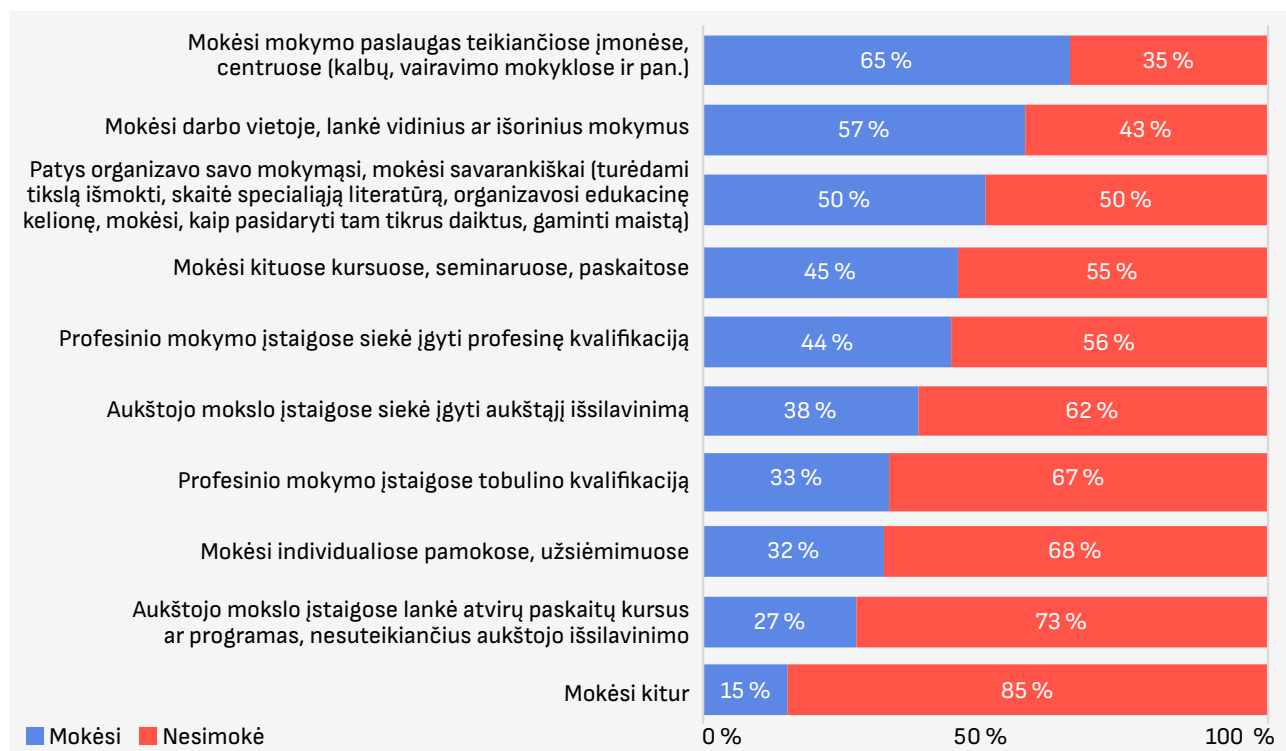
STRATA tyrimas atskleidė, kad mokymosi visą gyvenimą dažnumui įtaką daro ne tik amžius, bet ir kiti veiksniai. Tarp apklaustųjų per pastaruosius trejus metus daugiau mokėsi⁵⁷:

- **moterys** (66 proc.) nei vyrai (50 proc.)
- **asmenys su aukštuoju išsilavinimu** (72 proc.) nei be jo (52 proc.)
- **samdomi darbuotojai** (66 proc.) nei kvalifikuoti darbininkai (55 proc.), nekvalifikuoti darbininkai (41 proc.), bedarbiai (43 proc.) bei esantys pensijoje ar nedirbantys dėl negalios (18 proc.).

Tikėtina, kad panaši besimokančiųjų tendencija gali atsispindėti ir naujai kuriamoje MVG sistemoje, tad ja naudotis labiau bus linkę jaunesni asmenys, moterys, aukštąjį išsilavinimą turintys asmenys, samdomi darbuotojai bei miestų gyventojai. Sunkiausiai įtraukiami į MVG veiklas grupė gali būti pensijoje esantys arba nedirbantys dėl negalios asmenys.

2.3.3. Mokymosi visą gyvenimą formos ir laikas

Analizuojant MVG veiklų formas, STRATA tyrimas rodo, kad populiariausios mokymosi formos tarp besimokančiųjų apėmė mokymąsi mokymo paslaugas teikiančiose įmonėse / centruose, mokymąsi darbo vietoje bei savarankišką mokymąsi⁵⁸. Matyti tendencija, kad profesiją / išsilavinimą įgiję asmenys yra rečiau linkę vėl sugrįžti į formalios švietimo sistemą ir dažniau renkasi neformalaus mokymosi formas – trumpesnės trukmės kursus ar savarankišką mokymąsi.

pav. 2 Mokymosi skirtingomis formomis patirtis tarp apklaustųjų asmenų. Sudaryta autorių pagal „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita.“, STRATA, 2020 m., p. 15.

⁵⁷ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m., p. 13.

⁵⁸ Ten pat, p. 15.

Kuriama MVG sistema gali suteikti daugiau galimybių mokytis tiems, kurie susiduria su finansiniais sunkumais. Didžioji dalis žmonių (58 proc.) per mėnesį neskiria nė kiek lėšų mokymuisi. Iki 50 Eur skiria 5 proc., nuo 50 iki 100 Eur – 3 proc., daugiau kaip 100 Eur – 6 procentai⁵⁹. Remiantis STRATA tyrimo duomenimis, 22 proc. besimokančiųjų finansavo mokymus tik asmeninėmis lėšomis. Dažniau už mokymąsi asmeninėmis lėšomis mokėjo nekvalifikuoti darbininkai, savarankiškos veiklos vykdytojai bei dirbantieji mažose įmonėse. 56 proc. mokymosi išlaidas dengė iš kelių finansavimo šaltinių. Keliais šaltiniais mokymosi išlaidas dažniau dengė asmenys, priskiriami aktyviai besimokantiems.

Besimokantieji dažniausiai skiria iki 10 valandų per savaitę mokymuisi (21 proc.), 10–20 valandų skiria 10 proc. besimokančiųjų, o daugiau kaip 20 valandų – 6 procentai⁶⁰. Laikas, kurį gyventojai vidutiniškai skiria mokymuisi, yra svarbus rodiklis ir kuriamos IMPPS kontekste, siekiant užtikrinti, kad siūlomų mokymų intensyvumas ir valandų krūvis per savaitę būtų tinkamas ir suderinamas su kitais gyventojų turimais įsipareigojimais.

2.3.4. Kliūtys, trukdančios įsilieti į mokymosi visą gyvenimą veiklas

Lietuvos gyventojų gebėjimo mokytis įgūdžiai yra nepakankami: įprotį mokytis nepertraukiamai turi tik kas penktas; mokymasis nesuvokiamas kaip vertybė – trečdalis nesimokytų, net ir turėdami visas sąlygas; be to, mažiausiai motyvuoti yra vyresni, regionuose gyvenantys ir darbo neturintys asmenys, t. y. būtent tie, kuriems labiausiai reikėtų mokytis⁶¹.

Valstybės kontrolės atliktos savivaldybių apklausos duomenimis, 19 proc. (11 iš 58) savivaldybių motyvacijos mokytis stoką nurodė kaip vieną didžiausių problemų, su kuria savivaldybė susiduria suaugusiųjų MVG srityje. Jų teigimu, žemesnio išsilavinimo rajono gyventojai, turintys socializacijos problemų, stokoja motyvacijos dalyvauti mokymuose, o savivaldybės neturi patirties, kaip į veiklą įtraukti nemotyvuotus žmones⁶².

2021–2030 m. Švietimo plėtros programoje⁶³ nurodyta, kad viena didžiausių kliūčių MVG kultūrai formuoti Lietuvoje yra susistemintos informacijos apie mokymosi galimybes ir motyvacijos mokytis stygius. STRATA tyrimas taip pat patvirtino, kad gyventojams nepakanka informacijos apie MVG svarbą. 42 proc. respondentų nebuvo girdėję apie MVG svarbą. Domėjimasis mokymosi galimybėmis menkas – 53 proc. informacijos apie mokymosi galimybes nieieškojo, tik 5 proc. apie jas sužinojo iš karjeros specialistų, konsultantų. Nesimokantiems respondentams trūksta informacijos apie mokymosi naudą (30 proc.) ir kainą (35 proc.)⁶⁴. EBPO Lietuvos įgūdžių strategijoje pabrėžiama, kad nepakankamas informuotumas apie suaugusiųjų mokymosi naudą ir galimybes gali lemti motyvacijos, reikalingos dalyvauti šio mokymosi programose, stygių.

Siekiant sumažinti suaugusiųjų mokymosi kliūtis, svarbų vaidmenį atlieka finansinės paskatos, tačiau vien jų gali nepakakti, nes patiriama sunkumų derinant mokymąsi su asmeniniais ir darbo įsipareigojimais. Kalbant apie barjerus, kurie gali apsunkinti gyventojų įsitraukimą į MVG veiklas kultūros įstaigose, tyrimo metu įgyvendintose sutelktos grupės diskusijose buvo paminėta finansinių išteklių stoka bei menkas mokymų / paslaugų prieinamumas. Kiti svarbūs barjerai, trukdantys dalyvauti MVG veikloje: asmeninės motyvacijos stygius, informacijos apie vykdomas veiklas stoka, asmeniniai įsitikinimai (baimė dalyvauti naujoje veikloje, nejaukumas eiti į renginį ar mokymus vienam).

Senjorų atstovai išskyrė su sveikata susijusius iššūkius, su kuriais susiduriama vyresniame amžiuje, bei tai, kad Lietuvoje sveiko gyvenimo trukmė yra gerokai trumpesnė už ES vidurkį. Diskusijų dalyviai taip pat išskyrė keletą barjerų, susijusių būtent su kultūros įstaigomis. Anot dalyvių, daliai gyventojų, kurie nėra pratę lankytis kultūros įstaigose, pačios kultūros įstaigos (ypač kalbėta apie muziejus) gali atrodyti nepatrauklios ir atšiaurios. Šiems gyventojams taip pat gali trūkti informacijos apie visas muziejų ir kitų įstaigų siūlomas paslaugas.

⁵⁹ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m., p. 30.

⁶⁰ Ten pat, p. 30.

⁶¹ Ten pat.

⁶² Mokymosi visą gyvenimą vertinimas. Vertinimo ataskaita. Valstybės kontrolė, 2023 m.

⁶³ Patvirtinta Vyriausybės 2021-12-01 nutarimu Nr. 1016.

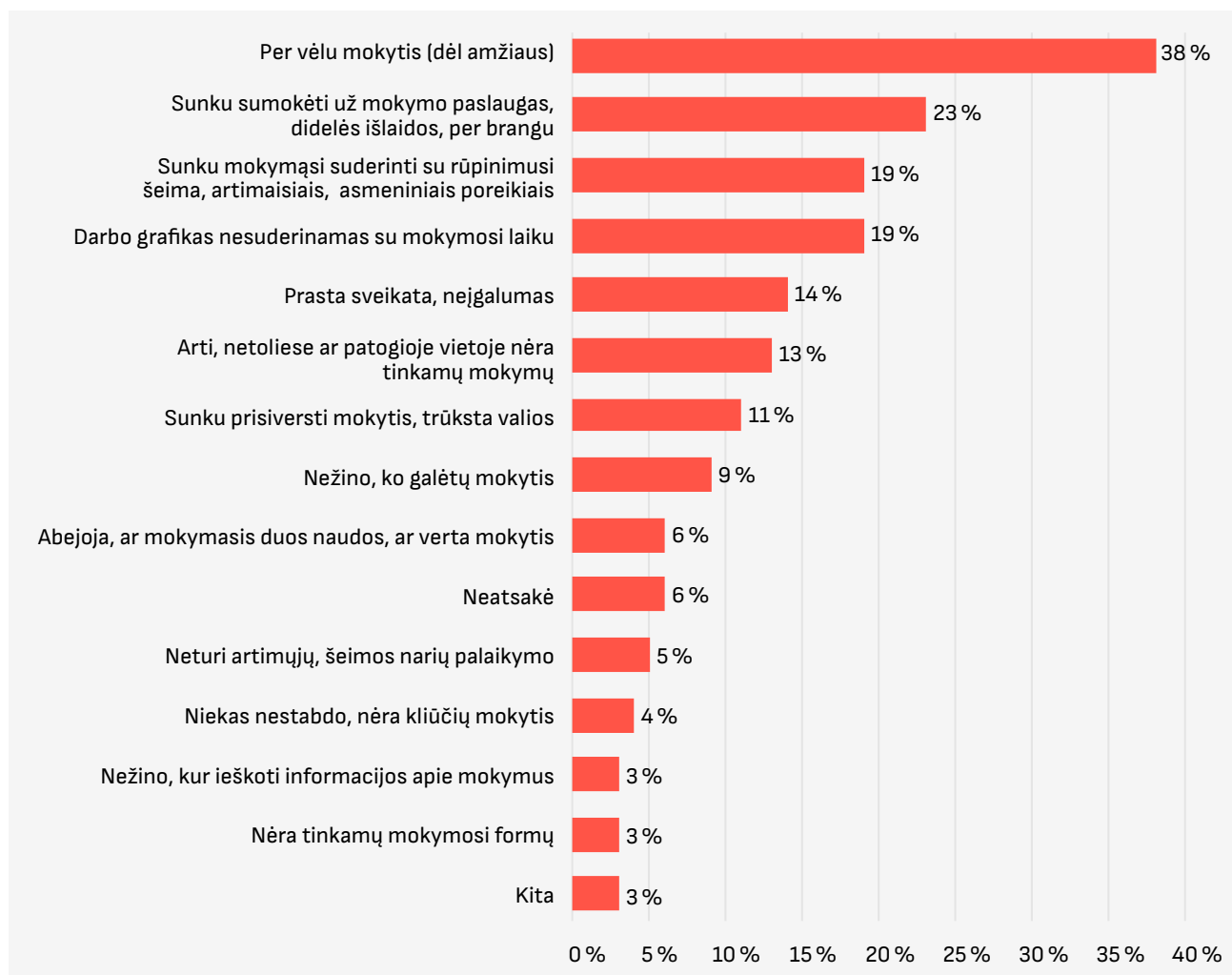
⁶⁴ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

Žmonių su negalia atstovai išskyrė tiek fizinio, tiek ir kognityvinio prieinamumo barjerus. Skirtingų fizinų poreikių dalyviams ne tik neprieinama pati paslaugų teikimo infrastruktūra, bet ir siūlomas turinys kartais yra sunkiai suvokiamas, sudėtingai pateikiamas ir komunikuojamas. Be specialaus pritaikymo žmonėms, turintiems regos ar klausos negalią, itin svarbus ir universalus dizainas (angl. *universal design*), aiški kalba (angl. *clear language*) visoms visuomenės grupėms, ypač senstančios visuomenės kontekste.

Bendru barjeru aktyviau dalyvauti MVG veiklose tarp skirtingų visuomenės grupių įvardytas gyventojų pasyvumas. Pastebėta, kad tai atsispindi ir kitose visuomeninėse srityse, tokiose kaip dalyvavimas savanoriškoje ir kultūrinėje veikloje, įsitraukimas į bendruomeniškumą ir pan.

Šie diskusijų metu įvardyti barjerai sutapo su pagrindinėmis įsitraukimo į MVG veiklas kliūtimis šalyje. Remiantis STRATA duomenimis, didžiausias barjeras buvo žmonių įsitikinimas, kad jiems per vėlu mokytis dėl amžiaus (38 proc.). 23 proc. buvo sunku sumokėti už mokymo paslaugas, o 19 proc. respondentų trukdė asmeninių įsipareigojimų (rūpinimasis šeima ir pan.) ir darbo grafiko suderinimas su mokymosi laiku.

Svarbu paminėti, jog įsitikinimas, kad per vėlu mokytis dėl amžiaus, tampa svarbiu barjeru tarp asmenų, kuriems yra virš 50 metų. 50–59 metų amžiaus grupėje tuo tiki 44 proc., 60–69 metų amžiaus grupėje – 69 proc., o 70–74 metų amžiaus grupėje – 71 procentas. Finansinės kliūtys vaidina svarbesnį vaidmenį tarp dirbančių žemesnės kvalifikacijos darbus. Svarbu paminėti ir tai, kad 13 proc. respondentų barjeru tampa tinkamų mokymų netoliese ar patogioje vietoje stygius.

pav. 3 Kliūtys ir barjerai, trukdantys pradėti mokytis. Sudaryta autorių pagal „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita“, STRATA, 2020 m., p. 20.

2.3.5. Lūkesčiai ir poreikiai, susiję su mokymosi visą gyvenimą veiklomis ir jų įgyvendinimu

Visos grupės akcentavo praktinio žinių panaudojimo poreikį, kompiuterinio / informacinio raštingumo, bendravimo / socialinių ryšių palaikymo, turiningo laisvalaikio praleidimo, kūrybos / kūrybiškumo bei užsienio kalbų mokymosi poreikius. Vis dėlto didžioji dalis poreikių, kuriuos galėtų padėti tenkinti kultūros įstaigos, tarp skirtingų visuomenės grupių atstovų skyrėsi.

Jaunimo (18–29 m.) grupei aktualūs įgūdžiai yra susiję su darbu ir įsiliejimu į darbo rinką, kvalifikacijos kėlimu, įskaitant kompiuterinius įgūdžius (pvz., tokių programų kaip „Microsoft Excel“ ar „Word“ naudojimas). Jaunimo grupei taip pat aktualios programos ar mokymai, susiję su emocine sveikata (kaip atpažinti ir tvarkytis su įvairiomis emocinėmis būsenomis, bendraamžių / šeimos / visuomenės spaudimu; kaip pasiekti tam tikrus profesinio ar asmeninio gyvenimo tikslus). Jaunimo grupei – labiau negu kitoms grupėms – skaitmeninio raštingumo poreikis yra susijęs su modernių, pažangių technologijų naudojimu. Išskirta, kad šią grupę labai sunku pritraukti ir sudominti, o lengviau tai padaryti mokant naudotis sudėtingesnėmis technologijomis, pvz., tokiomis kaip 3D spausdinimas.

Darbingo amžiaus suaugusiesiems (30–64 m.) daugiau aktualūs pasirodė profesiniame orientavime reikalingi įgūdžiai, tokie kaip kompiuterinis / informacinis raštingumas, užsienio kalbos. Šiai grupei dažnai yra sunkiau rasti laiko dalyvauti mokymosi veiklose, tad itin aktualus patogus mokymų laikas, trukmė ir pobūdis (greitai, išsamiai, koncentruotai). Tarp svarbių poreikių įvardytas asmeninis tobulėjimas ir turiningas laisvalaikio praleidimas.

Senjorų atstovams (65 m. ir daugiau), greta bendro poreikio įgyti naujų žinių ir kompetencijų, buvo aktualus skaitmeninis raštingumas, kuris orientuotas į naudojimąsi įvairiomis el. paslaugomis, prisijungimais prie viešojo sektoriaus paslaugų. Senjorų atstovai taip pat pabrėžė, kad jų atstovaujamai grupei svarbus susibūrimo, gyvo bendravimo aspektas, išvykos ir pažintinės ekskursijos, kalbų mokymasis. Jų amžiaus grupei mokymasis ar dalyvavimas tokių organizacijų kaip trečiojo amžiaus universitetas veiklose ne tik suteikia žinių, bet ir atliepia socialinius poreikius. Be to, kitaip nei kitos grupės, kurių laiko galimybės ribotos, senjorai gali dalyvauti mokymuose visu dienos metu.

Asmenims su negalia (18 m. ir daugiau) svarbiausias yra paslaugų prieinamumas ir pritaikomumas specialioms poreikiams. Jiems aktualios įvairios edukacijos (nenurodyta, kokios konkrečiai), kompiuterinis / informacinis raštingumas, dailės / menų užsiėmimai, kūrybos / kūrybiškumo užsiėmimai. Svarbu pabrėžti, kad šiai grupei svarbiau pamatyti, pažinti ir patirti veiklas, o ne įgyti konkrečių įgūdžių.

Tautinių mažumų atstovams (18 m. ir daugiau), remiantis respondentų patirtimi, svarbiausia yra tai, kad užsiėmimai būtų vedami jiems suprantama kalba; aktualūs lietuvių ir kt. kalbų mokymai, kompiuterinis / informacinis raštingumas, vietos kultūros ir bendruomenės pažinimas.

Kalbant apie MVG veiklų prieinamumą ir kokybę, diskusijų metu buvo išreikštas lūkestis, kad kultūrinės MVG veiklos vyktų ne tik įstaigų patalpose. Dalyviai sutarė dėl poreikio, kad MVG paslaugos būtų teikiamos arti tikslinių auditorijų. Taip pat įvardyta, kad informacija turėtų būti pateikiama aktualiai, o veiklos įgyvendinamos profesionaliai ir kokybiškai. Čia itin svarbiomis tampa paslaugų teikėjų kompetencijos, gebėjimas pritraukti, išlaikyti ir motyvuoti dalyvius. Atkreiptas dėmesys, kad pozityvios patirtys dažniausiai priklauso nuo konkrečios įstaigos, organizacijos ar netgi konkretaus žmogaus savybių bei profesionalumo.

Lyginant diskusijų metu surinktą informaciją su bendromis šalies tendencijomis, matyti, kad šalies mastu labai svarbūs skaitmeniniai įgūdžiai. Tačiau tuo pat metu matyti, kad diskusijų metu buvo skirta gerokai daugiau dėmesio įgūdžiams, susijusiems ne su profesinėmis kompetencijomis, bet su emocine sveikata arba asmeniniu tobulėjimu plečiant turimas žinias. Daugiausia asmenų Lietuvos mastu jautė poreikį tobulinti užsienio kalbų mokėjimo kompetencijas (64 proc.), skaitmeninį raštingumą (43 proc.) bei verslumą (39 proc.). Mažiausiai aktualūs buvo „minkštieji“ gebėjimai: pilietiniai, socialiniai bei naudingi buityje. Skaitmeninio raštingumo tobulinimas dažniau buvo aktualus 50 metų ir vyresniems asmenims. Poreikį tobulinti verslumo kompetencijas dažniau nurodo asmenys, esantys vaiko priežiūros atostogose.

pav. 4 Mokymosi finansavimo šaltinių pasiskirstymas. Sudaryta autorių pagal „Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita.“, STRATA, 2020 m., p.47.

Pastebima ir atskirtis tarp besimokančiųjų ir nesimokančiųjų poreikių. 48 proc. nesimokančiųjų teigė, kad juos paskatintų mokytis noras gauti didesnį atlyginimą ir didesnes pajamas, 44 proc. – noras susirasti ar pakeisti darbą⁶⁵. 40 proc. apklaustųjų paskatintų noras tobulėti. Asmenys, kurie turi nesenos mokymosi patirties (per pastaruosius 3 metus), dažniausiai įvardijo, kad mokymasis jiems teikia naudos / teigiamų pokyčių asmeninėje, o ne profesinėje erdvėje. 51 proc. teigė, kad besimokydami patobulino asmenines savybes bei gebėjimus, 47 proc. – kad prasmingai bei turiningai praleido laiką, o 45 proc. – kad pagerino socialinį gyvenimą.

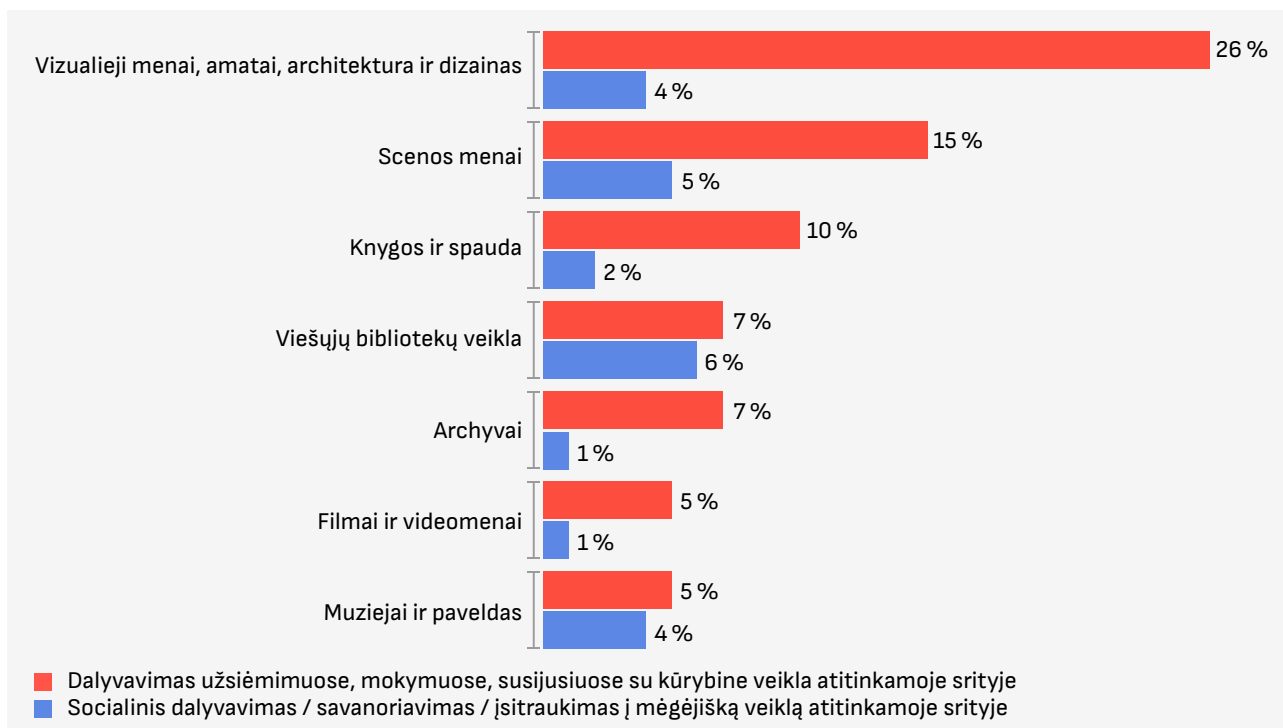
2.4. Kultūros įstaigų pasirengimas ir galimybės prisidėti prie MVG sistemos plėtros

Siekiant įvertinti skirtingų kultūros sričių įstaigų pasirengimą ir galimybes prisidėti prie kuriamos IMPS, buvo analizuojama skirtingų kultūros ir meno įstaigų bei organizacijų edukacinių veiklų pasiūla. Šalies kultūros sektoriaus įstaigose vykdomų MVG veiklų ir programų analizė papildyta tyrimo metu vykdytos apklausos ir sutelktų grupinių diskusijų rezultatais, įvertinus pačių kultūros ir švietimo įstaigų darbuotojų patirtį ir požiūrį į bendradarbiavimo galimybes prisidėti prie suaugusiųjų MVG sistemos, siekiant ugdyti kultūrinės ir bendrąsias kompetencijas; kultūros įstaigų dalyvavimo MVG sistemoje didinimą ir perspektyvas; MVG veiklų ir programų suaugusiems rengimo praktiką, turinį ir atitiktį skirtingo amžiaus suaugusiųjų vartotojų poreikiams.

Remiantis Lietuvos kultūros tarybos atliekamo gyventojų dalyvavimo kultūroje ir pasitenkinimo kultūros paslaugomis tyrimu (2021 m.)⁶⁶, gyventojų dalyvavimo įvairiuose kultūros įstaigų rengiamuose mokymuose lygis skiriasi – tai priklauso nuo kultūros ir meno srities. Apskritai pastebėtina, kad visose srityse dalyvavimas užsiėmimuose ir mokymuose gerokai mažesnis nei socialinis dalyvavimas, savanorystė ar įsitraukimas į mėgėjišką veiklą (žr. pav. apačioje). Daugiausia gyventojų dalyvauja užsiėmimuose ir mokymuose viešųjų bibliotekų veikloje (6 proc.), tada seka scenos menai (5 proc.), muziejai ir paveldas, vizualieji menai, amatai, architektūra ir dizainas (po 4 proc.).

⁶⁵ Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. Gyventojų apklausos ataskaita. STRATA, 2020 m., p. 23–25.

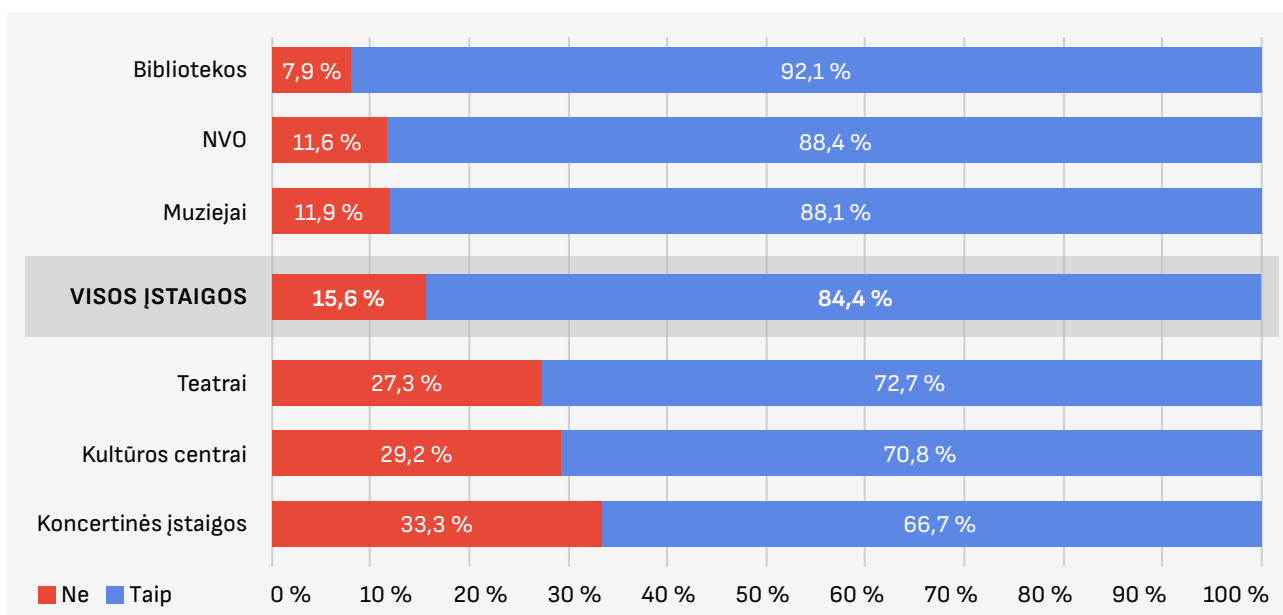
⁶⁶ Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis. Lietuvos kultūros taryba, 2020 m.

Pav. 5 Gyventojų dalyvavimas socialinėse, savanoriškose ir mėgėjiškose veiklose bei dalyvavimas mokymuose. Sudaryta autorių pagal „Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis“, Lietuvos kultūros taryba, 2020 m.

Ši statistika atspindi ir bendrą pasiūlą MVG kontekste – viešosios bibliotekos pirmauja pagal surengtų mokymų ir užsiėmimų skaičių. Bibliotekos aktyviai teikia mokymus įvairaus amžiaus gyventojams, tad, palyginti su kitų kultūros ir meno sričių įstaigomis, jos yra vienos geriausiai pasirengusių įgyvendinti veiklas, susijusias su MVG, ir dalyvauti kuriamoje IMPS. Kultūros centrai (įskaitant amatų centrus) ir muziejai, palyginti su kitomis kultūros įstaigomis, taip pat yra aktyvūs mokymų teikėjai, įsitraukę į įvairių mokymų teikimą bei organizavimą. Kita vertus, vizualiųjų menų, architektūros, dizaino įstaigos mokymus, susijusius su MVG ir atitinkančius kuriamos sistemos reikalavimus, teikia rečiau, o jų turima praktinė patirtis yra mažesnė.

Tyrimo metu atlikta apklausa rodo, kad didžioji apklaustų įstaigų dalis (84,4 proc.) vykdo mokymo veiklas suaugusiems. Tarp respondentų daugiausia mokymo veiklų suaugusiems siūlo bibliotekos (92,1 proc.), NVO (88,4 proc.) bei muziejai (88,1 proc.). Mažiausiai – koncertinės įstaigos (66,7 proc.).

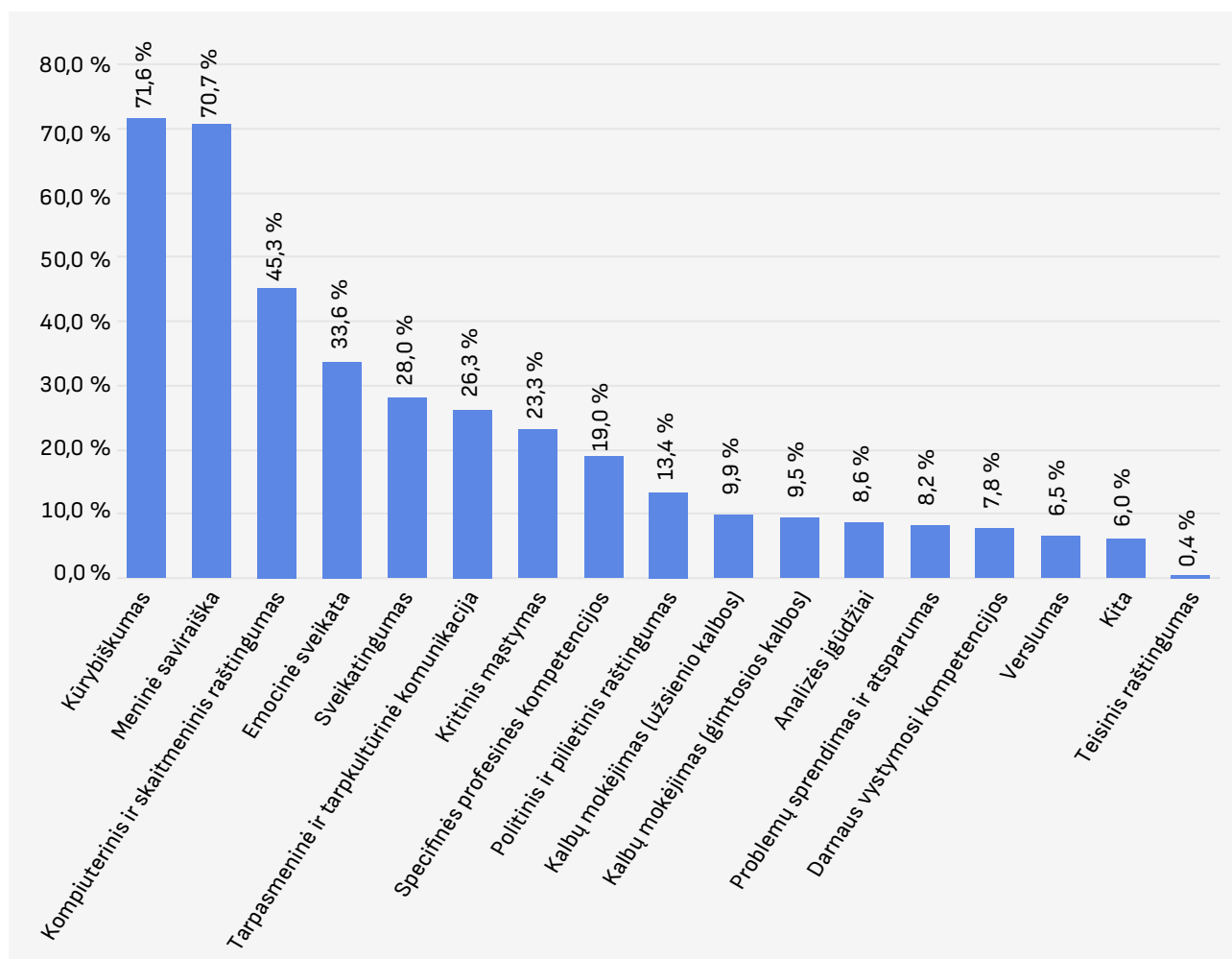

Pav. 6 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar jūsų įstaiga vykdo mokymo veiklas, programas suaugusiems (nuo 18 m.)?“. N=289.

2.4.1. Kultūros įstaigų ugdomos kompetencijos

Dažniausiai kultūros įstaigos siekia ugdyti kultūrinės ir kūrybinės kompetencijas: skatinti kūrybinumą, sudaryti sąlygas kūrybai bei saviraiškai. Iš visų šių kompetencijų gali atsirasti tiek tiesioginė, tiek ir netiesioginė vertė. Sutelktų grupių diskusijų atstovai iš skirtingų kultūros ir meno sričių išskyrė kultūrinės misijos prioritetą savo veiklose: „vis dėlto kaip kultūros organizacijų <...> prioritetas yra vykdyti kultūrinę, o ne švietėjišką veiklą“ (NVO atstovas). Pokalbiuose buvo dažnai keliama abejonė, ar kultūra „<...> kada nors atitiks rinkos poreikius. Tai daugiau savišvieta, pačių žmonių vidinės kultūros reikalas“ (vizualiųjų menų atstovas). Tad kultūros įstaigos ateityje kuriamose MVG programose save matytų labiau kaip papildančias švietimo srities įstaigas. Tačiau išskirta ir tai, kad „kultūra kaip sritis gali pasiūlyti tiek metodus, tiek įrankius, tiek ir tam tikrus instrumentus spręsti įvairias situacijas. Dažnai pamirštama, ir labai svarbu, kad ji visada turėtų savo vietą tiek edukaciniuose, tiek kituose procesuose“ (NVO atstovas).

Tačiau kultūros įstaigos, priklausomai nuo misijos ir tikslų, gali ugdyti įvairias kompetencijas: kultūrinės, kūrybiškumo, komunikavimo, pažinimo, pilietiškumo, socialinės, emocinės, skaitmeninės. Tai atskleidė ir tyrimo metu atlikta apklausa, parodžiusi, kad mokymo veiklos suaugusiesiems, kurias vykdo įstaigos, daugiausia ugdo kūrybiškumo (71,6 proc.), meninės saviraiškos (70,7 proc.), kompiuterinio ir skaitmeninio raštingumo (45,3 proc.), emocinės sveikatos (33,6 proc.) bei sveikatingumo (28 proc.) kompetencijas. Analizuojant pagal regionus, tendencijų, susijusių su regionais, neišryškėjo, kadangi ugdomos kompetencijos labiau priklausė nuo regionuose veikiančių kultūros įstaigų, o ne nuo paties regiono specifikos. Kitų regionų kontekste išsiskyrė Vilniaus regionas, kuriame daugiau nei kituose regionuose buvo minimos „specifinės profesinės kompetencijos“, teikiamos įvairių NVO, skėtinių organizacijų ar pačių kultūros ir meno įstaigų.

Pav. 7 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokias pagrindines kompetencijas ugdo Jūsų vykdomos mokymosi veiklos suaugusiesiems?“. N=232.

Bibliotekų ugdomos kompetencijos

Bibliotekos apima labai platų įvairių paslaugų spektrą: teikia mokymus, susijusius su tokiomis temomis kaip emocinio intelekto ugdymas, kultūros projektų paraiškų rengimas, sveika ir tvari gyvensena; vykdo įvairias sveikatingumo edukacijas; dalyvauja neformaliojo suaugusiųjų švietimo savivaldybių programose⁶⁷. Tai patvirtino ir sutelktose grupėse dalyvavę skirtingų Lietuvos regionų bibliotekų atstovai: „Edukacijų vyksta įvairiausių, nuo kūrybiškumo, biblioterapijos iki profesinio ugdymo, supažindinimo, kaip dirbti su tam tikromis duomenų bazėmis, kaip ieškoti informacijos ir panašiai.“ „Vedame be galo daug edukacijų: įvairius būrelius, tokius kaip keramikos, fotografavimo, robotikos, tvarumo dirbtuves, dekupažo, siuvinėjimo dirbtuves. Bibliotekose veikia klubai. Pavyzdžiui, mūsų bibliotekoje veikia anglų, vokiečių kalbų klubai, veikia net keli skaitymo, filosofijos klubai. Nuo praeitų metų pradėjome teikti lietuvių kalbos, anglų kalbos mokymus ukrainiečiams. Na, tai galima sakyti ir yra mokymosi visą gyvenimą veiklos.“

Tačiau labiausiai bibliotekų kontekste išsiskiria skaitmeninio raštingumo kompetencijos. Tyrimo metu atliktoje kultūros įstaigų apklausoje bibliotekos išsiskiria kompiuterinio ir skaitmeninio raštingumo kompetencijų ugdymo srityje: 96 proc. bibliotekų ugdo šias kompetencijas savo vykdomose MVG veiklose, kai kitos kultūros įstaigos tokių kompetencijų neuğdo arba ugdo labai mažai. Tokia tendencija susijusi ir su bibliotekoms numatytomis švietimo funkcijomis skaitmeninio ir kompiuterinio raštingumo ugdymo srityje⁶⁸. Sutelktose grupėse buvo išskiriamos tokios iniciatyvos kaip „Langas į ateitį“⁶⁹ bei naujai sukurta MIR programa (aprašyta 2.2.2. skyriuje).

Bibliotekos, apibrėždamos informacinį ir medijų raštingumą, vadovaujasi UNESCO pateikiamais apibrėžimais⁷⁰:

- informacinis raštingumas: „gebėjimas identifikuoti, gauti, vertinti, atrinkti ir etiškai bei atsakingai naudoti reikalingą informaciją iš įvairių informacijos šaltinių. Tai įgalina žmones pasiekti asmeninių, socialinių, darbo ir švietimo tikslų“;
- medijų raštingumas: „gebėjimas suvokti medijų vaidmenį ir funkcijas demokratinėje visuomenėje, suprasti sąlygas, kuriomis medijos gali atlikti savo funkcijas; kritiškai vertinti medijų turinį; bendradarbiauti su medijomis skleidžiant demokratiją ir išreiškiant save; turėti įgūdžių (ir naudoti IT) turiniui sukurti“.

Pažymėtina, kad bibliotekos gali būti itin reikšmingos mokymų teikėjos naujai kuriamoje IMPS, kadangi sistemoje numatomas skaitmeninių įgūdžių tobulinimo prioritetas siejasi su bibliotekų ugdomu informacijos ir medijų raštingumu. „Langas į ateitį“ bei MIR programų įgyvendinimo patirtis padėtų bibliotekoms pasirengti įsilieti į IMPS. MIR programa yra suskirstyta į penkias temas: informacijos ir paieškos strategijos, medijų įvairovė ir prieigos būdai, informacijos vertinimas ir atranka, etiškas ir legalus informacijos naudojimas bei saugumas internete. Bibliotekininkams, kurie ves MIR mokymus, yra suteikiama metodinė medžiaga, apimanti temų aprašymus, detalius užsiėmimų aprašymus (įskaitant pasiruošimą jiems, eigą ir įsivertinimą) bei užsiėmimų temoms dėstyti skirtas skaidres. Numatoma visų penkioms temoms skirtų užsiėmimų trukmė – apie 30 akademinių valandų kontaktnio darbo (trukmė gali svyruoti, atsižvelgiant į auditorijos dydį, susipažinimą su tema)⁷¹. Nors pagal užsiėmimų planus MIR programos apimtis yra mažesnė negu IMPS keliamas minimalios mokymų trukmės reikalavimas, ši programa gali tapti pagrindu kurti IMPS tinkančias programas. Išanalizavus MIR programos metodinę medžiagą, matyti, kad taip pat yra nurodomi papildomi šaltiniai, kuriais gali pasidomėti bibliotekininkas.

Kita vertus, kaip išskyrė bibliotekų atstovas diskusijų apie tokio pobūdžio programas metu, nors „<...> pasiruošimo tikrai užtenka, bet mes mokėmės pagal paruoštas programas, nes informatika nėra mano specialybė“. Taip pat buvo akcentuojama, kad norint „teikti mokymo paslaugas, reikia turėti specifinių kompetencijų. Viskas labai priklauso nuo specialistų, dirbančių bibliotekoje. Jeigu yra specialistas besidomintis tuo ir norintis tą padaryti, tai biblioteka tą ir daro“.

67 Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka. Prieiga per internetą: <https://www.marvb.lt/2022/08/26/sveikos-gyvensenos-mokymai-tesis-ir-rudeni-kvociame-prisijungti/>

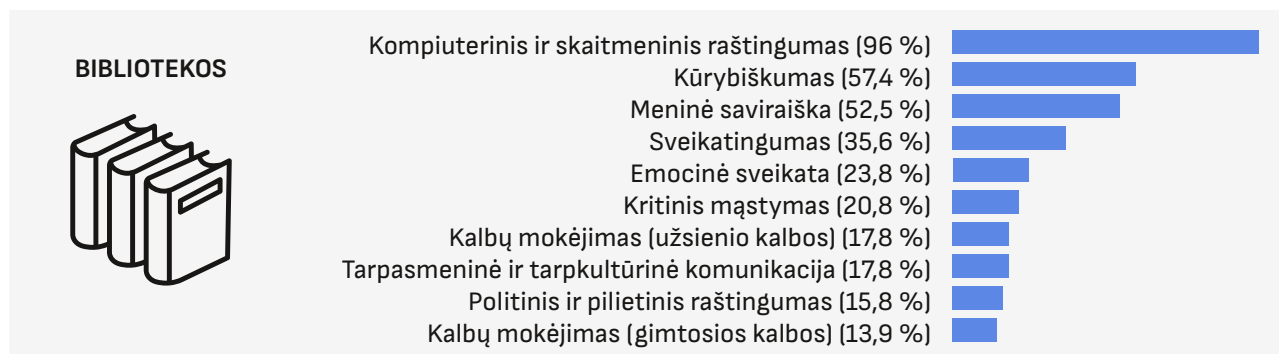
68 Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas, 1995 m. birželio 6 d. Nr. I-920, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18307/DXLmoldxzU?fwid=-11rmuojx65>

69 „Langas į ateitį“ buvo suburtas inicijuoti abipusį verslo ir valdžios institucijų bendradarbiavimą, skatinant visuomenę naudotis informacinėmis technologijomis ir mažinant Lietuvos skaitmeninę perskyrą: <https://www.langasiateiti.lt/>

70 Kundrotaitė, G., Beinoriūtė, R. Medijų ir informacinis raštingumas Lietuvoje. Esamos situacijos analizė. 2020 m., p. 4.

71 Medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ugdymo programa. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, 2022 m.

Nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, apskričių ir savivaldybių bibliotekos taip pat teikia mokymus skaitmeninio, kompiuterinio, medijų ir informacinio raštingumo, užsienio kalbų, naudojimosi duomenų bazėmis, skaitmeninių nuotraukų apdorojimo, skaitymo skatinimo ir pan. temomis^{72,73,74,75,76}.

Pav. 8. Dešimt pagrindinių suaugusiųjų kompetencijų, kurias ugdo bibliotekos. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.

Muziejų ugdomos kompetencijos

Nors sutelktų grupių diskusijose buvo teigiama, kad „muziejai yra kompleksinės įstaigos bei puiki vieta, kur galima stiprinti savo socialines, kultūrinės ir kitas kompetencijas“, daugelis muziejų teikiamų mokymų yra skirti muziejininkystės ir kultūros paveldo profesionalų kvalifikacijai tobulinti, kas nėra IMPS ir šio tyrimo objektas. Tačiau tai rodo muziejų, kaip įstaigų, susipažinimą su struktūruoto mokymo organizavimu ir bendrą mokymų rengimo patirtį. Be to, kai kurios kompetencijos, kurios yra ugdomos minėtų darbuotojų kvalifikacijos kėlimo mokymų metu, galėtų būti aktualios ir platesnei auditorijai (pvz., Lietuvos muziejų asociacija kartu su muziejais partneriais rengė mokymus muziejų darbuotojams bendrųjų, vadybinių ir socialinių kompetencijų tobulinimo tematika⁷⁷).

Skaitmeninių kompetencijų atžvilgiu dabartinės muziejų siūlomos MVG veiklos yra mažai susijusios su šių įgūdžių tobulinimu. Platesnei auditorijai (t. y. įvairių grupių suaugusiesiems), kuri nėra susijusi su muziejų ar kultūros paveldo sektoriumi, skirtų mokymų pasiūla taip pat yra mažesnė. Kaip sutelktose grupėse įvardijo muziejų atstovai: „Pirmiausia, pagrindinė mūsų (edukacijų) auditorija yra švietimo įstaigos – tiek ikimokyklinio ugdymo, tiek mokyklos. Kitas segmentas turbūt pagal lankomumą, bet procentiškai ryškiai mažesnis yra trečiojo amžiaus universitetas, jo klausytojai. Na, ir suaugusieji dalyviai iš tikrųjų yra pavieniai.“

Čia išsiskiria keli vykdomi mokymai, susiję ir su kritinio mąstymo ar emocinės gerovės skatinimu. Pavyzdžiui, Tauragės krašto muziejus „Santaka“ yra organizavęs seminarą-mokymus dezinformacijos atpažinimo ir propagandos tema, kurie buvo skirti viešosios informacijos rengėjams, komunikacijos specialistams bei bendruomenių lyderiams⁷⁸. Utenos kraštotyros muziejus kartu su VšĮ „Sėkmės mokykla“ vykdė verslumo mokymus dailininkams, kurių metu kalbėta apie asmeninių tikslų išsikėlimą, verslo pradžią, buhalteriją ir pan.⁷⁹ Palangos kurorto muziejus vykdė mokymus suaugusiesiems apie streso valdymą per atidos praktiką⁸⁰. Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus rengia dailės terapijos užsiėmimus suaugusiesiems, kurių metu yra gilinamas savęs supratimas, savianalizė.

Šie mokymų pavyzdžiai rodo muziejų potencialą atliepti gyventojų lūkesčius, išryškėjusius gyventojų lūkesčių ir poreikių analizėje: gyventojams aktualūs mokymai verslumo ar emocinės sveikatos temomis.

72 Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Mokymai. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/paslaugos/lankytojui/mokymai>

73 Kauno Vinco Kudirkos viešoji biblioteka. Mokymai gyventojams. Prieiga per internetą: <https://www.kaunas.mvb.lt/paslaugos/mokymai-gyventojams>

74 Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka. Mokymai. Prieiga per internetą: <https://www.pavb.lt/paslaugos/lankytojams/mokymai-ir-edukacines-programos/>

75 Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešoji biblioteka. Skaitmeninio raštingumo mokymai. Prieiga per internetą: <https://www.silutevb.lt/skaitmeninio-rastingumo-mokymai/>

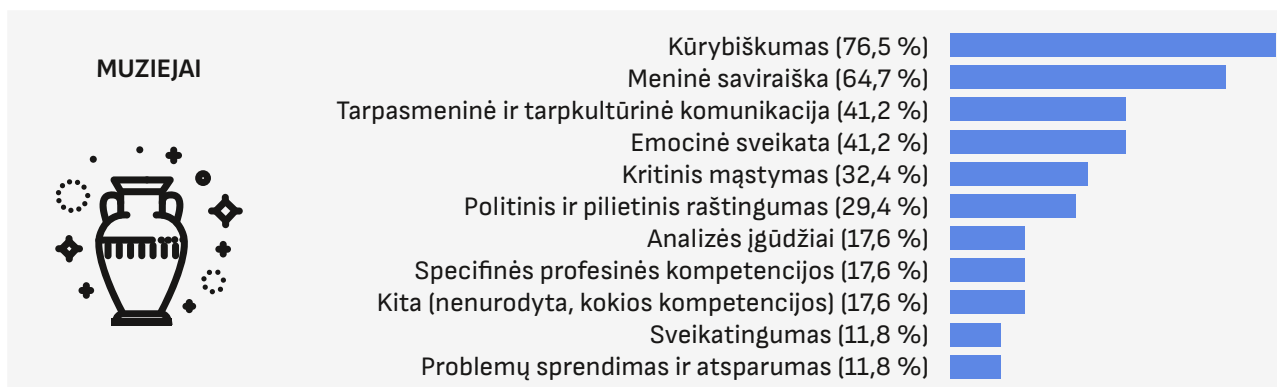
76 Kauno apskrities viešoji biblioteka. Anglų kalbos klubas suaugusiems. Prieiga per internetą: <https://www.kvb.lt/is-nauienos/mokymai/13661-anglu-kalbos-klubas-suaugusiems>

77 Lietuvos muziejų asociacija. XXI amžiaus muziejininkų kompetencijų ir gebėjimų ugdymas. Prieiga per internetą: <https://museums.lt/xxi-amziaus-muziejininku-kompetenciju-ir-gebejimu-ugdymas/>

78 Tauragės krašto muziejus. Seminaras-mokymai. Prieiga per internetą: <https://tauragesmuziejus.lt/renginiai/seminaras-mokymai/>

79 Utenos krašto muziejus. Vyks mokymai Utenos dailininkams. Prieiga per internetą: <http://www.utenosmuziejus.lt/13-projektas-1111-165/78-vyks-mokymai-utenos-dailininkams>

80 Palangos kurorto muziejus. Prieiga per internetą: <https://kurortomuziejus.lt/mokymai-ar-galima-valdyti-stresa-leidziant-jam-buti-atidos-praktinis-uzsiemimas-su-alicja-juskiene/>

Pav. 9. Dešimt pagrindinių suaugusiųjų kompetencijų, kurias ugdo muziejai. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.

Kultūros centrų ugdomos kompetencijos

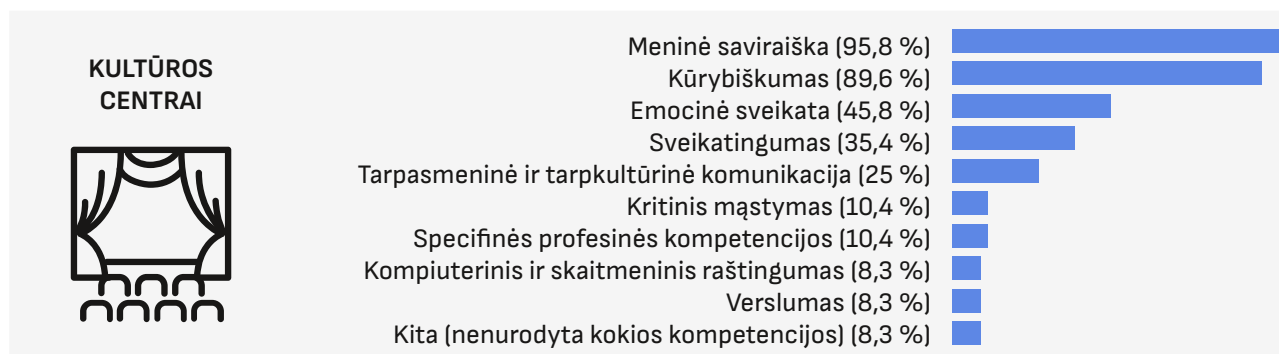
Kultūros centrai išsiskiria daugiafunkciškumu, o plačiai išvystytas jų tinklas reikšmingai prisideda prie kultūros paslaugų prieinamumo. Teikiamų paslaugų įvairovė – apimanti tiek mėgėjų, tiek profesionalų meną bei pačias įvairiausias kultūros sritis – sudaro galimybes skirtingais būdais prisidėti prie kuriamos IMPS. Pagrindinės kultūros centrų funkcijos apima mėgėjų meno kolektyvų veiklas, tačiau įgyvendinamos ir meno studijų, būrelių, edukacinių programų veiklos, auditorijos vystymo edukacijos, orientuojantis į skirtingų tikslinių auditorijų įtraukimą, paslaugų mobilumą, kūrėjų bendradarbiavimą ir mainus, mokymąsi visą gyvenimą ir pilietiškumo ugdymą. Plati mėgėjų meno sąvoka apima ir kultūrinę edukaciją, jaunimo užimtumą, etninės kultūros puoselėjimą ir kitus aspektus. Vertinant kultūros centrų pasirengimą ugdyti platesnį kompetencijų spektrą, svarbu atkreipti dėmesį, kad tyrimo metu atlikta apklausa rodo, jog tik 4,2 proc. tyrime dalyvavusių kultūros centrų savo mokymo veiklose ugde politinį ir pilietinį raštingumą. Ši pilietiškumo skatinimo funkcija (Lietuvos tapatybės skatinimas, istorinės atminties aktualizavimas) yra numatyta Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymo pakeitimuose, kurie įsigaliojo nuo 2023 m. balandžio 1 dienos⁸¹. Nuo 2023 m. balandžio 1-osios kultūros centrai taip pat yra atsakingi už kultūrinio verslumo ugdymą / skatinimą. Tyrimo metu verslumo kompetencijas ugde 8,3 proc. kultūros centrų, dalyvavusių apklausoje (respondentų) ir vykdžiusių mokymo veiklas.

Kaip sutelktų grupių diskusijose įvardijo kultūros centrų atstovai, „mėgėjų meno veikloje kol kas nėra galimybės formalizuoti (įvairias mėgėjų meno veiklas). Nebent pasitelkiant partnerius, bet patys tokių programų rengti negalime“. Greta mėgėjų meno kolektyvų veiklų kultūros centrai rengia mokymus apie sveikatinimąsi, tvarios aplinkos kūrimą, amatų populiarinimo veiklas, paskaitas įvairiomis temomis, parodas, edukacines veiklas, skirtas kalendorinėms šventėms ar supažindinančias su etnokultūra. Tačiau, kas buvo patvirtinta ir skirtingų sutelktų grupių atstovų, daugiausia tai – „mažos apimties edukacijos. Neturime tokių edukacijų, kur galėtume pastoviai priimti žmones“. „Mes tokių ilgalaikių programų suaugusiųjų mokymuisi visą gyvenimą neturime.“ „Kaip dažnai būna kultūros centruose, tai tiesiog kažkoks vienkartinis dalykas.“ Sutelktų grupių metu taip pat išreikštas lūkestis, kad „būtų ne prievolė, bet galimybė formalizuoti šitas programas, kad jos galėtų dalyvauti kompetencijų pripažinimo procese. Galbūt stojant į universitetus, tęsiant studijas galėtų būti dalis tų veiklų užskaityta kaip įgytos tam tikros kompetencijos neformaliu būdu“.

Dalis formalių kultūros centrų mokymų yra orientuota į kultūros sektoriaus darbuotojų arba kitų profesijų / amatininkystės kvalifikacijos kėlimo veiklas, kurios nėra IMPS ir šio tyrimo objektas. Kaip patikslino sutelktų grupių dalyviai, „kartais įgyvendindami programas mes bendradarbiaujame su Švietimo pagalbos tarnyba, formalizuojame tas kvalifikacijos tobulinimo veiklas. Ir ne tik mūsų personalui, bet taip pat ir visiems norintiems teikiame naujų kompetencijų įgijimo programas“. Taigi, nors mokymai ir nėra skirti plačiai auditorijai, tai rodo šių įstaigų patirtį organizuojant struktūruotus mokymus, kas yra aktualu ir kuriamos IMPS kontekste. Verta paminėti ir tai, kad kai kurių kultūros sektoriaus darbuotojų kvalifikacijos tobulinimo mokymų turinys galėtų būti pritaikytas ir kitiems asmenims. Pavyzdžiui, Vilniaus

81 Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymas, 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2395, Vilnius. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2023-04-01. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.238644/nvimpDCall?fwid=-thr0u2znmz>

etninės kultūros centro rengiamų mokymų nematerialaus kultūros paveldo puoselėtojams turinys apima ir bendresnes kompetencijas – kultūros vadybą, juridinių asmenų veiklos galimybes, viešinimo ir bendradarbiavimo galimybes ir pan.⁸² Klaipėdos miesto savivaldybės tautinių kultūrų centras siūlo lietuvių kalbos mokymo kursus suaugusiesiems kitakalbiams⁸³. Lietuvių kalbos pagrindų mokymo funkcija išskiriama ir kuriamoje IMPS, kur įvardijamas toks rodiklis: „Trečiųjų šalių piliečių, gavusių leidimą gyventi Lietuvos Respublikoje, ir ES valstybių narių piliečių (išskyrus lietuvių kilmės asmenis), baigusią lietuvių kalbos pagrindų mokymus, dalis nuo visų atvykusių (proc.) – 30 proc.“⁸⁴ Tad čia išryškėja kultūros potencialas prisidėti prie IMPS prioritetinių rodiklių siekimo.

Pav. 10. Dešimt pagrindinių suaugusiųjų kompetencijų, kurias ugdo kultūros centrai. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.

Scenos menų įstaigų ugdomos kompetencijos

Scenos menai kuriamoje naujoje IMPS galėtų geriausiai prisidėti prie bendrųjų kompetencijų, tokių kaip viešasis kalbėjimas, improvizacija, komandinis darbas ir pan., ugdymo. Scenos menų įstaigose daug rečiau vyksta mokymai ar seminarai, kurių metu siekiama kitų tikslų ir kompetencijų ugdymo. Pavyzdžiui, improvizacijų teatras „Impro241“ rengia įvairius seminarus, skirtus įvairių amžiaus grupių asmenims, kurių metu dalyviai supažindinami su pagrindiniais improvizacijos elementais⁸⁵. Šie seminarai skirti įvairioms temoms: kūrybiškumas ir jo ugdymas; viešasis kalbėjimas; emocinis intelektas; kūno kalbos pažinimas; vidiniai spontaniški impulsai ir jų indentifikavimas. Studija „Insiti“ vykdo 4 mėnesių trukmės vaidybos mokymus suaugusiesiems (nuo 30 m.)⁸⁶. Užsiėmimų dalyviai supažindinami su aktorius profesija, mokomasi kurti, pasakoti bei vaidinti įvairias istorijas, analizuoti scenarijus, kurti personažus, statyti spektaklius.

Koncertų salės, chorai ir orkestrai nėra itin aktyvūs MVG veiklų teikėjai. Dauguma mokymų yra skirti profesinei kvalifikacijai kelti, o tai nėra IMPS ir šio tyrimo objektas. Pavyzdžiui, Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras turi stažuotojų programą, kuri yra skirta magistro studijų absolventams⁸⁷. Konkurso būdu atrenkami 6–8 jaunieji atlikėjai, kuriems mokamos stipendijos ir suteikiama galimybė toliau tobulinti įgūdžius įstaigoje bei įsiliesti į įstaigos repertuarą. Choras „Polifonija“ organizuoja seminarus chorų vadovams bei muzikos pedagogams dainininkų vokaliųjų įgūdžių tobulinimo tema⁸⁸. Lietuvos chorų sąjunga rengia įvairius mokymus chorų vadovams repertuaro pasirinkimo ir kitomis temomis⁸⁹.

Neprofesionalams skirtų mokymų programų koncertinėse įstaigose yra teikiama mažiau. Kai kurios NVO, pavyzdžiui, muzikos kūrybos mokykla „Muzikalkė“, siūlo suaugusiesiems nuolatinius užsiėmimus, susijusius su muzikos kūryba: jų metu skatinamas kūrybiškumas, ieškoma netradicinių originalių idėjų, susipažinama su scenos menu. Elektroninės muzikos kūrybos keturių užsiėmimų kursas supažindina dalyvius su garso dizaino pagrindais, elektroninės muzikos kūrybos subtilybėmis⁹⁰. Lietuvos nacionalinis operos ir baleto teatras turi patirties teikiant klasikinio baleto pamokas suaugusiesiems, organizuojant

82 Vilniaus etninės kultūros centras. Prieiga per internetą: <https://www.etno.lt/seminarai/1112-mokymai-nematerialaus-kulturos-paveldo-puoseltojams-ii-dalis>

83 Klaipėdos m. savivaldybės tautinių kultūrų centras, Lietuvių kalbos mokymo kursų suaugusiesiems kitakalbiams. Prieiga per internetą: <https://www.klaipedatkc.lt/lt-suaugusiems-kitakalbiams/>

84 Plėtos programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „[diegti vieną langelį] karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ aprašas.

85 „Impro241“. Atviri seminarai. Prieiga per internetą: <http://impro241.lt/seminarai/>

86 Teatro ir kino mokykla. Vaidyba suaugusiems. Prieiga per internetą: <https://www.insiti.lt/veikla/vaidyba-suaugusiems/teatras/>

87 Interviu su Nacionaliniu operos ir baleto teatru.

88 Choras „Polifonija“. Virtualios polifonijos seminarai. Prieiga per internetą: <https://www.polifonija.lt/lt/naujienuos-virtualios-polifonijos-seminarai>

89 Lietuvos chorų sąjunga. Nuotolinis seminaras „Repertuaras mėgėjų chorui“. Prieiga per internetą: <https://lchs.lt/seminaras/nuotolinis-seminaras-repertuaras-megeju-chorui/>

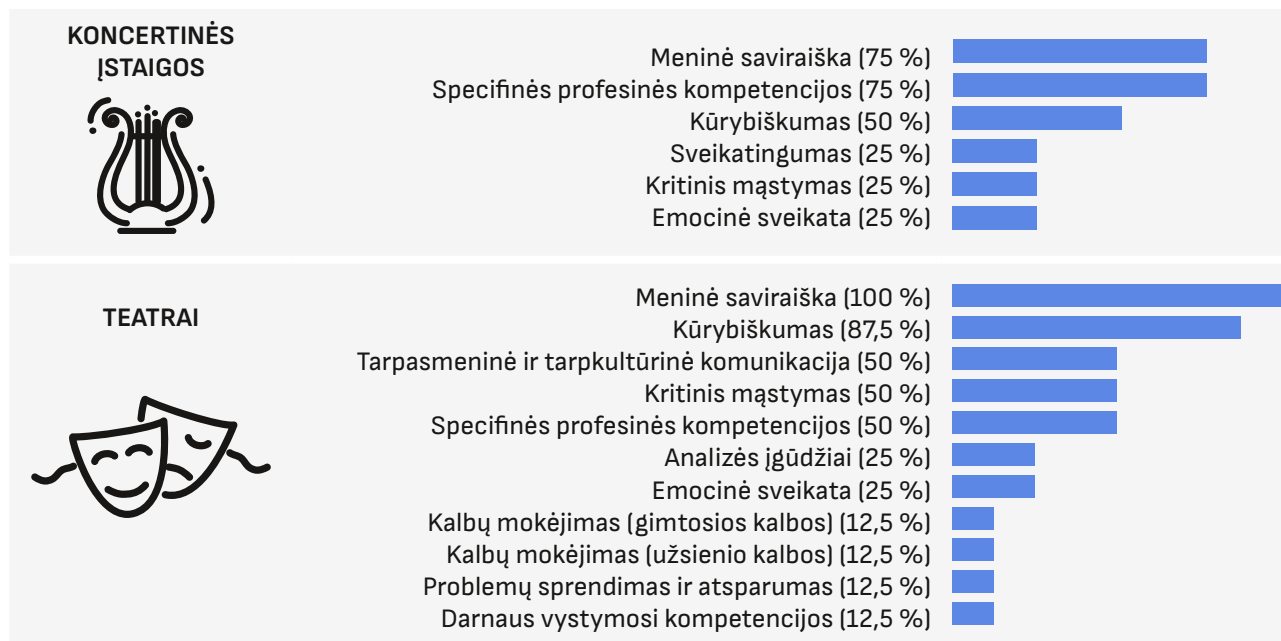
90 Muzikos kūrybos mokykla „Muzikalkė“. Elektroninės muzikos kūryba žaliems. Prieiga per internetą: <https://www.muzikalke.lt/elektronines-muzikos-kuryba-zaliems/>

semestro trukmės paskaitų, užsiėmimų ciklus tiek senjorams (bendradarbiaujant su trečiojo amžiaus universitetu), tiek jaunimui (bendradarbiaujant su Vytauto Didžiojo universiteto programa „Gifted“)⁹¹.

Nors pačios koncertinės įstaigos nesiūlo daug mokymų ar edukacijų muzikos srityje, potencialas teikti MVG veiklas, atitinkančias gyventojų poreikius ir lūkesčius, egzistuoja. Tai rodo ir muzikos terapijos bei kitų su muzika susijusių kūrybinių užsiėmimų nauda. Tokius mokymus, seminarus dažnai organizuoja švietimo ar kitos įstaigos. Toliau pateikiama keletas pavyzdžių, susijusių su muzikos srities mokymais bei veiklomis, kurias sėkmingai galėtų vykdyti ir muzikos sektoriaus įstaigos.

- Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka vykdo mokymus senjorams „Muzikavimo valanda: žingsnis po žingsnio“⁹². Programa parengta Nacionalinės bibliotekos Muzikos ir vizualiųjų menų skyriaus profesionalų, turinčių muzikinį išsilavinimą. Muzikavimo erdvėje mokoma groti pianinu, kartu pažinti muziką. Mokymų trukmė – 2 mėnesiai, užsiėmimai vyksta kartą per savaitę po 1 val.
- Sostinės vaikų ir jaunimo centras rengia dainos ir kompozicijos įrašinėjimo dirbtuves, skirtas įvairaus amžiaus žmonėms⁹³.
- Vilniaus mokytojų namuose veikia vokalo studija „Nonetas“⁹⁴. Užsiėmimai yra skirti įvairaus amžiaus žmonėms. Jų metu ugdomos su dainavimu susijusios kompetencijos.

Verta pažymėti, kad scenos menų įstaigose dirba įvairaus profilio ir kompetencijų specialistai. Ši specialistų įvairovė sudaro sąlygas rengti mokymus, ugdančius įvairias kompetencijas. Pavyzdžiui, scenos menų įstaigos gali pasidalinti žiniomis ir ugdyti tokias kompetencijas kaip grimas, perukų gamyba, batsiuvystė, siuvimas, kineziterapija, inžinerija, vokalo treniravimas, baletas ir kt.⁹⁵

Pav. 11. Šešios pagrindinės koncertinių įstaigų (respondentai nepasirinko daugiau nei šešių atsakymo variantų) ir dešimt pagrindinių teatrų ugdomų suaugusiųjų kompetencijų. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.

Architektūros ir dizaino srityse dominuoja privatūs, pelno siekiantys verslai, kurių veikla neapima edukacinių veiklų ar mokymų rengimo. Pagrindiniai mokymų teikėjai yra sektoriaus lygmens asociacijos ir NVO. Mokymai daugiausia orientuoti į srities profesionalų kvalifikacijos kėlimą. Didžioji dalis mokymų, kuriuos siūlo tokios organizacijos kaip Architektūros kokybės vystymo asociacija (AKVA), Lietuvos architektų rūmai, Viešoji įstaiga Kauno architektūros ir urbanistikos ekspertų taryba (KAUET) ar Lietuvos kraštovaizdžio architektų sąjunga, yra skirti architektų kvalifikacijai tobulinti. Lietuvos dizaino asociacijos (LDA) siūlomi kvalifikacijos kėlimo kursai taip pat yra skirti daugiausia dizaineriams. LDA siūlo

91 Interviu su Lietuvos nacionaliniu operos ir baletu teatru.

92 Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Mokymai senjorams „Muzikavimo valanda: žingsnis po žingsnio“. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/renginiai/7639-mokymai-seniorams-muzikavimo-valanda-zingsnis-po-zingsnio>

93 Sostinės vaikų ir jaunimo centras. Dainos kompozicijos ir įrašinėjimo dirbtuvės. Prieiga per internetą: <https://svjc.lt/burelis/dainos-kompozicijos-ir-irasinejimo-dirbtuves/>

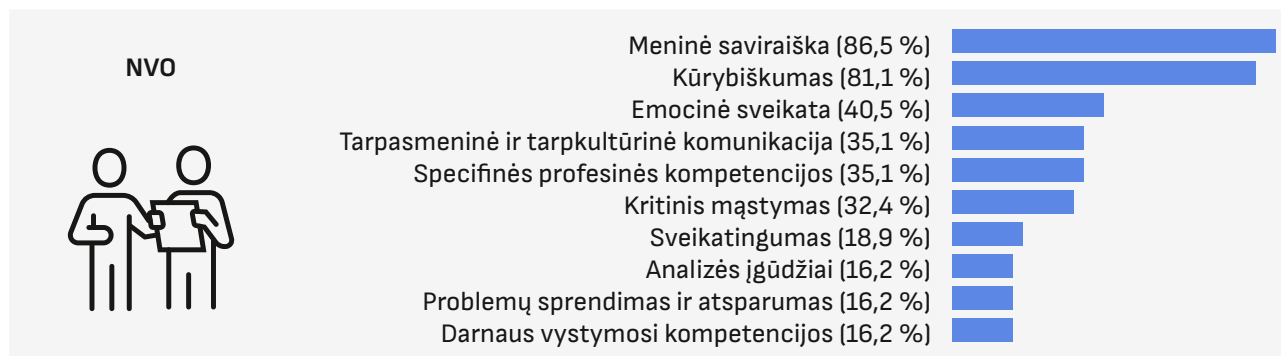
94 Kultūros ir švietimo centras Vilniaus mokytojų namai. Vokalo studija „Nonetas“. Prieiga per internetą: <https://www.kultura.lt/lt/studios/view/78>

95 Interviu su Lietuvos nacionaliniu operos ir baletu teatru.

vienos dienos kursų efektyvios komunikacijos, auditorijų atradimo, derybų meno, laiko planavimo, ir pan. temomis^{96,97,98}. Nors šie kursai yra susiję su specifiniais profesijos įgūdžiais, dalis gyventojų turi poreikį susipažinti su architektūros ir dizaino temomis ir jas pritaikyti kuriant savo gyvenamąją aplinką.

Ne skėtinių organizacijų organizuojamų mokymų pavyzdys – VšĮ „Artišokai“ ir VšĮ „Kultūrinės ir organizacinės idėjos“ vykdomi grafinio dizaino mokymai⁹⁹. Mokymai skirti NVO ir kultūros sektoriaus darbuotojams, kasdien dirbantiems su idėjų pristatymu ir komunikacija. Mokymų turinys apima grafinio dizaino svarbą projektams, grafinę higieną, įvairių kampanijų planavimą, internetinių įrankių naudojimą. Pastebimas ir kitų, ne dizaino srities įstaigų, susidomėjimas dizaino metodų taikymu ir su tuo susijusiais mokymais. Nors ir nesusiję su kultūros įstaigomis, toliau pateikiami mokymų pavyzdžiai yra aktualūs, nes parodo tokio pobūdžio veiklų, kurias galėtų teikti ir pačios dizainui atstovaujanti įstaigos, poreikį.

- Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos teikia mokymus universalaus dizaino principų taikymo srityje, skirtus Lietuvos regionų savivaldybių specialistams¹⁰⁰.
- Europos socialinio fondo rengia mokymus „Socialinių inovacijų kūrimo procesas naudojant dizaino mąstysenos metodologiją“, skirtus viešiesiems ir juridiniams asmenims, ketinantiems teikti paraiškas projektui „Alternatyvių Investicijų Detektorius (AID)“¹⁰¹.
- Kompiuteriniai mokymai, susiję su įvairių programų naudojimu („Adobe Creative Cloud“, „Adobe Photoshop“, „Adobe Illustrator“, „Adobe InDesign“ ir pan.). Tokius kursus jau siūlo, pavyzdžiui, Informacijos technologijų mokymo centras.

Pav. 12. Dešimt pagrindinių suaugusiųjų kompetencijų, ugdomų NVO. Sudaryta autorių, remiantis apklausos duomenimis.

Kino srityje suaugusiems skirtų MVG veiklų bei mokymų pasiūla nėra didelė. Edukacijos, mokymai ir seminarai kino srityje dažniausiai yra orientuoti į vaikus ir jaunimą. Paprastai ši veikla skatina kūrybiškumą arba būna skirta kino kūrimo procesui^{102,103}. Dauguma su mokymu susijusių veiklų apima kino filmų bazės kūrimą, jos prieinamumą mokytojams ir gyventojams, metodinės medžiagos diskusijoms parengimą¹⁰⁴. Suaugusieji dažniausiai nėra šių programų tikslinės grupės, nebent kursai ar mokymai yra skirti kino profesionalų kvalifikacijai tobulinti. Veiklos, kurios yra skirtos senjorams, dažnai būna orientuotos ne tik į edukaciją, bet ir į laiko praleidimą kartu. Pavyzdžiui, Vidos Ramaškienės fondas organizuoja filmų peržiūras ir renginius senjorams¹⁰⁵. Edukacinės programos (pvz., paskaitos, susitikimai su kūrėjais) lydi ir kino festivalius¹⁰⁶. Šios išvardytos edukacijos veiklos vykdomos fragmentiškai, nėra sistemingos ar organizuotos į mokymus. Papildomų interviu metu buvo minėta, kad kino edukacijos plėtrą suaugusiems riboja tai, jog Lietuvos kino centras neturi atskiros kino edukacijos finansavimo programos (kino edukacijos projektai anksčiau buvo finansuoti per LKT programą), kas galėtų paskatinti sektoriaus aktyvumą šioje srityje.

96 Lietuvos dizaino asociacija. Seminaras. Efektyvi komunikacija. Prieiga per internetą: <https://www.lda.lt/naujienos/seminaras-efektyvi-komunikacija-arturas-jonkus/>

97 Lietuvos dizaino asociacija. Seminaras. Derybos. Prieiga per internetą: <https://www.lda.lt/naujienos/seminaras-derybos-arturas-jonkus-ef%bf%bc/>

98 Lietuvos dizaino asociacija. Paskaita. Laiko ir užduočių valdymas. Prieiga per internetą: <https://www.lda.lt/naujienos/paskaita-laiko-ir-uzduociu-valdymas-giedre-skupiene-ka-dizaine-riams-reikia-zinoti-apie-intelektine-nuosavybe-ir-kodel-reikalingos-sutartys-indre-barauskiene/>

99 Vilniaus miesto savivaldybė. Grafinio dizaino mokymai. Prieiga per internetą: <https://vilnius.lt/lt/kultura-ir-sportas-svietimas/grafinio-dizaino-mokymai/>

100 Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Organizuojami universalaus dizaino mokymai. Prieiga per internetą: <https://www.ndt.lt/organizuojami-universalaus-dizaino-mokymai/>

101 Europos socialinio fondo agentūra. Nuotoliniai mokymai „Socialinių inovacijų kūrimo procesas naudojant Dizaino mąstysenos metodologiją“. Prieiga per internetą: <https://www.esf.lt/lt/susisiekite-su-mumis/renginiai/1/p20/nuotoliniai-mokymai-socialiniu-inovaciju-kurimo-procesas-naudojant-dizaino-mastysenos-metodologija/event-170>

102 „Skalvija“. Edukacija. Prieiga per internetą: <https://skalvija.lt/edukacija/>

103 CUMA. Kino sklaidos projektas „Kino busas“. Prieiga per internetą: <https://www.cuma.lt/kino-sklaidos-projektas-kino-busas>

104 Pz., Lietuvos kino centras: <https://www.lkc.lt/projektai/kino-edukacijos-projektai>

105 Vidos Ramaškienės paramos fondas: <https://www.facebook.com/vrparamosfondas/>

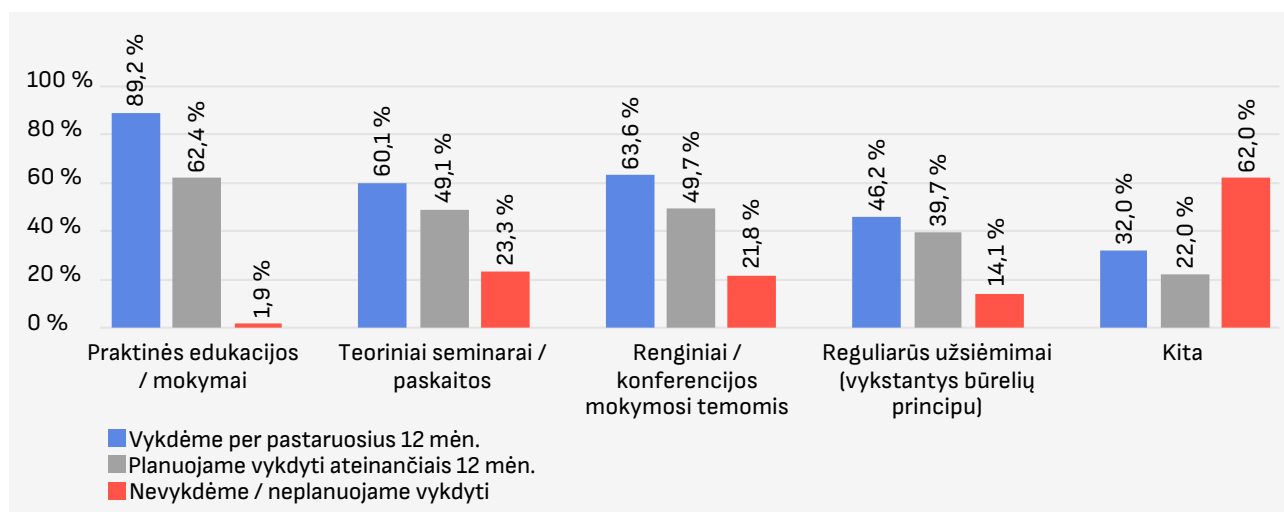
106 Pz., „Kino pavasaris“: <https://kinopavasaris.lt/lt/susitikimai-kalendarius>

Vizualiųjų menų įstaigos turi didelį potencialą prisidėti prie MVG veiklų per meno terapinius užsiėmimus, kas galėtų atliepti gyventojų poreikius stiprinti emocinę sveikatą. Pavyzdžiui, Menų terapijos centras siūlo dailės terapijos užsiėmimus suaugusiems¹⁰⁷. Jų metu ugdomas savęs pažinimas per dailę, skatinamas kūrybiškumas, mokomasi įvairių tapybos ir piešimo technikų. Įstaigų, vykdančių tokio pobūdžio veiklas (teikiančių dailės / meno terapijos užsiėmimus), yra ir daugiau. Fotografijos srityje taip pat išryškėjo įvairios kompetencijos, prie kurių ugdymo galėtų prisidėti šios srities įstaigos¹⁰⁸: pavyzdžiui, menotyros ir kuravimo (darbas su fotografiniais atvaizdais, jų sudėjimas į seką), leidybiniai (fotografijų parengimas spaudai, fotografinio pasakojimo sukūrimas) bei kiti profesiniai įgūdžiai (pvz., kaip kūrėjams išlikti konkurencingiems rinkoje).

2.4.2. Kultūros įstaigose teikiamų mokymų forma

Atsižvelgiant į tikslus ir turinį, kultūros įstaigos teikia įvairios formos mokymus. Tai gali būti vienos ar kelių valandų trukmės teorinės paskaitos, skirtos įvairioms auditorijoms; seminarai ir diskusijos – ilgesnės trukmės susitikimai, skirti įvairioms kultūros temoms aptarti ir diskutuoti; ilgesnės trukmės kursai, kurių metu dalyviai gali giliau susipažinti su kultūros tema ir įgyti praktinių įgūdžių; meistriškumo užsiėmimai – praktinės veiklos, padedančios įgyti konkrečių įgūdžių, pvz., dainavimo, šokio, teatro ir kt.; virtualūs mokymai, kurie gali apimti skirtingas formas, tokias kaip paskaitos, seminarai, kursai ir pan.

Remiantis tyrimo metu vykdyta apklausa, įstaigos, kurios vykdė mokymo veiklas suaugusiems per pastaruosius 12 mėnesių, daugiausia teikė praktines edukacijas / mokymus (89,2 %), renginius / konferencijas mokymosi temomis (63,6 %) bei teorinius seminarus ir paskaitas (60,1 %). Tai, jog vykdytose veiklose dominuoja praktinės edukacijos / mokymai, rodo, kad kultūros įstaigos turi potencialo pritaikyti juos IMPS sistemai. Tačiau, kaip įvardijo sutelktų grupių dalyviai, „švietimo turinys ir edukacijos turinys yra labai skirtingai struktūruotas. Jeigu įsivaizduoti, kokią veiklą vykdo profesinio ugdymo centras ir kaip ten dėstomi dalykai, tai kaip tai turi atsirasti muziejuje? Forma yra visai kitokia. Ir ta forma švietimo įstaigose visiškai nelanksti. <...> Man vis tiek labai kliūna tas bandymas tada tą tokį neformalų švietimą įdėti į kreditus ir valandas“. Kultūros įstaigos „stengiasi pristatyti tiek parodas, tiek nuolatinės ekspozicijas visoms visuomenės grupėms ir per jas edukuoti visuomenę, t. y. išvystyti mokymosi visą gyvenimą konceptą“. Atkreiptas dėmesys, kad pačios edukacijos yra rengiamos tam tikrų kultūrinių veiklų (parodų, ekspozicijų, koncertų) pagrindu: „Kaip kultūrinė ir meninė įstaiga vykdome daugiau meninius projektus. Kiekvieną mūsų meninį projektą lydi ir kažkokios edukacinės veiklos, užsiėmimai. <...> [Mokymai] yra gana periodinė veikla, kuri labiau lydi tas kultūrinės ir meninės veiklas, kurias mes vykdome kaip savo organizacijos prioritetus.“ Būtent tokio tipo praktines edukacijas / mokymus gali būti sudėtinga paversti formaliomis, tęstinėmis mokymosi veiklomis, kurių reikalauja IMPS.

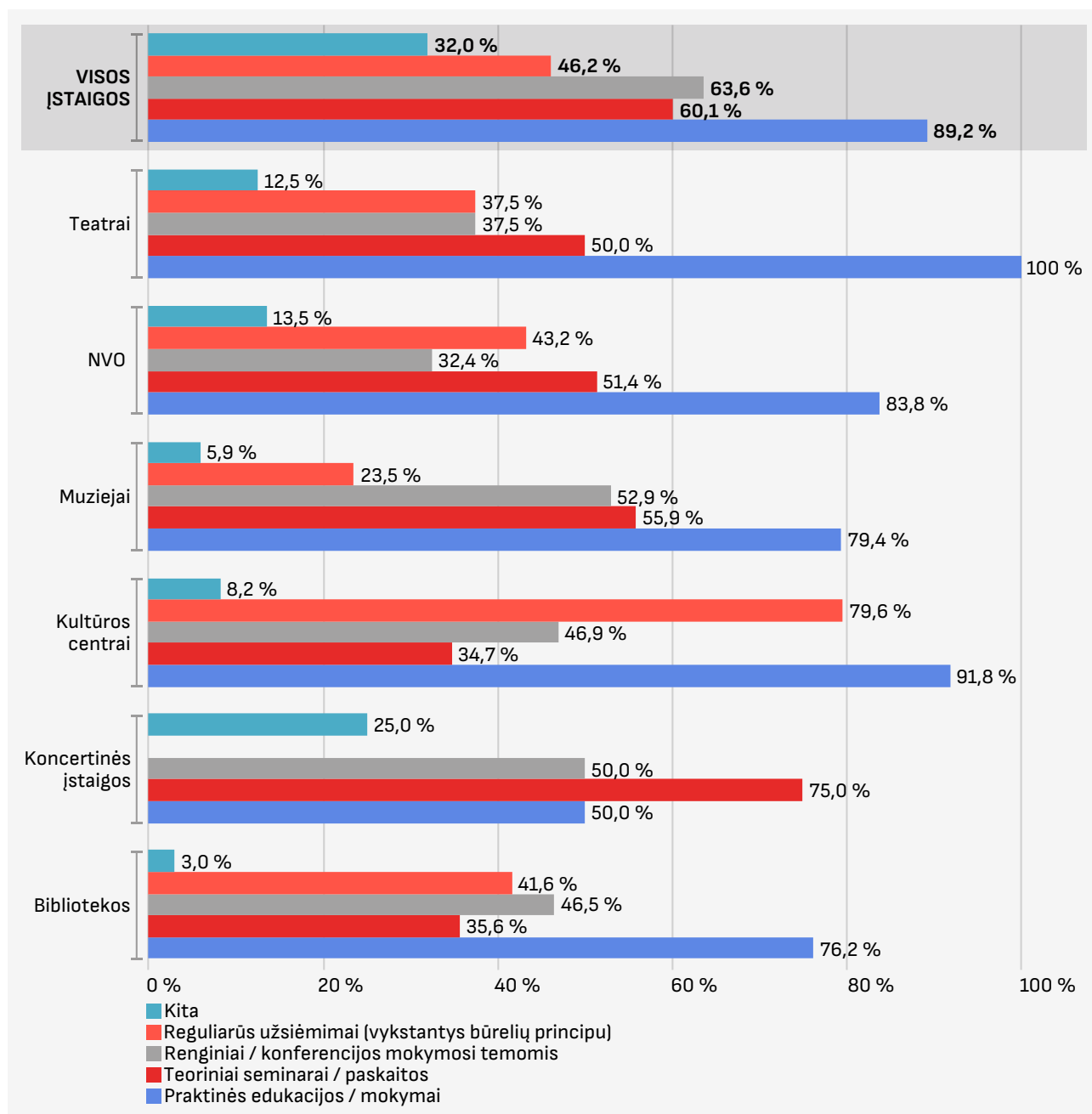

Pav. 13 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokio tipo mokymosi veiklas suaugusiems (nuo 18 m.) teikiate ar planuojate teikti?“
N=233.

¹⁰⁷ Menų terapijos centras. Prieiga per internetą: <https://www.menuterapija.lt/suaugusiems/>

¹⁰⁸ Interviu su Kauno fotografijos galerija

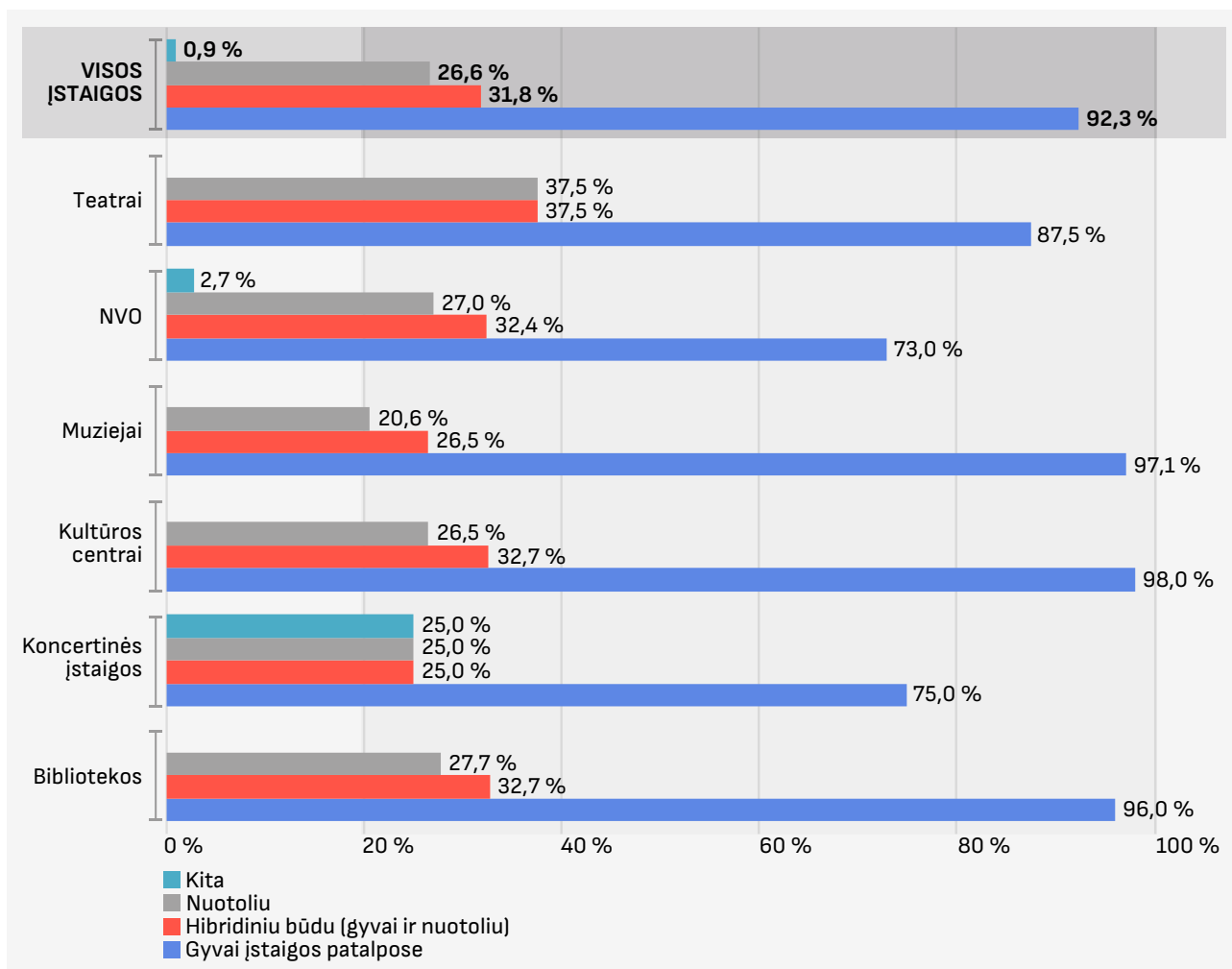
Koncertinės įstaigos dažniau nei kitų sričių įstaigos vykdė teorinius seminarus / paskaitas (75 proc.). Kita vertus, tyrime dalyvavę kultūros centrai daugiau nei kitų sričių įstaigos vykdė reguliarius užsiėmimus, vykstančius būrelių principu (79,6 proc.). Darytina išvada, kad kultūros centrai sėkmingai įgyvendina Kultūros centrų įstatymu savivaldybių kultūros centrams nustatytą funkciją – vykdyti mėgėjų meno kolektyvų veiklą¹⁰⁹.

Pav. 14 Įstaigos, kurios vykdė tam tikras mokymo veiklas per pastaruosius 12 mėn. N=233.

Įstaigos savo vykdomas veiklas dažniausiai įgyvendino gyvai įstaigos patalpose (92,3 proc.). Antroje vietoje – hibridiniu būdu (gyvai ir nuotoliu) vykdomos veiklos (31,8 proc.). Tarp kitų formų respondentai minėjo nuotolines pamokas moksleiviams bei sukurtas vaizdo pamokas, kurios skelbiamos internete.

¹⁰⁹ Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymas, 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2395, Vilnius. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2023-04-01.
Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TALIS.238644/nvimpDCali?fwid=-thr0u2zmz>

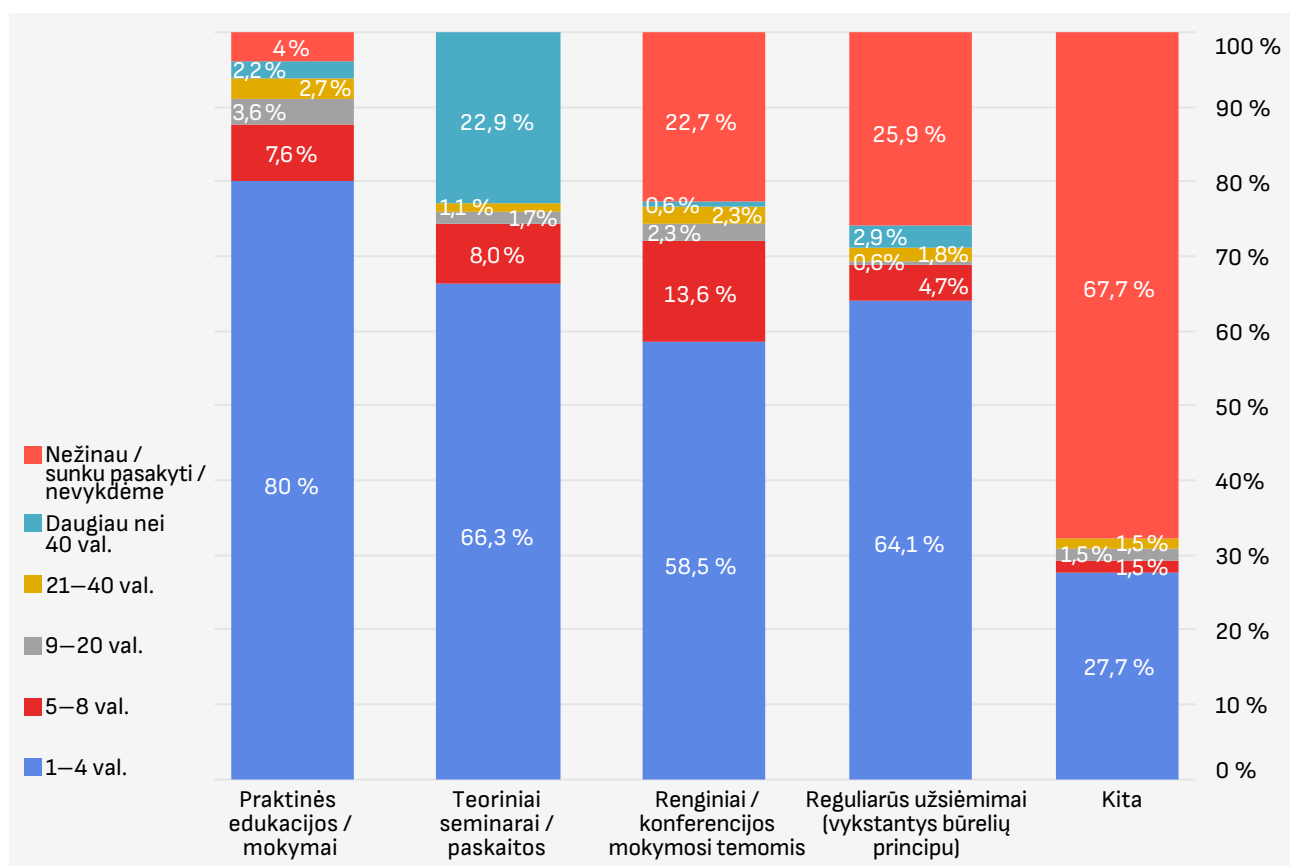
Pav. 15 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokia forma buvo įgyvendintos Jūsų vykdomos mokymosi veiklos suaugusiesiems?“. N=233.

Analizuojant mokymo veiklų teikimo formas pagal regionus, matyti, kad mokymų teikimas nuotoline forma yra dažnesnis didesniuose regionuose. Nė viena apklausoje dalyvavusi įstaiga iš Marijampolės ir Tauragės regionų neteikė mokymų nuotoliu. Tokių įstaigų MVG veikla daugiausia yra nukreipta į vietos gyventojus, fizinius susitikimus. Daugiausia mokymų nuotoliu teikė Vilniaus ir Šiaulių regionuose esančios įstaigos.

2.4.3. Kultūros įstaigų teikiamų mokymų trukmė

Kultūros įstaigų teikiamų mokymų trukmė gali būti nuo kelių valandų iki kelių savaitių ar mėnesių – tai priklauso nuo mokymų tipo ir turinio. Kultūros įstaigos teikia mokymus plačiai visuomenei, kultūros specialistams, kūrybinių ir kultūrinių industrijų atstovams, skirtingoms amžiaus grupėms. Pastebėtina, kad dauguma Lietuvoje vykdomų mokymų, kurie yra skirti įvairių grupių suaugusiesiems, savo trukme bei apimtimi šiuo metu neatitinka kuriamos IMPS reikalavimų. Mokymų trukmė dažnai sudaro mažiau nei 1 ECTS kreditą. Tai patvirtina, kad skirtingoms kultūros ir meno sričių įstaigoms gali tekti įdėti daug pastangų, siekiant išplėtoti turimų mokymų, edukacijų ar seminarų apimtį.

Remiantis tyrimo metu apklaustų įstaigų atsakymais, mokymų veiklos dažniausiai buvo trumpos (1–4 val.) trukmės. 80 % praktinių veiklų, 66,3 % teorinių seminarų / paskaitų, 64,1 % reguliarių užsiėmimų bei 58,5 % renginių / konferencijų buvo būtent 1–4 val. trukmės. Įstaigų, teikiančių mokymo veiklas, kurios truko daugiau nei 40 valandų, buvo mažuma. Tai, kad sektoriuje dominuoja trumpos trukmės edukaciniai užsiėmimai, gali sudaryti sunkumų įstaigoms prisitaikyti prie naujai kuriamos IMP sistemos ir teikti ilgesnės trukmės struktūruotus mokymus. Kaip įvardijo patys sutelktų grupių dalyviai, „vienas dalykas yra turėti vienos valandos užsiėmimą pereinant per parodą, antras dalykas yra ilgį, tęstiniai procesai, kur yra tam tikri iš anksto suformuluoti uždaviniai, kuriuos norima pasiekti, tam tikri metodai, kaip pamatuoti poveikį, toks tęstinis strateginis judėjimas tikslo link“.

Pav. 16 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Vidutiniškai, kokios trukmės yra jūsų vykdomos mokymosi veiklos suaugusiesiems?“. N=288.

Analizuojant bendrą kultūros įstaigų edukacinių veiklų pasiūlą, matyti, kad daugiausia yra orientuojamasi į pavienius užsiėmimus. Galima teigti, kad kultūros srityje nėra įprasta teikti struktūruotus, ilgesnės trukmės mokymus. Vertinant su MVG susijusias veiklas, matyti keli pagrindiniai tokių veiklų tipai: trumpi seminarai ir edukaciniai užsiėmimai, ilgesnės trukmės mokymai (pvz., vaidybos ar improvizacijos, dėmesio valdymo, ryšio kūrimo, bendradarbiavimo, istorijų pasakojimo) bei reguliarūs, kassavaitiniai užsiėmimai, veikiantys būrelių principu (kur, pavyzdžiui, mokoma šokio meno). Atsižvelgiant į nedidelę ilgesnės trukmės mokymų bei edukacijų pasiūlą kultūros įstaigose, jų pasirengimą įsitraukti į IMPS galima vertinti kaip mažesnę. Sutelktose diskusijose dėl vykdomų veiklų fragmentiškumo išryškėjo kai kurių įstaigų nepasirengimas prisidėti ir prie jau egzistuojančių iniciatyvų, tokių kaip Kultūros paso programa: „Norint aplikuoti į Kultūros pasą, reikia vykdyti nuoseklia, nuolatinę veiklą, o mes kaip projektinė organizacija negalime to daryti ir prarandame didelę dalį jaunosios auditorijos. Nesinorėtų prarasti dar ir suaugusiųjų auditorijos“ (NVO atstovas). Tokių veiklų fragmentiškumą galima iš dalies paaiškinti ir ugdymų kompetencijų pobūdžiu. Kaip atskleidė tyrimas, kultūrinės veiklos dažniausiai pasitelkiamos kultūrinėms ir bendrosioms kompetencijoms. Kaip įvardijo sutelktų grupių diskusijų muziejų atstovė, „tokių kompetencijų gilinimui visiškai nebūtinos programos po 40 valandų. Jei man įdomi kažkokia tai tema, aš pusantros valandos išklausu paskaitą ir išėjau daugiau naudos gavęs, nei atsėdėjęs kelias dešimtis akademinių valandų mokymuose“.

Mokymų trukmės ir struktūravimo kontekste išsiskiria bibliotekos ir muziejai, kurių vykdomi mokymai turi daugiau potencialo tapti struktūruoti ir tęstiniai, sudaryti keletą ECTS kreditų, kas yra būtinas reikalavimas, jei siekiama įsiliesti į IMPS. Bibliotekos ir muziejai yra pradėję tęstinių mokymų programų formalizavimo procesą. Bibliotekos jau dabar turi pasirengę medijų raštingumo programą. Jos turinį sudaro kelios priemonės: teorinė medžiaga (PDF formatu), skaidrių komplektai (prezentacijos), vaizdo įrašai¹¹⁰. Teorinė medžiaga skirta bibliotekų specialistams, o remiantis ja bus įgyvendinami bandomieji kontaktiniai mokymai gyventojams. Taip pat į mokymų veiklas integruojamas stalo žaidimas „Populistas“¹¹¹, kuris yra visose Lietuvos viešosiose bibliotekose. Metodinėje medžiagoje numatytų užsiėmimų trukmė – apie 30 akademinių valandų. Nors tai ir neatitinka minimalios programų trukmės IMPS reikalavimų, MIR programa galėtų tapti svarbiu pagrindu kuriant IMPS tinkamas programas.

¹¹⁰ Mokymų medžiaga skelbiama svetainėje: <https://mirt.bibliotekavisiems.lt/>

¹¹¹ Šiaulių apskritys Povilo Višinskio viešoji biblioteka. Jau galite išbandyti žaidimą „Populistas“. Prieiga per internetą: <https://savb.lt/lt/renginys/jau-galite-isbandyti-zaidima-populistas/>

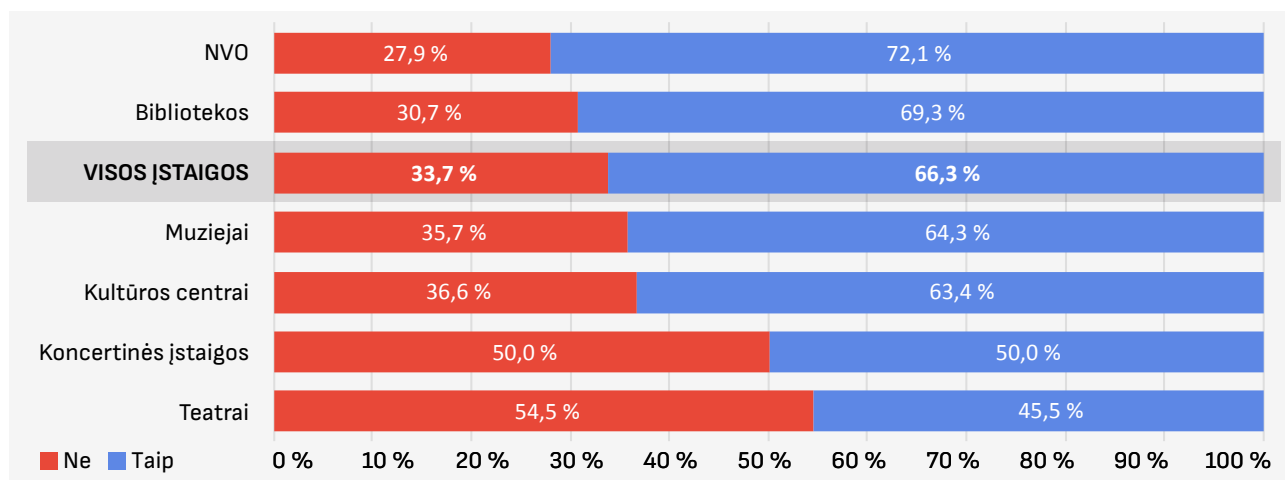
Sutelktų grupių diskusijose muziejų atstovai taip pat įvardijo, kad „edukacinėse mūsų veiklose suaugusieji tikrai nemažai dalyvauja, bet veiklų organizavimas yra daugiau fragmentiškas, atsitiktinis ir ne toks sistemingas. Ties tuo dirbame ir per šiuos metus turime tikrai didelį lūkestį įgyvendinti 40 valandų metodinę mokymo programą, skirtą būtent suaugusiųjų švietimui“. Sutelktose grupėse taip pat buvo įvardyta, kad „reikėtų kreipti didelį dėmesį į regionus, kur kultūros vartojimo lygmuo yra stipriai per mažas, lyginant su Vilniumi ar Kaunu. Tai ten bet kokia intervencija turi didelę prasmę ir reikšmę, ir turėtų būti visaip kaip remiama, už jos kabinamasi, ir bandoma nueiti ilgalaikio poveikio priemonėmis“.

2.4.4. Kultūros įstaigų teikiamų mokymų tikslinės auditorijos, jų poreikiai ir lūkesčiai

Tyrimo metu atlikta kultūros ir meno įstaigų apklausa rodo, jog didžioji dalis (84,4 proc.) įstaigų bent iš dalies vykdo mokymo veiklas suaugusiesiems. Tačiau, remiantis skirtingų kultūros įstaigų mokymo veiklų analize ir sutelktų grupių diskusijų rezultatais, kultūros įstaigos, aktyviai vykdančios edukacines programas ir užsiėmimus, dažnai jas orientuoja į vaikus ir jaunimą ir sieja su Kultūros paso programa. Nors įstaigos vykdo ir mokymo veiklas suaugusiesiems, daugumoje analizuotų edukacinių programų, jaunimas (nuo 18 m.), suaugusieji, senjorai ar asmenys su negalia nėra pagrindinės edukacijų tikslinės auditorijos. Daugiausia mokymo veiklų suaugusiesiems siūlo bibliotekos (92,1 %), NVO (88,4 %) ir muziejai (88,1 %). Mažiausiai – koncertinės įstaigos (66,7 %). Svarbu pažymėti, kad šios mokymo veiklos dažniausiai nėra vykdomos struktūruotų mokymų, kurie atitiktų galimus IMPS reikalavimus, formatu. Įstaigos, kurios vykdo suaugusiesiems skirtą mokymo veiklą per pastaruosius 12 mėnesių, daugiausia organizavo praktines edukacijas / mokymus (89,2 %), renginius / konferencijas mokymosi temomis (63,6 %) bei teorinius seminarus ir paskaitas (60,1 %).

Matyti, kad kompetencijos, ugdomos moksleiviams ir jaunimui skirtuose užsiėmimuose, galėtų būti aktualios ir suaugusiesiems. Pavyzdžiui, Lietuvos nacionalinis dramos teatras vykdo nuotolinių pamokų projektą, kurio metu įvairių sričių teatro menininkai (režisieriai, aktoriai, dramaturgai, kompozitoriai, dekoratoriai ir kiti), pasitelkdami teatro darbo principus ir metodus, veda užsiėmimus moksleiviams. Nuotolinės pamokos yra skirtos vaizduotės lavinimo, eilėraščio kūrimo, scenografijos, kūrybinio rašymo, viešojo kalbėjimo ir kitoms temoms¹¹². Nacionalinis Kauno dramos teatras moksleiviams rengia improvizacijos, sceninės raiškos, balso valdymo bei personažų kūrimo dirbtuves¹¹³. Lietuvos nacionalinė filharmonija siūlo vaikams ir jaunimui skirtą edukacinių laidų ciklą „Muzikos enciklopedija trumpai“¹¹⁴. Tokio pobūdžio veiklos prisideda prie viešojo kalbėjimo, saviraiškos ir retorikos ugdymo.

Didžioji dalis tyrimo metu apklaustų įstaigų (66,3 %) teigia, kad kurdamos mokymo programas suaugusiesiems atsižvelgia į tikslinių suaugusiųjų grupių poreikius.

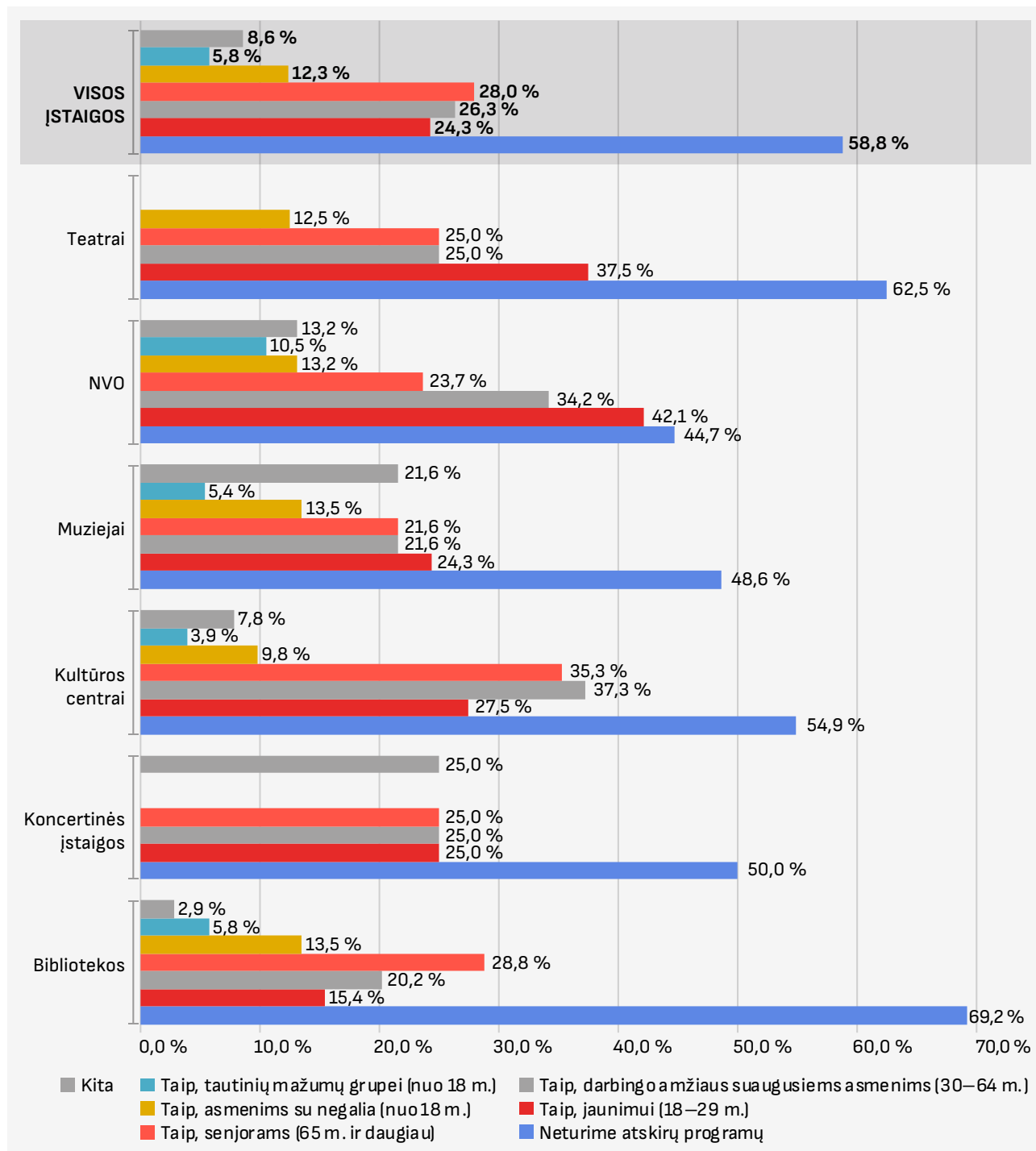
Pav. 17 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar kurdamos mokymo programas, veiklas atsižvelgiate į tikslinių suaugusiųjų grupių poreikius?“. N=288.

¹¹² Lietuvos nacionalinis dramos teatras. Kultūros pasas. Prieiga per internetą: <https://www.teatras.lt/lt/edukacija/nuotolines-pamokos/>

¹¹³ Nacionalinis Kauno dramos teatras. Edukacinės programos. Prieiga per internetą: <https://dramosteatras.lt/lt/projektai/edukacines-programos/>

¹¹⁴ Lietuvos nacionalinė filharmonija. Edukacija. Prieiga per internetą: <https://www.filharmonija.lt/lt/renginiai-ir-repertuaras/edukacija.html>

Nors kai kurios įstaigos pažymėjo, kad vykdomų programų turinį gali pritaikyti skirtingoms tikslinėms grupėms, vis dėlto daugiau kaip pusė tyrime dalyvavusių kultūros įstaigų (58,8 proc.) neturėjo atskirų mokymo programų skirtingoms tikslinėms grupėms. Tikėtina, kad tikslinių programų neturėjimą lemia poreikio stygius. Kaip NVO atstovai įvardijo sutelktų grupių metu, „tai, jog būtų kažkoks pastovus srautas ir susidarytų stabilios grupės, tai tikrai mažai tikėtina. Abejoju, ar būtų toks poreikis, kad stabiliai veiktų tokio tipo mokymai. Pritrauktume galbūt į metus kartą, galbūt studentus“.

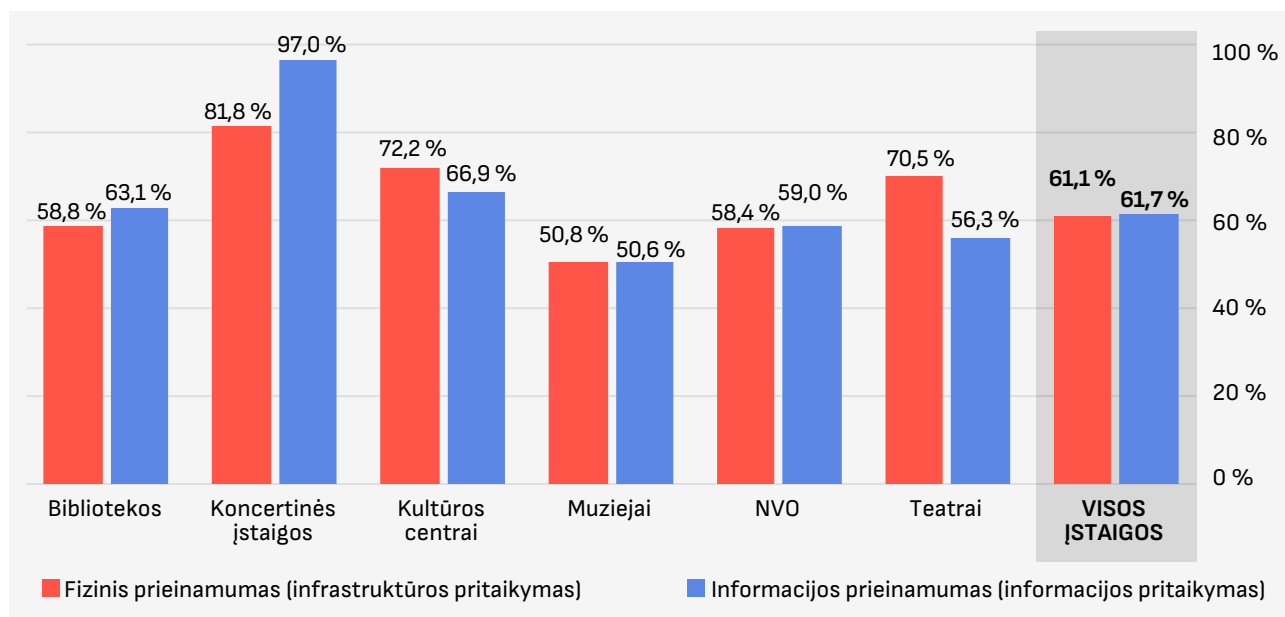

Pav. 18 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar turite atskiras mokymosi programas, veiklas, skirtas skirtingoms suaugusiųjų grupėms?“. N=243

Didžioji dalis mokymo veiklų, kurias vykdo įstaigos, yra pritaikytos asmenims su negalia tiek fizinio prieinamumo (61,1 proc.), tiek informacijos prieinamumo (61,7 proc.) atžvilgiu. Didesniu nei vidutinišku prieinamumu išsiskiria koncertinių įstaigų veiklos. Sutelktų grupių metu kalbant apie prisitaikymą prie specialiųjų poreikių ir vyresnio amžiaus dalyvių, NVO atstovai akcentavo būtinybę lanksčiai teikti paslaugas ir prisitaikyti prie konkrečių grupių poreikių: „Kalbant apie neįgaliuosius, mes prisitaikome.“

Dažniausiai tai būna demonstracija ir leidžiame tiesiog pasibandyti tam tikrus dalykus. Ir kiekvieną kartą edukacija būna aktyvi. Būtent tuo metu mes reaguojame į poreikį, kuris ateina iš atvykusių žmonių. Aš įsivaizduoju, su mokymais būtų kitaip. Tai – tam tikrą laiko trukmę turintis procesas, kur nusimatome tikslus ir laikotarpį, per kurį turėtų būti įgyvendinti tie tikslai. Vienkartinėse veiklose žymiai paprasčiau yra reaguoti į žmogų, kai matai, ar jis sugeba jį priimti dabar, ar galime tiesiog mažiau padaryti.“ Tai ypač svarbu dirbant su žmonėmis su negalia, nes jų edukacija „būna pažintinė veikla, kur tu žmogų tiesiog įtrauki į kažkokį procesą ir viską darai pagal jo galimybę dalyvauti“.

Mokymų veiklų prieinamumą analizuojant pagal regionus, išsiskiria Utenos regionas, kuriame tiek fizinis, tiek informacijos prieinamumas yra didžiausi (atitinkamai 78,9 proc. ir 82,2 proc.).

Pav. 19 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokia apytiksliai dalis jūsų vykdomų mokymosi suaugusiesiems veiklų yra pritaikyta asmenims su negalia?“. N=229.

Dabartinį nepasirengimą atliepti įsiliejimo į IMPS reikalavimus pasiekti suaugusius mokymosi visą gyvenimą dalyvius ir sykiu turimą potencialą tai padaryti iliustruoja ir sutelktų grupių su skirtingų kultūros sričių įstaigų atstovais pasisakymai. Įvardyta, kad, pavyzdžiui, teatro srityje „visokių veiklų vyksta, tačiau daugiausia su mokiniais. Su suaugusiais įgyvendinamos dirbtuvės, vyksta forumai, konferencijos, bet tikslinių mokymų nėra. Ir tai yra viena iš sričių, kuri mus domina ir norėtume kažką daugiau joje padaryti“. NVO atstovai taip pat išskyrė, kad „organizuojamos edukacijos, bet tai nėra mokymai. <...> Suaugusių grupės pas mus nėra, yra vyresni moksleiviai, jaunesni moksleiviai, bet suaugusių grupių nėra. <...> Tačiau mes matome užsienio patirtis ir norėtumėm tą gerąją praktiką taikyti ir Lietuvoje, tik kol kas nežinome, kaip mes turėtumėm tai Lietuvoje padaryti. <...> Todėl mus sudomino būtent ši tema ir galimybė prisijungti prie MVG įvairaus amžiaus žmonių“. Bibliotekų atstovai taip pat įvardijo, kad „šnekant apie skaitmeninį raštingumą, kultūrinę edukaciją, tai bibliotekoje daugiausia yra dirbama su vaikais ir jaunimu. Su suaugusiais mažiau. Keletą tokių [mokymų] vykdome, bet jie tikrai būna daugiausiai dviejų valandų trukmės. <...> yra susidaręs įspūdis, kad vis dėlto mes labiau orientuojamės į moksleivius ir dabar, matyt, toks postūmis [atsirado], kad mes atsisuktume į suaugusiuosius, į jų švietimą“.

Taigi analizuojant bendras edukacines programas, kurios yra skirtos vaikams ir jaunimui, matyti didelis įstaigų potencialas paversti jas suaugusiesiems skirtais mokymais, atitinkančiais IMPS reikalavimus. Tiesa, tam gali trukdyti suaugusiesiems skirtų struktūruotų mokymų patirties stoka. Tarp gerosios praktikos pavyzdžių galima išskirti Nacionalinę dailės galeriją, kuri kartu su Lietuvos aklųjų ir silpnaregių sąjunga rengia įvairius užsiėmimus, pritaikytus silpnaregiams (taktilinis skulptūros tyrinėjimas, teatrinės improvizacijos būdu kuriamos istorijos, reljefinio piešinio sudarymas, asambliažų kūrimas ir pan.)¹¹⁵.

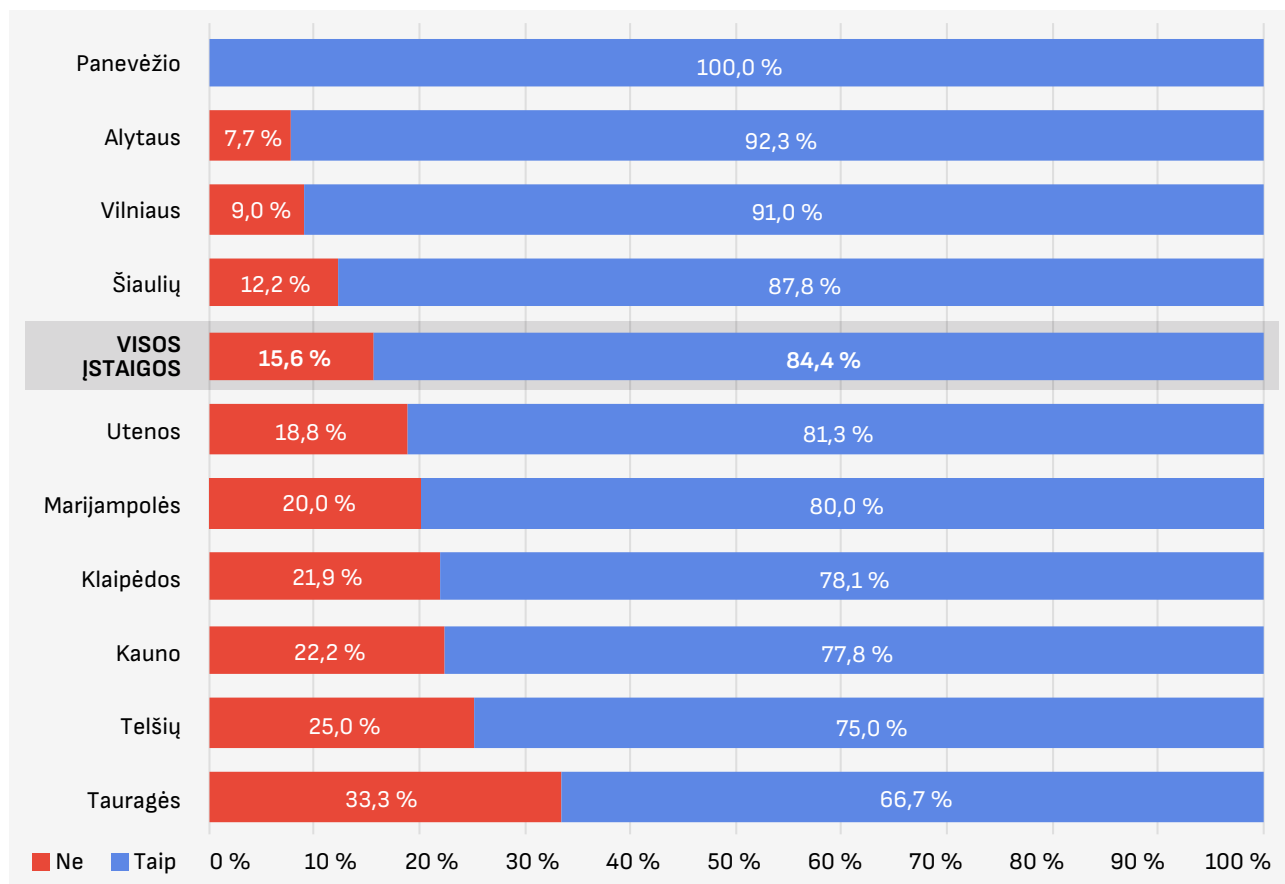
¹¹⁵ Nacionalinė dailės galerija. Edukacija. Prieiga per internetą: <http://www.ndg.lt/edukacija/3-stulpelis/edukaciniai-u%C5%B4esi%C4%97mimai-silpnaregiams-ir-neregiams.aspx>

2.4.5. Kultūros įstaigų teikiamų mokymų prieinamumas

Mokymų paslaugų pasiekiamumo regionuose požiūriu didžiausia paslaugų koncentracija yra miestuose. Tačiau verta paminėti, kad ir regionuose esančios kultūros įstaigos aktyviai užsiima edukacine veikla, kuri nebūtinai yra susijusi su struktūruotu mokymu. Platus kultūros įstaigų tinklas sukuria galimybes teikti mokymus ir regionuose.

Mokymo paslaugų prieinamumui teigiamą įtaką daro nacionalinių įstaigų lyderystė sklaidos veiklose. Pavyzdžiui, išplėtotas bibliotekų tinklas, kurį sudaro Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka, apskričių ir savivaldybių bibliotekos, mokslo ir studijų bibliotekos, specialiosios ir kitos bibliotekos (iš viso 2152 bibliotekos¹¹⁶),¹¹⁷ lemia ir tai, kad mokymai gali būti lengviau prieinami regionuose. Taip pat gerosios praktikos pavyzdžiu galėtų būti Lietuvos nacionalinis kultūros centras, kuris mokymus, seminarus ir edukacinius užsiėmimus vykdo visoje Lietuvoje ir taip didina mokymų pasiekiamumą. Nors Lietuvos nacionalinio kultūros centro teikiami mokymai yra orientuoti į kultūros centrų darbuotojų kvalifikacijos tobulinimą, šis modelis, kai tie patys mokymai yra pakartojami skirtingose lokacijose, yra aktualus ir kuriamos IMPS kontekste. Panašiu principu, pasitelkiant platų viešųjų bibliotekų tinklą, veiks ir MIR programos įgyvendinimas.

Analizuojant tyrimo metu apklaustų įstaigų teikiamus mokymus suaugusiesiems pagal regionus, daugiausia respondentų siūlo mokymo veiklas suaugusiesiems Panevėžio (100 proc.), Alytaus (92,3 proc.) ir Vilniaus (91 proc.) regionuose. Mažiausiai – Tauragės (66,7 proc.), Telšių (75 proc.) ir Kauno (77,8 proc.) regionuose. Tokį skirtumą iš dalies galima paaiškinti ir tuo, kad Tauragės regione daugiau atsakiusiųjų įstaigų yra kultūros centrai, kurie vykdo mažiau mokymo veiklų suaugusiesiems nei kitos įstaigos. O Panevėžio ar Alytaus regionuose tarp atsakiusiųjų yra daugiau muziejų, bibliotekų bei NVO organizacijų.

Pav. 20 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar Jūsų įstaiga vykdo mokymo veiklas, programas suaugusiems (nuo 18 m.)?“ N=289.

¹¹⁶ Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Bibliotekos. Prieiga per internetą: <https://lrmk.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/bibliotekos>

¹¹⁷ Kundrotaitė, G., Beinoriūtė, R. Medijų ir informacinis raštingumas Lietuvoje. Esamos situacijos analizė. 2020 m., p. 12.

2.4.6. Bendradarbiavimo su švietimo ir kitomis įstaigomis patirtis

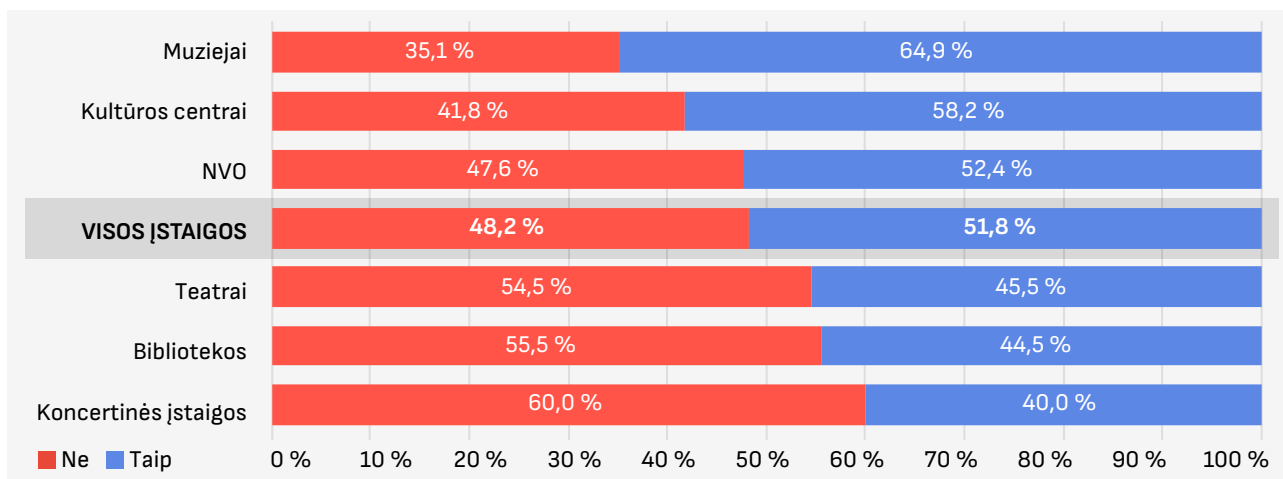
Švietimo ir kitų sričių įstaigos gali būti svarbios kultūros įstaigų partnerės dalyvaujant IMPS, kuriant ir įgyvendinant MVG programas. Bendradarbiavimo svarba ypač išryškėja dėl kuriamos IMPS poreikio formalizuoti mokymų veiklas, sukurti jų tęstinumą, pateikti ne tik praktinius, bet ir teorinius ugdymo aspektus. Visa tai gali pasiūlyti švietimo įstaigos ir jų formalaus švietimo paslaugų teikimo patirtis.

Sutelktų grupių diskusijų metu išryškėjo tendencija, kad dalyvių atstovaujamos kultūros įstaigos dažniau turėjo bendradarbiavimo patirties su mokyklomis ir pedagogais rengdamos veiklas moksleiviams / jaunimui, o ne suaugusiesiems. Kaip atskleidė bibliotekų atstovas, „turbūt bibliotekų didžiausi partneriai ir yra būtent švietimo įstaigos, bet tai labiau liečia neformalų moksleivių švietimą. Kalbant apie suaugusiųjų švietimą, <...> bendradarbiavimas fragmentiškas ir chaotiškas. Yra projektinės veiklos, kur bendradarbiaujame su mokyklomis, darželiais, universitetais, bet tikrai to formalizavimo trūksta, kad galėtume tai daryti nuosekliau“.

Bendradarbiavimo patirtis su aukštojo mokslo įstaigomis, profesinėmis mokyklomis ar kitomis švietimo srityje dirbančiomis įstaigomis buvo retesnė, tačiau sutelktų grupių diskusijose ji buvo vertinama pozityviau: „bendradarbiavimas pasiteisina, ypač su universitetais“ (NVO atstovas); „su universitetais bendradarbiauti kliūčių nėra“ (NVO atstovas). Su universitetais sudaromos bendradarbiavimo sutartys „dėl studentų praktikos atlikimo. Nemažai meno istorijos, kritikos, meno vadybos ir kt. studentų atlieka praktiką <...> įstaigoje. Šią veiklą vykdome ištisus metus pagal poreikį. <...> Kiekvieną kartą bendradarbiaujame su Vytauto Didžiojo universitetu, Vilniaus dailės akademija, Vilniaus universitetu, Kauno technologijos universitetu. Kviečiame studentus prisidėti <...> vedant kūrybines dirbtuves, savanoriaujant, tampant mūsų edukatoriais, gidais ar pan. Dažniausiai jie prisijungia per savanorystės programas, <...> turime studentų stovyklas, kurių metu jie kuria, turi bendras dirbtuves su menininkais“ (NVO atstovas). Kultūros įstaigos gali būti įtraukiamos į universitetų potencialių partnerių sąrašus: „Priimame studentus praktikai, esame įtraukti į universitetų katalogus. Dalyvaujame bendruose projektuose, įskaitant tarptautinius“ (NVO atstovas). Nors tai daugiau apsikeitimo, o ne struktūruoto mokymo praktikos, pasitaikė ir sėkmingų formalaus ugdymo pavyzdžių, kai bendradarbiaujant su „Vilniaus universitetu, <...> teikiama [mokymų] programa, o universitetas ją akredituoja. Tai yra sėkmingas bendradarbiavimo pavyzdys“ (NVO atstovas).

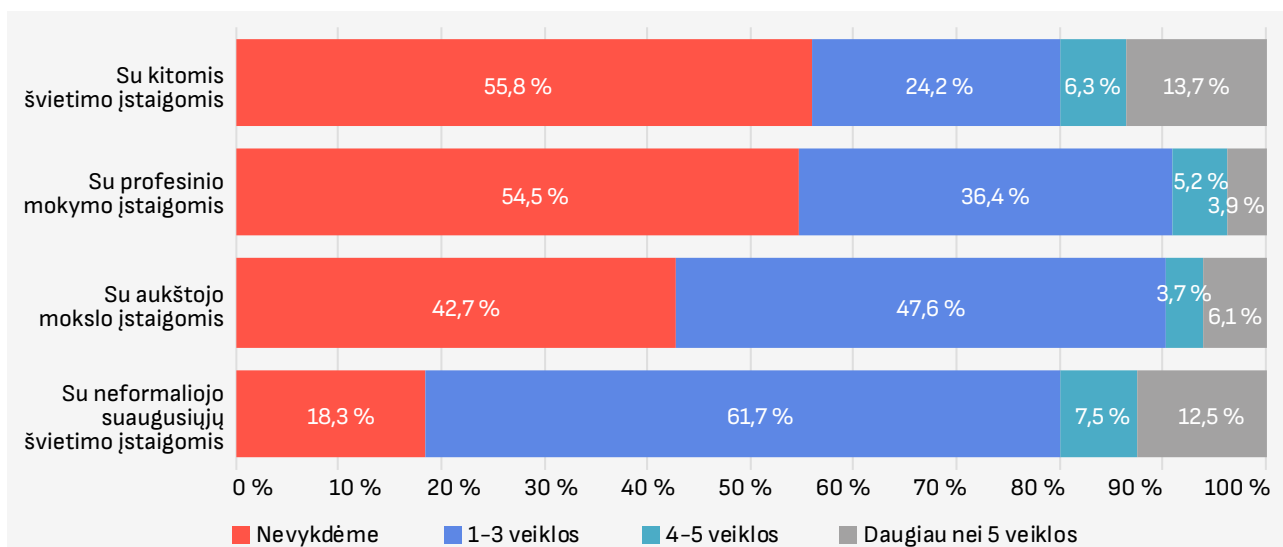
Kultūros įstaigos bendradarbiauja ir su profesinio rengimo centrais: „Daug bendradarbiavome rengdami medijų raštingumo ir kino edukacijos mokymus / seminarus / mokymo ciklus pedagogams, bibliotekininkams. Labiau bendradarbiavome su švietimo centrais, buvome paruošę audiovizualinių medijų raštingumo ugdymo programą, kuri buvo skirta konkrečiai pedagogams. Šiose programose bendradarbiavimas buvo glaudžiausias ir tęstinis“ (NVO atstovas). Kaip pažymėjo sutelktų grupių dalyviai, „profesinės švietimo įstaigos yra labai suinteresuotos įvairiomis veiklomis, žymiai lanksčiau integruoja <...> siūlomas veiklas į savo programas“ (NVO atstovas). Jos taip pat padeda formalizuoti programas, „kai reikalinga, kad žmonės gautų pažymėjimus. Jie būna ta institucija, kuri išduoda pažymėjimą, o mes ta, kuri kuria turinį tiek savo darbuotojams, tiek apskritai <...> dalyviams, kuriems vyksta seminaras, mokymai. Ne tik vadovai, bet tie patys dalyviai, jeigu nori, gali gauti pažymėjimą“ (kultūros centro atstovas).

Sutelktų grupių diskusijų metu išryškėjo ir tai, kad daliai įstaigų iki šiol nebuvo atsiradusio poreikio bendradarbiauti su švietimo įstaigomis rengiant bendras mokymo veiklas. Panaši tendencija matyti ir analizuojant kultūros įstaigų apklausos duomenis. Pusė (51,8 proc.) įstaigų turėjo bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis patirties. Daugiausia patirties turėjo muziejai (64,9 proc.) ir kultūros centrai (58,2 proc.).

Pav. 21 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar turite bendradarbiavimo patirties su švietimo įstaigomis organizuojant mokymosi suaugusiesiems veiklas?“. N=272

Daugiausia patirties tyrime dalyvavusios kultūros įstaigos turėjo su neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigomis (81,7 proc. – vieną ar daugiau veiklų per pastaruosius 12 mėn.). Su aukštojo mokslo įstaigomis patirties turėjo 57,3 proc. kultūros įstaigų, su profesinio mokslo įstaigomis – 45,5 proc., su kitomis švietimo įstaigomis (daugiausia mokyklomis, nepatenkančiomis į šį tyrimą) – 44,2 proc.

Pav. 22 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Su kokiomis įstaigomis vykdėte mokymosi suaugusiesiems veiklas per pastaruosius 12 mėn.?“

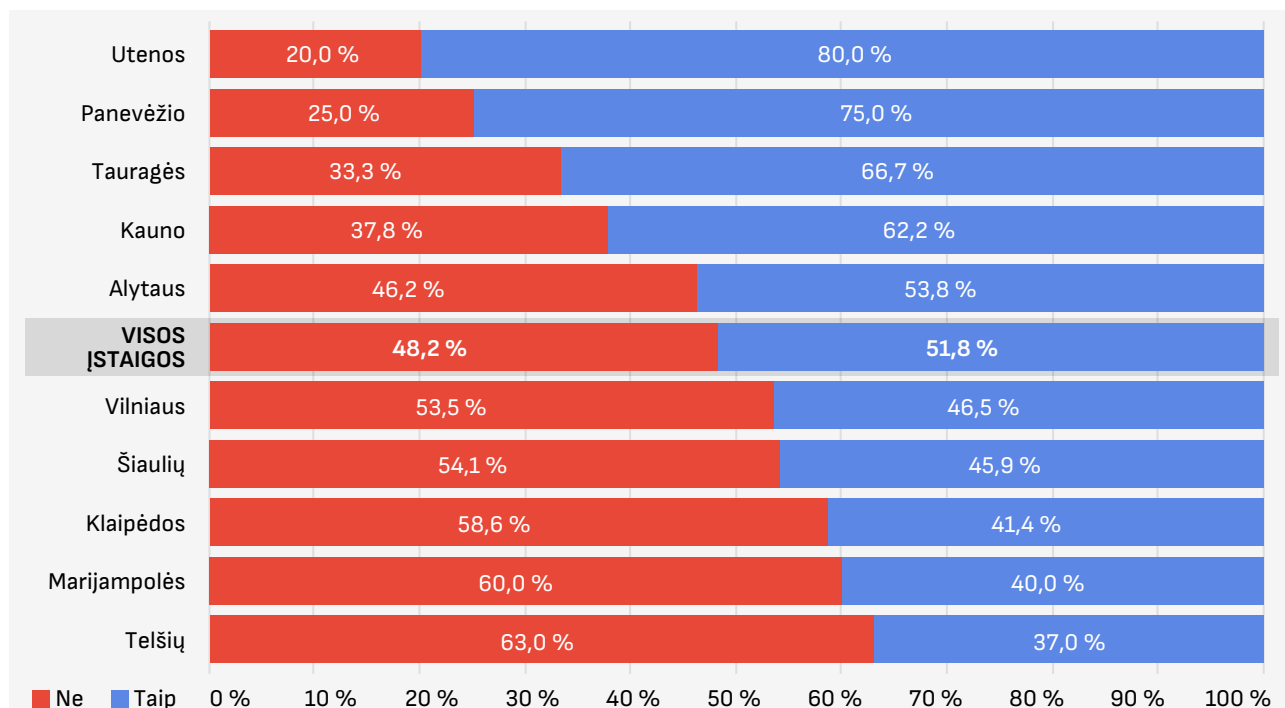
Analizuojant pagal sritis, mažiausiai patirties su profesinio mokymo įstaigomis turėjo bibliotekos (40 proc. vykdė bendras veiklas per pastaruosius 12 mėn.) ir kultūros centrai (38,1 proc.). Daugiausia patirties bendradarbiaujant su profesinio mokymo įstaigomis turėjo teatrai (60 proc.).

Mažiausiai patirties su **aukštojo mokslo įstaigomis** turėjo kultūros centrai (38,1 proc. turėjo bendros patirties) ir bibliotekos (40 proc.). Daugiausia patirties bendradarbiaujant su aukštojo mokslo įstaigomis turėjo NVO (87,5 proc.) bei teatrai (80 proc.).

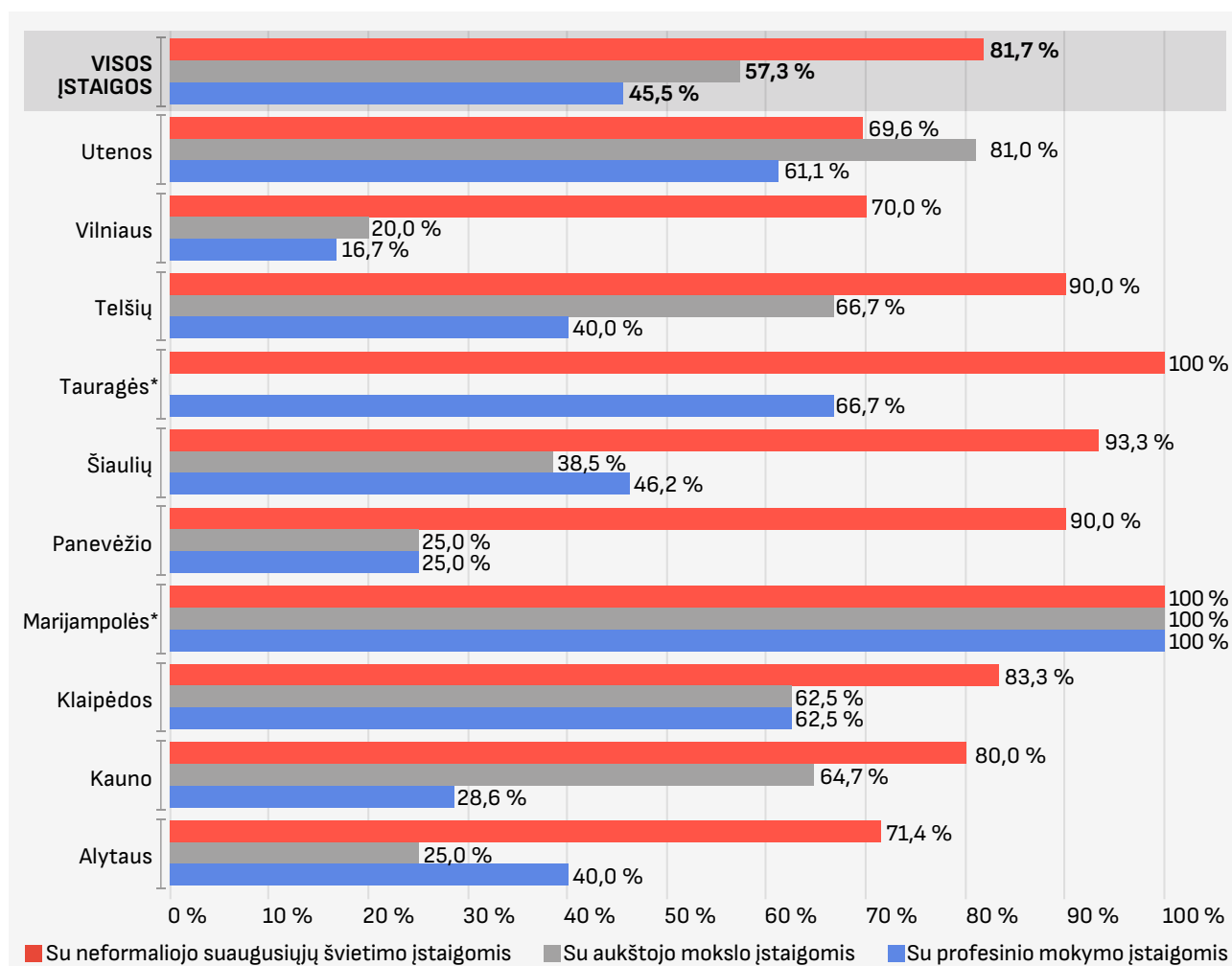
Mažiausiai patirties su **neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigomis** turėjo NVO (61,5 proc.). Daugiausia patirties su neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigomis turėjo muziejai (86,4 proc.) bei kultūros centrai (82,4 proc.).

Analizuojant apklausos duomenis pagal regionus, matyti, kad daugiausia bendradarbiavimo patirties su švietimo įstaigomis turėjo Utenos, Panevėžio, Tauragės ir Kauno regionuose įsikūrusios įstaigos, kurios dalyvavo apklausoje. Analizuojant duomenis giliau, matyti, kad tuose regionuose, kuriuose veikia aukštojo mokslo (universitetų, kolegijų) įstaigos ar jų padaliniai, įstaigos, teikdamos veiklas suaugusiesiems, dažniau bendradarbiauja su jomis nei kituose regionuose esančios įstaigos. Nors Utenos regione kultūros įstaigos daugiausia bendradarbiavo su švietimo įstaigomis apskritai organizuodamos veiklas suaugusiesiems, šis bendradarbiavimas daugiausia (70 proc.) vyko su neformalaus švietimo įstaigomis.

Tai reiškia, kad bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis lemia jų gausa regione ir atstumas. Tikėtina, kad ir kuriant mokymus partnerystės užsimegztų tarp arti esančių įstaigų.

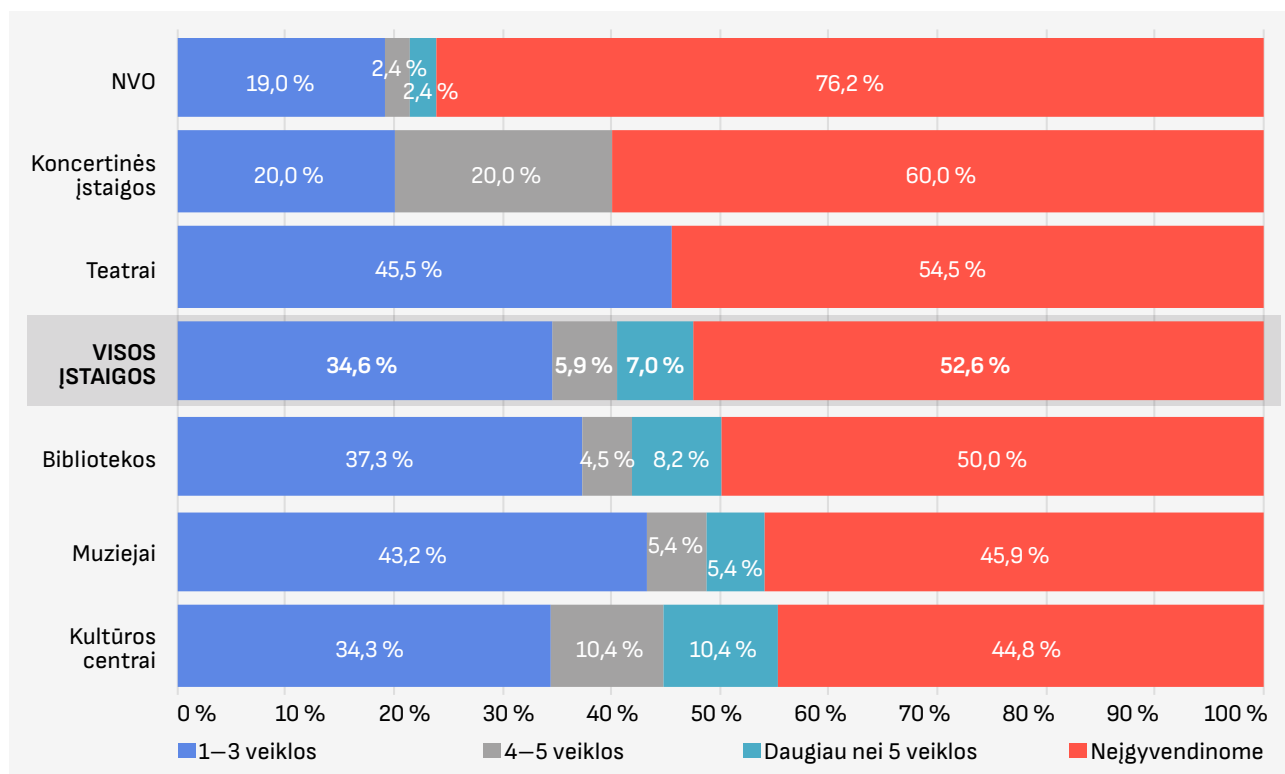
Pav. 23 Atsakymai į klausimą: „Ar turite bendradarbiavimo patirties su švietimo įstaigomis organizuojant mokymosi suaugusiems veiklas?“. N=272.

Pav. 24 Atsakymai į klausimą: „Su kokiomis įstaigomis vykdėte mokymosi suaugusiems veiklas per pastaruosius 12 mėn.?“
*Mažas respondentų skaičius.

Remiantis apklausos duomenimis, mažiau nei pusė (47,4 proc.) įstaigų, įgyvendindamos mokymosi veiklas suaugusiesiems, turėjo bendradarbiavimo patirties su kitomis nei kultūros ar švietimo srities įstaigomis. Vykdydamos mokymo(si) veiklas suaugusiesiems, organizacijos dažnai bendradarbiauja ir su nevyriausybiniomis organizacijomis, dirbančiomis įvairiose – daugiausia socialinės paramos – srityse. Įstaigos, dalyvavusios sutelktos grupės diskusijose, turėjo bendradarbiavimo patirties su tokiomis organizacijomis kaip reabilitacijos centrai, Klaipėdos socialinės paramos centras, senjorų globos centrai; taip pat bendradarbiaujama su paslaugų teikėjais fiziniais asmenimis. Nemaža dalis kartu vykdytų edukacijų / veiklų buvo susijusi su emocinės / fizinės sveikatos gerinimu.

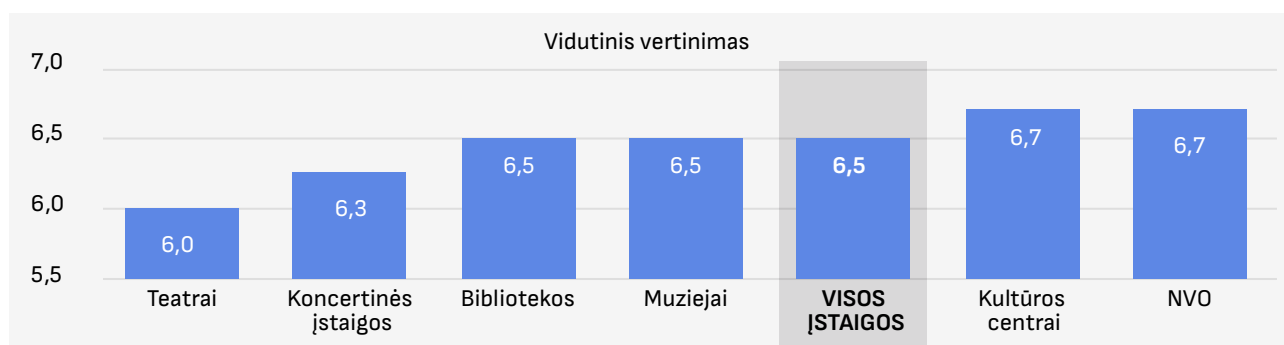
- „Nuo 2015 m. vykdome atskirą programą socialinę atskirtį patiriantiems asmenims. Turime sukaupę nemažą patirtį su sergančiais Alzheimeriu ir demencija asmenimis, taip pat su autizmo spektro sutrikimą turinčiais vaikais. Nemažai bendradarbiaujame su įvairiomis socialinėmis įstaigomis, kurios teikia paslaugas fizinę ir intelektualinę negalią turintiems asmenims. Tai yra labiau orientuota į jaunimą ir suaugusius.“ (NVO atstovas)
- „Dėl bendradarbiavimo su socialinėmis įstaigomis, prieš kiekvieną renginį sulaukiame skambučių dėl apsilankymo ir bendrų veiklų.“ (Kultūros centro atstovas)
- „Mūsų filosofija yra tokia, jog konkurencija tik žlugdo, o galimybės bendradarbiauti stiprina abi puses. Bendradarbiaujame ir su visuomenės sveikatos biurais, reabilitacijos centrais.“ (NVO atstovas)
- „Patys organizuojame edukacijas, pvz., trijų paskaitų ciklai informacinių technologijų, fotografijos, dailės terapijos, įvairiausių rankdarbių srityse. Tada pagal poreikį bendradarbiaujame su tų paslaugų tiekėjais. Tai būna dažniau fiziniai asmenys.“ (NVO atstovas)
- „Bendradarbiavome su sveikatos organizacijomis įgyvendinant suaugusiųjų švietimo programas.“ (Muziejaus atstovas)
- „Mes turime daug bendradarbiavimų su švietimo įstaigomis visoje Lietuvoje, bet tai yra susiję su edukacija vaikams. Kalbant apie edukaciją suaugusiems, tai mes edukaciją savo kuriame su kitais profesionalais. Bet tai nėra įstaigos, o individualūs žmonės. Tarkim, turime įvairių edukacijų, skirtų psichologiniam atsparumui stiprinti ar tiesiog emocinio intelekto lavinimui. Mes jas kuriame kartu su psichologais. Bet tai tiesiog yra pavieniai profesionalai, neatstovaujantys įstaigoms. Bet tai nėra kažkokia formali bendradarbiystė.“ (Bibliotekų atstovas)

Pav. 25 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar per pastaruosius metus mokymosi suaugusiesiems veiklas įgyvendinote bendradarbiaujant su kitų nei kultūros ar švietimo sektorių (pvz., sveikatos, turizmo ir kt.) organizacijomis?“

Sutelktos grupės diskusijų metu išryškėjo, kad bendradarbiavimas su aukštojo mokslo įstaigomis dažniausiai yra fragmentiškas ir chaotiškas, paremtas tuo, jog sugalvojama idėja, o tada ieškoma, su kuo / kaip ją įgyvendinti. Tai dažniausiai nėra tęstinis ir sistemingas bendradarbiavimas. Vykstant veiklas suaugusiesiems, dažnai pasitaikanti bendradarbiavimo forma yra parodų, renginių, konferencijų ar seminarų organizavimas. Čia švietimo įstaigų atstovai paprastai yra kviečiami skaityti paskaitas ar kitaip prisidėti. Kitas dažnas būdas bendradarbiauti su švietimo įstaigomis – priimti studentus praktikai. Atvejų, kai yra kuriamos programos bendrai su švietimo srities įstaigomis, tarp diskusijose dalyvavusių įstaigų buvo mažai.

Bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis patirtį kultūros įstaigos vertino gan vidutiniškai – 6,5 balo iš 10.

Pav. 26 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kaip vertinate savo bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis patirtį?“. N=239

Sutelktos grupės diskusijų metu išryškėjo keletas pagrindinių kliūčių, apsunkinančių bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis. Pirmiausia buvo minima **juntama konkurencija su švietimo įstaigomis ir tai, jog šios baiminasi, kad bus dubliuojamos ar perimamos jų funkcijos**. Tačiau dalyviai taip pat pažymėjo, kad „mes nenorime perimti švietimo įstaigos darbo, bet suteikti kūrybinį impulsą. Kultūrinės veiklos gali parodyti, kaip galima kitaip išspręsti kasdieninę problemą. <...> Nereikia mums konkuruoti su švietimo įstaigomis, švietimo darbuotojais, o pasinaudoti jų gerąja patirtimi“. Be to, „stereotipiniai įvaizdžiai mūsų, kaip kultūros įstaigų, kaip kultūros centro arba bibliotekos, vis dar gajūs. Jeigu sugalvotume kažką naujo, patrauklaus ir naudingo, tai, ko gero, būtų poreikis“ (bibliotekos atstovas). „Mes patys kaip organizacija nematome konkurencijos bendradarbiauti su kitomis įstaigomis, bet iš kitų organizacijų susilaukiame tokio konkurencijos prieskonio. Matyt, dėl kažkokių priežasčių nelabai nori įsileisti į savo gretas“ (NVO atstovas). „Panašiai yra ir su mokinių edukacijomis. Kai mes bandome jas sukurti atsižvelgdami į bendrojo ugdymo programas, tai mokytojai daug palankiau atvyksta užsisakyti edukacijos, nes jie galbūt gali tuo papildyti kažkokį savo dėstomą dalyką. Pas mus į muziejų atvykę, gali pajauti, patirti, pamatyti. Aš manau, kad panašių prototipų būtų galima žiūrėti ir dėl suaugusiųjų švietimo“ (muziejaus atstovas).

Antra, diskusijų dalyvių nuomone, **kultūros sektorius nėra matomas kaip lygiavertis švietimo partneris**. Stereotipiniai įsivaizdavimai, kuo užsiima kultūros sektorius ir kokias funkcijas kultūra gali atlikti, taip pat apsunkina bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis. Dalyvių nuomone, šis stereotipinis požiūris gajus ne tik tarp švietimo įstaigų, bet ir tarp kultūros atstovų: „Gal šiek tiek mūsų, kaip kultūros centrų, stereotipinis mąstymas yra, kad mūsų reikalas yra kultūrą daryti, o švietimas daugiau švietimo įstaigų. Tai gal kai kur pačiam mūsų sektoriuje būdingas stereotipinis mąstymas“ (kultūros centro atstovas). „Daugelis dar bibliotekoms priskiria tradicines veiklas, ir per paskutinius 15 metų stengiamės būti lygiaverčiai partneriai būtent švietimo veikloje, bet kartais sunku to pripažinimo laukti šalia švietimo įstaigų, kurios tikrai daug seniau tai daro. Kartais yra savotiškas konkuravimas ir konkurencija. Iš tikrųjų, kalbant apie neformalųjį moksleivių švietimą, esame su tuo susidūrę su tuo, kad tarsi lendame ne į savo sritį“ (bibliotekos atstovas). Kai kurie dalyviai save jau dabar priskyrė prie švietimo įstaigų: „Šiokia tokia švietimo organizacija esame ir mes patys, kadangi esame neformaliojo švietimo teikėjai ir esame priskirti prie kitų švietimo teikėjų švietimo sistemoje ir esame registruoti Švietimo įstaigų registre“ (bibliotekos atstovas). Sykiu buvo pažymėta, kad įstaigų unikalumą yra svarbu išsaugoti: „Kultūros įstaiga yra vertinga dėl vieno priežasčių, o švietimo įstaiga dėl kitų priežasčių<...>. Reikėtų tai išsaugoti, nes man atrodo, kadėjimas mokytis į muziejų, o ne į mokyklos padalinį, ir sukuria kažkokią papildomą vertę. Muziejai ne tik turi aptarnauti mokyklas arba būti švietimo įstaiga, bet turi ir savo veikimo principus, o tai yra labai svarbu išsaugoti“ (muziejaus atstovas).

Trečia, **papildomoms veikloms vykdyti reikalingų išteklių – žmogiškųjų, finansinių, fizinių (patalpos) – stoka** taip pat buvo svarbus veiksnys, lemiantis abiejų sektorių bendradarbiavimo sėkmę: „Švietimas yra labiau susikoncentravęs į savo tikslus pasiekti akademinius rezultatus. Neliaika laiko, resursų užsiimti kitomis veiklomis.“ Svarbu paminėti ir tai, kad tam tikrais atvejais kultūros įstaigos neturėjo poreikio bendradarbiauti su švietimo įstaigomis arba tai joms nebuvo aktualu pagal jų vykdomą veiklų pobūdį: „Dėl suaugusiųjų, mes tik pradėsime judėti šia linkme. Edukacija senjorams buvo pati pradžia. Šitas poreikis buvo pastebėtas. Mes susiradome ne švietimo atstovus bendrakūrai. Kol kas mes net nesame bandę dėl suaugusiųjų švietimo kalbėtis su švietimo įstaigomis. Čia mums bus naujovė“ (muziejaus atstovas). Dar „iššūkis yra uždavimas. Tarp abiejų – kultūros ir švietimo sektorių – nėra įpratimo bendradarbiauti. Tiesiog reikia gerųjų praktikų, kad tai atsirastų, kad vyktų komunikacija tarp studentų, mokinių ir suaugusiųjų“ (NVO atstovas).

Tarp gerosios praktikos pavyzdžių, kai vyko tęstinis bendradarbiavimas su švietimo srities įstaigomis, buvo išskirti „Meno avilio“ parengti medijų raštingumo ir kino edukacijos mokymai / mokymo ciklai pedagogams, bibliotekininkams. Rengiant šią programą, buvo bendradarbiauta su švietimo centrais. Bendradarbiaudamas su tuometiniu Ugdymo plėtotės centru (dabar – Nacionalinė švietimo agentūra), „Meno avilys“ paruošė audiovizualinių medijų raštingumo ugdymo programą. Anykščių meno inkubatorius taip pat turėjo bendradarbiavimo su aukštojo mokslo įstaigomis patirties: dėstytojai padeda vesti mokymus inkubatoriaus menininkams, susijusius su verslumu, kūrybiškumu, meno rinkos tendencijomis. Prienų kultūros ir laisvalaikio centras turėjo bendradarbiavimo patirties su Švietimo pagalbos tarnyba formalizuojant programas, organizuojant TAU veiklas. Kultūros sektoriaus atstovų, kurie dalyvavo diskusijose, nuomone, aktyvesnį bendradarbiavimą tarp kultūros ir švietimo sektorių galėtų paskatinti tiek poreikio atsiradimas „iš apačios“, tiek strateginiai sprendimai „iš viršaus“: „Ne tik trūksta tarpsektorinio bendradarbiavimo tarp kultūros ir švietimo sektoriaus, bet trūksta ir, aišku, strategijos. Dar labai praverstų bendradarbiavimo skatinimas, koordinavimas tarp pačių kultūros edukacijos įstaigų. Čia sinergija galėtų padėti ir žmogiškaisiais, ir finansiniais ištekliais. Tai padėtų ir nekonkuruoti, kur tos konkurencijos nereikia. Tada galėtume bendradarbiauti. Čia irgi trūksta strategiškumo.“ „Norėtusi to tokio tarpsektorinio susikalbėjimo, <...> reikėtų tokių bendrų tikslų ar strategijos įsivardijimo. Tada atsirastų matymas, kur vienas kitą galime papildyti. Ir tada gal būtų galima lengviau tas programas įgyvendinti.“ Didelė dalis dalyvių pabrėžė, kad, atsiradus poreikiui bendradarbiauti, bendradarbiavimas, tikėtina, įvyks savaime. Šis poreikis gali atsirasti tiek iš kultūros, tiek ir iš švietimo įstaigų pusės. Tarp strateginių sprendimų buvo išskirtas poreikis, kad būtų iškelti bendri strateginiai tikslai valstybės lygmeniu švietimo ir kultūros sričiai ir kad vyktų kultūros, kaip horizontalaus prioriteto visose srityse, skatinimas. Dalyvių nuomone, šios priemonės leistų kultūros ir švietimo įstaigoms ne tik atitinkamai planuoti savo veiklas, ieškoti strateginių partnerysčių, bet ir padėtų kultūros sričiai labiau save pateikti kaip lygiavertę.

Svarbu pažymėti, kad strateginiai sprendimai buvo aktualesni didžiuosiuose miestuose veikiančioms įstaigoms, o mažesnėse vietovėse veikiančioms įstaigoms buvo aktualesnės „iš apačios“ kylančios priemonės, tokios kaip poreikio atsiradimas, asmeninių ryšių užmezgimas. Labiau nuo didžiųjų miestų nutolusiose vietovėse bendradarbiavimo aspektas kultūros įstaigoms atrodė aktualesnis:

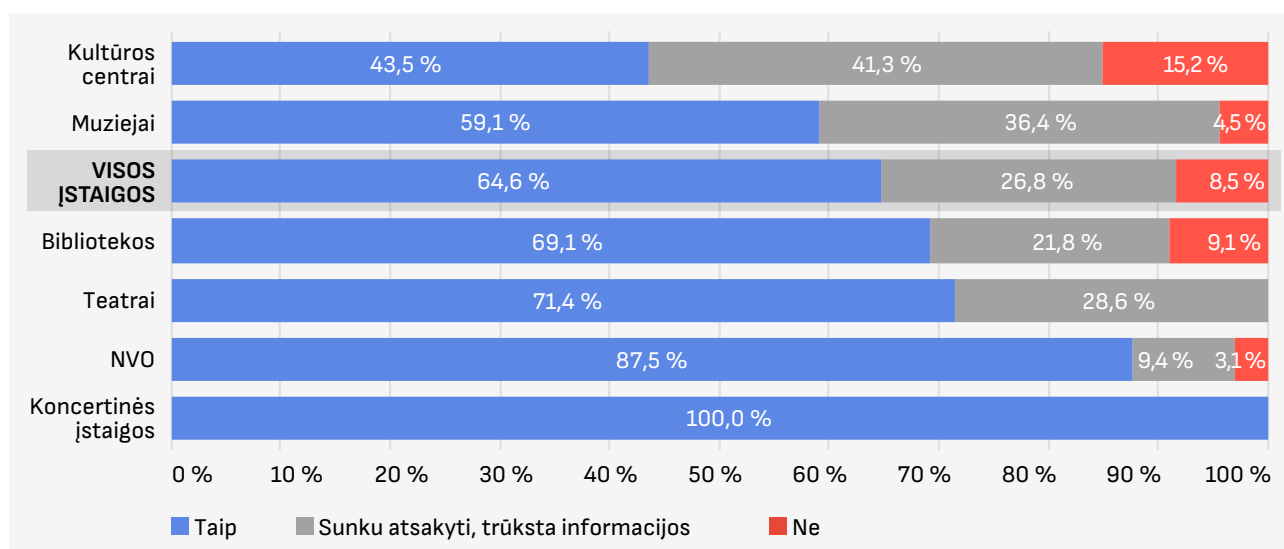
- „Kadangi esame kultūros centras mažame miestelyje, tai mes priversti esame bendradarbiauti ir su mokykla, ir su darželiu, ir su biblioteka. Ir tą sėkmingai darome. Kartu su bendruomenės centru siekiame atliepti žmonių poreikius.“
- „Kadangi mes esame mažame miestelyje, tai neišvengiamai tas bendradarbiavimas savaime gaunasi pas mus. <...> Bendradarbiavimas irgi nuo žmonių priklausantis dalykas, ypač mažame kaimelyje. Ten nelabai yra iš ko rinktis. [Bendradarbiavimas priklauso] nuo santykių tarp įstaigų <...> ir jų vadovų.“
- „Kalbant apie mažus miestelius, tai vienareikšmiškai privalo bendradarbiauti ir kuo labiau apjungti tas įstaigas. <...> Vienareikšmiškai viskas turėtų būti kuo labiau integruota. Bet čia, žinoma, vėl, kaip ir dauguma sakė, atsiremia viskas į asmeninius ryšius.“

Atskira bendradarbiavimo sritimi sutelktų grupių metu buvo išskirtas bendradarbiavimas su TAU įstaigomis. Patys TAU atstovai įvardijo, kad „visas universitetas yra savotiška kultūros terapija. <...> Žmonės čia ateina ne tik kažko išmokti, tiesiog pabūti. Pabūti kultūringai tarp savo vienminčių, savo bendraamžių, ir dėl to Kultūros fakultetas yra labai svarbus. Tarp visų dvylikos fakultetų Užsienio kalbų fakultetas, Turizmo

ir Kultūros fakultetas yra patys skaitlingiausi. <...> Kultūros fakultetas turi bazinį kursą, kuris susideda iš trijų metų“. TAU atstovai įžvelgė daug potencialo „vystyti savo veiklą kaip vyresnio amžiaus žmonės su jaunesniais žmonėmis per kultūrinės įstaigas“. Kultūros įstaigos (muziejai, bibliotekos, kultūros centrai) įvardijo jau dabar turintys sėkmingų bendradarbiavimo su TAU pavyzdžių, o jų dalyviai yra vieni aktyviausių ir lengviausiai pritraukiamų: „Turime kartu projektą su trečiojo amžiaus universitetu, kur šiuolaikiniai menininkai veda dirbtuves, paskaitas, visokias ekskursijas. Dalis to projekto yra, kur menininkai porą dirbtuvių turėjo praveisti su pačiais senjorais, sutardami temą, pasirinkdami techniką. Toks tarsi patirties pasidalijimas.“ „Kita kryptis, ką mes darom, tai yra bendradarbiavimas su trečiojo amžiaus universitetais ir atvėrimas mūsų erdvių, ir galimybė ne tik vystyti, daryti, pristatyti paskaitas, bet ir vykdyti tam tikras edukacines veiklas muziejuje, bendradarbiaujant su muziejininkais. Ta veikla, ypač su Kultūros fakulteto klausytojais, kurių susirenka keli šimtai, yra nuolatinė, tęstinė ir tikrai pasiteisinusi“ (muziejų atstovai). TAU atstovai išskyrė, kad jiems „kultūros įstaigos yra reikalingos. Dėl to, kad nereikia tada patiems išradinėti kažko ir kviesti lektorius. Mes tiesiog galime būti tiltu tarp mūsų [senjorų] ir jų [mokymų teikėjų]. Tai mes visą laiką esame alkani ir visą laiką esame paieškose, ką parodyti, kur nuvesti, kur nukreipti, ko išmokyti mūsų auditoriją“. Tačiau vertinant tai, kad dabartines IMPS tikslines auditorijas, kurioms bus finansuojamas mokymosi krepšelis, sudaro gyventojai iki 65 metų, didžioji dalis TAU studentų į šią sistemą nepakanka, ir TAU potencialas būti tarpininku tarp paslaugų teikėjų ir senjorų gali būti nerealizuotas.

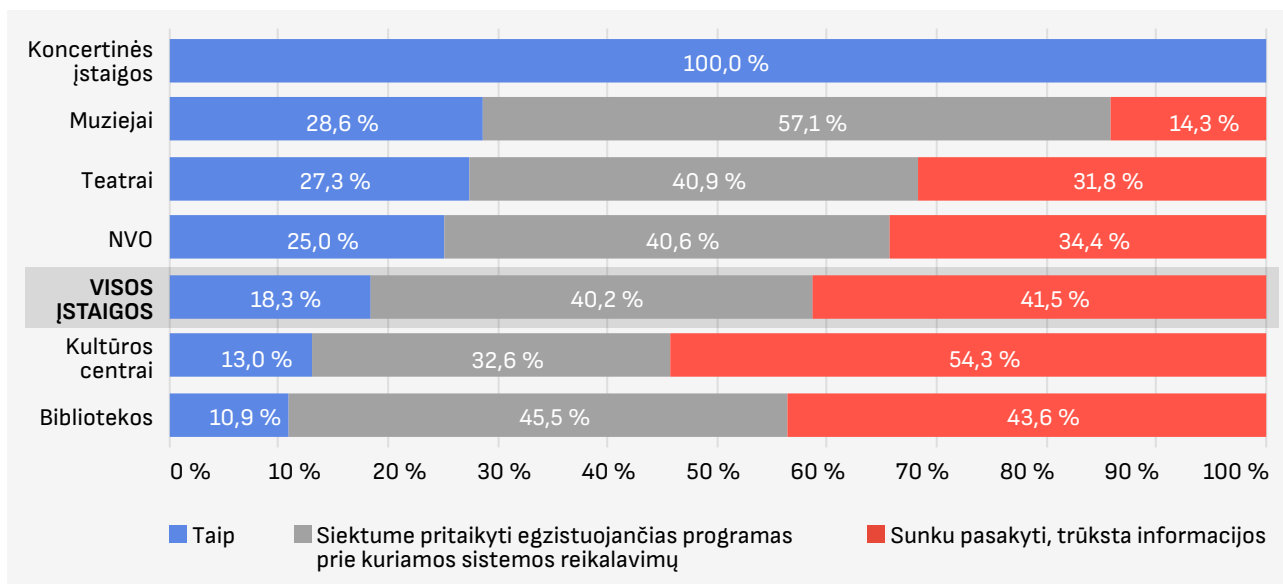
2.4.7. Kultūros įstaigų susidomėjimas ir kliūtys dalyvauti Individualių mokymosi paskyrų sistemoje

Kaip rodo tyrimo metu vykdytos apklausos rezultatai, susidomėjimas kuriama IMPS egzistuoja, ir kultūros įstaigos mato galimybes prisidėti prie IMPS: 64,6 proc. apklausoje dalyvavusių įstaigų būtų suinteresuotos prisidėti prie kuriamos sistemos ir norėtų teikti mokymus. Mažiausiai susidomėjusios įstaigos buvo kultūros centrai (43,5 proc.). Daugumai kultūros centrų, kurie nenorėtų prisidėti prie IMPS, trūko informacijos apie šią sistemą, kad galėtų nuspręsti, ar jų įstaigą domintų dalyvavimas. Taip pat kultūros centrai nurodė, kad mokymams rengti ir vykdyti trūktų žmogiškųjų išteklių bei kompetencijų (N=3); kad tai nėra kultūros centro veiklų pobūdis (N=2); kad mokymų pasiūla yra per menka (N=1). Verta paminėti, kad nemenkai daliai respondentų iš visų įstaigų trūko informacijos įvertinti, ar jų įstaiga galėtų / norėtų prisidėti ir teikti mokymus šioje sistemoje. Tarp priežasčių, kodėl jų įstaiga nenorėtų prisidėti, respondentai įvardijo, jog ilgalaikiai mokymai nėra jų funkcija (N=6), susiduriama su išteklių (N=6) bei kompetencijų (N=5) stoka.

Pav. 27 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Ar Jūsų įstaiga būtų suinteresuota prisidėti prie naujai kuriamos MVG sistemos ir teikti mokymus?“. N=164

Tarp įstaigų, kurios išreiškė susidomėjimą kuriama sistema, 18,3 proc. siektų prisidėti prie naujų programų kūrimo, o 40,2 proc. siektų pritaikyti egzistuojančias programas prie kuriamos sistemos reikavimų. Kaip įvardijo sutelktų grupių dalyviai, kultūros įstaigos įžvelgia potencialą, kad dalyvavimas IMPS „padidina galimybę ir sklaidos kanalus“ bei atliepia „sistemiškumo poreikį, kuris yra labai aktualus“.

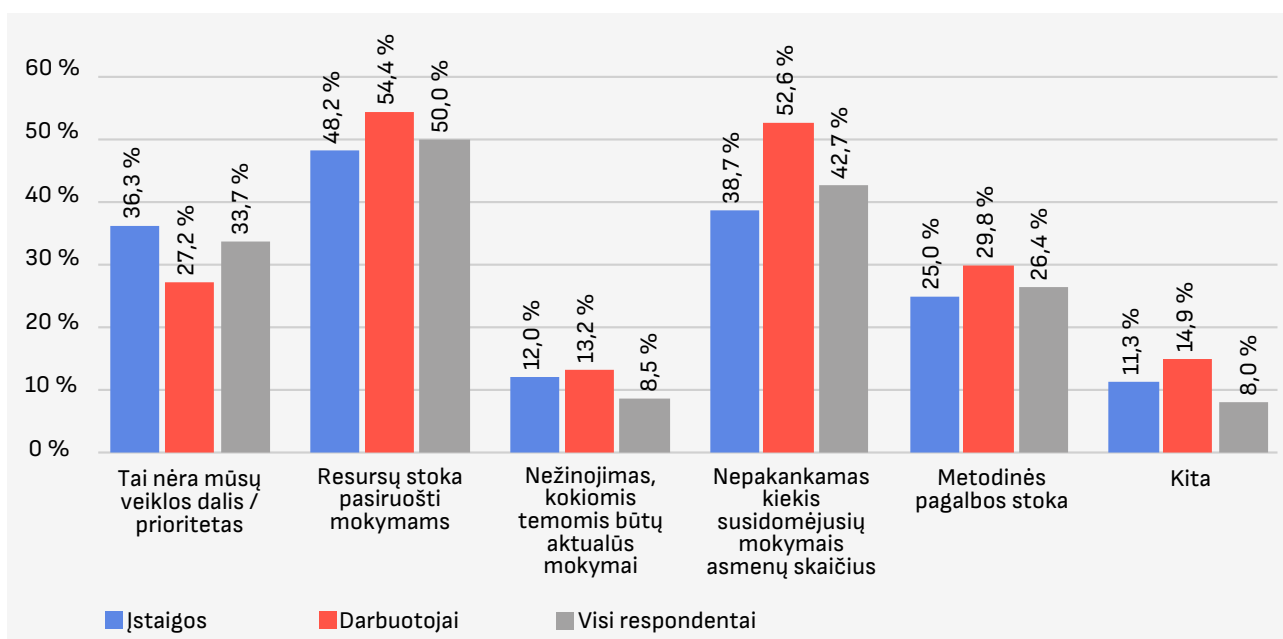

Pav. 28 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Jei siektumėte įsitraukti į kuriamą MVG sistemą, kuris įsitraukimo būdas labiausiai atitiktų Jūsų įstaigos situaciją?“. N=164.

Pastebima, kad kultūros įstaigos turi daug įrankių bei galimybių ugdyti skirtingas kompetencijas. Tačiau tuo pat metu įžvelgiama daug techninių kliūčių. Kliūtys, kurios galėtų apsunkinti įstaigų dalyvavimą sistemoje, yra dvejopos: **bendros kliūtys teikti mokymo veiklas** ir **kliūtys, susijusios su IMPS keliamais reikalavimais**.

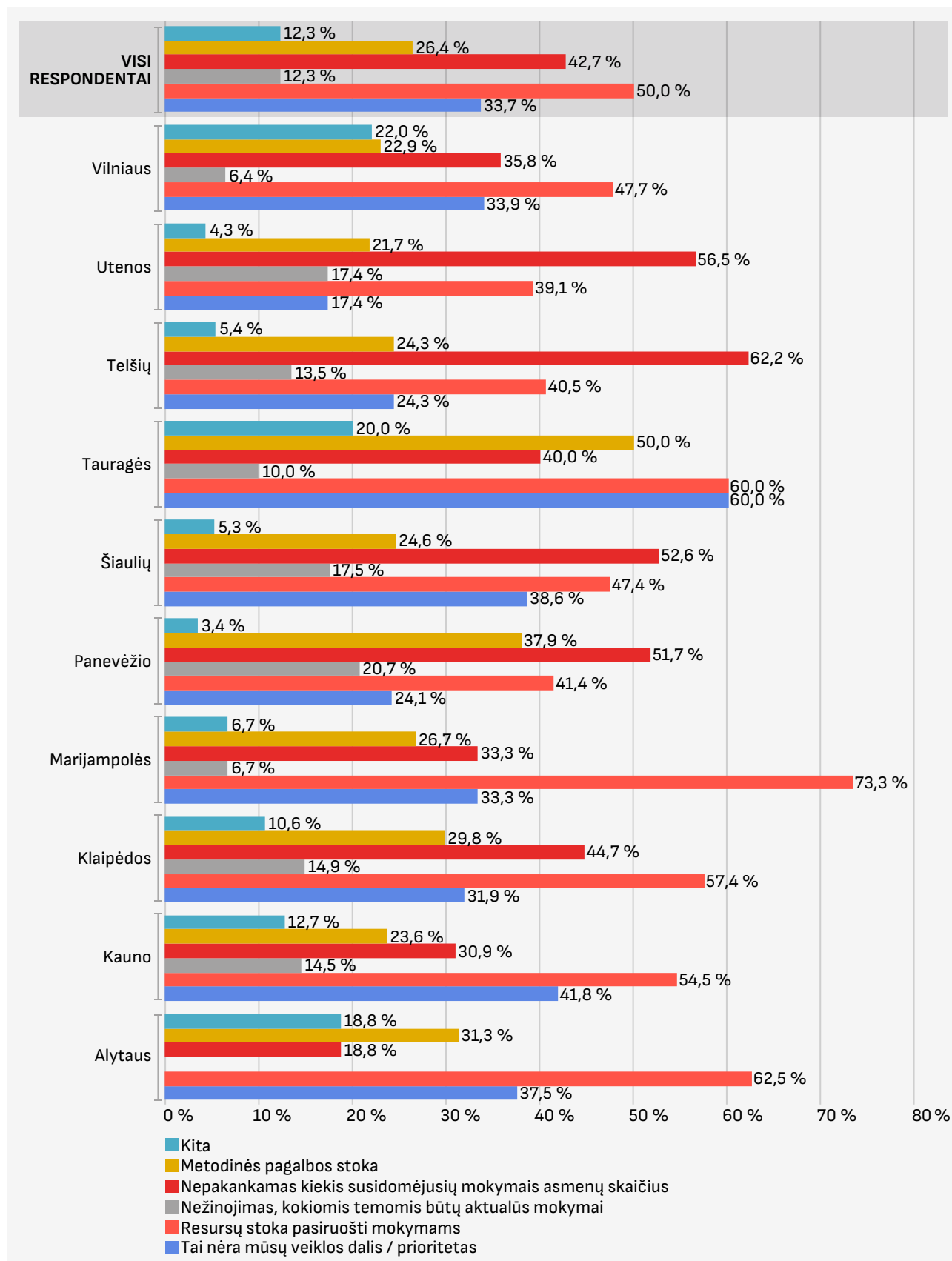
2.4.7.1. Bendros kliūtys teikti mokymo veiklas

Pagrindinės mokymų teikimą apsunkinančios bendros kliūtys, su kuriomis susiduria įstaigos ir jų darbuotojai, labiausiai išryškėjo apklausos metu. Tai – **išteklių, kurių reikia mokymams pasiruošti, stoka (50 proc. visų respondentų) ir nepakankamas mokymais susidomėjusių asmenų skaičius (42,7 proc.)**. Darbuotojai, dirbantys su suaugusiųjų edukacija, teigė, kad nėra pakankamai asmenų, susidomėjusių mokymais. Tarp kategorijos „Kita“ kliūčių, kurias įvardijo respondentai, taip pat dominavo žmogiškųjų ir finansinių išteklių stoka.

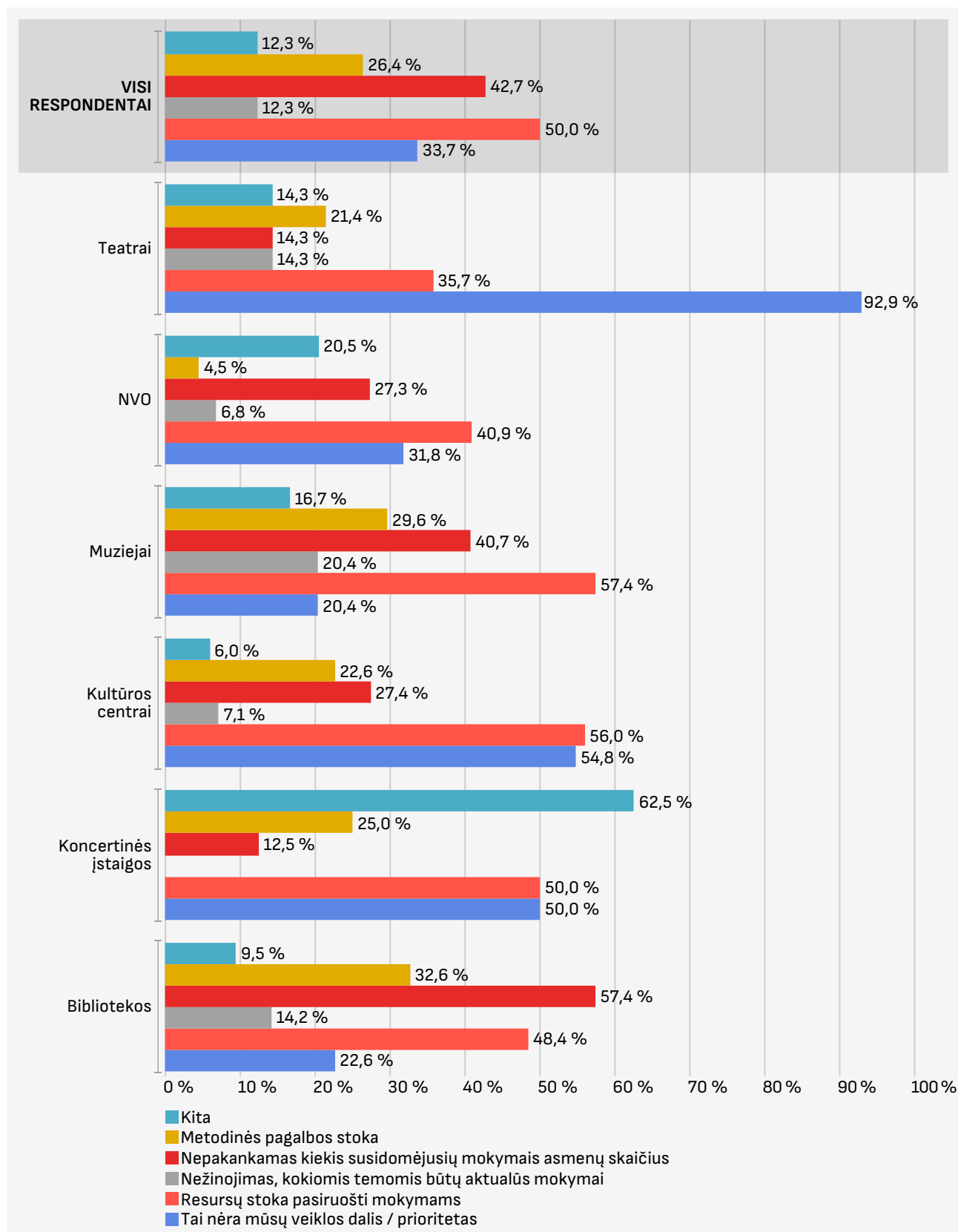
Pav. 29 Respondentų atsakymai į klausimą: „Su kokiomis kliūtimis susiduriate, kurios mažina Jūsų galimybes teikti mokymus / teikti daugiau mokymų?“. N=398

Analizuojant pagal regionus, matyti, kad išteklių pasiruošti mokymams stoka buvo svarbiausia kliūtis Marijampolės, Alytaus ir Tauragės regionams. Telšių regione respondentai kaip didžiausią kliūtį įvardijo tai, kad nėra pakankamai asmenų, susidomėjusių mokymais. Asmenų, susidomėjusių mokymais, skaičius nekoreliavo su regiono dydžiu – ši problema buvo įvardyta ir didesniuose regionuose.

Pav. 30 Respondentų atsakymai į klausimą: „Su kokiomis kliūtimis susiduriate, kurios mažina Jūsų galimybes teikti mokymus / teikti daugiau mokymų?“. N=398

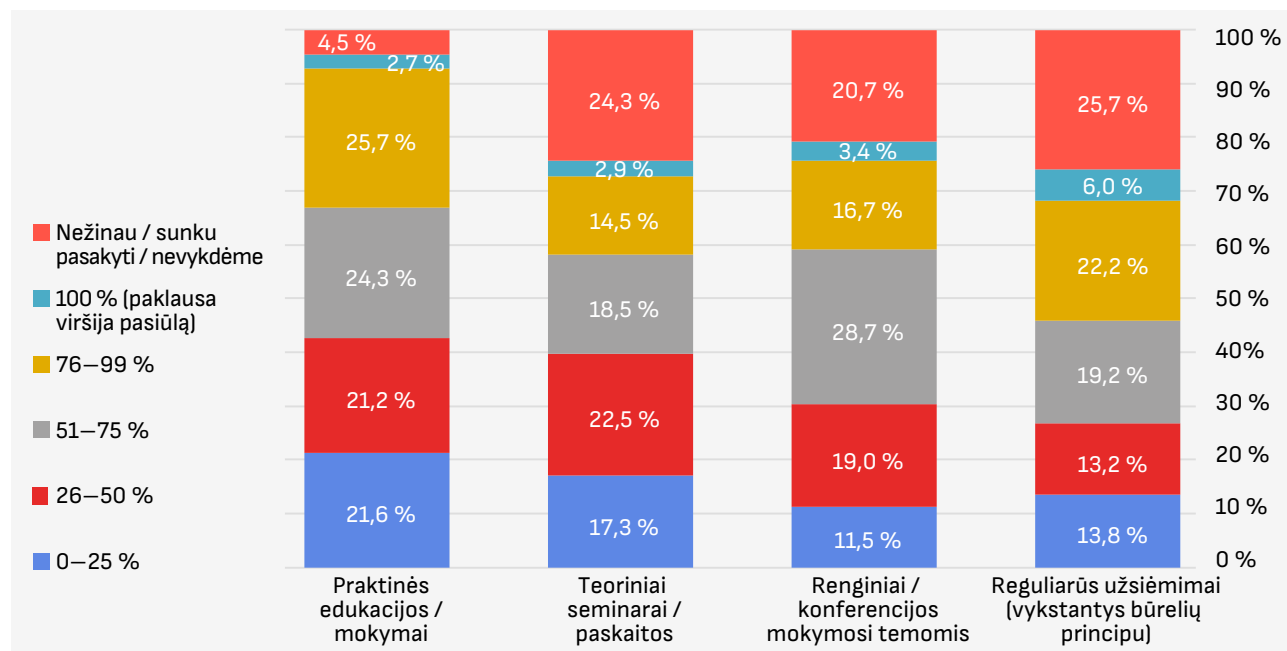
Dauguma (92,9 proc.) respondentų, atstovaujančių teatrų sričiai, teigė, kad viena pagrindinių priežasčių, kodėl neteikia daugiau mokymų, yra tai, jog tai nėra jų veiklos sritis / prioritetas. Taip teigė ir kultūros centrai (54,8 proc.), ir koncertinės įstaigos (50 proc.). Respondentai, atstovaujantys bibliotekoms, daugiau teigė, kad viena pagrindinių kliūčių yra nepakankamas susidomėjusių mokymais asmenų skaičius (57,4 proc.).

Pav. 31 Respondentų atsakymai į klausimą: „Su kokiomis kliūtimis susiduriate, kurios mažina Jūsų galimybes teikti mokymus / teikti daugiau mokymų?“. N=398

Auditorijų pritraukimo iššūkiai

Nepakankamo mokymais susidomėjusių asmenų skaičiaus problema glaudžiai siejasi ir su mokymo veiklų paklausos analize. Vertinant mokymo veiklų paklausą, matyti, kad didžiosios dalies mokymo veiklų paklausa yra mažesnė negu 75 procentai. Didžiausias užimtumas buvo praktinėse edukacijose / mokymuose: 28,4 proc. įstaigų teigė, kad jų veiklos yra užimtose 76–100 procentų. O teorinių mokymų / seminarų užimtumas buvo mažiausias: tik 17,4 proc. įstaigų teigė, kad tokių mokymų užimtumas yra 76–100 procentų. Įstaigos taip pat įvardijo, kad nepakankamas mokymais susidomėjusių asmenų skaičius (42,7 proc.) yra problema, trukdanti jiems teikti daugiau mokymų. Šie apklausos duomenys patvirtina ir sutelktos grupės diskusijų metu išsakytas nuomones, kad sistemoje norinčios dalyvauti įstaigos gali susidurti su iššūkiu pritraukti į mokymus reikiamą asmenų skaičių.

Pav. 32 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Koks vidutiniškai yra Jūsų vykdomų mokymosi veiklų užimtumas (dalyvių skaičius mokymuose)?“. N=222.

Analizuojant skirtingo pobūdžio mokymo veiklų paklausą regionuose, matyti tam tikrų regioninių skirtumų, tačiau jie nėra būtina susiję su regiono dydžiu arba didesne kultūrinių veiklų pasiūla. Nepaisant to, matyti, kad Vilniaus regione dalies įstaigų organizuojamos praktinės edukacijos, teoriniai mokymai bei renginiai / konferencijos mokymosi temomis yra paklausūs, ir paklausa viršija pasiūlą. Panaši tendencija praktinių edukacijų ir teorinių seminarų / mokymų atžvilgiu matyti ir Utenos bei Klaipėdos regionuose. Kita vertus, Marijampolės ar Telšių regionuose minėtos įstaigų veiklos nėra tokios paklausios ir mokymų grupės nėra visiškai užpildomos. Nors mokymo veiklų paklausą negalima visiškai sieti su regiono dydžiu (pvz., Utenos regiono atvejis), visgi matyti tendencija, kad kultūros įstaigoms mažesniuose regionuose kyla sunkumų surinkti pilnas mokymų grupes.

Svarbu paminėti, kad asmenų pritraukimas į mokymus iškilo kaip problema ir sutelktos grupės diskusijų apie IMPS metu. Keletas bibliotekų atstovų, remdamiesi ankstesne patirtimi, išsakė nuomonę, kad dalyviams gali būti sunku išklausti ilgesnės trukmės kursus. Baiminamasi, ar į mokymus užsiregistruavę, bet jų iki galo neišklause dalyviai neapsunkintų įstaigoms atsiskaitymo už programas, teikiamas per IMPS.

NVO sektoriaus atstovai pažymėjo, kad „aktyviausi yra vaikai, jaunimas, ir senjorai, o tarpinė amžiaus grupė, tai bene sunkiausia su ja dirbti. Todėl, kad tai yra dirbantys žmonės, ir prisikviesti į edukacijas ir renginius yra sudėtinga“. Auditorijų iššūkis ypač aktualus nuo didžiųjų miestų labiau nutolusiose ir mažesnėse vietovėse: „Provencijos maži miesteliai visai kitaip žiūri į savo veiklą. Jeigu pas mus ateina dvidešimt lankytojų, tai mes jau esame patenkinti. Mažuose miesteliuose yra konkurencija. Sakykime, biblioteka galbūt daugiau specializuojasi šitoje srityje, ir pas juos vyksta daugiau mokymų, o mes daugiau esame jaunas muziejus, ir mūsų kolektyvui tai vėlgi būtų papildomas darbas, didelis krūvis, ir mes labai renkamės, kiek mes galime priimti grupių, kiek mes su jomis galime dirbti.“

Muziejų atstovai taip pat pritarė, kad „sunku dalyvius sudominti vykdomomis veiklomis. <...> Esmė ta, kad tiesiog nėra paklausos. Mes galime sukurti programas, tačiau klausimas, kam jos bus reikalingos? <...> Reikėtų demokratiškiau ir plačiau žiūrėti į tai, kas yra mokymai ir kaip mes galime mokytis. Tai, ką mes siūlome arba ką galime truputį adaptuoti, yra puiki mokymosi priemonė. Ja galima naudotis ir nežiūrėti taip stereotipiškai [formalizuojant]“.

Kultūros centrų atstovai atkreipė dėmesį, kad „yra žmonių, kurie 20–30 metų dalyvauja mūsų kolektyvuose ir edukuojasi, ir tobulina savo saviraišką, ir vėlgi įgyja kažkokių žinių, ir tikrai save tobulina visomis prasmėmis. Tai čia galbūt ir yra viena iš kliūčių, kad mes per mažai komunikuojame. Išorės komunikacija per silpna yra, kad mes žinotume jų lūkesčius, arba mes tada gal galėtumėme daugiau pasiūlyti, gal jie nežino, kur gali ateiti ir ką daryti“.

Bibliotekų atstovai, pasidaliję projekto „Prisijungusi Lietuva“ patirtimi, įvardijo, kad „buvo bandyta bendradarbiauti su darbo birža ir kviesti žmones būtent per užimtumo tarnybą, kad ateitų mokytis kompiuterinio raštingumo tiems, kam reikia. Tai buvo turbūt pačios prasčiausiai besirenkančių grupės. Iš tikrųjų nežinau, dėl kokių priežasčių, bet žmonės labai nenoriai lankė šituos užsiėmimus“.

Auditorijų pritraukimo iššūkis įvardytas ir Valstybės kontrolės atliktame Mokymosi visą gyvenimą vertinime: 2021 ir 2022 m. daugiau kaip trečdalis įstaigų¹¹⁸ nesuformavo visų planuotų formaliojo tęstinio ir neformaliojo profesinio mokymo programų grupių (atitinkamai 35 ir 33 proc.). Pagrindinės įstaigų nurodytos priežastys – mokinių trūkumas dėl per mažo rinkos poreikio ir ribotų finansų.

Išteklių pasirengti mokymams ir juos įgyvendinti stoka

Sutelktos grupės diskusijų metu išryškėjo, kad įstaigoms itin aktuali išteklių, kurių reikia mokymams pasirengti, stoka. Pabrėžta, kad siekiant parengti naujas mokymo programas reikalingi tiek žmogiškieji, tiek finansiniai ištekliai. Kaip rodo tyrimo metu atliktos apklausos duomenys, įstaigos, kurdamos mokymo programas ir veiklas suaugusiesiems, dažniausiai naudojasi įstaigos žmogiškaisiais ištekliais (79,7 proc.). Kiti populiariausi naudojami ištekliai – tai finansavimo paieška. 50,8 proc. įstaigų kreipiasi finansavimo į Lietuvos kultūros tarybą, 30,5 proc. – į kitus šaltinius Lietuvoje. 30,5 proc. įstaigų taip pat reinvestuoja įstaigos uždirtas lėšas.

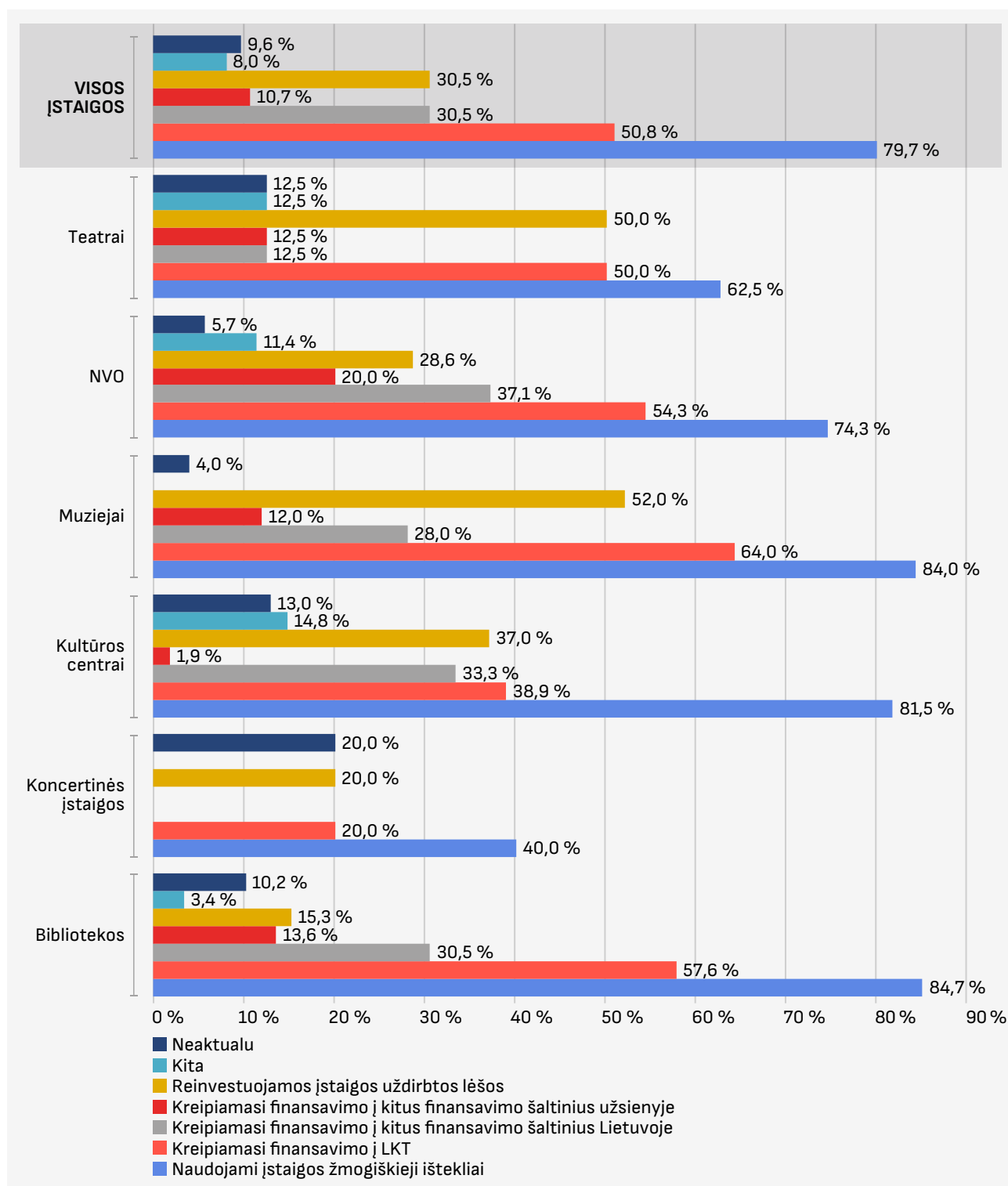
Dalis apklausos respondentų įvardijo, kad viena iš kliūčių teikti mokymus yra tai, jog mokymai nėra jų veiklos prioritetas. Ši tema buvo paliesta ir sutelktos grupės diskusijų metu, ypač kalbant apie edukacines veiklas. Įstaigos nuogąstavo, kad mokymų suaugusiesiems rengimas nepatenka į jų įstaigos funkcijas ir būtų sunku pagrįsti, kodėl yra skiriamos lėšos tokioms veikloms vykdyti. Sutelktose grupėse NVO sektoriaus atstovai įvardijo, kad mokymai yra „gana periodinė veikla, kuri labiau lydi kultūrinės ir meninės veiklas, kurias mes vykdomė kaip savo organizacijos prioritetus. Jeigu būtų galimybė kultūros organizacijoms turėti kažkokių papildomų darbuotojų, papildomą finansavimą, kad mes galėtume ruošti mokymosi visą gyvenimą programas, tada taip – manau, tikrai būtų galima galvoti apie įsijungimą. Su tokiomis pajėgomis, kokias mes turime dabar, nematau, kad galėtume siūlyti nuoseklias programas“. Kaip analogiškas išteklių stygiaus formalizuojant mokymų veiklas pavyzdys buvo pasitelkta Socialinio recepto iniciatyva: „Lygiagrečiai vykstantis socialinio recepto projektas, kur labai panašiai Sveikatos apsaugos ministerija bendradarbiauja ir su Kultūros ministerija. Pavyzdžiui, Kultūros ministerijoje yra nenumatytas biudžetas kultūrinėms veikloms ir tiesiog yra deleguota nacionalinėms įstaigoms tai kažkaip įvykdyti. Taip yra bent jau dabartinėje fazėje, gal dar pasikeis.“ Kita vertus, dalyviai pažymėjo, kad „ne viskas atsiremia vien tik į pinigus. Reikalingi tie resursai, bet ne tokie, kad <...> visiškai nieko negalėtum padaryti“.

Muziejų atstovai išreiškė nuogąstavimą, kad bus sudėtinga administruoti, koordinuoti ir suvaldyti individualių IMPS mokymų gavėjų dalyvavimą: „Kaip suvaldysime pavienius žmones? <...> Kaip juos sugaudyti? Kaip užtikrinti, kad į edukaciją ateitų ne vienas, o keli? Nes muziejininkai to laiko turi tiek, kiek turi. Ir čia su tais pavieniais žmonėmis aš matau didelių rizikų, kaip mes visa tai suvaldysime.“ Barjeru įvardytas ir bendras darbuotojų stygius: „Etatų kiekis yra toks, koks yra. Jų nėra nei daugiau, nei mažiau. Žmogiškieji ištekliai yra tokie, kokie yra. Jeigu du, trys žmonės šitoje srityje dirba tokioje didelėje įstaigoje kaip mūsų,

¹¹⁸ Apklausoje dalyvavo ir duomenis pateikė 48 PM paslaugas teikiančios įstaigos (sąrašą pateikė Švietimo, mokslo ir sporto ministerija): 44 valstybinės, 2 nevalstybinės PM įstaigos ir 2 kolegijos. Mokymosi visą gyvenimą vertinimas. Vertinimo ataskaita. Valstybės kontrolė, 2023 m.

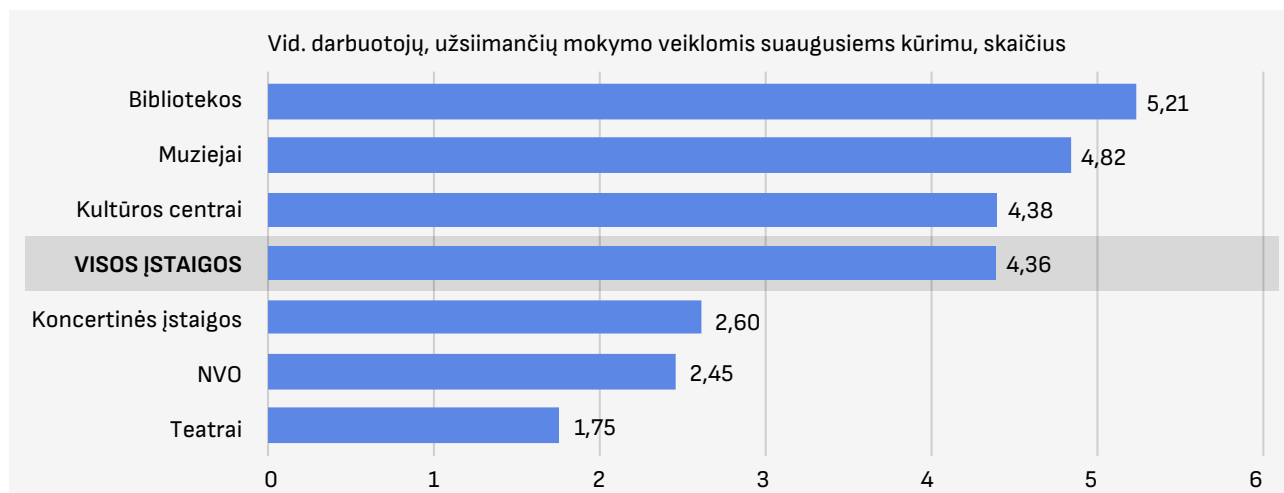
ir tai yra daug, mažesnės įstaigos tikriausiai turi po pusę žmogaus. <...> Nėra pajėgumų. Trūksta žmonių. <...> Ne tik kad specialistą surasti, bet surasti patį finansavimą tam žmogui mokėti, biudžetinėms įstaigoms yra labai sudėtinga. Aš matyčiau vieną iš pagrindinių kliūčių, nes nėra, kas dirba.”

Kultūros centrai kaip iššūkį taip pat įvardijo labai didelį užimtumą vykdant pagrindines savo funkcijas: „Pas mus savo užsiėmimus veda ir TAU, kuriame yra virš šimto žmonių, ir sveikatos biuras veda mankštas senjorams <...>. O <...> pagrindinė mūsų veikla yra renginiai, kolektyvai. Mes ne tik savo malonumui šokame, bet mes turime siekiamybę, dalyvaujame Dainų šventėse. 25 metai gyvuoja kolektyvas, ir mūsų pagrindinis uždavinys yra konkursai. Bet, be abejo, kažkas galėtų vykti, bet mes kažkaip kol kas niekaip nerandame laiko susikaupti normaliai ir pagyvoti.”

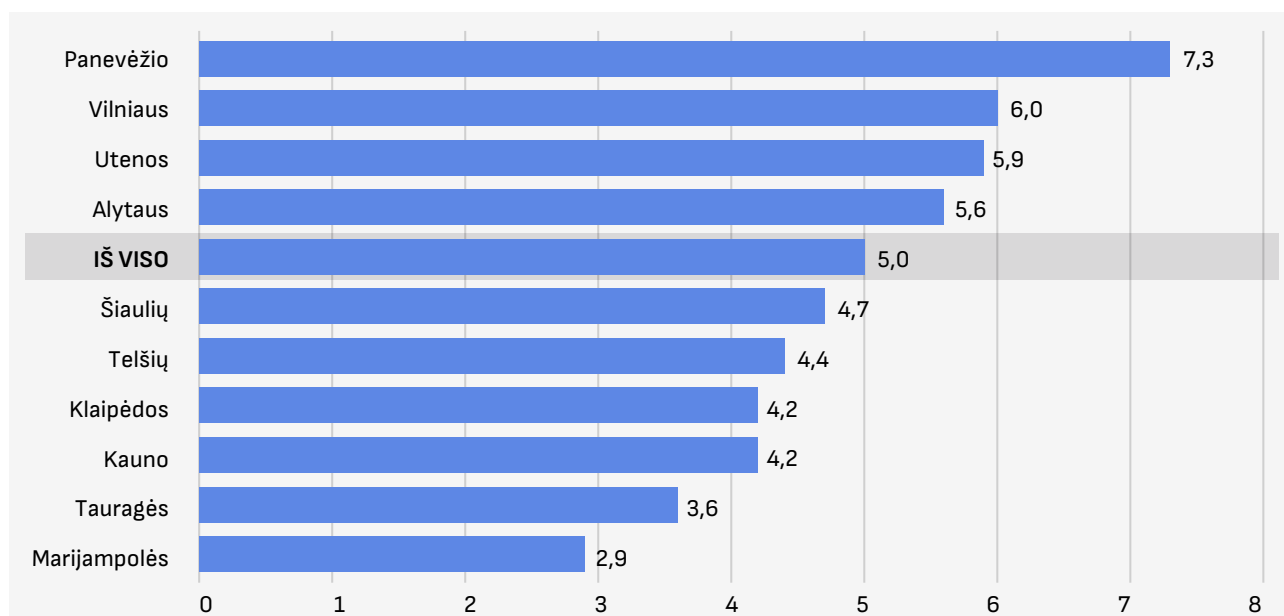
Pav. 33 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kokie resursai naudojami naujų mokymo veiklų, programų kūrimui ir įgyvendinimui?“. N=187.

Pažymėtina, kad darbuotojų, užsiimančių mokymo veiklų suaugusiesiems kūrimu, skaičius ne visuomet koreliavo su įstaigų aktyvumu teikiant mokymus. Apklausos duomenys rodo, kad daugiausia darbuotojų, kurie užsiėmė mokymosi veiklų suaugusiesiems kūrimu, buvo bibliotekose (vidutiniškai 5,21 darbuotojo), muziejuose (vidutiniškai 4,82 darbuotojo) ir kultūros centruose (vidutiniškai 4,38 darbuotojo). Nors kultūros centrai turėjo vieną didžiausių vidutinių skaičių darbuotojų, užsiimančių mokymo programų suaugusiesiems kūrimu, apklausoje dalyvavę kultūros centrai buvo tarp vienu mažiausiai teikiančių mokymo veiklas suaugusiesiems.

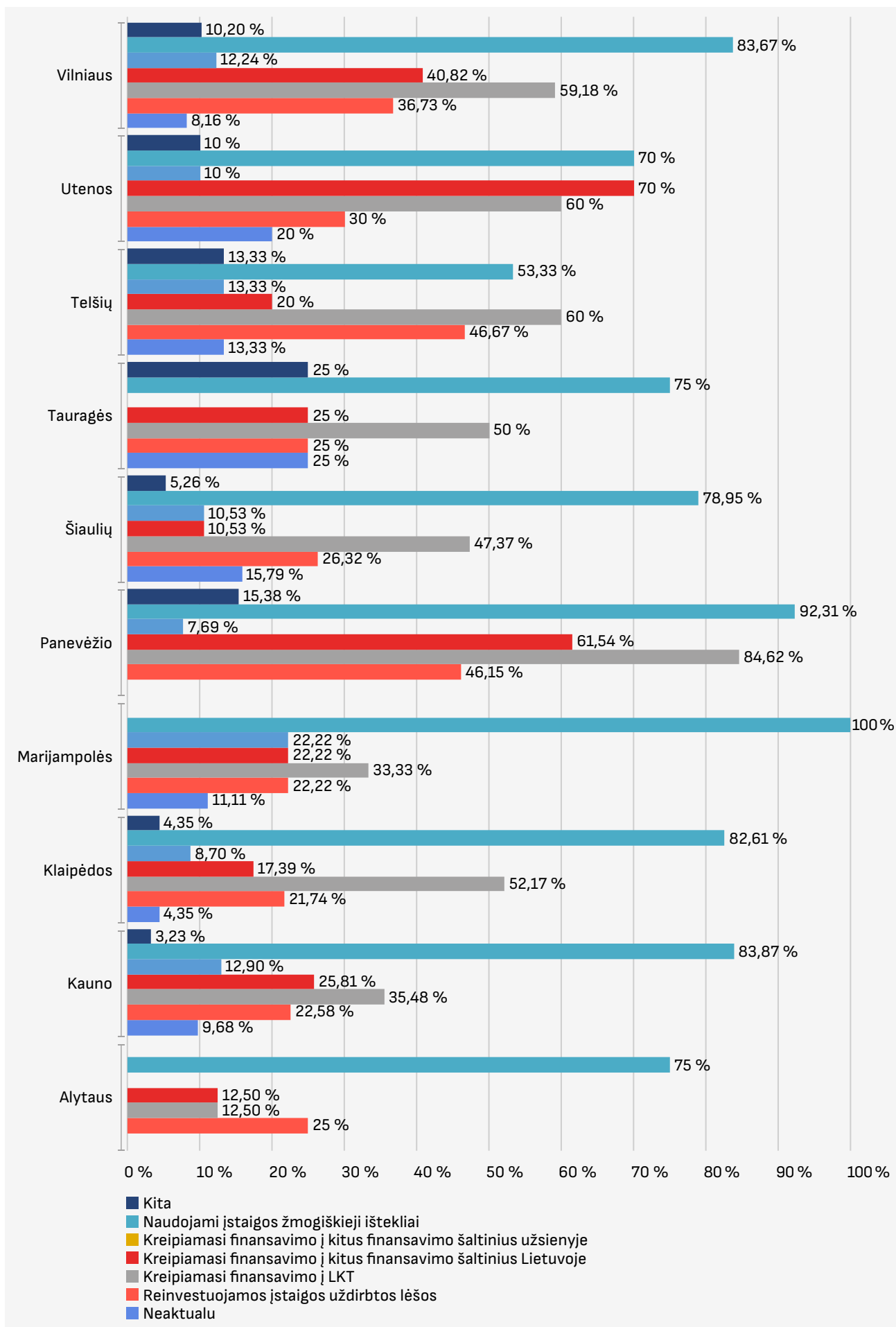
Pav. 34 Įstaigų atsakymai į klausimą: „Kiek Jūsų įstaigoje yra asmenų, užsiimančių mokymosi veiklų suaugusiesiems organizavimu bei kūrimu?“. N=271.

Tuo tarpu darbuotojų, dirbančių su edukacija, skaičius yra daug svarbesnis skirtinguose regionuose. Matyti, kad vidutinis darbuotojų, **dirbančių su edukacija, skaičius skirtingų regionų įstaigose lemia jų aktyvumą teikiant mokymus**. Remiantis apklausos duomenimis, daugiausia įstaigų vykdė mokymo veiklas suaugusiesiems Panevėžio, Alytaus, Vilniaus bei Šiaulių regionuose. Kaip matyti iš toliau pateikto paveikslėlio, šiuose regionuose apklausą pildžiusios įstaigos taip pat turėjo didžiausią vidutinį darbuotojų, dirbančių su edukacija, skaičių.

Pav. 35 Atsakymai į klausimą: „Ar Jūsų įstaigos darbuotojų funkcijos apima mokymo veiklų sukūrimą?“.

Darbuotojų, dirbančių su edukacija, skaičius yra vienas pagrindinių veiksnių, lemiančių mokymų teikimą. Kaip matyti iš kitų apklausos klausimų, vidutinis darbuotojų skaičius šiek tiek siejasi su kitų naudojamų išteklių įvairove. Tai gali lemti ir tai, kad didesnės įstaigos turi daugiau kompetencijų, reikalingų papildomo finansavimo paieškai.

Pav. 36 Atsakymai į klausimą: „Kokie resursai naudojami naujų mokymo veiklų, programų kūrimui ir įgyvendinimui?“.

Metodinės pagalbos stoka

Metodinės pagalbos stoka buvo aktuali kliūtis ketvirtadaliui apklausos respondentų. Remiantis sutelktos grupės diskusijų medžiaga, įstaigoms stinga mokymo programų kūrimo patirties. Tikėtina, kad įstaigos gali susidurti su kompetencijų, reikalingų programoms IMPS parengti, stygiumi.

NVO atstovai išreiškė nuogastavimą „kalbant apie kultūros įstaigas, ar jos pasirengusios? <...> Svarbu, kiek ten sutelkta kompetencija ir kiek ten yra gebėjimų užsiimt edukacine veikla. Kultūra privalo būti, bet taip pat privalo būti ir tam tikros kompetencijos“. Kaip vieną iš būdų atsirinkti reikiamas kompetencijas turinčias organizacijas NVO atstovai siūlė pasitelkti jau „veikiantį instrumentą, administruojamą Kultūros tarybos rėmuose, – strateginių organizacijų finansavimą. <...> Galbūt vertėtų pamąstyti apie tai, kad būtų atrinktos tokios strateginės organizacijos, kaip tiltinės organizacijos, kurios galėtų pagelbėti organizuojant. Jeigu joms būtų keliamas uždavinys <...> sutelkti tam tikruose regionuose, edukacijos ir kultūros srityje veikiančias organizacijas ir pasiekti kažkokių tikslų, tai galėtų būti tikslingesnis būdas siekti tokių tikslų“.

Nacionalinių muziejų atstovai taip pat siūlė galimybę formalių mokymų programų kūrimui pasitelkti kompetencijų jau turinčias įstaigas: „Nacionalinės įstaigos turi galimybę tą turinį sukurti. Mes [nacionalinės įstaigos] turime partnerių, galime su universitetais tą turinį kurti ir panašiai.“ Atkreiptas dėmesys, kad „kiekviena nacionalinė įstaiga turi užtikrinti lyderiaujančią poziciją tam tikroje savo srityje, kurią ji atstovauja. Tai galima būtų galvoti, kad tos visos bendros programos galėtų būti rengiamos bendradarbiaujant su nacionaliniais muziejais, bibliotekomis. Žmonių, galinčių pakonsultuoti nacionalinėje įstaigoje visada bus daugiau“. Muziejų atstovai taip pat įvardijo savo srities patirtį kuriant formalias programas: „Mes galime pasigirti kaip pirmoji kultūros įstaiga, gavusi akreditaciją kaip institucija, vykdomi mokytojų ir švietimo pagalbą teikiančių specialistų kvalifikacijos tobulinimą. Tai čia mes iš tikrųjų dirbame pagal reglamentus, tad mūsų pateiktos programos negali būti mažesnės kaip 40 valandų. Esame jas parengę, taip pat akreditavę ir tikrai šitą veiklą vystome.“

Bibliotekos pasidalijo praktika, kai yra parengiamos mokymo programos, o specialistai, vedantys mokymus, pritaiko jas savo įstaigos kontekstui, tikslinei auditorijai. Tai vertinta teigiamai kaip galimybė prisitaikyti prie individualių tikslinių vietos auditorijų poreikių, tačiau įžvelgtos ir rizikos: „Ar mūsų paruoštos programos būtų priimtose, priimtina kokybė? Mes juk ne kompiuteristai, mes esame bibliotekininkai. Mus išmokė, mes dabar mokome kitus.“ Kaip išeitis kokybės kontrolei taip pat siūlyta nacionalinių įstaigų lyderystė: „Nacionalinės bibliotekos žmonės dirba kaip centras, iš jo, kaip iš saulės, eina spinduliai link kitų edukatorių. Ir ta žinia, ir gebėjimai, ir mokymai, yra skleidžiami. Tai toks modelis yra pabandytas. Jį būtų galima išbandyti ir kitose veiklose.“

2.4.7.2. Kliūtys, susijusios su Individualių mokymosi paskyrų sistemos reikalavimais

Sutelktos grupės diskusijų metu išryškėjo kelios specifinės, konkrečiai su IMPS susijusios kliūtys: mokymų trukmė, administracinė našta, IMPS reikalavimų lankstumo stoka bei IMPS ir kultūros įstaigų keliamų tikslų atitikimas.

Mokymų trukmė

Mokymų trukmė buvo įvardyta kaip vienas pagrindinių iššūkių, siekiant dalyvauti šioje sistemoje. Diskusijų dalyviai teigė, kad jau dabar įstaigų teikiamos edukacijos ar mokymai, kurie dažnai yra trumpos trukmės, gali tikti kaip edukacinė priemonė. Įstaigos taip pat pabrėžė, kad būtų sudėtinga sukurti ilgesnės trukmės programas. Kad kultūros įstaigose dominuoja trumpos trukmės edukaciniai užsiėmimai, rodo ir kultūros įstaigų apklausa¹¹⁹ (daugiau informacijos apie vidutinę mokymų, vykdomų kultūros įstaigose, trukmę žr. 2.4.3. skyriuje).

¹¹⁹ Įstaigų, dalyvavusių apklausoje, mokymų veiklos dažniausiai buvo trumpos, 1–4 val., trukmės. Būtent tokios trukmės buvo 80 proc. praktinių veiklų, 66,3 proc. teorinių seminarų / paskaitų, 64,1 proc. reguliarių užsiėmimų bei 58,5 proc. renginių / konferencijų. Įstaigų, teikiančių mokymo veiklas, kurios truko ilgiau negu 40 val., buvo mažuma.

Praktinių edukacijų srityje išsiskyrė teatrai – 12,5 proc. įstaigų vykdė 21–40 val. truncančias veiklas – bei kultūros centrai, kurių 6,3 proc. vykdė daugiau kaip 40 val. truncančias veiklas. Tik 2 proc. bibliotekų vykdė ilgiau negu 40 val. truncančias praktines edukacijas. Teorinių seminarų / paskaitų srityje nebuvo įstaigų, kurios vykdytų ilgiau negu 40 val. truncančias veiklas. Renginių ir konferencijų mokymosi temomis srityje tik kultūros centrai vykdė ilgesnes negu 40 val. trukmės veiklas (2,8 proc.). Šie duomenys rodo, kad parengti ilgesnės trukmės (40 val. ir daugiau) mokymus daugumai įstaigų būtų nauja veikla ir nemenkas iššūkis. Taigi siekiant, kad kuo daugiau kultūros įstaigų įsiliėtų į kuriamą IMPS kaip mokymų teikėjai, metodinė pagalba tampa itin aktuali.

Administracinė našta

Sutelktos grupės diskusijų metu kultūros (ypač biudžetinių) įstaigų atstovai išreiškė susirūpinimą dėl dalyvavimo šioje programoje administracinės naštos (ataskaitos, stebėsenos ir pan.). Administracinės naštos klausimas buvo itin diskutuojamas kitų kultūros sektoriaus programų, kurias įgyvendino ar ruošiasi įgyvendinti kultūros įstaigos, kontekste (kvalifikacijos kėlimo mokymai, Kultūros pasas, Socialinis receptas).

Kaip įvardijo muziejų atstovas: „Aš labai bijau, kad mes pereisime į kažkokią sistemą, kriterijų ir matricų nuleidimą, už ką turėsime atsiskaityti. Ir šito biurokratizavimo kultūrinėje edukacijoje ir mokymosi visą gyvenimą srityje aš labiausiai ir bijau. Subiurokratizavimas, viso to suvedimas į kažkokią matricą ir atsiskaitymus. To labai nenorėčiau.“ Muziejaus atstovai įvardijo, kad jau ir taip vykdo mokymosi visą gyvenimą misiją: „Jausdami ir matydami visuomenės poreikį, ką mes darome, tai kultūriname visuomenę. Tas mokymasis visą gyvenimą, jis galbūt kitaip vadinamas, bet jeigu žmogus jaučia, kad jis nori sužinoti daugiau ir gauti daugiau žinių, jis ir ateina. Ir, aišku, jeigu tu tai pateiki patraukliai, suprantamai, su atida klausytojui, tai visa tai išauga į tęstinius renginius ir tęstinius projektus.“ Pats formalizavimo procesas matomas kaip papildomas, bet įveikiamas iššūkis: „Mums visa tai, ką mes darome, prisiderinti prie dar vieno išorės reikalavimų apsirašyti net ir šioje veikloje kompetencijas ir susidėti į lenteles būtų, aišku, papildomas darbas, užimtų laiką, ką mes geriau skirtume turinio kūrimui, bet šitą galėtume pasidaryti. Bet vėlgi aš čia įžvelgiu papildomo biurokratizmo pavojų, bus dar sukurtos administruojančios kontroliuojančios ir organizuojančios struktūros, o turinio trupiniai.“

Bendra administracinės naštos viešajame sektoriuje problema buvo dominuojanti tarp įvardytų kliūčių, lemiančių mažesnę įstaigų motyvaciją: „Aš šiai dienai įvardinčiau patį didžiausią trūkumą – biurokrtiją, kuri kas diena iš dienos tik auga, didėja popierizmo kalnai, auga ir auga. Mes tiek susikūrėme visokių programų, galimybių. Mes galime daug daryti, bet mes esame įsprausti į rėmus. Mes tuoj nieko neveiksime, tik pildysime popieriukus.“

Lankstumo stoka

Sutelktos grupės diskusijų metu buvo pažymėta, kad kultūros įstaigoms gali kilti sunkumų formalizuoti ir standartizuoti mokymo veiklas. Šis procesas gali panaikinti mokymo veiklą, edukacijų lankstumą ir pritaikymą prie skirtingų tikslinių grupių poreikių, ką dažnai daro kultūros įstaigos.

Įprastas kultūros įstaigų veikimo būdas yra galėti prisitaikyti suplanuotas programas pagal individualius vienos, tikslinės auditorijos, mokymų turinio ir kitus poreikius: „Pritaikome programą pagal save, bet pritaikome prie kiekvienos grupės, pritaikome kiekvienai grupei, kuri susirenka mokytis. Skirtingi žmonės susirenka su skirtingais poreikiais, negali dirbti pagal tą planą, kurį turi. Kažkas keičiasi, kažką kūrybiškai turi keisti.“ Bibliotekų patirtis irgi kalbėjo apie galimybę individualizuoti mokymosi programas: „Tai programa šiek tiek adaptuojama. <...> Prieš kiekvieną grupę aptariame tuos scenarijus, kurį geriausiai tai grupei taikyti, ko jie nori. Aš, kviesdama į mokymus, pavyzdžiui, senjorus, kiekvieną kartą jiems paskambinu. Aišku, tai yra laikas, bet yra geriau, kad jie ateina ir žino, ko jie tikisi, negu kad ateis, ir aš negalėsiu įgyvendinti jų lūkesčių. Aš visada klausiu, ko žmogus nori ir ko jam reikia.“

Remiantis tokiomis patirtimis, buvo išreikštas lūkestis „kad būtų tikrai labai lanksčiai žiūrima ir į trukmę, ir galimybę žmogui surinkti tas mokymo valandas iš skirtingų įstaigų, nes aš sakčiau, kad kuo mažiau turėtų būti apribojamas žmogus savo pasirinkime, sudarant būtent savo tą asmeninių kompetencijų žemėlapią. <...> Nes mokymosi visą gyvenimą koncepcija, labiau ko gero neformaluota, ir būtent apibrė-

žia būtent neformalizuotą mokymąsi. <...> Šiuo atveju aš įsivaizduoju, kad šita sistema turi užtikrinti kitokį mokymąsi, kitokias galimybes žmogui ir patenkinti galbūt tą poreikį, kurio nepatenkina būtent formalusis švietimas. Tikrai rengiant sistemą reikia <...> labai lanksčiai žiūrėti į daugelį dalykų.“

IMPS ir kultūros įstaigų tikslų atitikimas

Kaip vieną iš kliūčių prisidėti prie kuriamos sistemos įstaigos mato tai, kad sistemos tikslai gali neatitikti kultūros įstaigų funkcijų. Diskusijų dalyviams kilo daug neaiškumų dėl MVG sistemos tikslų ir kultūros sektoriaus vaidmens šioje sistemoje: „Jeigu mes, kaip valstybė, susitarsime dėl tikslo, kad mums reikia pasiekti tam tikrą skaičių žmonių ir juos supažindinti apskritai su kultūrinės edukacijos galimybėmis, tai bus vienoks projektas. Jeigu mes įsivardinsime, jog siekiame išugdyti daliai žmonių kažkokias kompetencijas, tai tada mes to nepadarysime <...>, tai tiesiog neįmanoma“ (NVO atstovas). Jam pritarė muziejų atstovas teigdamas, kad „tiesiog reikia apgalvoti, koks yra tos sistemos tikslas. Ar mes norime, kad žmonės sužinotų naujų dalykų ir naudotųsi kultūros įstaigomis ar kažkokių patirčių įgytų kompleksiskų. Ar mes norime, kad tose kultūros įstaigose pakeistų profesiją. Manau, kad nuo to labai priklauso, kokią formą galime sudėlioti. Nors aš būčiau už tai, kad tu mokaisi visą gyvenimą, bet nebūtinai tu turi eiti į kultūros įstaigą tapti kultūrininku. <...> Tu turi teisę kaip pilietis patirti kultūros kažkokį produktą“. Visiems kultūros įstaigų atstovams buvo svarbu žinoti, „kokie yra siekiai, tikslai būtent šios sistemos kūrimo“. Pažymėta, kad „tokio susistemimo galbūt trūksta. Tai padėtų žiūrėti į tai, ką turime, o ne kurti kažką naują“.

2.4.8. Kultūros įstaigų pasirengimo ir galimybių prisidėti prie mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtros apibendrinimas

Tyrimo metu analizuota skirtingų kultūros ir meno įstaigų mokymų veiklų pasiūla, taip pat atliktos apklausos ir sutelktos grupės diskusijos, siekiant įvertinti kultūros ir švietimo įstaigų darbuotojų požiūrį į bendradarbiavimo galimybes ir mokymosi sistemos kūrimą. Tyrimo rezultatai parodė, kad dauguma kultūros ir meno įstaigų įgyvendina suaugusiųjų švietimo veiklas, tačiau išryškėjo, kad dalyvavimas užsiėmimuose ir mokymuose yra mažesnis nei meno mėgėjų veiklose ar būreliuose (tai itin aktualu kultūros centrams).

Kultūros įstaigos teikia įvairaus pobūdžio mokymus: teorines paskaitas, seminarus, kursus, meistriškumo užsiėmimus, virtualius mokymus. Kultūros įstaigų veiklose dominuoja praktiniai mokymai; taip pat organizuojami renginiai ir konferencijos, teorinės paskaitos ir seminarai. Daugiausia įstaigos vykdo veiklą gyvai savo patalpose, nors vis dažniau renkasi ir hibridines mokymo formas, kai veikla vykdoma gyvai ir nuotoliniu būdu. Vertinant skirtingas kultūros įstaigas, matyti, kad bibliotekos yra geriausiai pasirengusios teikti veiklas, susijusias su IMPS, remdamosi MIR programa ir praeityje vykdytais projektais (praplečiant jų apimtį).

Kultūros įstaigos teikia mokymus plačiajai visuomenei, kultūros specialistams ir kitiems kultūros ir meno sektoriaus atstovams. Kultūros įstaigų pasirengimas įsitraukti į IMPS yra mažesnis dėl menkos ilgesnės trukmės mokymų pasiūlos. Dauguma suaugusiesiems skirtų mokymų yra per trumpi ir neatitinka kuriamos IMPS reikalavimų, tačiau yra ir ilgesnės trukmės mokymų, kurie galėtų būti tinkami kuriamai IMPS. Bibliotekų mokymai yra labiau struktūruoti ir ilgesnės trukmės – MIR programa, kuri dar bus pradėta įgyvendinti, gali sudaryti 1–2 ECTS.

Kultūros ir meno įstaigos mokymo veiklose dažnai orientuojasi į vaikus ir jaunimą, siūlo edukacines programas, susijusias su Kultūros paso programa. Tačiau apklausa parodė, kad didžioji dalis atsakiusių kultūros ir meno įstaigų vykdo mokymo veiklas suaugusiesiems, nors jos dažniausiai nėra struktūruotos taip, kad atitiktų IMPS reikalavimus. Daugiausia mokymo veiklų suaugusiesiems siūlo bibliotekos, NVO ir muziejai. Pastebėtina, kad nors daug programų yra skirtos vaikams ir jaunimui, jos gali būti pritaikytos ir suaugusiesiems, senjorams ar kitoms visuomenės grupėms. Tiesa, struktūruotų mokymų suaugusiesiems patirties stoka gali kelti kultūros įstaigoms tam tikrų iššūkių.

Nagrinėjant mokymų pasiekiamumą Lietuvos regionuose, reikia pabrėžti, kad didžiausia paslaugų koncentracija yra miestuose, tačiau platus kultūros įstaigų, tokių kaip muziejai, bibliotekos ir kultū-

ros centrai, tinklas sukuria gerą sistemą teikti mokymus ir regionuose. Nacionalinių įstaigų lyderystė mokymų sklaidos veiklose teigiamai veikia mokymo pasiekiamumą. Analizuojant tyrimo metu atliktos apklausos duomenis, nustatyta, kad daugiausia mokymo veiklų suaugusiesiems siūloma Panevėžio, Alytaus ir Vilniaus regionuose, o mažiausiai – Tauragės, Telšių ir Kauno regionuose.

Tyrimas atskleidė, kad kultūros institucijos dažniau bendradarbiauja su mokyklomis ir pedagogais, organizuodamos veiklas moksleiviams ir jaunimui, nei su kitomis švietimo institucijomis, rengdamos veiklas suaugusiesiems. Analizuojant kultūros institucijų duomenis, matyti, kad daugiausia bendradarbiavimo patirties turi muziejai ir kultūros centrai. Įstaigos, kurios turėjo mažiau bendradarbiavimo su kitomis švietimo įstaigomis patirties, pabrėžė, kad poreikio bendradarbiauti nėra. Daugiausia patirties turėjo įstaigos, bendradarbiaujančios su neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstaigomis, aukštojo mokslo įstaigomis ir profesinėmis mokyklomis. Regioniniu požiūriu daugiausia bendradarbiavimo su švietimo institucijomis patirties turėjo įstaigos Vilniaus, Tauragės ir Klaipėdos regionuose.

Tyrimas parodė, kad dauguma kultūros įstaigų yra suinteresuotos prisidėti prie IMPS ir teikti mokymus. Tačiau trūksta informacijos, ar jų įstaiga galėtų prisidėti. Respondentai, kurie nenorėtų dalyvauti, kaip priežastį nurodė ilgalaikių mokymų, išteklių ir kompetencijų stoką. Kultūros įstaigos, kurios norėtų dalyvauti sistemoje, kurtų naujas programas arba pritaikytų jau egzistuojančias prie IMPS reikalavimų.

Dauguma kliūčių, su kuriomis susidurtų kultūros įstaigos ir jų darbuotojai, norintys prisidėti prie IMPS, yra susijusios su mokymams reikalingų išteklių stoka ir galimu nepakankamu skaičiumi mokymais susidomėjusių asmenų. Teatrai, kultūros centrai ir koncertinės įstaigos teigia, kad mokymų teikimas nėra jų prioritetinė sritis, o bibliotekų atstovai nurodo, kad nepakanka mokymais susidomėjusių asmenų. Kultūros įstaigų atstovai pabrėžė auditorijų pritraukimo iššūkius. Baiminamasi, kad dalyviams gali būti sunku išklaudyti ilgesnės trukmės kursus.

Kliūtys, susijusios su IMPS reikalavimais, yra mokymų trukmė, galima administracinė našta, IMPS reikalavimų lankstumo stoka bei IMPS ir kultūros įstaigų keliamų tikslų neatitikimas. Mokymų trukmė yra vienas iš pagrindinių barjerų, nes kultūros įstaigose dominuoja trumpos trukmės edukaciniai užsiėmimai, o ilgesnių programų kūrimas taptų iššūkiu. Administracinė našta taip pat įvardijama kaip kliūtis, nes įstaigos jau dabar susiduria su daugybe administracinių reikalavimų. IMPS reikalavimų lankstumo stoka ir formalizacija gali apriboti mokymo veiklų pritaikymą prie skirtingų tikslinių grupių poreikių. IMPS tikslai gali neatitikti kultūros įstaigų funkcijų, todėl kai kurių kultūros įstaigų atstovams kyla neaiškumų dėl sistemos ir kultūros sektoriaus vaidmens šioje sistemoje.

3.

**Išvados apie kultūros
įstaigų galimybes įsitraukti į
suaugusiųjų mokymosi visą
gyvenimą procesą**

3.1.1. Mokymosi visą gyvenimą sistemos plėtojimas ir individualių mokymosi paskyrų modelis Lietuvoje

Skatinant MVG progresą Lietuvoje, siekiama įdiegti vieno langelio principu veikiančią platformą, grįstą Individualių mokymosi paskyrų modeliu. Pažymėtina, kad tiek kuriamos IMPS analizė, tiek kultūros įstaigų galimybių prisidėti prie kuriamos sistemos vertinimą apsunkina tai, jog sistema dar nėra įdiegta. Sprendžiant iš įstatymo projektų bei pažangos priemonės aprašymo, matyti, kad kultūros įstaigos gali įsiliesti į kuriamą IMPS dviem būdais.

Pirmiausia kultūros įstaigos gali siekti įsiliesti į kuriamą sistemą teikdamos mokymus, kurie atitinka IMPS finansavimo prioritetus ir/ar siektinus rodiklius. Tokiu atveju kultūros įstaigoms reikėtų atsižvelgti į prioritetines mokymų sritis: mokymai, susiję su skaitmeniniais ir kompiuteriniais gebėjimais, lietuvių kalbos mokymai užsieniečiams ir kitos dar nenustatytos prioritetinės sritys. Pažymėtina, kad mokymai, pretenduojantys gauti finansavimą, turėtų būti skirti 18–64 metų amžiaus asmenims. Tokiems mokymams apmokėti gyventojai galėtų pasinaudoti skiriamu 500 Eur vertės finansavimu.

Antras įsiliėjimo į IMPS būdas – kultūros įstaigos gali registruoti ir siūlyti sistemoje mokymus, kurie neatitinka finansavimo prioritetų. Tokiems mokymams apmokėti gyventojai turės naudoti asmenines lėšas arba pasitelkti kitus finansavimo šaltinius. Pastebėtina, kad šis įsiliėjimo į sistemą būdas yra laisvesnis, kadangi kultūros įstaigos gali siūlyti įvairius tiek bendrąsias, tiek specifines kultūrines kompetencijas tobulinančius kursus. Kultūros įstaigų teikiami mokymai taip pat gali būti skirti visiems gyventojams, o ne tik 18–64 metų amžiaus asmenims. Gyventojai, matydami kultūros įstaigos siūlomus mokymus IMPS interneto svetainėje, žinotų, kad jie atitinka tam tikrus kokybės reikalavimus. Kita vertus, tikėtina, kad gyventojų susidomėjimas tokiais kursais būtų mažesnis nei tais, kuriems yra suteikiamas finansavimas.

Bet kuriuo atveju, kultūros įstaigoms, siekiančioms prisidėti prie kuriamos sistemos teikiant tiek finansavimą gaunančius, tiek ir jo negaunančius mokymus, reikės atitikti tam tikrus kitus reikalavimus. Mokymų teikėjai, tarp jų ir kultūros įstaigos ir organizacijos, siekiantys dalyvauti sistemoje, turės būti registruojami Švietimo ir mokslo institucijų registre (ŠMIR) kaip švietimo teikėjai, o švietimo programos turės būti registruojamos Neformaliojo švietimo programų registre (NŠPR). Taip pat programoms yra numatyta minimali mokymų trukmė – 54 akademinės kontaktinio darbo valandos (3 ECTS kreditai).

3.1.2. Užsienio šalių praktika, tinkanti Lietuvai dėl kultūros įstaigų, teikiančių MVG ugdymo paslaugas suaugusiems asmenims

Prancūzijoje bei Singapūre veikiančių IMPS ir Lietuvoje kuriamos sistemos lyginamoji analizė atskleidė, kad kultūros įstaigos gali įsiliesti į IMPS kaip vienos iš mokymų teikėjų ir prisidėti tiek prie bendrųjų, tiek ir prie konkrečių profesinių, su kultūra susijusių, įgūdžių formavimo. Kaip gerąją praktiką galima išskirti Singapūro sistemoje kai kurių organizacijų teikiamus platesnius profesinius mokymus, paremtus ne tik su kultūra susijusiomis kompetencijomis (pvz., darbas aukštyje). Užsienio IMPS analizė taip pat parodė, kad dauguma atvejų kultūros įstaigų teikiami kursai yra trumpesnės trukmės nei numatoma minimali mokymų apimtis Lietuvoje kuriamoje IMPS (3 ECTS kreditai). Ilgesnės trukmės mokymus Prancūzijos atveju siūlė tos kultūros įstaigos, kurios kartu veikia kaip specializuotos srities mokyklos (pvz., „Barouf“ teatras ir režisūros mokykla). Tai gali rodyti kultūros įstaigų, kurios nėra susijusios su švietimo sritimi, nepasirengimą pačioms teikti ilgus trukmės struktūruotus mokymus. Į tokias užsienio šalių tendencijas naudinga atsižvelgti ir kuriamos IMPS kontekste, siekiant stiprinti kultūros įstaigų bendradarbiavimą su švietimo tiekėjais.

Užsienio pavyzdžiai rodo, kad itin svarbus vaidmuo MVG programose tenka vietos savivaldai. Organizacijų „Kūrybiška Škotija“ ir „Kūrybiška Airija“ įgyvendinamos kūrybiško mokymo programos yra gerieji pavyzdžiai, kaip mokymasis visą gyvenimą per dalyvavimą kultūroje yra integruotas į bendrą regioninę ir kultūros politiką. Šių strategijų pagrindu gimsta vietos poreikis ir kontekstą atliepiančios MVG programos: taip kuriamas didžiausias poveikis, lengviau pritraukiamos tikslinės auditorijos ir sprendžiami vietai aktualūs iššūkiai. Kaip gerosios praktikos pavyzdį, tinkantį Lietuvai, galima išskirti „Kūrybiškos Škotijos“

ir Škotijos vyriausybės švietimo įstaigos įgyvendinamą kūrybiško mokymosi švietimo viziją. Ši vizija yra įtvirtinta Škotijos programoje „Curriculum for Excellence“, kuri skatina kultūros organizacijas plėtoti mokymosi galimybių aprėptį, aktualumą ir poveikį. Lietuvoje nėra atskiros programos ar gairių, skirtų mokymuisi per kultūrinę edukaciją ar kultūros įstaigas.

Kaip parodė užsienio pavyzdžiai, nacionalinių institucijų ir skėtinių organizacijų lyderystė kuriant MVG programas mažina barjerus kultūros įstaigoms įsilieti į IMPS. Jų sukuriamos programos (tokios kaip Universalus bibliotekų pasiūlymas) veikia kaip strateginis įrankis bibliotekoms planuoti veiklas, taupo mažesnių įstaigų išteklius, papildo trūkstamas kompetencijas ir leidžia pritaikyti MVG veiklas prie vietos konteksto. Lietuvos atveju MIR programa, kurią įgyvendins skirtingos bibliotekos, yra puikus sektoriaus lygmens iniciatyvos pavyzdys, kurį būtų galima plėtoti ir kitose srityse. Sėkmingai įgyvendinus MIR programą, taip pat būtų galima išnaudoti bibliotekų tinklo galimybes ne tik vykdyti MIR gebėjimų mokymus, bet ir tobulinti kitus įgūdžius.

Analizuojant pavienių organizacijų pavyzdžius, itin išryškėjo kultūros organizacijų potencialas prisidėti prie užsieniečių integracijos. Užsienio (pvz., Estijos, JAV, Lenkijos) kultūros įstaigos teikia mokymus, kuriuose kultūra pasitelkiama kaip būdas supažindinti su šalies istorija ir identitetu, kultūra, kalba, muzika, gamta, kasdienio gyvenimo ypatumais. Kultūra padeda sudominti migrantus, tautines mažumas vietos kultūra ir palengvinti jų integraciją. Nors kultūros įstaigos Lietuvoje ir prisideda prie užsieniečių integracijos per lietuvių kalbos mokymus (Klaipėdos tautinių kultūrų centras, bibliotekos), dar nėra išnaudojamas visas kultūros įstaigų potencialas šioje srityje. Lietuvos kultūros įstaigose trūksta daugiau mokymų, skirtų užsieniečiams supažindinti su vietos kultūra, istorija, papročiais ir praktiniais gyvenimo šalyje aspektais. Kaip rodo užsienio gerųjų praktikų pavyzdžiai, tokias veiklas itin gerai gali atlikti muziejai ar kultūros centrai, ypač bendradarbiaudami ne tik su švietimo institucijomis, bet ir su įstaigomis, kurios rūpinasi užsieniečių atvykimu bei pritraukimu. Rekomenduotina skatinti sinergiją tarp kultūros įstaigų ir institucijų, dirbančių su užsieniečių atvykimu ar pritraukimu, bendradarbiauti rengiant mokymų programas (pvz., remiantis Estijos „New in Estonia“ programos pavyzdžiu).

3.1.3. Įvairių amžiaus grupių suaugusiųjų MVG poreikiai ir požiūris į kultūros įstaigų įsitraukimo į MVG procesą galimybes

Taikant skirtingus tyrimo metodus, išryškėjo ne tik pagrindiniai tikslinių auditorijų MVG poreikiai, bet ir jų lūkesčiai, susiję su kultūros įstaigų MVG veiklomis. Nors visos tikslinės suaugusiųjų grupės akcentavo praktinio žinių panaudojimo, kompiuterinio raštingumo, socialinių ryšių palaikymo, turiningo laisvalaikio praleidimo, kūrybiškumo bei užsienio kalbų mokymosi poreikius, taip pat išryškėjo ir keletas skirtumų. Pavyzdžiui, jaunimo (18–29 m.) ir darbingo amžiaus suaugusiųjų (30–64 m.) atstovams daugiau nei kitiems aktualūs pasirodė profesiniam orientavimui reikalingi gebėjimai (tokie kaip kompiuterinis / informacinis raštingumas) ar su įsiliesimu į darbo rinką susiję įgūdžiai. Senjorų (65 m. ir daugiau) atstovams, greta bendro poreikio įgyti naujų žinių bei tobulinti skaitmeninio raštingumo įgūdžius, taip pat buvo aktualus susibūrimo, bendravimo gyvai aspektas.

BENDRAI VISIEMS	Jaunimui (18–29 m.)	Darbingo amžiaus suaugusiesiems (30–64 m.)	Senjorams (65 m. ir daugiau)	Asmenims su negalia (18 m. ir daugiau)	Tautinių mažumų atstovams (18 m. ir daugiau)
Kompiuterinis / informacinis raštingumas	Kompiuterinis / informacinis raštingumas	Kompiuterinis / informacinis raštingumas	Kompiuterinis / informacinis raštingumas	Paslaugų prieinamumas ir turinio pritaikomumas asmenims su negalia	Užsiėmimo kalba (kad užsiėmimai būtų vedami jiems suprantama kalba)
Kokybė ir profesionalumas	Interaktyvumas, inovatyvumas	Patogus mokymų laikas	Bendravimas / socialinių ryšių palaikymas	Įvairios edukacijos (nenurodyta, kokios konkrečiai)	Lietuvių kalbos mokymai
Bendravimas / socialinių ryšių palaikymas	Profesinis orientavimas / įsiliėjimas į darbo rinką	Edukacijos (nenurodyta, kokios konkrečiai)	Turiningas laisvalaikio praleidimas	Kompiuterinis / informacinis raštingumas	Kitų kalbų mokymai
Edukacijos, mokymai, renginiai (nenurodyta, kokie konkrečiai)	Bendravimas	Mokymų trukmė / pobūdis (greitai, išsamiai, centruotai)	Edukacijos (nenurodyta, kokios)	Dailės / menų užsiėmimai	Kompiuterinis / informacinis raštingumas
Turiningas laisvalaikio praleidimas	Kvalifikacijos kėlimas	Asmeninis tobulėjimas	Sveika gyvensena	Kūrybos / kūrybiškumo užsiėmimai	Vietos kultūros ir bendruomenės pažinimas
Kūrybos / kūrybiškumo užsiėmimai	Edukacijos (nenurodyta, kokios)	Turiningas laisvalaikio praleidimas	Akiračio plėtimas		
Paslaugos arti vartotojų	Kūryba / kūrybiškumas	Profesinis orientavimas / darbo paieška			
Praktinis žinių panaudojimas	Turiningas laisvalaikio praleidimas	Užsienio kalbos			
Užsienio kalbos mokymai	Saviraiška				
	Emocinė sveikata				

Lentelė 4. Svarbiausi tikslinių grupių poreikiai pagal apklausos respondentus (įstaigas ir darbuotojus, dirbančius su edukacija suaugusiesiems) bei sutelktos grupės (įstaigų ir darbuotojų, dirbančių su edukacija suaugusiesiems, bei tikslinių grupių organizacijų atstovų) diskusijas. Sudaryta autorių.

Apklausos duomenys rodo, kad daugiau kaip pusė įstaigų neturėjo atskirų mokymo programų, pritaikytų skirtingoms tikslinėms grupėms. Remiantis atlikta analize, matyti, kad kultūros įstaigos turi galimybę teikti ne tik gyventojams aktualius, bet ir IMPS sistemos rodiklius atitinkančius ir finansavimui tinkamus mokymus kompiuterinių įgūdžių tobulinimo bei užsieniečių lietuvių kalbos mokymų srityje. Šiame kontekste itin aktuali 2022 m. bibliotekų parengta MIR programa, kuri gali tapti pagrindu teikti tokio pobūdžio mokymus ir IMPS. Nors kai kurios Lietuvos kultūros įstaigos ir teikia lietuvių kalbos mokymus užsieniečiams, remiantis užsienio gerosios praktikos pavyzdžiais, matyti didesnis įstaigų potencialas reikšmingai prisidėti šioje srityje. Taip pat svarbu paminėti, kad kultūros įstaigos gali prisidėti atliepant ir kitus, nebūtinai su IMPS rodikliais susijusius, gyventojų poreikius, tokius kaip kūrybiškumo ugdymas, bendravimas ir turiningas laiko praleidimas.

Kultūros įstaigos taip pat turėtų atsižvelgti į gyventojų poreikius, susijusius su organizaciniais mokymų aspektais. Pavyzdžiui, darbingo amžiaus žmonėms itin aktualus mokymų laikas bei jo suderinamumas su darbo grafiku, galimybė lanksčiai susidėlioti mokymų temas ir trukmę. Rengiant mokymus, taip pat svarbu atsižvelgti tiek į fizinį, tiek ir į informacinį jų prieinamumą visoms visuomenėms grupėms ir užtikrinti, kad mokymo programose galės dalyvauti asmenys su negalia.

3.1.4. Skirtingų kultūros įstaigų pasirengimas ir galimybės prisidėti prie MVG sistemos plėtros

Tyrimas atskleidė, kad visos kultūros įstaigos gali prisidėti prie suaugusių gyventojų MVG veiklų įgyvendinimo, tačiau pasirengimas įsiliėti į IMPS yra nevienodas. Remiantis tyrimo metu vykdyta apklausa, dauguma kultūros įstaigų yra susidomėjusios kuriamą IMPS ir mato galimybes prisidėti. Kita vertus, susidomėjimas nėra absoliutus (64,6 proc.), įvardijami konkretūs iššūkiai – tai rodo, kad pati sistema ir jos teikiamos galimybės vertinamos atsargiai. Pagrindiniais barjeriais įvardijami: auditorijų pritraukimo iššūkiai, išteklių pasirengti mokymams stygius, galima metodinės pagalbos stoka, su formaliu ugdymu sunkiai suderinamas kultūros įstaigų veiklų pobūdis, per didelė minimali mokymų apimtis, administracinė našta, IMPS reikalavimų lankstumo stoka įgyvendinant veiklas bei pačios IMPS ir kultūros įstaigų tikslų neatitikimas.

Analizuojant skirtingų kultūros įstaigų vykdomas veiklas ir pasirengimą, išryškėjo trys pagrindiniai kultūros ir meno įstaigų tipai, turintys daugiausia potencialo įsiliėti į IMPS: bibliotekos, muziejai ir kultūros centrai.

Bibliotekų veikla apima platų įvairių mokymų spektrą: emocinio intelekto ugdymas, kultūros projektų paraiškų rengimas, sveika ir tvari gyvensena, įvairios sveikatingumo edukacijos, dalyvavimas neformaliojo suaugusiųjų švietimo savivaldybių programose ir pan. Tačiau daugiausia galimybių suteikia skaitmeninio raštingumo kompetencijų ugdymas. Pažymėtina, kad bibliotekos gali būti itin reikšmingos mokymų teikėjos naujai kuriamoje IMPS, kurioje numatomas skaitmeninių įgūdžių tobulinimo prioritetas tiesiogiai siejasi su bibliotekų jau dabar ugdomais MIR gebėjimais. Kad bibliotekos galėtų teikti MIR mokymus IMPS, joms gali reikėti praplėsti dabartinę MIR programą, kurios užsiėmimų trukmė (vadovaujantis metodine medžiaga) sudaro apie 30 akademinį valandų kontaktinio darbo.

Muziejai taip pat siūlo plataus spektro mokymus, tačiau formalios edukacinės veiklos yra daugiau orientuotos į kultūros sričių darbuotojų kvalifikacijos kėlimą. Nors darbuotojų kvalifikacijos kėlimas nėra įtrauktas į pradinę IMPS stadiją, šioje srityje vykdomi mokymai rodo muziejų susipažinimą su struktūruoto mokymo organizavimu, bendrą mokymų rengimo patirtį bei potencialą aktualizuoti ir pritaikyti mokymų turinį platesnei auditorijai. Kaip rodo užsienio šalių gerųjų praktikų pavyzdžiai, muziejų galimybės teikti MVG veiklas yra labai plačios, ypač integracijos srityje.

Kultūros centrų teikiamos paslaugos – apimančios tiek mėgėjų, tiek profesionalųjį meną bei įvairias kultūros sritis – sudaro galimybes skirtingais būdais prisidėti prie kuriamos IMPS. Kaip ir bibliotekos, kultūros centrai turi platų viešųjų įstaigų tinklą, kurį pasitelkus galima įgyvendinti bendras mokymo programas regionuose (pvz., remiantis MIR programų veikimo modeliu). Svarbu paminėti, kad, siekiant pritraukti kultūros centrus dalyvauti IMPS, gali kilti iššūkių. Iš visų apklausoje dalyvavusių įstaigų kultūros centrai buvo mažiausiai susidomėję dalyvavimu IMPS (43,5 proc.). Verta paminėti, kad nemenkai daliai respondentų trūko informacijos įvertinti, ar jų įstaiga galėtų teikti mokymus šioje sistemoje. Neapibrėžtumą lemia ir tai, kad tyrimo atlikimo metu IMPS dar yra kūrimo stadijoje. Aiškesnė kriterijų, kokybės vertinimo ir pan. tvarka suteiktų daugiau aiškumo ir, tikėtina, paskatintų daugiau įstaigų įsitraukti į sistemą.

Iš visų įstaigų, kurios išreiškė susidomėjimą kuriamą sistema, 18,3 proc. norėtų prisidėti prie naujų programų kūrimo, o 40,2 proc. siektų pritaikyti egzistuojančias programas prie kuriamos sistemos reikalavimų. Kuriamoje IMPS lėšos, kurios bus skiriamos kiekvienam asmeniui sumokėti už mokymus, suteiktų išteklių išplėsti jau egzistuojančias mokymų, edukacijos veiklas ir pritaikyti jas sistemai. Tačiau visiškai naujų programų kūrimas kai kurioms įstaigoms gali būti per didelis iššūkis. Kadangi IMPS lėšos, skirtos kiekvienam asmeniui sumokėti už mokymus, būtų skiriamos tik tam tikroms prioritetinėms sritims, tai reiškia, kad kitas kompetencijas ugdančių mokymų parengimą įstaigos turėtų finansuoti pačios.

3.1.5. MVG veiklų ir programų suaugusiesiems rengimo praktika ir turinys bei jų atitiktis skirtingo amžiaus suaugusiųjų vartotojų poreikiams

Šiuo metu kultūros įstaigų ir organizacijų siūlomi mokymai daugiausia apima bendrųjų kompetencijų ugdymą. Į tai svarbu atsižvelgti planuojant kultūros įstaigų įsitraukimą į IMPS – susitelkimas į bendrąsias, o ne profesines kompetencijas kultūros įstaigoms gali padėti lengviau pradėti vykdyti MVG veiklas. Skaitmeninės kompetencijos taip pat nėra vyraujančios kultūros įstaigų teikiamose programose (išskyrus bibliotekų atvejį), tad daugumai kultūros įstaigų gali būti sudėtinga įsitraukti į sistemą teikiant mokymus, kuriems apmokėti gyventojai gali pasinaudoti finansavimo krepšeliu.

Nepaisant turimo potencialo, pagrindinė kliūtis įsilieti į IMPS yra ne ugdomų kompetencijų spektras ar turinys, o mokymų forma ir trukmė. Tyrimas leido įvardyti, kad dauguma kultūros įstaigų vykdomų mokymų savo trukme bei apimtimi neatitinka kuriamos IMPS reikalavimų. Vertinant su MVG susijusias veiklas, matyti keli pagrindiniai tokių veiklų tipai: trumpi seminarai ir edukaciniai užsiėmimai, ilgesnės trukmės mokymai (pvz., vaidybos ar improvizacijos, dėmesio valdymo, ryšio kūrimo, bendradarbiavimo, istorijų pasakojimo) bei reguliarūs kassavaitiniai užsiėmimai, veikiantys būrelių principu (kur, pavyzdžiui, mokoma šokio meno). Mokymų trukmė dažnai sudaro mažiau nei 1 ECTS kreditą. Mokymai nėra tęstiniai, pasikartojantys, susieti su struktūruotu mokymu; nėra iškelta ilgalaikių mokymosi tikslų. Taigi numatoma minimali mokymų apimtis Lietuvoje (3 ECTS kreditai; 54 akademinės valandos) kelia grėsmę, kad kultūros įstaigos negalės prisitaikyti prie šio reikalavimo. Svarbu paminėti, kad mokymų trukmė gali tapti iššūkiu siekiant pritraukti bei išlaikyti tikslines auditorijas (ypač darbingo amžiaus suaugusiuosius), nes dalyviams gali būti sunku išklaudyti ilgesnės trukmės kursus.

Atsižvelgiant į mažą ilgesnės trukmės mokymų bei edukacijų pasiūlą kultūros įstaigose, jų pasirengimą įsitraukti į IMPS galima vertinti kaip menką. Šiame kontekste išsiskiria bibliotekos ir muziejai, kurių mokymai yra labiau struktūruoti, bei tęstiniai (dažnu atveju – kvalifikacijos kėlimo srityje).

3.1.6. Kultūros įstaigų darbuotojų patirtis ir požiūris į bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis galimybes prisidėti prie suaugusiųjų MVG sistemos, siekiant ugdyti kultūrinės ir bendrąsias kompetencijas

Tyrimas atskleidė bendradarbiavimo su aukštojo mokslo ir kitomis švietimo įstaigomis naudą. Bendradarbiavimas su švietimo sektoriumi kultūros įstaigoms gali padėti sukurti struktūruotą mokymo kursą, kuris tinkamai ugdytų reikiamus gebėjimus ir kompetencijas, būtų deramai suplanuotas ir pagrįstas teorinėmis žiniomis. Tai taip pat sudaro galimybes sukurti ilgesnes mokymosi programas, kurių vienos kultūros įstaigos negalėtų parengti.

Tačiau kultūros įstaigų bendradarbiavimo patirtis su aukštojo mokslo įstaigomis, profesinėmis mokyklomis ar kitomis švietimo srityje dirbančiomis įstaigomis buvo retesnė. Rengdamos mokymo(si) veiklas suaugusiesiems, kultūros įstaigos bendradarbiauja ir su NVO, dirbančiomis socialinėje bei kitose srityse. Daliai įstaigų iki šiol nebuvo iškilęs poreikis bendradarbiauti su švietimo įstaigomis ir rengti bendras mokymo veiklas. Bendradarbiavimas su aukštojo mokslo įstaigomis paprastai yra fragmentiškas; užuot siekus įgyvendinti bendrus strateginius tikslus, neretai tiesiog sugalvojama idėja, o tada ieškoma, su kuo / kaip ją įgyvendinti. Dažniausiai šis bendradarbiavimas nėra tęstinis ir sistemingas. Tyrimo metu išryškėjo keletas pagrindinių kliūčių, apsunkinančių bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis. Pirmiausia buvo minima juntama konkurencija dėl finansavimo. Taip pat juntama žmoniškųjų, finansinių, fizinių (patalpos) išteklių, kurių reikia papildomoms bendradarbiavimo veikloms vykdyti, stoka.

3.1.7. Kultūros įstaigų dalyvavimo MVG sistemoje didinimas ir perspektyvos

Vertinant kultūros įstaigų pasirengimą įsilieti į IMPS, išryškėjo kelios probleminės sritys. Tikėtina, kad įstaigoms, norinčioms dalyvauti IMPS, bus reikalinga metodinė pagalba dėl mokymų, atitinkančių sistemos keliamus reikalavimus, parengimo ir įgyvendinimo. Šioje srityje taip pat išryškėjo skirtingų kultūros ir meno įstaigų bendradarbiavimo kuriant mokymų programas poreikis (pvz., kuriant ilgesnės trukmės programas).

Tyrimo metu taikyti skirtingi įtraukimo būdai taip pat atskleidė, kad kultūros įstaigoms trūksta aiškumo dėl pačios MVG sampratos ir IMPS tikslų. Neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatyme nustatyta, kad MVG – tai visa mokymosi bet kuriuo asmens amžiaus tarpsniu veikla, siekiant tobulinti asmenines, pilietines, socialines ir profesines kompetencijas. Tačiau MVG veiklos kultūros įstaigose nėra aiškiai apibrėžtos – Lietuvos kultūros politikos strategijoje, patvirtintoje Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 665 „Dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo“, yra akcentuojama, kad kultūrinis ugdymas vaidina svarbų vaidmenį prisidedant prie mokymosi visą gyvenimą, tačiau trūksta aiškesnio apibrėžimo, kaip kultūros veiklos gali prisidėti prie suaugusiųjų MVG. Aiškūs apibrėžimai ir metodika padėtų kultūros įstaigoms tiksliau įsivertinti galimybes dalyvauti MVG ir IMPS veikloje.

3.1.8. MVG veiklų kultūros įstaigose pasiekiamumas ir prieinamumas

Analizuojant MVG veiklų kultūros įstaigose prieinamumą, matyti, kad ne didžiųjų miestų regionuose struktūruotų mokymų, seminarų bei edukacijų pasiūla yra mažesnė nei didžiuosiuose miestuose. Iš dalies taip yra todėl, kad tam tikrų kultūros ir meno sričių įstaigos telkiasi didžiuosiuose miestuose. Nacionalinių įstaigų lyderystę sklaidos veiklose galima vertinti kaip galimybę didinti kultūros įstaigų teikiamų MVG veiklų prieinamumą. Pavyzdžiui, išplėtotas bibliotekų, muziejų ir kultūros centrų tinklas gali būti pasitelktas didinti mokymų, seminarų ir edukacinių užsiėmimų pasiekiamumą skirtingose vietose Lietuvoje.

Didžioji dalis mokymo veiklų, kurias vykdo įstaigos, yra pritaikytos asmenims su negalia tiek fizinio prieinamumo (61,1 proc.), tiek informacijos prieinamumo (61,7 proc.) atžvilgiu. Veiklų prieinamumo klausimas buvo itin aktualus asmenų su negalia ir senjorų atstovams, kurie pabrėžė būtinybę lanksčiai teikti paslaugas ir prisitaikyti prie konkrečių grupių poreikių.

3.1.9. Įstaigų pasirengimo vykdyti MVG veiklas skirtumai, panašumai, tendencijos pagal regionus

Analizuojant surinktus duomenis pagal regionus, ryškių tendencijų (pvz., kad vienas regionas yra labiau pasirengęs teikti mokymus nei kitas) pastebėta nebuvo. Regionų analizėje svarbų vaidmenį vaidino tai, kokios kultūros ir meno srities įstaigos aktyviai veikia tame regione bei dalyvavo tyrime. Nepaisant to, išryškėjo keletas aspektų, skiriančių kultūros įstaigas, esančias mažesniuose regionuose ir gyvenvietėse, nuo įsikūrusių didesniuose miestuose.

Pirmiausia, vertinant įstaigų susidomėjimą kuriama IMPS, išaiškėjo, kad Vilniaus regiono įstaigos (įskaitant ir nacionalines, valstybines įstaigas) buvo daugiausia susidomėjusios įsitraukti į sistemą, o esančios Marijampolės regione – mažiausiai. Šios tendencijos priežastys gali sietis ir su bendrais iššūkiais, su kuriais susiduria mažesniuose regionuose esančios įstaigos: žmogiškųjų išteklių ir kompetencijų stoka, mažesnė nei kitur mokymo veiklų paklausa.

Nors žmogiškųjų išteklių stoka buvo viena pagrindinių kliūčių visoms įstaigoms, sutelktos grupės diskusijų metu mažesnėse vietovėse esančios įstaigos tai pabrėžė labiau. Analizuojant apklausos duomenis, matyti sąsaja tarp vidutinio darbuotojų, dirbančių su edukacija suaugusiesiems, skaičiaus skirtingų regionų įstaigose ir tų regionų aktyvumo teikiant mokymus. Vidutinis darbuotojų skaičius taip pat siejosi su

išteklių, naudojamų mokymo programoms kurti, įvairovę. Atsižvelgiant į šias tendencijas, mažesniuose regionuose esančioms įstaigoms, kurios dažnai turi ir mažesnius žmogiškuosius išteklius, gali reikėti daugiau pagalbos rengiant MVG veiklas bei mokymų programas, kurios galėtų būti įtrauktos į IMPS.

Kita kliūtis, su kuria dažniau susiduria mažesniuose regionuose veikiančios įstaigos, yra sunkumai surinkti mokymų grupes. Analizuojant skirtingo pobūdžio mokymo veiklų paklausą regionuose, matyti tam tikrų nežymių regioninių skirtumų. Pavyzdžiui, Vilniaus regione dalies įstaigų organizuojamos praktinės edukacijos, teoriniai mokymai bei renginiai / konferencijos mokymosi temomis yra itin paklausūs, ir paklausa viršija pasiūlą. Kita vertus, Marijampolės ar Telšių regionuose minėtos įstaigų veiklos nėra tokios paklausios, ir mokymų grupės nėra visiškai užpildomos. Nors mokymo veiklų paklausą negalima sieti vien su regiono dydžiu, visgi matyti tendencija, kad kultūros įstaigoms mažesniuose regionuose kyla daugiau sunkumų surinkti mokymų grupes. Sutelktos grupės diskusijų metu taip pat minėta, kad mažesniuose regionuose kultūros vartojimo lygmuo yra mažesnis nei didesniuose miestuose. Kita vertus, tai pabrėžia tokių MVG veiklų ir mokymų svarbą, siekiant skatinti vietos bendruomenę labiau įsitraukti į MVG procesą.

Svarbu pastebėti, kad mokymų teikimas nuotoline forma yra dažnesnis didesniuose regionuose. Nė viena apklausoje dalyvavusi įstaiga iš Marijampolės ar Tauragės regionų neteikė nuotolinių mokymų. Tad tokių įstaigų MVG veikla daugiausia yra nukreipta į vietos gyventojus, fizinius susitikimus. Daugiausia nuotolinių mokymų teikė Vilniaus ir Šiaulių regionuose esančios įstaigos. Mokymų teikimas įvairiomis formomis taip pat, tikėtina, galėtų padėti pritraukti daugiau dalyvių iš skirtingų vietovių.

Tyrimo metu išryškėjo ir kelios galimybės, kaip kultūros ir meno įstaigos, esančios mažesniuose regionuose, galėtų padidinti savo galimybes teikti MVG veiklas ir įsilieti į IMPS. Tyrimas parodė, kad mažesnėse vietovėse įsikūrusių įstaigų padėtis dažnai sąlygoja glaudų kultūros įstaigų ir vietos švietimo įstaigų bendradarbiavimą. Bendradarbiavimas su vietos švietimo įstaigomis galėtų padėti rengti struktūruotas MVG veiklas. Matyti tendencija, kad bendradarbiavimą su švietimo įstaigomis lemia jų gausa regione ir atstumas. Tuose regionuose, kuriuose veikia aukštojo mokslo (universitetų, kolegijų) įstaigos ar jų padaliniai, kultūros įstaigos dažniau bendradarbiauja su jomis, teikdamos veiklas suaugusiems, nei kituose regionuose esančios įstaigos.

Siekiant skatinti kultūros ir meno įstaigų, esančių mažesniuose regionuose, įsitraukimą į IMPS, labai svarbi tampa nacionalinių įstaigų lyderystė, didinant mokymo paslaugų prieinamumą. Nacionalinių įstaigų įsitraukimas ir pagalba kitoms savo srities įstaigoms rengiant mokymus galėtų padėti mažesniuose regionuose esančioms įstaigoms, kurios gali susidurti su kompetencijų ir žmogiškųjų išteklių stoka.

4.

**Rekomendacijos dėl kultūros
įstaigų galimybių įsitraukti į
suaugusiųjų MVG procesą**

Atliekant kultūros įstaigų įsitraukimo į suaugusiųjų MVG procesą galimybių tyrimą identifikuotas kultūros įstaigų potencialas teikti gyventojų poreikius atitinkančias MVG veiklas.

Tyrimo rezultatų pagrindu formuojamos rekomendacijos dėl kultūros įstaigų galimybių įsitraukti į suaugusiųjų MVG procesą ir dėl skirtingo amžiaus suaugusiųjų poreikius atitinkančių MVG veiklų organizavimo, programų rengimo ir tobulinimo bei plėtros priemonių, sutelkiant dėmesį į kuriamą IMPS, tačiau pateikiant siūlymus ir dėl į kitų MVG procesų ateityje. Rekomendacijos pateikiamos kultūros įstaigų, vietos savivaldos bei valstybės lygmenimis.

Rekomendacijos, susijusios su kultūros ir meno įstaigų dalyvavimu IMPS, yra paremtos informacija, gauta apie kuriamą sistemą iki 2023 m. balandžio mėnesio.

4.1.1. Rekomendacijos kultūros įstaigų lygmeniu

4.1.1.1. Užtikrinti atitikimą IMPS reikalavimams

Rekomenduotina kultūros įstaigoms, norinčioms dalyvauti IMPS, iš anksto susipažinti su IMPS reikalavimais ir įsivertinti savo įstaigos atitikimą jiems. Kultūros įstaigos, siekiančios įsiliesti į IMPS, visų pirma turi tapti švietimo paslaugų teikėjomis. Jos turi užsiregistruoti Švietimo ir mokslo institucijų registre (ŠMIR), o paskui užregistruoti savo mokymų programas Neformaliojo švietimo programų registre (NŠPR). Tik tada galima pretenduoti į dalyvavimą IMPS.

Pačioms įstaigoms registruotis ŠMIR neleidžiama. Dėl registravimo įstaigos turi kreiptis į savivaldybės, kurioje yra įregistruotos, švietimo skyrių. Registruojantis reikia pateikti įstaigos nuostatus, kuriuose būtų nurodyta švietimo veikla, bei užpildyti savivaldybės suteikiamą anketą, koku švietimu (grupė, tipas, paskirtis) planuojama užsiimti.

Registruotinėformaliojo švietimo programą galimatisi, kai įstaiga yra įregistruota ŠMIR. Neformaliojo švietimo programų registre (NŠPR) programos registruojamos užpildžius programos formą, nurodžius: programos pavadinimą; programos tipą pagal amžių (Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programa); programos tipą pagal profesiją (kitų profesijų (ne pedagogų) suaugusiųjų švietimo tobulinimo programos); programos kryptį; tobulinamą sritį / profesiją; tobulinamas bendrąsias kompetencijas; kontaktinio ir savarankiško mokymosi trukmę; reikalavimus programos dalyviams; programos aprašymą¹²⁰.

Tik užsiregistravusi ŠMIR ir NŠPR įstaiga gali pretenduoti į IMPS. Kadangi tyrimo įgyvendinimo metu pati IMPS dar nėra sukurta, šiuo metu dar nėra sukurta ir forma, kurią turėtų užpildyti teikėjai, norintys dalyvauti naujojoje sistemoje.

4.1.1.2. Siekti pritaikyti esamas mokymo programas

Atsižvelgiant į tai, kad didžioji dalis tyrimo metu apklaustų įstaigų, kurios išreiškė susidomėjimą kuriama sistema, siektų pritaikyti egzistuojančias programas, kultūros įstaigos turėtų sutelkti pastangas, kad jų teikiamos mokymų programos atitiktų pagrindinius kuriamos IMPS reikalavimus (žr. 2.1.). Ypač aktualus kultūros įstaigoms turėtų būti minimalios mokymų trukmės (3 ECTS kreditų, arba 54 akademinių kontaktinių valandų) reikalavimas.

Siekdamos pritaikyti esamas mokymo programas, kultūros įstaigos turėtų sujungti skirtingas mokymo veiklas į ilgalaikes tęstines programas, kurios apimtų teorinę ir praktinę dalį ir būtų rengiamos bendradarbiaujant su švietimo, kultūros ir kitų sričių įstaigomis bei organizacijomis. Kaip atskleidė tyrimas, dabar kultūros įstaigų įgyvendinamų mokymų trukmė yra trumpesnė; mokymai neretai nėra tęstiniai; mokymams nėra keliama ilgalaikiai mokymosi tikslai.

¹²⁰ Programų teikėjo vadovas: <https://www.nspr.smm.lt/aikos2-ktpr/#>. Pagrindiniame NŠPR tinklalapyje, D. U. K. skiltyje, skyriuje „Neformaliojo suaugusiųjų švietimo programos“ rasite informacijos, kaip įregistruoti ir tvarkyti suaugusiųjų neformaliojo švietimo programą, pačią pildymo formą ir tai, kokius duomenis reikia pateikti: <https://www.nspr.smm.lt/aikos2-ktpr/duk.xhtml>

4.1.1.3. Per kultūros veiklas ugdyti bendrąsias kompetencijas

Tyrimas atskleidė, kad tiek Lietuvos, tiek užsienio kultūros įstaigų šiuo metu siūlomi mokymai daugiausia apima bendrųjų kompetencijų ugdymą. Atsižvelgiant į turimą patirtį bei užsienio šalių praktikas, rekomenduotina kultūros įstaigoms daugiausia susitelkti į bendrųjų kompetencijų ugdymą (išskyrus bibliotekas, kurios aktyviai veikia MIR srityje). Pavyzdžiui, kaip rodo užsienio gerųjų praktikų pavyzdžiai (žr. 2.2.3.), kultūros įstaigos turi daug potencialo prisidėti prie užsieniečių integracijos. Tokias veiklas itin gerai gali atlikti muziejai, bibliotekos ar kultūros centrai, ypač bendradarbiaudami ne tik su švietimo institucijomis, bet ir su įstaigomis, kurios dirba su užsieniečių atvykimu ir pritraukimu.

Taip pat rekomenduotina ieškoti sinergijos tarp kultūros įstaigų ir institucijų, dirbančių su užsieniečių atvykimu ar pritraukimu, bendradarbiauti rengiant mokymų programas (pvz., remiantis Estijos „New in Estonia“ programos pavyzdžiu).

4.1.1.4. Atliepti specifinius tikslinių auditorijų poreikius

Rengiant MVG programas, kultūros įstaigoms būtina įvertinti, kas bus jų tikslinės auditorijos, ir atitinkamai pritaikyti mokymų turinį, formą bei prieinamumą. Siekdamas pritaikyti savo programas prie skirtingų suaugusiųjų tikslinių grupių, kultūros įstaigos turėtų atsižvelgti į tyrimo metu identifikuotus tikslinių grupių poreikius (žr. 2.3. ir 3.1.3).

Atliepiant tikslinių auditorijų (ypač vyresnio amžiaus ir žmonių su negalia) universalų dizainą ir aiškios kalbos poreikį, kultūros įstaigos informaciją apie mokymus ir patį mokymų turinį turėtų pateikti aiškiai ir suprantamai, siekti skirtingų MVG veiklų, pritaikytų įvairių poreikių dalyviams, bei skelbti informaciją apie teikiamų paslaugų prieinamumą. Kad būtų atliepti skirtingi poreikiai, galima aktyviau pasitelkti informacinių technologijų sprendimus (nuo virtualios realybės iki audiogidų ir pan.)

4.1.1.5. Pritraukti trūkstamas kompetencijas bendradarbiaujant su švietimo ir NVO sektoriais

Atsižvelgiant į mažą ilgesnės trukmės mokymų bei edukacijų pasiūlą kultūros įstaigose, kultūros įstaigos turėtų siekti bendradarbiavimo su švietimo įstaigomis. Bendradarbiavimas su švietimo sektoriumi kultūros įstaigoms padėtų sukurti tęstinius, struktūruotus mokymo kursus, kurie tinkamai ugdytų reikiamus gebėjimus ir kompetencijas, būtų deramai suplanuoti ir pagrįsti teorinėmis žiniomis. Toks bendradarbiavimas taip pat leistų sukurti ilgesnes mokymosi programas, kurių vienos kultūros įstaigos parengti nepajėgtų.

Siekdamas atliepti gyventojų ir ypač pažeidžiamų grupių socialinius poreikius, kultūros įstaigos gali sėkmingai bendradarbiauti su socialiniais partneriais – NVO, dirbančiomis įvairiose (socialinėse) srityse, ir pasitelkti jų turimas kompetencijas programoms kurti. Šiuo metu vystomoje IMPS daugiausia dėmesio skiriama jaunimo bei darbingo amžiaus asmenų MVG priemonėms. Tikėtina, kad naujai kuriama IMPS bus labiau linkę naudotis jaunesni asmenys, moterys, aukštąjį išsilavinimą turintieji, samdomi darbuotojai bei miestų gyventojai (t. y. ta grupė, kuri ir dabar aktyviausiai naudoja MVG galimybes). Todėl ateityje organizuojant MVG veiklas įstaigoms svarbu atsižvelgti į pažeidžiamiausių asmenų grupių poreikius. Dėl psichosocialinės gerovės ir visuomenės intereso svarbu į MVG veiklą įtraukti ir vyresnius nei 64 metų amžiaus asmenis. Organizuojant MVG populiarinimo veiklas, svarbu apsibrėžti tikslinę grupę, išgryninti jos poreikius ir į juos orientotis, atsižvelgiant ne tik į amžių, bet ir į socialinius įgūdžius. Svarbu skatinti MVG veiklas ne tik tarp jaunesnių gyventojų, bet ir tarp vyresnio amžiaus, nedirbančių ir mažiau išsilavinusių žmonių ir tokiu būdu puoselėti MVG kultūrą tarp visų visuomenės narių.

Tam gali būti pasitelkiamos ir tyrimo metu išryškėjusios trečiojo amžiaus universiteto (TAU) kompetencijos vystant su kultūra susijusias mokymosi visą gyvenimą veiklas. TAU kasmet organizuoja veiklas ar edukacijas MVG svarbai pabrėžti. TAU subūrė savivaldybėje veikiančias nevyriausybinės organizacijas, atstovaujančias vyresniojo amžiaus gyventojų interesams. Bendriems tikslams siekti pasirašytas ketinimų protokolai, kuriuo deklaruotas susitarimas sujungti organizacijų pastangas atstovauti vyresniojo

amžiaus gyventojų interesams, įsitraukti į jiems aktualių klausimų sprendimų formavimą ir aktyvų pilietiškumą skatinančias veiklas. Periodiškai vyksta organizacijų susitikimai, formuojamas bendras organizacijų veiksmų planas. Įkurta aktyviai veikianti savivaldybės senjorų taryba; surengta konferencija; vyko diskusijos savanorystės temomis. Tad kultūros įstaigoms būtų efektyvu pasitelkti jau egzistuojančią TAU mokymų teikimo infrastruktūrą.

4.1.1.6. Pasitelkti bibliotekų, muziejų ir kultūros centrų potencialą

Nors visos kultūros įstaigos gali prisidėti prie suaugusių gyventojų MVG veiklų įgyvendinimo, pasiren-gimas tarp skirtingų įstaigų tipų įsiliesti į IMPS skiriasi. Šiame kontekste išsiskiria bibliotekos, muziejai ir kultūros centrai (žr. 3.1.4.). Šių įstaigų tinklai turi daugiausia galimybių įsiliesti į MVG veiklų įgyvendinimą.

Bibliotekoms rekomenduotina, remiantis savo patirtimi mokymų bei kompiuterinio ir skaitmeninio raštingumo ugdymo srityse, siekti išplėsti dabar vykdomas programas ir pritaikyti jas prie IMPS reika-lavimų (pvz., užtikrinti atitinkamą mokymų trukmę). Tokia programa galėtų būti parengta remiantis planuojama įgyvendinti MIR programa (<https://mirkt.bibliotekavisiems.lt/>), ją praplėtus ir sukūrus bazi-nių skaitmeninių įgūdžių programą.

Kaip rodo užsienio šalių gerųjų praktikų pavyzdžiai, muziejų galimybės teikti MVG veiklas yra labai plačios, ypač užsieniečių integracijos srityje. Muziejų srityje taip pat matyti didelis potencialas pritaikyti kultūros darbuotojų kvalifikacijos kėlimo kursų metu sukurtą turinį platesnėms auditorijoms.

Kultūros centrai turi potencialo teikti ne tik su profesionaliojo ir mėgėjų meno veikla susijusius, bet ir platesnius mokymus, pavyzdžiui, verslumo srityje.

4.1.2. Rekomendacijos savivaldos lygmeniu

Užsienio pavyzdžiai rodo, kad kuriant ir įgyvendinant MVG programas itin svarbus yra vietos lygmuo. Vietos valdžios institucijos rengia savo kultūros ir kūrybiškumo strategijas, joms paskiriami koordi-natoriai, padedantys įgyvendinti vietos strategijas. Šių strategijų pagrindu gimsta vietos poreikius ir kontekstą atliepančios MVG programos – taip kuriamas didžiausias poveikis, lengviau pritraukiamos tikslinės auditorijos, sprendžiami vietai aktualūs iššūkiai. Kad būtų galima kurti Lietuvoje aktualias kultūrinės MVG paslaugas, būtina aktyviau įtraukti savivaldą ir, remiantis jau turimu žinojimu apie vietos ar regioninius iššūkius, priartinti mokymąsi prie tikslinių auditorijų bei įvertinti, kurios Lietuvos kultūros įstaigos turi daugiausia potencialo tai padaryti.

4.1.2.1. Įtraukti kultūrą į neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi planą

Siekdamos įgyvendinti savivaldybėms pavestas funkcijas dėl suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęsti-nio mokymosi organizavimo, savivaldybės turi parengti suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų planą ir skirti jo įgyvendinimo koordinatorių. Iki šiol dar ne visos savivaldybės yra tai padariusios, o parengusioms trūksta socialinių partnerių bei savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorių įtraukimo ir kryptingos veiklos.

Tarp šių socialinių partnerių turėtų atsirasti ir kultūros įstaigos bei organizacijos, padėsiančios planuoti stebėseną, įvertinti poreikius, komunikuoti su tikslinėmis grupėmis, planuoti, organizuoti ir koordinuoti MVG procesus.

4.1.2.2. Sustiprinti kultūros ir meno įstaigų vaidmenį savivaldybių neformaliojo suaugusiųjų švietimo sistemoje

Kultūros ir meno įstaigų potencialas prisidėti prie suaugusiųjų neformalaus švietimo plėtros turėtų būti labiau atpažįstamas savivaldybės lygmeniu. Jei norima išnaudoti kultūros teikiamas galimybes,

kultūros ir meno įstaigos turėtų būti įtrauktos į savivaldybių suaugusiųjų neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų planus.

Siekiant stiprinti kultūros ir meno įstaigų bendradarbiavimą bei vaidmenį MVG sistemoje, būtina pasitelkti jau egzistuojančią savivaldybių kultūros įstaigų infrastruktūrą, plačiai išvystytus kultūros centrų, bibliotekų ir muziejų tinklus, atsižvelgti į kultūros įstaigų įgyvendinamų funkcijų galimybes.

Pasitelkiant neformaliojo švietimo ir tęstinio mokymosi veiksmų planus ir juos įgyvendinančius neformaliojo suaugusiųjų švietimo koordinatorius, galima plėtoti jau egzistuojančias savivaldybių kultūros įstaigų partnerystes su vietos bendruomenėmis, kitomis valstybinėmis kultūros, švietimo įstaigomis, NVO sektoriumi, TAU.

4.1.2.3. Skatinti MVG veiklų suaugusiems organizavimą vietos savivaldai pavaldžiose kultūros įstaigose

Atsižvelgiant į tai, kad MVG procesas vyksta įvairiomis formomis, ne vien mokymų formatu, būtina skatinti kultūros įstaigas ne tik įsilieti į IMPS sistemą, bet ir plėsti bendrą MVG veiklų pasiūlą suaugusiems. Tad savivaldybės galėtų numatyti, kad joms pavaldžios kultūros įstaigos turėtų įtraukti į savo veiklos planus MVG veiklų suaugusiems apimties didinimą.

4.1.3. Rekomendacijos valstybės lygmeniu

Remiantis tyrimo metu vykdyta apklausa, dauguma kultūros įstaigų yra susidomėjusios kuriama IMPS ir mato galimybes prisidėti. Tačiau susidomėjimas nėra absoliutus; be to, įvardijami konkretūs iššūkiai – tai liudija, kad pati sistema ir jos teikiamos galimybės vertinamos atsargiai. Pagrindiniais barjerai įvardijami: auditorijų pritraukimo iššūkiai; išteklių, kurių reikia mokymams pasirengti, stoka; galimas metodinės pagalbos stygius; su formaliu ugdymu sunkiai suderinamas kultūros įstaigų veiklų pobūdis; per didelė minimali mokymų apimtis; administracinė našta; lankstumo stoka įgyvendinant veiklas; pačios IMPS ir kultūros įstaigų tikslų neatitikimas.

4.1.3.1. Sukurti mokymosi visą gyvenimą per kultūrinę veiklą strateginį dokumentą

Lietuvoje trūksta atskiros strategijos ar gairių, skirtų mokymuisi per kultūrinę edukaciją ar kultūros įstaigas. Nors Lietuvos kultūros politikos strategijoje, patvirtintoje Vyriausybės 2019 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. 665 „Dėl Lietuvos kultūros politikos strategijos patvirtinimo“, yra akcentuojama, kad kultūrinis ugdymas vaidina svarbų vaidmenį prisidedant prie mokymosi visą gyvenimą, trūksta aiškesnio apibrėžimo, kaip kultūros veiklos gali prisidėti prie suaugusiųjų MVG veiklų. Ši iniciatyva turėtų atsirasti glaudžiai bendradarbiaujant Kultūros ministerijai ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai.

Kaip rodo užsienio pavyzdžiai (žr. skyrių 2.2.), diegiant IMPS Lietuvoje ir planuojant kultūros įstaigų įsitraukimą, strateginio matymo turėjimas tampa labai svarbus. Nuo pat pradžių gali būti siekiama MVG integruoti į bendrą kultūros politiką, ieškant sąsajų su dabartinėmis švietimo, kultūrinės edukacijos, neformalaus švietimo iniciatyvomis. Taip kultūra ir kūrybiškumas per MVG veiklas gali tapti priemone spręsti platesnes visuomenės problemas (pvz., tautinių mažumų įtrauktis, psichikos sveikata, socialinė atskirtis, regionų atskirtis, skurdas, pagyvenusių žmonių atskirtis, žmonių su negalia įtrauktis, tarpkultūrinis dialogas, klimato kaita ir pan.).

Tokios politikos atsiradimas Lietuvoje sudarytų sąlygas strateginėms partnerystėms tarp švietimo ir kultūros sektorių bei paskatintų daugiau kultūros įstaigų įtraukti į savo planus veiklas, susijusias su mokymosi visą gyvenimą paslaugų vystymu. Tai taip pat padėtų pagilinti sektoriaus atstovų supratimą apie skirtingo pobūdžio MVG veiklas. Kaip parodė tyrimas, dauguma apklaustų kultūros sektoriaus atstovų nėra susipažinę su įvairaus pobūdžio MVG veiklų tipais, kuriuos galėtų teikti kultūros įstaigos (daugiausia susitelkiama tik į trumpos trukmės užsiėmimus, edukacijas).

Strategijos sukūrimas taip pat atlieptų suaugusiųjų poreikių nustatymo gairėms ar metodikai, kurių šiuo metu nėra, suteiktų aiškumo dėl pačios MVG sampratos ir kultūros vaidmens joje, nes būtų susitarta ir apibrėžta, ar dalyvavimas kultūrinėse, bendruomenių, įvairių kolektyvų veiklose priskiriamas MVG veikloms. Aiškūs apibrėžimai ir metodika padėtų ir pačioms kultūros įstaigoms tiksliau įsivertinti galimybes dalyvauti MVG ir IMPS veikloje.

4.1.3.2. Skatinti kultūros įstaigas plėsti MVG veiklą pasiūlę įvairioms suaugusiųjų grupėms

Tyrimo metu išryškėjo, kad daugumoje skirtingų sričių kultūros ir meno įstaigų edukacinių ir mokymosi veiklų pasiūla yra išskirtinai orientuota į vaikus ir moksleivius. Veiklų, skirtų suaugusiesiems, įvairovė yra gerokai mažesnė. Siekiant plėsti kultūros ir meno įstaigų patirtį su MVG veiklomis suaugusiesiems bei tokių veiklų pasiūlą, rekomenduotina kultūros ir meno projektų finansavimo programose (pvz., Lietuvos kultūros tarybos ar Lietuvos kino centro administruojamose programose) numatyti finansavimo prioritetą, susijusį su suaugusiųjų MVG veiklų plėtojimu. Tokio pobūdžio skatinimas prisidėtų prie kultūros ir meno įstaigų patirties su MVG veiklomis suaugusiesiems didinimo, nebūtinai susijusio su mokymų teikimu per IMPS sistemą, bei prie suaugusiųjų įsitraukimo į MVG veiklas didinimo šalies mastu.

4.1.3.3. Plėsti IMPS žinomumą ir skleisti informaciją apie kultūros ir meno įstaigų galimybes prisidėti prie šios sistemos

Bendradarbiaujant Kultūros ministerijai ir Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, reikia didinti IMPS žinomumą tarp kultūros ir meno įstaigų. Siekiant didinti kultūros ir meno įstaigų galimybes prisidėti prie kuriamos IMPS, įstaigas būtina informuoti apie kuriamą sistemą, jos reikalavimus įstaigoms bei mokymams. Pasitelkiant skirtingų sričių nacionalines įstaigas bei skėtines sričių organizacijas, reikėtų organizuoti informacinius seminarus, pristatymus apie kuriamą IMPS ir skirtingus būdus, kaip kultūros ir meno įstaigos galėtų prie šios sistemos prisidėti.

Aiškesnei komunikacijai gali būti pasitelkta pati IMPS. Užsienio praktikose IMPS naudojamos ne tik programoms viešinti, bet ir sąmoningumui apie MVG vertę ir galimybes didinti: pateikiama pagrindinė informacija apie skirtingus sektorius, karjeros galimybes, profesijas, taip pat esamus ir naujai atsirandančius įgūdžius, reikalingus profesijoms įgyti; pateikiamas įgūdžių ir meistriškumo tobulinimo programų sąrašas. Lietuvoje kuriama IMPS taip pat turėtų sudaryti sąlygas gauti visą su MVG susijusią informaciją bei kultūros joje teikiamas galimybes ir kuriamą vertę.

4.1.3.4. Suteikti galimybę kultūros ir meno įstaigoms laipsniškai įsiliesti į IMPS

Atsižvelgiant į tai, kad viena didžiausių kliūčių kultūros ir meno įstaigoms prisidėti prie kuriamos IMPS yra numatyta minimali mokymų trukmė (3 ECTS kreditai), ir siekiant skatinti kultūros ir meno įstaigų dalyvavimą IMPS, Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai reikėtų apsvarstyti suteikti galimybę kultūros ir meno įstaigoms laipsniškai įsiliesti į IMPS. Nors trumpesnės nei 3 ECTS kreditai trukmės mokymai neatitiktų IMPS reikalavimų ir todėl negalėtų būti registruojami sistemoje, svarbu apsvarstyti galimybę sistemos vartotojams matyti mokymų kataloge kuo platesnį mokymų pasirinkimą. Galimybė į IMPS mokymų katalogą (pvz., susijusioje interneto svetainėje ar IMPS svetainės polapyje) įtraukti trumpesnės trukmės mokymus sudarytų sąlygas kultūros ir meno įstaigoms laipsniškai įsiliesti į IMPS. Tokiu būdu įstaigos būtų supažindintos su IMPS bei registravimosi tvarka ir būtų paskatintos kurti ilgesnės trukmės mokymus, atitinkančius finansavimo reikalavimus. Atsižvelgiant į tai, kad kultūros ir meno įstaigų tinklas yra platus ir veikia visuose regionuose, kultūros įstaigų teikiamos paslaugos ir mokymai, nors ir trumpesnės trukmės, padidintų kataloge registruotų mokymų geografinį prieinamumą.

4.1.3.5. Siekti didesnio suderinamumo tarp IMPS finansavimo prioritetų bei kultūros ir meno įstaigų veiklos sričių

Numatoma, kad IMPS veikimo pradžioje Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos bei Užimtumo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos investicijos bus nukreipiamos į specifinių kompetencijų plėtojimą, kompiuterinių ir skaitmeninių įgūdžių bei užsieniečių lietuvių kalbos gebėjimų ugdymą. Nors šiame etape matyti kai kurių kultūros ir meno sričių (pvz., bibliotekų) potencialas prisidėti prie kompiuterinių ir skaitmeninių įgūdžių tobulinimo, dauguma kultūros ir meno įstaigų nebūtų pasirengusios ugdyti minėtų įgūdžių ir todėl neprisidėtų prie sistemos rodiklių pasiekimo, tik galėtų įtraukti savo teikiamus mokymus į IMPS mokymų katalogą. Nustatant IMPS ateities prioritetus, rekomenduotina Kultūros ministerijai teikti siūlymus IMPS koordinacinei grupei ir sistemos valdymo procese dalyvaujančioms institucijoms (Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, Europos socialinio fondo agentūra, Lietuvos mokinių neformaliojo švietimo centras, Užimtumo tarnyba, Nacionalinė švietimo agentūra, LAMABPO, KPMPK) dėl rinkos poreikiams aktualių kompetencijų, kurias galėtų ugdyti kultūros ir meno įstaigos.

4.1.3.6. Skatinti skirtingų sričių kompetencijų centrų lyderystę suaugusiųjų MVG srityje

Atsižvelgiant į tyrimo metu identifikuotą kultūros sektoriaus atstovų kompetencijų rengti mokymų programas stoką, verta skatinti skirtingų sričių kompetencijų centrų įsitraukimą į mokymo programų turinio kūrimą. Remiantis 2022 m. sukurtu MIR programos pavyzdžiu, kai yra parengiama bendra mokymų metodinė medžiaga, kuria remiantis viešųjų bibliotekų atstovai rengia mokymus, būtų galima vykdyti analogiškai veikiančias programas kitose srityse. Kompetencijų centrų (Lietuvos nacionalinės Martyno Mažvydo bibliotekos, Lietuvos nacionalinio kultūros centro, Nacionalinio muziejaus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmų) parengtos programos ir jų metodinė medžiaga galėtų būti įgyvendinamos pasitelkiant platų viešųjų įstaigų tinklą. Remiantis tokiu veikimo modeliu, būtų galima suteikti metodinę pagalbą mažiau pasirengusioms įstaigoms teikti mokymus įvairiose srityse (kalbų mokymo, verslumo, vadybos ir pan.)

4.1.3.7. Skatinti tarpsektorines partnerystes, išnaudojant kultūros įstaigų potencialą MVG srityje

Atsižvelgiant į užsienio šalių gerąsias praktikas bei pagrindines kliūtis, su kuriomis, tikėtina, gali susidurti kultūros įstaigos, siekiančios įsilieti į IMPS, būtina skatinti tarpsektorinį bendradarbiavimą tarp kultūros ir kitų sričių įstaigų. Tarpsektorinė partnerystė galėtų būti stiprinama dviem pagrindinėmis kryptimis:

- remiantis užsienio praktikomis užsieniečių integracijos srityje (pvz., Estijos kultūros ministerijos politika kultūrinės įvairovės srityje), rekomenduotina skatinti sinergiją tarp kultūros įstaigų ir institucijų, dirbančių su užsieniečių atvykimu ar pritraukimu, bendradarbiauti rengiant mokymų programas. Šioje kryptyje svarbus Kultūros ministerijos vaidmuo diskutuojant su institucijomis, dirbančiomis su užsieniečių atvykimu ir integracija (pvz., Migracijos departamentas, Socialinės apsaugos ir darbo ministerija ir kt.), ir siekiant įtraukti kultūros įstaigų teikiamą kultūrinę edukaciją į užsieniečių integracijos planus;
- remiantis užsienio praktikomis ir tuo, kad kultūros ir meno įstaigos, siekiančios įsilieti į IMPS, gali susidurti su metodinių įgūdžių stoka parengti ilgesnės (bent 3 ECTS) trukmės ir tinkamai struktūruotas mokymų programas, būtina skatinti kultūros ir švietimo įstaigų bendradarbiavimą. Skatinti bendradarbiavimą padėtų strateginio dokumento, skirto MVG per kultūrines veiklas, sukūrimas (rekomendacija 4.1.3.1.) bei tematinio tinklų vystymas. Tematiniame tinkle, kurį kuruotų Kultūros ministerija ar jai pavaldi įstaiga, dalyvautų tiek švietimo, tiek kultūros ir meno įstaigos. Tokiu būdu būtų skatinama šių sričių sąveika ir bendradarbiavimas per viešinimo renginius, konferencijas, mugės. Kita aktuali priemonė šiam tikslui pasiekti – įtraukti kultūros ir švietimo sektoriaus partnerystę kaip prioritetą tarp švietimo ir kultūros srityje finansuojamų programų.

Šaltinių sąrašas

Įstatymai ir strateginiai dokumentai

2018 m. gegužės 22 d. Europos Tarybos rekomendacijos dėl bendrųjų mokymosi visą gyvenimą gebėjimų (OL 2018 C 189).

2021–2030 m. plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos švietimo, mokslo ir sporto ministerijos švietimo plėtros programos pažangos priemonės Nr. 12-003-03-05-01 „Įdiegti vieną langelį karjerai planuoti ir įgūdžiams tobulinti“ apraše nurodytos informacijos pagrindimo aprašas. Prieiga per internetą: <https://smsgm.lrv.lt/svpp-priemones>

Adult learning strategy 2022 to 2027. Škotijos Vyriausybė. Prieiga per internetą: <https://www.gov.scot/publications/adult-learning-strategy-scotland-2022-27/>

DigComp 2.2. The Digital Competence Framework for Citizens. Europos Komisija, 2022 m..

ES Tarybos rezoliucija dėl atnaujintos Europos suaugusiųjų mokymosi darbotvarkės (2011/C 372/01).

European Skills Agenda. Europos Komisija. Prieiga per internetą: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1223&langId=en>

Individualių mokymosi paskyrų sistemoje registruotų mokymo programų ir mokymo vykdymo kokybės stebėsenos aprašo projektas.

Lietuvos Respublikos bibliotekų įstatymas, 1995 m. birželio 6 d. Nr. I-920, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.18307/DXLmoldxzU?jfwid=-11rmuojx65>

Lietuvos Respublikos kultūros centrų įstatymas, 2004 m. liepos 15 d. Nr. IX-2395, Vilnius. Galiojanti suvestinė redakcija nuo 2023-04-01. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/TAIS.238644/nvImpDCalJ?jfwid=-thrOu2zmz>

Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo ir tęstinio mokymosi įstatymo Nr. VIII-822 2, 4, 7, 9, 10, 11, 13, 15, 16, 17 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 91 straipsniu įstatymo projekto aiškinamasis raštas.

Lietuvos Respublikos neformaliojo suaugusiųjų švietimo įstatymo Nr. VIII-822 pakeitimo įstatymas, 2014 m. liepos 10 d. Nr. XII-1018, Vilnius. Prieiga per internetą: <https://e-seimas.lrs.lt/portal/legalAct/lt/TAD/ce0399a00cd411e497f0ec0f2b563356>.

Tyrimai, publikacijos, duomenų bazės

„Eurostat“ duomenys: https://ec.europa.eu/eurostat/data-browser/view/trng_lfse_01/default/table?lang=en ir https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php?title=Adult_learning_statistics_-_To_what_extent_did_adults_participate_in_formal_or_non-formal_education_and_training_activities_in_the_last_four_weeks_in_2021.3F

Education at a Glance 2022: OECD Indicators. EBPO, 2022 m.

Gyventojų dalyvavimas kultūroje ir pasitenkinimas kultūros paslaugomis. Lietuvos kultūros taryba, 2020 m.

Is this the best it can be? Toolkit. Kūrybiška Škotija. Prieiga per internetą: <https://www.creativescotland.com/resources/professional-resources/guidance-and-toolkits/is-this-the-best-it-can-be>

Lietuvos studijų būklė. STRATA, 2020 m.. Prieiga per internetą: <https://epale.ec.europa.eu/sites/default/files/20200901-lietuvos-studiju-bukle.pdf>.

Lifelong guidance in Estonia. Study Estonia, 2018

Medijų ir informacinio raštingumo kompetencijų ugdymo programa. Lietuvos Respublikos kultūros ministerija, 2022 m.

Medijų ir informacinis raštingumas Lietuvoje. Esamos situacijos analizė. Kundrotaitė, G., Beinoriūtė, R., 2020 m.

Mokymasis visą gyvenimą. Įpročiai, patrauklumas, barjerai, naudos suvokimas. STRATA, 2020 m.

Mokymosi visą gyvenimą vertinimas. Vertinimo ataskaita. Valstybės kontrolė, 2023 m.

OECD Skills Strategy Lithuania: Assessment and Recommendations. EBPO, 2021 m.. Prieiga per internetą: <https://www.oecd-ilibrary.org/sites/14deb088-en/1/1/index.html?itemId=/content/publication/14deb088-en&csp=5f958a6e0523e7fbc64f09f6abd1c77c&itemIGO=oe-cd&itemContentType=book#section-d1e1773>

OECD Social, Employment and Migration Working Papers No. 245. Perez, C., Vourc'h, A., 2020 m.. Prieiga per internetą: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/301041f1-en.pdf?expires=1670843458&id=id&ac-cname=guest&checksum=58DEBB8FA025FB506C6FE-C88AF162598>

Suaugusiųjų švietimo platforma vieno langelio principu – Individualios mokymosi paskyros (IMP). Švietimo, mokslo ir sporto ministerija, 2022 m.

The future of the Creative Ireland Programme. Kūrybiška Airija. Prieiga per internetą: https://www.creativeireland.gov.ie/app/uploads/2022/02/7873_CI-Report-2022-27_WEB_AW.pdf

Warsaw for Intermediate Learners i. e. museum education used in language teaching and cultural experience exchange. Zak-Caplot, K., 2019 m. spalio 7 d. Prieiga per internetą: <https://epale.ec.europa.eu/hr/node/129645>

Kiti šaltiniai

„Impro241“. Atviri seminarai. Prieiga per internetą: <http://impro241.lt/seminarai/>

„Kino pavasaris“. <https://kinopavasaris.lt/lt/susitikimai-kalendarius>

„Langas į ateitį“. <https://www.langasiateiti.lt/>

„Mon Compte Formation“. Prieiga per internetą: <https://www.moncompteformation.gouv.fr/espace-prive/html/#/>

„Skalvija“. Edukacija. Prieiga per internetą: <https://skalvija.lt/edukacija/>

„SkillsFuture Credit“. Prieiga per internetą: <https://www.skillsfuture.gov.sg/credit>

Birštono viešoji biblioteka. Lietuvių kalbos kursai ukrainiečiams. Prieiga per internetą: <https://www.birstonasvb.lt/Naujiena/lietuviu-kalbos-kursai-ukrainieciams/>

Choras „Polifonija“. Virtualios polifonijos seminarai. Prieiga per internetą: <https://www.polifonija.lt/lt/naujienos/virtualios-polifonijos-seminarai>

CUMA. Kino sklaidos projektas „Kino busas“. Prieiga per internetą: <https://www.cuma.lt/kino-sklaidos-projektas-kino-busas>

Estijos kultūros ministerija. Prieiga per internetą: <https://www.kul.ee/en/cultural-diversity-and-integration/adaptation/adaptation-programme>; ir <https://www.kul.ee/en/cultural-diversity-and-integration/integration>

Estijos nacionalinis muziejus. Prieiga per internetą: <https://www.erm.ee/en/course-on-estonian-culture-registration>

Estonia offering free cultural, adaptation programs to D-visa arrivals. ERR News, 2022 m. lapkričio 18 d. Prieiga per internetą: <https://news.err.ee/1608793495/estonia-offering-free-cultural-adaptation-programs-to-d-visa-arrivals#:~:text=Estonia%20offering%20free%20cultural%2C%20adaptation%20programs%20to%20D%2Dvisa%20arrivals,-News&text=Several%20free%20cultural%20programs%20aimed,adaptation%20to%20life%20in%20Estonia.>

Europos socialinio fondo agentūra. Nuotoliniai mokymai „Socialinių inovacijų kūrimo procesas naudojant Dizaino mąstysenos metodologiją“. Prieiga per internetą: <https://www.esf.lt/lt/susisiekite-su-mumis/renginiai/1/p20/nuotoliniai-mokymai-socialiniu-inovaciju-kurimo-procesas-naudojant-dizaino-mastysenos-metodologija/event-170>

Individualising training access schemes: France — the Compte Personnel de Formation (Personal Training Account — CPF).

Kauno apskrities viešoji biblioteka. Anglų kalbos klubas suaugusiems. Prieiga per internetą: <https://www.kvb.lt/is-naujienos/mokymai/13661-anglu-kalbos-klubas-suaugusiems>

Kauno Vinco Kudirkos viešoji biblioteka. Lietuvių kalbos pamokos ukrainiečiams. Prieiga per internetą: <https://www.kaunas.mvb.lt/lietuviu-kalbos-pamokos-ukrainieciams-%D1%83%-D1%80%D0%BE%D0%BA%D0%B8-%D0%BB%D0%B8%D1%82%D0%BE%D0%B2%D1%81%D1%8C%D0%BA%D0%BE%D1%97-%D0%BC%D0%BE%D0%B2%D0%B8-%D0%B4%D0%BB%D1%8F-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0>

Kauno Vinco Kudirkos viešoji biblioteka. Mokymai gyventojams. Prieiga per internetą: <https://www.kaunas.mvb.lt/paslaugos/mokymai-gyventojams>

Klaipėdos m. savivaldybės tautinių kultūrų centras. Lietuvių kalbos mokymo kursų suaugusiems kitakalbiam. Prieiga per internetą: <https://www.klaipedatkc.lt/lk-suaugusiems-kitakalbiam/>

Klaipėdos m. savivaldybės tautinių kultūrų centras. Lietuvių kalbos mokymo kursai suaugusiems kitakalbiam. Prieiga per internetą: <https://www.klaipedatkc.lt/lk-suaugusiems-kitakalbiam/>

Kultūros ir švietimo centras Vilniaus mokytojų namai. Vokalo studija „Nonetas“. Prieiga per internetą: <https://www.kultura.lt/lt/studios/view/78>

Kūrybiška Airija. Creative communities. Prieiga per internetą: <https://www.creativeireland.gov.ie/en/creative-communities/>

Kūrybiška Škotija. Creative Learning. Prieiga per internetą: <https://www.creativescotland.com/what-we-do/strategy/creative-learning>

Libraries Connected. Universal Library Offers. Prieiga per internetą: <https://www.librariesconnected.org.uk/page/universal-library-offers>

Lietuvos chorų sąjunga. Nuotolinis seminaras „Repertuaras mėgėjų chorui“. Prieiga per internetą: <https://lchs.lt/seminaras/nuotolinis-seminaras-repertuaras-megeju-chorui/>

Lietuvos dizaino asociacija. Paskaita. Laiko ir užduočių valdymas. Prieiga per internetą: <https://www.lda.lt/naujienos/paskaita-laiko-ir-uzduociu-valdymas-giedre-skupiene-ka-dizaineriams-reikia-zinoti-apie-intelektine-nuosavybe-ir-kodel-reikalingos-sutartys-indre-barauskiene/>

Lietuvos dizaino asociacija. Seminaras. Derybos. Prieiga per internetą: <https://www.lda.lt/naujienos/seminaras-derybos-arturas-jonkus%ef%bf%bc/>

Lietuvos dizaino asociacija. Seminaras. Efektyvi komunikacija. Prieiga per internetą: <https://www.lda.lt/naujienos/seminaras-efektyvi-komunikacija-arturas-jonkus/>

Lietuvos kino centras: <https://www.lkc.lt/projektai/kino-edukacijos-projektai>

Lietuvos muziejų asociacija. XXI amžiaus muziejininkų kompetencijų ir gebėjimų ugdymas. Prieiga per internetą: <https://museums.lt/xxi-amziaus-muziejininku-kompetenciju-ir-gebejimu-ugdymas/>

Lietuvos nacionalinė filharmonija. Edukacija. Prieiga per internetą: <https://www.filharmonija.lt/lt/renginiai-ir-repertuaras/edukacija.html>

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Mokymai senjorams „Muzikavimo valanda: žingsnis po žingsnio“. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/renginiai/7639-mokymai-seniorams-muzikavimo-valanda-zingsnis-po-zingsnio>

Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka. Mokymai. Prieiga per internetą: <https://www.lnb.lt/paslaugos/lankytojai/mokymai>

Lietuvos nacionalinis dramos teatras. Kultūros pasas. Prieiga per internetą: <https://www.teatras.lt/lt/edukacija/nuotolines-pamokos/>

Lietuvos Respublikos kultūros ministerija. Bibliotekos. Prieiga per internetą: <https://lrkm.lrv.lt/lt/veiklos-sritys/bibliotekos>

LLL HUB. Poland. Prieiga per internetą: <https://www.lll-hub.eu/country/poland/>

Marijampolės Petro Kriaučiūno viešoji biblioteka. Prieiga per internetą: <https://www.marvb.lt/2022/08/26/sveikos-gyvensenos-mokymai-tesis-ir-rudeni-kvieciame-prisijungti/>

Menų terapijos centras. Prieiga per internetą: <https://www.menuterapija.lt/suaugusiems/>

MIRKT. Medijų ir informacinis raštingumas. Prieiga per internetą: <https://mirkbt.bibliotekavisiems.lt/mediju-ir-informacinio-rastingumo-kompetenciju-ugdymo-programa/>

Muzikos kūrybos mokykla „Muzikalkė“. Elektroninės muzikos kūryba žaliems. Prieiga per internetą: <https://www.muzikalke.lt/elektronines-muzikos-kuryba-zaliems/>

Nacionalinė dailės galerija. Edukacija. Prieiga per internetą: <http://www.ndg.lt/edukacija/3-stulpelis/edukaciniai-u%C5%BESi%C4%97mimai-silpnaregiams-ir-neregiam.aspx>

Nacionalinis Kauno dramos teatras. Edukacinės programos. Prieiga per internetą: <https://dramosteatras.lt/lt/projektai/edukacines-programos/>

Neįgaliųjų reikalų departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Organizuojami universalaus dizaino mokymai. Prieiga per internetą: <https://www.ndt.lt/organizuojami-universalaus-dizaino-mokymai/>

Nelson-Atkins museum of art. Community programs: Enriching lives in the community. Prieiga per internetą: <https://nelson-atkins.org/community-programs/>

New in Estonia. Prieiga per internetą: <https://newinestonia.ee/koolituskalender/>

New New Yorkers. Queens museum. Prieiga per internetą: <https://queensmuseum.org/program/new-new-yorkers/>

Palangos kurorto muziejus. Prieiga per internetą: <https://kurortomuziejus.lt/mokymai-ar-galima-valdyti-stresa-leidziant-jam-buti-atidos-praktinis-uzsiemimas-su-alic-ja-juskiene/>

Panevėžio apskrities Gabrielės Petkevičaitės-Bitės viešoji biblioteka. Mokymai. Prieiga per internetą: <https://www.pavb.lt/paslaugos/lankytojams/mokymai-ir-edukacines-programos/>

Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka. Prieiga per internetą: <https://savb.lt/lt/renginys/jau-galite-isbandyti-zaidima-populistas/>

Šilutės rajono savivaldybės Fridricho Bajoraičio viešoji biblioteka. Skaitmeninio raštingumo mokymai. Prieiga per internetą: <https://www.silutevb.lt/skaitmeninio-rastingumo-mokymai/>

Sostinės vaikų ir jaunimo centras. Dainos kompozicijos ir įrašinėjimo dirbtuvės. Prieiga per internetą: <https://svjc.lt/burelis/dainos-kompozicijos-ir-irasinejimo-dirbtuves/>

Suaugusiųjų mokymosi informacinė sistema. Prieiga per internetą: <https://www.smis.lt/index.php>

Tauragės krašto muziejus. Seminaras-mokymai. Prieiga per internetą: <https://tauragesmuziejus.lt/renginiai/seminaras-mokymai/>

Teatro ir kino mokykla. Vaidyba suaugusiems. Prieiga per internetą: <https://www.insiti.lt/veikla/vaidyba-suaugusiems/teatras/>

UNESCO Lietuvos nacionalinė komisija. Prieiga per internetą: <https://unesco.lt/svietimas/mokymasis-visa-gyvenima>

Utenos krašto muziejus. Vyks mokymai Utenos dailininkams. Prieiga per internetą: <http://www.utenosmuziejus.lt/13-projektas-III-165/78-vyks-mokymai-utenos-dailininkams>

Vidos Ramaškienės paramos fondas: <https://www.facebook.com/vrparamosfondas/>

Vilniaus miesto savivaldybė. Grafinio dizaino mokymai. Prieiga per internetą: <https://vilnius.lt/lt/kultura-ir-sportas-svietimas/grafinio-dizaino-mokymai/>

Priedai

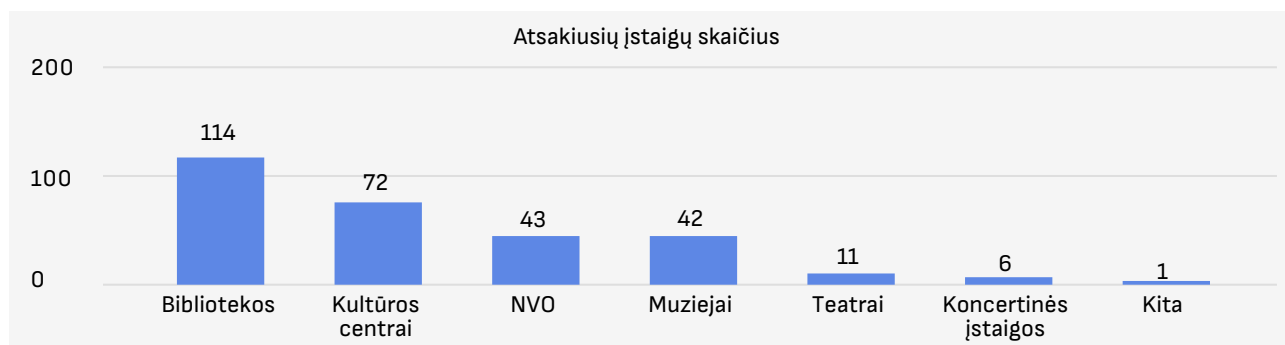
Priedas Nr. 1. Diskusijose su skirtingais suaugusiųjų grupių atstovais dalyvavusių organizacijų sąrašas.

Nr.	Jaunimas (18–29 m.)	Darbingo amžiaus suaugusieji (30–64 m.)	Senjorai (65 m. ir daugiau)	Asmenys su negalia (18 m. ir daugiau)
1	Panevėžio jaunimo organizacija „Apskritas stalas“	Vilniaus miesto savi- valdybės administracija (specialistas atsakin- gas už Vilniaus miesto seniūnijas)	Asociacija „Senjorų inici- atyvų centras“	Lietuvos žmonių su negalia sąjunga (2 atstovai)
2	Lentvario Jaunimo centras	Ramonų kaimo bendruomenė	Medardo Čoboto trečio amžiaus universitetas (MČTAU) (3 atstovai)	Lietuvos aklųjų ir silpna- regųjų sąjungos Kupiškio rajono filialas
3	Kretingos r. švie- timo centras (jaunimo skyrius)	Vilniaus Pilaitės bendruomenė	Visuomeninė organiza- cija „Senjorų pasaulis“	Aklųjų draugija
4	Varėnos švietimo cen- tras (jaunimo skyrius)	Kauno bendruomenių centrų asociacija	Vilniaus miesto pagyve- nusių žmonių asociacija	Lietuvos aklųjų ir silpna- regųjų sąjunga (2 atstovai)
5	Akmenės rajono savival- dybės viešoji biblioteka (atvira jaunimo erdvė, 3 atstovai)	Vietos bendruomenė „Už upės“	Kalvarijos savivaldybės viešoji biblioteka	Kauno miesto neįgaliųjų draugija (2 atstovai)
6		Klaipėdos bendruomenių asociacija	Nacionalinė trečiojo amžiaus universitetų asociacija (2 atstovai)	Sutrikusio intelekto žmonių globos bendrija „Panevėžio viltis“
7		Luokės bendruomenė		Vilniaus krašto žmonių su negalia sąjunga
8		Bendruomenės projektų agentūra		Psichikos sveikatos centras
9		Trakų bendruomenė		Bendrija „Akių šviesa“
10		Vilniaus Pavilnio bendruomenė		
11		Kupiškio rajono savival- dybės kultūros centras		
12		Akmenės r. sav. vie- šoji biblioteka Papilės K. Narščiaus filialas		
13		Jonavos rajono švietimo pagalbos tarnyba		
14		Biržų švietimo pagalbos tarnyba		
15		Kelmės švietimo pagal- bos tarnyba		

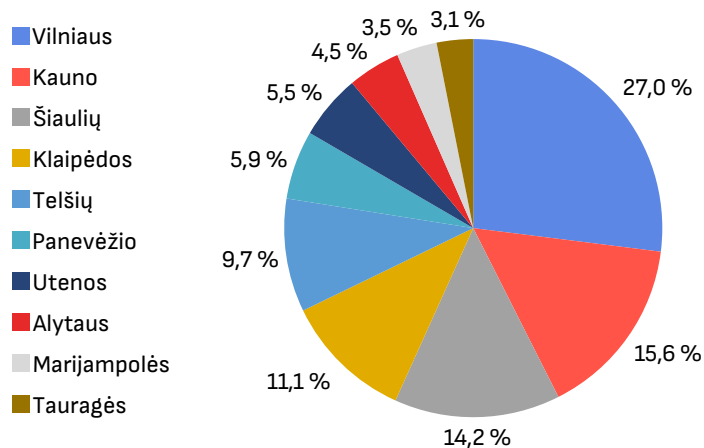
Priedas Nr. 2. Diskusijų su skirtingų suaugusiųjų grupių atstovais temos ir klausimai.

Tema	Klausimai
Santykis su MVG	1. Trumpai pristatykite (vardas ir iš kokios organizacijos) ir papasakokite, ar turite kokios patirties su (kultūrinėmis) MVG veiklomis? 2. Su kuo jums asocijuojasi MVG?
Lūkesčiai MVG	3. Kaip jūsų nuomone kultūros institucijos ir organizacijos galėtų prisidėti prie MVG įgyvendinimo Lietuvoje? 4. Kokie barjerai (amžius, kaina, laiko stoka ir pan.) gali trukdyti skirtingoms visuomenės grupėms (jaunimui nuo 18 m., suaugusiesiems, senjorams, žmonėms su negalia) naudotis MVG teikiama galimybėmis?
Poreikiai MVG	5. Kokius kultūrinius ir platesnius gebėjimus aktualiausia lavinti skirtingoms visuomenės grupėms (jaunimui nuo 18 m., suaugusiesiems, senjorams, žmonėms su negalia)? 6. Kas paskatintų skirtingas visuomenės grupes (jaunimą nuo 18 m., suaugusiuosius, senjorus, žmones su negalia) aktyviau naudotis (kultūrinėmis) MVG teikiama galimybėmis?

Priedas Nr. 3. Įstaigų, dalyvavusių apklausoje, pasiskirstymas pagal sritis ir regionus.

Įstaigų pasiskirstymas pagal sritis.

Įstaigų pasiskirstymas pagal regionus.

Priedas Nr. 4. Sutelktos grupės diskusijų su NVO ir biudžetinių įstaigų administracijų atstovais bei kultūros edukatoriais dalyvių sąrašas.

	Diskusija su NVO atstovais	Diskusija su biudžetinių įstaigų administracijos atstovais	Diskusija su darbuotojais dirbančiais su kultūros edukacija
1	Krakių kultūros centras	Anykščių kultūros centras (2 atstovai)	Kauno m. sav. Vinco Kudirkos viešoji biblioteka
2	Medardo Čoboto trečio amžiaus universitetas (MČTAU)		Krakių kultūros centras
3	Meno avilys (2 atstovai)	Ignalinos krašto muziejus	MO muziejus
4	Senjorų Pasaulis (2 atstovai)	Kauno apskrities viešoji biblioteka (2 atstovai)	Nacionalinė dailės galerija
5			Nacionalinis Kauno dramos teatras
6		Kauno miesto savivaldybės Vinco Kudirkos viešoji biblioteka	Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai
7	„Baltijos cirkas“	Lietuvos jūrų muziejus (2 atstovai)	Pasvalio M. Katiliškio viešoji biblioteka
8	Anykščių menų inkubatorius – menų studija		Prienų kultūros ir laisvalaikio centras
9	Kauno bienalė	Lietuvos nacionalinė Martyno Mažvydo biblioteka	Prienų kultūros ir laisvalaikio centras
10	MO muziejus	Lietuvos nacionalinis dailės muziejus	
11	Pažaislio muzikos festivalis	Nacionalinis muziejus Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės valdovų rūmai	
12	Vingio galerija	Prienų kultūros centras	
13	„Žalia varna“	Šiaulių apskrities Povilo Višinskio viešoji biblioteka	
14		Vilniaus apskrities Adomo Mickevičiaus viešoji biblioteka	
15		Klaipėdos apskrities Ievos Simonaitytės viešoji biblioteka	

Lietuvos Respublikos
kultūros ministerijos užsakymu
tyrimą atliko UAB „Theoria“

JACITORO + **X**^{why}

2023 m.